

Ἡ ΠΡΩΤΗ ἜΣΤΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Σ 1

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΟΣ 106ον

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1961

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ—ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΡ. ΜΑΝΟΣ
ΔΗΜΟΣΘ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Ἐπιτροπή Ἐπιμελείας βλη-
ΑΡΣΕΝΗΣ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ
ΙΩΑΝ. Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΓΕΩΡ. Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΗΜ. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ
ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΟΣ Γ. ΦΑΝΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

*

Ἐσωτερικοῦ: Ἐτησίᾳ Δραχ. 150.—
Νομικῶν προσώπων Δραχ. 200.—
Ἐξάμηνος κ.λ.π. ἀναλόγως
Ἐξωτερικοῦ: Ἐτησίᾳ Δολλ. 10—
ἢ Δίραι Ἀγγλίας 3 1/2
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧ. 12.50

Ἀντεπιστέλλοντα Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς:
ΚΩΝ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ (Βενετία)
ΛΕΑΝΔΡΟΣ Γ. ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ (Ἀθήναι)
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ (Θεσ/νίκη)
ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΑΝΘΗΣ (Ἀθήναι)
ΤΑΚΗΣ ΤΣΙΑΚΟΣ (Ἀθήναι)

Ἐμβόματα: <ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΕΣΤΙΑΝ> Ὀδὸς 28ης Ὀκτωβρίου 60, Ἰωάννινα — Τηλ. 6-59

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ν. Γρίσπου	: «Ἡ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ» (ἐλαιογραφία)	Σελ.	98
Στ. Μ. Γκατσοπούλου	: Ματθαῖος Μητροπολίτης Μυρέων (ἱστορ. μονογρ.)	»	99
Κων. Δ. Μέρτζιου	: Αἱματηρὰ ἐπεισόδια εἰς τὰ Βενετο-Τουρκικὰ σύνορα Βο- νίτης τὸ 1789—Περὶ τῶν χατοίκων τῆς Νησίδος Ἰωαννίνων (ἱστορικὰ στοιχεῖα)	»	110
Σταύρου Γ. Παπαδάτου	: Αἱ σλαυικαὶ διεισδύσεις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει (ἱστορ. πραγμ.)	»	113
Κων. Ἀθ. Διαμάντη	: Ὁ Χριστοφ. Φιλητάς εἰς τὴν Ἑσπερίαν (ἱστορ. πραγμ.)	»	12
Εὐδαγγέλου Μπόγκα	: Πῶς εἶδα ἀπὸ τὰ Γιάννινα νὰ πέφτει τὸ Μπιζάνι (ἱστορ. ἀναμνήσεις—χρονικὸ)	»	12
Δημ. Στ. Σαλαμάγκα	: Καθὼς χάραξε ἡ λευτεριά (ἱστορ. χρονικά)	»	13
Μάνθου Οἰκονόμου	: Εὐεργέται Ζαγορίου (ἱστορ. πραγματ.)	»	14
Στεφάνου Μπέττη	: Τοπωνυμικὸ τῆς ποτιέ ἐπαρχίας Κουρέντων (λαογραφία)	»	14
Πρόγραμ. Ἀν. Ἡπ.	: Τὸ Πρόγρ. Ἀναπτ. Ἡπείρου 1960—1964 (μελέτη)	»	15
Ἰωάν. Ν. Νικολαΐδου	: Ἡ φωτογραφία (διήγημα)	»	16
Charles Wolfe	: (Μετάφρ. Π. Ναθαναήλ): Ἡ ταφή τοῦ Σέρ Τζὼν Μοῦρ στὴν Κουρούνα (ποίημα)	»	16
Μιχαήλ Βάλσα	: Ἡ γραφὴ τῶν Ἑλληνικῶν μὲ Λατινικὰ στοιχεῖα στὸ ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' αἰῶνα	»	1
Ἀγγελικῆς Γάττου	: Ἑσπερινὸς (ποίημα)	»	1
Γαῖου Ἰουλ. Καίσαρος	: (Μετάφραση—Σχόλια: Γ. Βαρλαμίτη): Ἀπομνημονεύ- ματα ἀπ' τὸ Γαλλικὸ πόλεμο.	»	1
Γεωργίου Παῖσιου	: Ἀγιογραφία καὶ Ἀγιογράφοι Χιονιάδων (πραγμ.)	»	1

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ: Σημειώματα: Ἡ Πίνακοθήκη καὶ ὁ «ΖΥΓΟΣ»—Μα-
θήματα ἀπὸνα πάθημα (Συντάξεως)—Πλησιάζετε τὸ Λαό (Τ. Σωτήρχου)—Μιά ρεαλι-
στικὴ ἀποψη (Συντάξεως).—Κριτικὴ τοῦ Βιβλίου: Χρυσ. Ζιτσαίας: «Προσκύνημα στὴν
Κύπρον» (Δ. Κόκκινου)—Ἀλέξ. Μαμμοπούλου: «Ἡπειρος» (Δ. Σιλλασμάγκα).—Ἐπι-
πιστολαί.—Πνευματικὰ γαγκινάτα καὶ εἰδήσεις.—Βιβλία ποὺ λάβαμε.—Ἀνακοίνωσις.

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚῆ ἙΣΤΙΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1961

Ν. ΓΡΙΣΠΟΥ: «*Ἡ χαρά τοῦ σπιτιοῦ (έλαιογραφία)*»

Ν. ΓΡΙΣΠΟΣ: Ἀριστοῦχος Ἀνωτ. Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Δύο ἀνωτ. βραβεῖα: Χρυσό-
βέργειον καὶ Θώμαϊδειον. Μὲ τὸν ἀνωτέρω πίνακα, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ χαρά τοῦ σπιτιοῦ*»,
μετέσχε ὁ καλλιτέχνης εἰς τὴν ΣΤ' Πανελλήνιον Ἐκθέσιν. Ἄλλος πίναξ τοῦ αὐτοῦ ζω-
γράφου, ἠρμάρσθη ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Ἡ ΠΕΙΡΩΤΙΚὴ Ἔστιά

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ Ι'

ΦΕΒΡΟΥΡΙΟΣ 1961

ΤΕΥΧΟΣ 106ον

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοδιδασκάλου

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΥΡΕΩΝ

(ΕΚ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ 154 . . . - 1624)

λαμπρῶ φωστῆρι καὶ σοφῶ Ἱεράρχῃ κλεινῶ Ἀν-
θίμῳ, Ματθαῖος ὁ Μυρέων κἄν γῆρα τρυχόμενος
πολυστενάκτῳ καὶ χεῖρα κεκτημένος τρέμουσαν
χρόνῳ ἀλλ' εὐ γε πόθου καὶ ἀγάπης σῆς χάριν γρά-
φας πέπομα ὅμως τὸ προσταχθὲν Σοι.

Ἐν ἔτει Ζρκβ' μηνὶ Νοεμβρίῳ καὶ ἐν τῇ Μονῇ
Δάλου Οὐγγροβλαχίας.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1.— Βρεττοῦ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου «Νεοελληνικὴ Φιλολογία» 1854
- 2.— Γεδεῶν Ἐμμανουὴλ «Κανονικαὶ Διατάξεις» Τόμος Α'.
- 3.— Γεδεῶν Ἐμμανουὴλ «Περ. οδ. Πανασσός» Τόμ. Α' Μνημ. Μεσ. Ποιήσεως
- 4.— Γεδεῶν Ἐμμανουὴλ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Τόμος Ε'
- 5.— Δοσιθέου Πατρ. ἀρχου Ἱεροσολύμων «Δωδεκάβιβλος Βιβλίον» 10ον Μέρος Σ'
Κεφ. Γ'.
- 6.— Δοσιθέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων «Δωδεκάβιβλος Β. βλίον 11ον Κεφ. ΙΑ'»
- 7.— Δημαρᾶ Κωνστ. «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας»
- 8.— Δημητρακοπούλου Ἀνδρ. «Ὁρθόδοξος Ἑλλάς» 1872
- 9.— Δράκου Ἰωάννου «Ἱστορία Εἰκοσιφοινίσσης» 1928
- 10.— Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρ. Ἑλλάδος Τόμος ΙΑ' 1956
11. Emille legrande «bibliothegue Grece vulgairret» Τόμ. Β.'
- 12.— Ἐγκυκλοπαιδεία «Πυρσοῦ» Τόμ. ΙΣ' σελ. 772
- 13.— Ἐγκυκλοπαιδεία «Ἐλευθεροδράκη» Τόμ. ΙΑ' σελ. 181 καὶ Τόμος ΙΕ' σελ. 106
- 14.— Ἐγκυκλοπαιδεία «Ἥλιος» Τόμ. ΙΓ' σελ. 106
- 15.— «Ἔστις» Φιλολογικῶν Περιοδικῶν Τεύχος ΚΒ'
- 16.— Ζώτου Δημ. Μολοσσού «Ἡπειρωτ. Μελέται» Τόμ. Δ'
- 17.— Ζαβίρα Γεωργίου «Νέα Ἑλλάς» 1872
- 18.— «Ἡπειρωτικὸς Ἀστὴρ» 1914

- 19.— «Ἑπειρωτικά Χρονικά» Τόμ. ΙΕ' καὶ Τόμος Γ'
 20.— «Ἑπειρωτικὴ Ἑστία» Τεύχη 56ον, 94ον καὶ 95ον
 21.— Λαμπρίδου Ἰωάννου «Ἑπειρωτικὰ Μελετήματα»
 22.— Λαμπρίδου Ἰωάννου «Περὶ τῶν ἐν Ἑπιείρῳ Ἱερῶν Σκηνωμάτων».
 23.— Λαμπρου Σπυρίδωνος
 Α' Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Α' Σελ. 266
 Β' Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Β' Σελ. 95
 Γ'. Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Ε' Σελ. 190
 Δ'. Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Σ' Σελ. 495
 Ε'. Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. ΙΑ' Σελ. 53
 24.— «Ὁρθοδοξία» Τεύχος Β' Ἔτος ΛΒ'
 25.— Σάββα Κωνσταντίνου «Νεοελληνικὴ Φιλολογία»
 26.— Σάββα Κωνσταντίνου «Μεσαίων. Βιβλιοθήκη—Πατριάρχ.»
 27.— Τσάκκα Εὐστρατίου «Ἱστορία Μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης»
 28.— Χατζηγεωργίου Θέμιδος «Ἡ ἀποδημία τῶν Ἑπειρωτῶν».

Ὅτε τὸ βαθὺ σκότος, κατὰ τὴν μαύρην ἐποχὴν τῆς μακροχρονίου δουλείας, ἐκάλυπτε τὴν μητέρα τοῦ φωτός, τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἔνδοξον χώραν, τὴν Ἑλλάδα μας, Θεία ἐπιπέσει ἀνεφαίνοιο ἐν τῷ σκοτεινῷ Ἑλληνικῷ στερεώματι φωτεινοὶ ἀστέρες, φωτίζοντες τοὺς ἐν σκότει καὶ ζόφῳ διαβουήσας προγόνους μας. Οὕτω διειρηθῆ εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων ἄθεστος ἢ φλόξ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀκλόνητος ἢ πίστις εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Θεοκελίαν.

Εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοιούτων φωτοδοτῶν ἀστέρων, ἐξαποσιελόντων μαγμουγάς φωτὸς ἀπὸ τὰ πέτρατα τῆς δούλης Ἑλλάδος δὲν ὑπέστησεν ποσῶς καὶ ἡ ἰδιαίτερα ἡμῶν πατρίς Ἑπιείρος. Διεξερχόμενοι ἐπισταμένως καὶ εὐλαβῶς τὰς σελίδας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ περιοπουδάσιων βιβλίων, τῶν ὄντως μεγάλων ἱστοριοδιφῶν τῆς Μεσαιωνικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς μετὰ ταύτην Τουρκοκρατίας, ἀειμνήσιων Κωνστ. Σάββα, Ἐμμανουὴλ Γεδεών, Ἀνδρέου Παπαδοπούλου—Βρειοῦ. Γεωργ. Ζαβίρα Ἀνδρόνικον Δημητροσκοπούλου, καὶ ἄλλων, βλέπομεν εὐχαρίστως, διὴ ἡ Ἑπιείρος μας, συγγρομένη μὲ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς δούλης τότε Ἑλλάδος, ἐνδοκείται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀναδείξεως τοιούτων μεγάλων καὶ ὑπερόχων φροιογνωμιῶν. Εὐθύς, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Βυζαντινοῦ ἡλίου καὶ τὴν πτώσιν τοῦ ἡμετέρου Γένους εἰς τὸ ξροθος, εἰς ὃ τὸ κατεδίκασεν ὁ φωτισθόσιος, ἀπολίτιστος καὶ βρόδαρος Ἀσιάτης δυνάστης, κατὰ Θείαν οἰκονομίαν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῆ ὁ Περιοῦσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, ἀνεφάνησαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στερεώματι πολλοὶ τοιοῦτοι λόγοι ἄνδρες, θεομάνατες τὰς κατεργημένας καρδίας τῶν ὁμογενῶν διὰ τῆς θεομουροῦ πνοῆς των.

Εἰς τὴν χορείαν τῶν πολυφύλων τοῦτων ἀστέρων, τῶν διὰ τῶν συγγρομαμάτων των, τῆς ζωῆς διδασκαλίας των, τῆς τελείας προσωπικότητός των, σωτελεσάντων τὰ μέγιστα εἰς τὴν διατήρησιν τῶν δύο μεγάλων ἀθανάτων Ἰδεωδῶν, τοῦτέστι τοῦ Θείου ξροτος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τῆς λαορείας πρὸς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Θεοκελίαν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν τότε ραγιαδοπαίδων, σμυνηνόμενοι ἡμεῖς οἱ Ἑπιείρῳται, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοὺς:

1ον) Δημητρίου Φράγκου, τὸν μετὰ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν καταφυγόντα εἰς Ἰταλίαν καὶ συγγράσαντα πολλὰ Βιβλία.

2ον) Τὸν ἐξ Ἀρσῆς Μάξιμον τὸν Ἀγιοσείτην, τὸν ἐκπαιδευθέντα εἰς Παρισίους καὶ Βενετίαν.

3ον) Τὸν ἐξ Ἰωαννίνων Ἱερομόναχον Μακάριον Τεχοῦλην, διδάσαντα εἰς τὰ ἐν Ἰωαννίσις σχολεῖα μέχρι τοῦ 1543.

4ον) Τὸν Ματασοῦν Πλέσσα, διδάξωντα ὡσαύτως εἰς τὰ Ἰωάννινα μέχρι τοῦ 1555.

5ον) Τὸν Μητροπολίτην Μυρσῶν Μαιθωῖον ἐκ Πωγωνιανῆς, γεννηθέντα τὸ ἔτος 154... τὸν νέον Δαμασκηνὸν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ οὗ ἡ παρούσα πραγματεία.

5ον) Τὸν μέγαν διδάσκαλον Μακρῆν Βησσαρίωνα, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1635.

7ον) Τὸν Νικόλαον Κεραμέα, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις καὶ σπουδάζοντα ἐν Ἰταλίᾳ, τοῦ ὁποίου μαθητῆς ὑπῆρξεν ὁ πολυγραφώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ὁ Πελοποννησίος, περὶ οὗ δὲ ἀσχοληθῶμεν καιριότερον.

8ον) Τὸν Μελέτιον Γεωγράφον, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1661, τὸν κατὰ κόσμον Μιχαήλ, μαθητὴν τοῦ Βησσαρίωνος.

9ον) Τὸν Βεστιάριον Σταυρινόν, γεννηθέντα ἐν Δελβίνῳ, περὶ οὗ γενήσεται λόγος ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ.

10ον) Τὸν Παῖσιον Μικρόν γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις, μαθητὴν καὶ τοῦτον τοῦ Βησσαρίωνος.

11ον) Τὸν Ἰωὺ τὸν Μοναχόν.

12ον) Τὸν Μεθόδιον τὸν Ἀνθρακίτην, τὸν ἀναλγήτως ἀδικηθέντα Μέγαν τοῦτον Παιδαγωγὸν τῆς ἐποχῆς του, οὗτινος τὴν φαινήν δοξασίαν καὶ μεγάλην ὄντως προσωπικότητα προσέβαλεν ἀπὸ τῶν σιγηλῶν τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐστίᾳ ὁ συμπαιριώτης καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Παραγιώτης Χρήσιμος.

13ον) Τὸν Μητροφάνην Γρηγοράν ἢ Δωδωναῖον, τὸν ἀποσταλέντα ὡς Πατριαρχικὸν Ἐξαρχὸν εἰς Μακεδονίαν τῷ 1685, τὸν μετὰ ταῦτα διατελέσαντα διευθυντὴν τῶν τῷ πρώτῳ αἰσιθέντων Ἑλληνικῶν Τυπογραφείων ἐν Βουκουρεστίῳ.

14ον) Τὸν Νεόφυτον, πρώην Διέρκων, τὸν φωστῆρα καὶ διάπυρον ζηλωτὴν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐκ Πωγωνίου.

15ον) Τὸν διαπρεπῆ λόγιον Ἡροκλῆν Βασιλάδην, ἐκ Δελβινακίου.

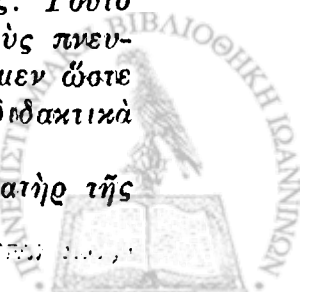
16ον) Τὸν εὐρυμαθέστατον Ἀθανάσιον Οἰκονομίδην ἐκ Πολυτοᾶνης Πωγωνίου καὶ ἀναριθμητοὺς ἄλλους λογίους διαπρεπεῖς καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρας.

Μεγάλη ὄθεν ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν καὶ τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου πρὸς τοὺς ὑπερλάμπρους τούτους ἀστέρας, τοὺς ὑπερόχους τούτους ἄνδρας, τοὺς διαφυλάξαιτας ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, κατὰ τὴν χαλεπὴν περίοδον τῆς δουλείας, τὰ Ἰερά καὶ Ὅσια τῆς Φυλῆς μας.

Πολλῶν ἐκ τούτων τὰ πνευματικὰ ἔργα, δυστυχῶς, ἀπωλέσθησαν, ἄλλων δὲ εὐτυχῶς διεσώθησαν εἰς διαφόρους Βιβλιοθήκας ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, εἰς τοιαύτας τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ὀλίγα δὲ εἰς ξένας τοιαύτας, Βιέννης, Ρώμης, Παρισίων καὶ ἀλλαχοῦ.

Χρῆς ὄθεν ἡμῶν τῶν ἐπιζώντων εἶναι, ἵνα ἀνευρίσκωμεν καὶ μελετῶμεν μετὰ προσοχῆς ταῦτα, μεθ' ὧν ἡμῖν εἶναι δυνατὸν, νὰ προβάλλωμεν τὰς φωτεινὰς ἐκείνων μορφάς, τὰς ὄντως μεγάλας ἐκείνων προσωπικότητας. Τοῦτο πράττοντες, οὐ μόνον ἀποτίομεν φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς πνευματικοὺς τούτους ἄνδρας, ἀλλ' ὡν ὑπὲρ ἡμῶν εἰργάσαντο, ἀλλὰ συντελοῦμεν ὥστε νὰ φρονηματίζωνται αἱ μέλλουσαι γενεαί, ἀναγιγνώσκουσαι τὰ σοφὰ, διδακτικὰ καὶ ἠθοπλαστικὰ ἐκείνων πονήματα.

Οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοί, εὐθὺς ὡς μάστιγες τῆς Θεοσεκείας, Πατρὸς τῆς

Ἐκκλησίας ἢ Ὅσιος ἐγκατέλειπεν τὰ ἐγκόσμια, παρελάμβανον τὰ ἱερά τούτων Σκηνώματα καὶ τὰ διεφύλασσον μετὰ Θρησκοκεντρικῆς εὐλαβείας, ἀναμνησκόμενοι, ὅσα ὑπὲρ τῆς Θρησκείας ἀπειργάσαντο ἢ ὑπέστησαν, ὡς καὶ τοῦ πανάγνου βίου αὐτῶν. Ὅπως ἐκεῖνοι, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐπιτακτικὸν καθήκον, ἵνα τοῦ ἀπελθόντος ἐκείνου Ἑλληνισμοῦ τὰ πνευματικά λείψανα, ὅσα ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καὶ αἱ κατὰ καιροὺς θύελλαι καὶ καταγρίδες δὲν ἐξηφάνισαν, μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ σημασίας συλλέξωμεν καὶ περισώσωμεν, ἀνασύροντες ἐκ τῆς ἀφανείας ἢ τῆς κρύπτῃς τῶν πολλὰ τῶν τοιούτων.

Τὰ πολύτιμα αὐτὰ πνευματικά προϊόντα δέον νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ἢ Ἰερά Λείψανα ὁ θῆκη, ἐξ ἧς, ἢ ἐκπνεομένη εὐωδία τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν καὶ ὀρθῆς παιδείας, ἵνα καθαγιασῆ, ζωοποιῆ καὶ ἀνδροποιῆ τοὺς μικροὺς ἐκείνων ἀπογόνους.

Ταῦτα ἔχων καὶ ἐγὼ ὑπ' ὄψιν μου, ἐτόλμησα ἵνα, τὸ κατὰ δύναμιν, προβάλλω τὴν ἱεράν μορφὴν, τὴν μεγάλην φησιογνωμίαν, τὴν ἀκένωτον πνευματικὴν πηγὴν, τὴν τελείαν προσωπικότητα, ἐνὸς ἐκ τῶν ὡς ἄνω μνημονευθέντων πολυφώτων Ἡπειρωτικῶν ἀστέρων, τοῦ Μεγάλου τέκνον τῆς Ἡπείρου μας, Μητροπολίτου Μυρῶν Ματθαίου τοῦ ἐκ Πρωγυανῆς.

Τὸ ἀναληφθὲν παρ' ἐμοῦ ἔργον ἦτο λίαν δύσκολον καὶ δυσανάλογον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων. Παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπάθειάς μου, ἄς δικαιούμαι νὰ πιστεῖω, διὸ θὰ ἐκτιμῆσωσι δεόντως οἱ φίλοι ἀναγκῶσαι τοῦ Πονήματός μου, ὁμολογῶ, ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, διὸ οὐ μόνον δὲν κατώρθωσα νὰ προβάλλω καθ' ὅλην τῆς τῆν ἔντασιν καὶ ἐκτασιν τὴν πολύπτυχον καὶ πολυχιδῆ πνευματικὴν δρᾶσιν τοῦ πρὸ τριακοσίων πενήκοντα περίπου ἐτῶν ἐκλιπόντος πολυγραφωτάτου τούτου Ἱεράρχου, τοῦ καίτοι «ἐκ τοῦ πολυστεινάκτου ἠρωσ κατατρουχομένου» ἀσχολουμένου μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς προσκαίρου ἐνταῦθα ζωῆς του μετὰ τὴν συγγραφὴν Ἱερῶν καὶ Ἐθνικῶν Βιβλίων ἀλλ' οὔτε ἂν ἐτελήθη τὸ ὄντως μέγαλον συγγραφικὸν καὶ Ἀποστολικὸν ἔργον αὐτοῦ.

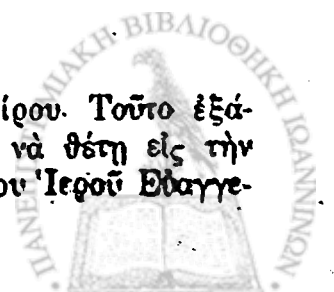
Ἐχων δμως ὑπ' ὄψιν μου, διὸ ἡ ταπεινὴ μου αὕτη προσπάθεια, ἢ ἐκπηγάσασα ἐκ τῶν μυχιῶν τῆς ψυχῆς μου ἀπὸ τὴν εὐγενῆ τῆς ἐκκληρώσεως ὑψίστου καθήκοντος ιδέαν, θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφόρησις, ὡς ἐρεθίσμα βαθυτέρας καὶ ἐμπεριοισιαιμένης ἐρεύνῃς, παρ' ἄλλων φιλομούσων συμπαιριωτῶν, τοῦ βίου καὶ ἐν γένει ἐθνωφελοῦς πολυχιδοῦς ἔργου τοῦ εἰσεβεστάτου τούτου Ἡπειρώτου Ἱεράρχου, δὲν δισιάζω νὰ παροινιάσω, ὅσα ἠδυνήθην μετὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων νὰ συλλέξω σχετικὰ μετὰ τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἡ μεγάλη αὕτη Ἡπειρωτικὴ φησιογνωμία, ἢ ἀνατείλασα ὡς ἀστὴρ ἐκ τῆς Ἑώας, κατὰ τὰς χαλεπὰς καὶ ζοφερὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς Ἐθνικῆς μας συμφορᾶς, εἶμαι βέβαιος, διὸ θὰ προβληθῆ, ἐν ὅλῃ τῆς τῆ μεγαλοπρεπείᾳ, ἀπὸ μέλλοντος εὐγενεῖς οὐνεχιστὰς τῆς ταπεινῆς μου ταύτης προσπάθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Καταγωγή καὶ μόρφωσις τοῦ Ματθαίου.

Ὁ Ματθαῖος κατήγετο ἐκ Πρωγυανῆς, Παλαιᾶς Ἡπείρου. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν ἰδιοχείρων ὑπογραφῶν του, τὰς ἀποίας ἠρέσκατο νὰ θέτῃ εἰς τὴν προμεταπίδα τῶν ἔργων του. Ἴδεν ἓνα τοιαύτη ἐπὶ τοῦ ἑσφαγγίου Ἱεροῦ Ἐθαγγε-

Μου εφοσκομένου και σήμερα εν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους(1).

(Χεῖρ Ματθαίου Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου, τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς)

Ἐγεννήθη, ὡς κατωτέρω θὰ ὑποδείξωμεν, κατὰ τὴν πέμπτην Δεκαετηρίδα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος (1549—1550) ἢ εἰς τι χωρίον τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἢ, ὅπερ καὶ πιθανώτερον, εἰς τὴν ἀμφιᾶζουσαν τότε πρωτεύουσαν τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς πόλιν Διπαλίτσαν, κειμένην εἰς τὸ μεταίχμιον τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἠπείρου.

Ἡ πόλις αὕτη, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ζώτος(2) εἶναι ταυτόσημος μετὰ τὴν πόλιν Πωγωνιανήν, κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Πασσαρῶνος.

Οἱ διαδωζόμενοι σήμερα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Διπαλίτσης Βυζαντινοὶ Ναοί, ὡς ὁ τῆς Βασιλικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστον, τιμῶμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ἑπεραγίας Θεοτόκου, ὁ ὑπερθεὺς αὐτῆς ἐν λοφίσκῳ κείμενος ἕτερος Ναὸς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ χρησιμεύσας ὡς Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἐπὶ ὀλοκλήρους ἑκατονταετηρίδας, ἀνεκαινίσθησαν κατὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα ταύτην, καθ' ἣν συμπίπτει ἡ γέννησις τοῦ Ματθαίου. Εἶναι ἡ μετὰ τὴν θλιβρὰν Ἄλωσιν Ἑκατονταετηρίς, καθ' ἣν, ἡ πρωτεύουσα τῆς Πωγωνιανῆς Πωγωνιανῆ ἢ Διπαλίτσα, συνεπικουρούτων καὶ τῶν εὐεργετικῶν προνομίων, ἅτινα ἐχορήγησεν ὁ κατακτητὴς, εὐρίσκεται ἐν εὐμαρείᾳ, ἐν οἰκονομικῇ εὐρωαστείᾳ, οἱ δὲ εὐσεβεῖς κάτοικοί τῆς κτίζουν ἢ ἀνακαινίζουν ναοὺς, ἵνα λατρεύωσι τὸν Τρισυπόστατον Θεὸν των.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐγεννήθη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ διαπρεπὴς οὗτος κληρικὸς, ὁ μέγας οὗτος ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐνθερμος καὶ ἐνθουσιώδης διδάσκαλος, ὁ Μητροπολίτης Μυσεῶν Ματθαῖος. Ἀγνοοῦμεν ποιοὶ ἦσαν οἱ γονεῖς του. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι εἶχεν ἀδελφοὺς τὸν Μητροπολίτην Μπουζαίου (Μολδοβλαχίας) Λουκᾶν(3) καὶ τὸν Ἰσαρην Ἀγγελέτον(4) τὸν ἐκτελέσαντα μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὰς ἐπιθανατίους εὐγενεῖς ἐπιθυμίας τοῦ εἰς τὴν Μονὴν Δάλιαν τῆς Μολδοβλαχίας ἐγκαταλείψαντος τὰ ἐγκόσμια, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1624, αἰουδύμου Ἱεράρχου.

Ἐκ τοῦ ἐπωνύμου τοῦ λαϊκοῦ ἀδελφοῦ του ἐξάγεται, ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν των παρωνύμιον ἦτο Ἀγγελέτας. Ἀπὸ τὴν λαμπρὰν ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοί—οἱ γνωστοὶ ἡμῖν— ἐξάγεται ὅτι, οἱ γονεῖς των διεκρίνοντο ἐπὶ Θεοσεβείᾳ καὶ χρηστότητι, εἶχον τὴν φλογερὰν ἐπιθυμίαν νὰ μορφώσωσι τὰ τέκνα των ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκονομικὰς πρὸς τοῦτο δυνατότητας. Ἀνῆγον, ἀσφαλῶς, εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἀρχόντων τῆς Διπαλίτσης, ἅπως διασώζει καὶ σήμερα ἡ παράδοσις τὴν ὀνομασίαν τῆς λίαν εὐπορούσης τάξεως τῶν κατοίκων τῆς καταστροφείσης καὶ κατερειπωθείσης πόλεως(5).

Τὰ πρῶτά του γράμματα ὁ Ματθαῖος ἐδιδάχθη εἰς τὴν γενέτειράν του. Εἰς τὴν ἴδιαν, ἀσφαλῶς ἔτυχε καὶ εὐρυτέρας ἐγκυκλοπαιδικῆς μόρφώσεως, διότι,

(1) Βλ. Ἐμμαν. Γεδεῶν Μνημεῖα Ἑλλην. Μεσαιων. Ποιήσεως Περ.οδ. «Παρνασσός» Τόμ. Α' Σελ. 753

(2) Βλ. Δ. Ζώτος (Μολοσσός) Ἠπειρωτ. Μελέται Τόμ. Δ. Τεύχος. Α' σελ. 93

(3) Βλ. Ἐμμαν. Γεδεῶν Περιοδ. «Παρνασσός» Τόμ. Α' σελ. 868.

(4) Ε68 Κώδιξ Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας Ἁγ. Ὁρους.

(5) Βλ. «Ἠπειρωτικὴν Ἔστίαν» Τεύχος 95ον σελ. 221.

ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἀείμνητος Ἱστορικὸς Λαμπροῖδης(1) εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μοῆν Μολυβδοσκοπησίου σου, ἐλείτουργει κατὰ τὸν Μεσαιῶνα λαμπρὰ Σχολή, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ νέοι ἐδιδάσκοντο Πλάτωνα, Θουκυδίδη, Ἡρόδοτον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς. Τὴν ὑπαρξιν καὶ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ταύτης ἐσεβάσθη καὶ ὁ κατακτητής.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν ἐν αὐτῇ τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν τοῦ φιλομαθῆς Ματθαῖος ἔσπευσεν, ὡς ἡ διωκτὴς ἔλαφος ἐν ταῖς πηγαῖς τῶν δασῶν, ἵνα κορέσῃ τὴν δίψαν τοῦ πρὸς ἀνωτέρας πνευματικᾶς πηγᾶς, αἵτινες, δυστυχῶς, εἰς τὴν δοῦλὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχον. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περιουλεγέντων περὶ τοῦ βίου τοῦ πληροφοριακῶν στοιχείων δὲν ἐξάγεται εἰς ποῖαν πνευματικὴν πηγὴν κατέφυγεν ὁ διακαῶς ἐπιθυμῶν, ἵνα ἀνέλθῃ εἰς ἀνωτέρας μορφωτικᾶς πνευματικᾶς σφαίρας νεαρὸς Ματθαῖος.

Μελετῶντες τὴν «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν» τοῦ ἀειμνήτου Μεσαιωνικοῦ Ἱστοριοδίφου Κωνσταντ. Σάββα, τὴν «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν» τοῦ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου τὴν «Νέα Ἑλλάδα τοῦ Ζαβίρα, «Τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλλάδα» Δημητράκοπούλου, βλέπομεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων λογίων τῆς Ἐκατονταετηρίδος ἐκείνης ἐφάτησαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰταλικῆς πόλεως Παττβιον, νῦν Πάδουα, τῆς ὁποίας ἡ παλαιὰ φήμη ὀφείλεται εἰς τὸ λαμπρῶς λειτουργοῦν Πανεπιστήμιον ἐν αὐτῇ. Εἰς αὐτὸ ἐδιδάσκοντο Ἑλληνικά, Λατινικά, Φιλοσοφίαν, Θεολογίαν, Ἱατρικήν.

Χωρὶς νὰ ἀποκλείομεν καὶ ἕτερον ἐκδοχὴν, συμπεραίνομεν, ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος Ματθαῖος θὰ ἔσπεικεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐκεῖνο, διὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν φιλομαθείαν του. Ὅτι ὁ Ματθαῖος εἶχεν εὐρυτάτην Ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, τοῦτο θέλει ἀποδειχθῆ πασιφανέστατα ἐκ τῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ στήλῃ τῆς παρούσης μου πραγματείας παρατεθησομένων λαμπρῶν πνευματικῶν ἔργων του, πρὸ τῶν ὁποίων ἀπεκαλυπτόμεθα, θαυμάζοντες τὸν μέγα πνευματικὸν ἄνδρα διὰ τὸν ὁποῖον ὁ διαπρεπὴς Μεσαιωνοδίφης Ἐμ. Γεδεῶν γράφει(2) «Ὁ Ματθαῖος ἦν ἀνὴρ βαθὺς περὶ τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Θεολογίας καὶ φαντασία οὐ τῇ τυχούσῃ κασμοίμενος».

Μελετῶντες τὰ ἰξιομελέτητα ἔργα—ὅσα κατωρθώσαμεν νὰ ἀνεύρωμεν καὶ μελετήσωμεν—εἰκάζομεν ὅτι, ὁ οἰκίδιμος Ματθαῖος, γαλουχηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς Ἑλληνοχριστιανικῶς, ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ζωνοῦς ἐπιθυμίας νὰ γίνῃ Λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου. Ἴσως ὅμως λόγοι, ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς του, νὰ ἠνάγκασαν τοῦτον νὰ μὴ ὀσπασθῆ ἀμέσως τὸ Ἱερατικὸν σχῆμα. Δὲν γνωρίζομεν εἰς τί ἀφροσιώθη, μετὰ τὰς Πανεπιστημιακὰς του Σπουδὰς, Ἴσως νὰ ἐταξίδευεν εἰς Βλαχίαν καὶ νὰ τῷ ἀνετέθη ὑπουργηματικὴ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Βρεθάνων. Τὴν εἰκασίαν μᾶς ταύτην στηρίζομεν εἰς στοιχεῖά τινα, τὰ ὁποῖα κατωτέρω ἐν οἰκείᾳ στήλῃ θὰ παραθέσωμεν. Πνευματικὰ του ἔργα συγγραφέντα ὅτε ἦτο λαϊκὸς δὲν ἔχομεν ἀνεύρει. Ἀπὸ τὰ μετέπειτα τοιαῦτα, αὐτοῦ ὡς κληρικοῦ συμπεραίνομεν ὅτι, ὁ Ματθαῖος ἦτο καὶ καλλιγράφος καὶ ζωγράφος. Ἐπειδὴ ἡ Τυπογραφία ἦτο ἄγνωστος τότε, ὁ Ματθαῖος διηγήθη ἐν Μολδοβλαχίᾳ Χειρογραφεῖα ἢ Σχολήν, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ νέοι ἐδιδάσκοντο τὴν Χειρογραφίαν(3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

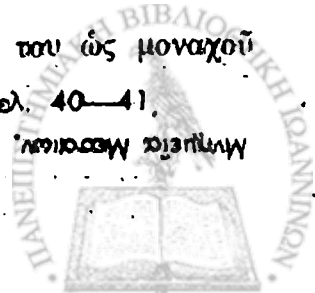
Ὁ Ματθαῖος ὡς κληρικός.

Πότε ἐχειροτονήθη κληρικός καὶ ἂν προηγήθη ἡ κοινὴ του ὡς μοναχοῦ

(1) Βλ. Ἰωαν. Λαμπροῖδου «Ἱερέα ἐν Ἠπειρῷ σημερινῶν» σελ. 40—41.

(2) Ἐμ. Γεδεῶν «Ἑλληνιστικὸν Πνεῦμα» σελ. 753—754.

(3) Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμος Α' σελ. 266.

δὲν ἔχομεν ἀποδείξεις. Εἰς τὰ ἀνευρεθέντα πνευματικά του ἔργα, πρὶν ἐκλεγῆ Μητροπολίτης Μυρέων, βλέπομεν νὰ ἀναγράφῃ καὶ τὰς δύο ιδιότητας αὐτοῦ, τὴν τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Εἰς Χειρόγραφον Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἀνευρίσκηται—ἐὰν ἡ λαίλαψ τοῦ πολέμου δὲν ἐξηφάνισεν— εἰς τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, γραφέν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου, ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

«Πρεσβυτέρου χεῖρ
καὶ Μοναχοῦ Ματθαίου,
Παγωνιανῆς ἐκ Παλαιᾶς Ἠπείρου.
ἔγραψε ταύτην τὴν Θεόπνευστον Βίβλον».

Τὸ Ἱερὸν τοῦτο Βιβλίον, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἀείμνηστος μέγας συμπατριώτης Ἱστορικός Σπυρίδων Λάμπρος(1) εἶναι ὠξιολογώτατον. Ἔχει μέγεθος 0,42 X 0,27, συνίσταται δὲ ἐκ φύλλων τριακοσίων εἴκοσι πέντε καὶ εἶναι γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας. Φέρει χρυσαῖς ἐπιγραφὰς καὶ ἀρχικὰ γράμματα χρυσαῖα, ἕνα δὲ πολύχρωμα καὶ κοσμεῖται ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν. Ἡ στάχσις του εἶναι δι' ὀλοκλήρου βελούδου κοκκίνου, ἀνευ ἐπιτυπωμάτων. Ἄτυχῶς δὲν φέρει χρονολογίαν, ἵνα πληροφορηθῶμεν περισσότερα ἕτερον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον, φέρον τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφήν του, εἶναι τὸ προηγουμένως τῆς παρούσης πραγματείας μνημονευθέν, δι' ὃ ὁ ἀείμνηστος Γεδεών(2) γράφει ὅτι «..... Καλλιγράφος δι' ἣν καὶ ὁ Ματθαῖος, γράψας τὸ κάλλιστον Εὐαγγέλιον, ὅπερ σάξεται ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς ἐν Ἀθῶνι Μεγίστης Λαύρας, καθ' ἃ δείκνυσι τὸ τῆς Γραφῆς παρατηθέμενον πανομοιότυπον».

Ὁ διαπρεπὴς οὗτος κληρικὸς ἐνδέχεται νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς Ἱερομόναχος ἢ Ἡγούμενος ἐν τῇ ὁμοιοδόξῃ τότε Ἱερᾷ Βασιλικῇ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αἰτοῦ πατρίδι.

Γεγονὸς ὅμως τυγχάνει, ὅτι ἡ φήμη τῆς εὐρυμαθείας αὐτοῦ, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν προσηλώσεως αὐτοῦ, τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἠθους καὶ χαρακτῆρος αὐτοῦ, φθάσασα καὶ μέχρι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, χαροποιεῖ τὸν τότε Πατριάρχην Θεοφάνην Α' ὅστις, ἀναζητῶν κληρικούς, προικισμένους μὲ τοιαῦτα χάρισματα, τὸν καλεῖ πλησίον του, τοῦ ἀπονέμει τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ τὸν ἀποστέλλει ὡς Ἱεροκήρυκα εἰς τὴν Λεοντόπολιν τῆς Δελχίας,(3) ὑπαγομένης τότε καὶ τῆς Μητροπόλεως ἐκείνης εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ, ἐκτὸς τοῦ κυρίου του ἔργου, τοῦ Θεοῦ κηρύγματος, κατὰ τὰς λοιπὰς ὥρας ἀπασχολεῖται μὲ τὴν προσφιλεστάτην εἰς αὐτὸν ἐργασίαν, τὴν Γραφήν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου καὶ ἑτέρων Λειτουργικῶν Βιβλίων. Ἐκεῖ ἀνευρίσκωμεν τοῦτον τῷ 1601. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν ὑπ' ἀριθμ. 112 Κώδικα τῆς Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Μεγίστης Λαύρας. Ὁ Κώδιξ οὗτος, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ἡ Σεβαστὴ Ἐπιτροπὴ τῆς ἐν λόγῳ Ἱερᾶς Μονῆς(4) περιέχει τὰς δύο Ἱερὰς Λειτουργίας «τοῦ Χρισσοστόμου καὶ Μεγάλου Βασιλείου». Αἱ διαστάσεις τοῦ Κώδικος εἶναι 25X15 καὶ ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων 103. Εἶναι καλλιτεχνικῶς ἐσταχωμένον διὰ χονδρῶν σανίδων, περιβεβλημένον διὰ δέματος, φέροντος διαφόρους ζωγραφίας. Ἐν τέλει δὲ τοῦ Κώδικος εὐρηται ἀναγεγραμμένον τὸ ἑξῆς σημεῖον: «Ἐγράφη διὰ χεῖρὸς Ματθαίου Μοναχοῦ, πρεσβυτέρου καὶ Ἀρχιμαν-

(1) Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμος ΙΑ' σελ. 53

(2) Περιοδικὸν «Παρνασσός» Τόμος Α' σελ. 867

(3) Πολωνίας

(4) Ἐγγραφοῦ ὑπ' ἀριθμ. 717 τῆς 29—12—59

δρίτου τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, τοῦ ἐκ Παγωνιανῆς ὧ μοι σύγγνωσθε ἀναγι-
νώσκοντες διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων». Ἐν ἔτει ΖΡΘ (1601) Ὀκτωβρίου
ΙΔ. Ἰνδιπτιῶνος Ιδ. ἐν Λεοντοπόλει τῆς Λεχίας.

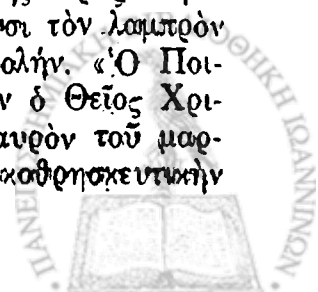
Φαίνεται, ὅτι, καὶ ἐκεῖ ὁ Θεοσεβέστατος οὗτος Λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου,
ὁ εὐρυμαθέστατος Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Πνευ-
ματικὸς Πατὴρ τῶν ἐν Πολωνίᾳ προβάτων, ἐπιτελεῖ εὐόρκως, εὐσυνειδήτως καὶ
λίαν ἀποδοτικῶς τὸ λίαν λεπτὸν καὶ ὑψηλὸν καθήκον του καὶ ἀσφαλῶς ὁ σπόρος
τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ σπορέως καρποφορεῖ. Ἀγωνίζεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐκεῖ
εἰς Πολωνίαν ἐναντίον τῶν Παπιστῶν, οἱ ὅποιοι, διὰ παντὸς μέσου, προσπαθοῦσι
νὰ προσηλυτίσωσι τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἡ Μή-
τηρ Ἐκκλησία, ἐκτιμῶσα θεόντως τὸ ἐπιτελούμενον παρ' αὐτοῦ Θεῖον ἔργον καὶ
πιστεύουσα ὅτι θέλει φανῆ ἀντάξιός τῶν προσδοκιῶν αὐτῆς, καλεῖ τοῦτον εἰς λί-
αν ὑψηλοτέραν καὶ λίαν δυσκολωτέραν ὑποστολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ὁ Ματθαῖος ὡς Μητροπολίτης Μυρέων (1606 - 1610)

Ἡ λαίλαψ, ἡ Θεομηνία, ἡ καταιγίς, αἵτινες ἐνέσκηψαν εἰς τὸ ταλαίπωρον
σκλαβωθὲν Γένος μας, μετὰ τὴν εἰς τὸν βάρβαρον Ἀσιάτην ὑποδούλωσίν του
τείνουν νὰ ἐξαφανίσουν ταῦτο. Ἰδίως αἱ Ἀνατολικαὶ Ἐπαρχίαι τοῦ ἄλλοτε ἐν-
δόξου Βυζαντινοῦ μας Κράτους, κινδυνεύουν νὰ ἀπολῶσουν πᾶν τὸ Ἑλληνοχρι-
στιανικόν. Ὁ Ἀσιατικὸς σίφων σαροῦναι πᾶν, ὅπερ τοῦ ὑπενημίξει τὴν ἐκλείψα-
σαν κλεινὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν. Μεταξὺ τῶν κινδυνειουσῶν Ἐπαρχιῶν
εἶναι καὶ ἡ Μυρέων, ἡ Πατρίς τοῦ Μεγάλου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἀ-
γίου Νικολάου. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος, κρῖμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, πρὸς ὃν
εὐρίσκουσι καταφυγὴν «Οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸν Προστάτην, οἱ πένιτες τὸν θησαυρόν,
οἱ ἐν θλίψει τὴν παραμυθίαν, οἱ ἐν θαλάσῃ τὸν Κυβερνήτην. . . .» δὲν στρέφει
εὐμενὲς βλέμμα καὶ εὐήκον οὖς εἰς τὰς φωνὰς καὶ ἰκεσίας τοῦ κινδυνεύοντος νὰ
καταποντισθῇ Χριστεπώνυμου ἐκεῖ ποιμνίου. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, με ἀιμάσσου-
σαν καρδίαν καὶ δεινῶς σπαρασσυμένην ψυχὴν, ἀπενύζει δακρύουσα τὰ ἐκεῖ συν-
τελούμενα. Τίς θὰ σώσῃ τὸ κινδυνεῦον τῆς Ὀρθοδοξίας σκάφος ἀπὸ τὸν κατα-
ποντισμόν. Μικροῦ δεῖν καὶ δὲν θὰ μείνῃ ἐκεῖ ψυχὴ Χριστιανικὴ. Οἱ Ἱεροὶ Να-
οὶ τῆς θὰ βεβηλωθοῦν καὶ οἱ κώδικες θὰ μείνουν βωβοί! Κατὰ τὴν κρίσιμον
ταύτην διὰ τὸ ἔθνος, τὸ δεινῶς δοκιμαζόμενον, καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν στιγμὴν,
ἀναμνησκέται ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τὸν καλὸν Ποιμένα, τὸν πρῶτον, ἀγαθὸν καὶ
ἀνεξίκανον Λευίτην, τὸ ἐν τῇ Λεοντοπόλει τῆς Λεχίας λαμπρὸν Ἀρχιμανδρί-
την τῆς, τὴν ἐπιδέξιον τοῦτον οὐλοκιστοφρον, τὸν στερεώσαντα τὴν
Ὀρθοδοξίαν ἐν Πολωνίᾳ, τὸν ἐκ Παγωνιανῆς Μοναχὸν καὶ Πρεσβύτερον Ματ-
θαῖον. Τοῦτον προσκαλεῖ, ἵνα περισώσῃ πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα προλάβῃ ὑπὸ τὸ ἀ-
κατασχέτως φερόμενον πρὸς τὸν ὀλεθρον, πρὸς τὸν βίαιον ἐξισλαμισμὸν, ὑπολει-
πόμενον Χριστεπώνυμον Ποιμνιον.

Ὁ Ματθαῖος γαρίζει καλῶς τὴν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Μυρέων ἐπι-
κρατοῦσαν θλιβεράν κατάστασιν. Γνωρίζει καλῶς, ὅτι ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἐναν-
τίον αἰμοβόρων λύκων, ὁμοίωντων νὰ κατασπαράξωσι τὸ ἐκεῖ ποιμνιον. Γνω-
ρίζει ὅτι, ἡ Μητροπολιτικὴ Μίτρα, τὴν ὁποίαν θὰ φορέσῃ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς κεφα-
λῆς του θὰ εἶναι πλήρης ἀκανθῶν, Ταῦτα ὅλα ὅμως δὲν ἐμποδίζουν τὸν λαμπρὸν
τοῦτον Λευίτην νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην Θεῖαν ὑποστολήν. «Ὁ Ποι-
μὴν ὁ καλὸς τίθησιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων» εἶπεν ὁ Θεῖος Χρι-
στός. Καὶ ὁ Ματθαῖος εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει νὰ φέρῃ τὸν Σταυρὸν τοῦ μαρ-
τυρίου. Προθυμοποιεῖται ἵνα ἀναλάβῃ τὴν Ὑψίστην ταύτην Ἐθνικοθρησκευτικὴν

ἀποστολήν. Πιστεύει, ὅτι θὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν χεῖμαρρον, ἴσως δὲ ἐπαναφέρῃ πολλοὺς, ἐκ τῶν λιποψυχησάντων καὶ λιποτακτησάντων, εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ἴδου τὸ Πατριαρχικὸν Ὑπόμνημα ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Μυρέων(1).

Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Μαρθαίου Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου Μυρέων. Πατριάρχου Ραφαήλ. τοῦ ἐπὶ Μεθύμνης.

Ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ παρὰ τοῦ αὐοιδίου Πατριάρχου Βαλαμῶν(2) μελέτῃ καὶ περὶ τῶν Πατριαρχικῶν Προνομίων ἐδηλώθη ἡμῖν αὐταῖς λέξεσιν «Πόσταξις ἐστὶ τοῦ αὐοιδίου Βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἡπολυθεῖσα καὶ τοῖς δημοσιακοῖς καὶ Ἐκκλησιαστικοῖς σεκρέτοις(3) καταστραθεῖσα καὶ διοριζομένη μὴ μόνον ἀπαρεμποδίστας ἀρχιερεῖς ψηφίζεσθαι ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς ἐπαρχίαις, κἄν οὐ δύνωνται οἱ ἐν αὐταῖς ἐπικηρυττόμενοι, καταλαμβάνειν τοὺς λαχόντας αὐτοῖς θρόνους ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχειν ὅσα πρὸ ταύτης ἔσχον κατὰ τὴν μεγαλόπολιν δίκαια «καὶ ὑπὸ τούτου φανερῶς δηλοῦται ὅτι καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Μητροπόλεων (τῆς τῶν) Μυρέων ἀνατολικῆς καὶ ταύτης οὐσης καὶ οὐ κρατουμένης ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυστυχίας τοῦ Γένους σικρυνθείσης, συνελθόντες ἡμεῖς οἱ καθευρεθέντες ἱερχιερεῖς, προτροπῇ καὶ προστάξει τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου Πατριάρχου Ραφαήλ τῆς Μεγάλης ταύτης πόλεως καὶ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν τῷ Νέῳ Πατριαρχείῳ, ἐποιήσαμεν ψήφους κανονικῶς διὰ τὴν Ἁγιωτάτην Μητρόπολιν Μυρέων, ἐν αἷς πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν Ὁσιώτατον καὶ Λογιώτατον ἐν Ἱερομονάχοις καὶ Πνευματικοῖς Πατράσι κὺρ Μαρθαῖον, δεῦτερον τὸν... κλπ».

Ἔτει Ζ'ριδ' (1606) μηνὶ Δεκεμβρίῳ.

Σημείωσις Γεδεῶν. Ἐκδίδεται τὸ παρὸν ὑπόμνημα καθ' ὃ τὸ πρῶτον, ἀν μὴ ἀπατώμεθα, ψηφίζον ἐν τοῖς κάτω χρόνοις Τιτουλάριον Ἐπίσκοπον.

(Ἐξεδόθη ἐν Δ' Γόμφῳ τοῦ Συντάγματος Ράλλη καὶ Ποτλῆ, σελ. 542—555)

Καὶ ἤδη, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἄνω Ὑπομνήματι ἐκλογῆς γίνεται μνεῖα περὶ Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου, ἀνάγκη νὰ διευκρινίσωμεν τοῖς τυχὸν ἀγνοοῦσι φίλοις ἀναγνώσταις, ὅτι ὁ τίτλος Τιτουλάριος δὲν εἶχε τότε, οἷαν ἐρμηνείαν ἔχει σήμερον. Τιτουλάριος σήμερον ὀνομάζεται ὁ προχειριζόμενος Βοηθὸς Ἐπίσκοπος εἰς μεγάλας Μητροπόλεις, ὡς εἶναι ἡ τῶν Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, προσαγορευόμενος Θεοφιλέστατος, ἐνῶ τότε Τιτουλάριοι ὀνομάζοντο οἱ χειρονοτονοῦμενοι ἐπὶ ψιλῷ τίτλῳ διαλαμφάσης ἄλλοτε Ἐπισκοπῆς, ὡς ἀκριβῶς δυστυχῶς συνέβαινε τῶρα μὲ τὴν Ἐπισκοπὴν Μυρέων.

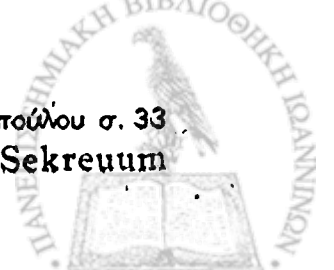
Ἄτυχῶς δὲν ἔχομεν πληροφορίας σχετικῶς μὲ τὴν ἐκεῖ ποιμαντορίαν του. Δὲν εἶναι ὁμως δύσκολον νὰ εἰκασώμεν τὴν ἐκεῖ εὐρεθεῖσαν ἔκρυθμον καὶ ἀνώμαλον κατάστασιν. Ἡ ἡμισέληνος ἐπεβάλλετο διὰ τῆς ρομφαίας, ἐνῶ ὁ Σταυρὸς, τὸ Σῆμα τῆς Ὁρθοδοξίας «Ὁ Σταυρὸς ὁ Φύλαξ πάσης τῆς Οἰκουμένης, ὁ Σταυρὸς ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Βασιλέων τὸ κραταίωμα, τῶν πιστῶν τὸ στήριγμα, τῶν Ἀγγέλων ἡ δόξα καὶ τῶν δαυμόνων τὸ τραῦμα» φεῦ! διὰ τὸ ἀδύλον εἶναι τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ ὑπεστέλλετο.

Ἀσφαλῶς ὁ ἐν Ἀρχιερεῦσι πιστότατος καὶ Θεοσεβέστατος Μαρθαῖος, θὰ ἐπάλασεν ἡρωϊκῶς, ἀπεγνωσμένος, ἵνα ἀναχαιρίσῃ τὸ ὀκατάσχετον ρεῖμα πρὸς τὸν ἀναγκαστικὸν ἐξισλαμισμὸν τοῦ ὑπολειπομένου ποιμνίου του.

(1) Ἐμμαν. Γεδεῶν, Κανονικαὶ Διατάξεις, Τόμ. Α' σελ. 42.

(2) Πολυμαθέστατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ὁρθ. Ἑλλάς Δημητράκοπούλου σ. 33

(3) Διευθύνσεις Πατριαρχικῶν Γραφείων. Σέκρετον ἐκ τῆς Λογ. Μέξεως Sekreum

Ἐπὶ τέσσαρα ὁλόκληρα ἔτη ἀγωνίζεται μετ' ἀπαρραδειγματίστου τόλμης καὶ ἀποφασιστικότητος, παλαίων ἐναντίον λυσσαλέων λίκων, ἵνα συγκροτήσῃ τὸ φεῦμα, ἵνα ἐπαναφέρῃ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας λιποψυχήσαντα, πλὴν φεῦ! δὲν τὸ κατορθώνει. Ἀπώλλυνται καὶ τὰ ὑπολειπόμενα προβάτα του καὶ μένει δυστυχῶς Ποιμὴν ἄνευ προβάτων!

Μὲ συντριβὴν ψυχῆς ἀπερίγραπτον, μὲ βαθυτάτην λύπην, μὲ καρδίαν σπαρασσομένην διὰ τὸ μέγα πλήγμα, τὸ ὁποῖον ὑπέστη ἐκεῖ ἢ Ὁρθοδοξία, ἀναγκάζεται, μετὰ τετραετῆ σκληροτάτην ἀναποτελεσματικὴν προσπάθειαν, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐξ ὁλοκλήρου ἐξισλαμισθεῖσαν Ἐπαρχίαν του, τὸ ἔτος 1610, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἴδου πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τὴν ἐκείθεν, ἐξ ἀνωτέρας βίας ἀπομακρυνσὶν του, ὅτε ἀργότερον, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἐγκατεστάθη εἰς Βλαχία καὶ ἤρχισεν ἐκεῖ τὸ συγγραφικὸν του ἔργον(1).

«Παραιτησάμενος τὴν μετ' αὐτῶν συνοίκησιν, ἦλθον εἰς Βλαχίαν Χριστιανικοῖς ἡθεσι δουλεύουσιν καὶ εὐσεβεῖ Ἠγεμόνι, παρ' αὐτῶν δεξιῶν φίλοφρόνως καὶ τιμῆς ὑπολαύσας πολλῆς, ἐγκρατῆς ἐγενόμην Μοναστηρίου τινός, Δάλου καλουμένου, πάντων τῶν κατὰ τὴν Βλαχίαν Μοναστηρίων ὑπερέχοντος τῇ πολιτείᾳ καὶ κατὰ Θεὸν τῶν ἀδελφῶν τῇ βιωτῇ ἐν αὐτῶ τῶν κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀναγκαιῶν ἰπολαίων, δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς Ἠγεμόνος».

Τὴν βαθυτάτην λύπην του ἐπὶ τῇ ὀλασχερῇ ἀπώλειᾳ τοῦ Χριστεπωνίου ποιμνίου του καὶ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκείθεν ἀπομακρυνσὶν του ἀναγινώσκουμεν καὶ ἀλλοχοῦ, ἔνθα διεκτραγοδεῖ μὲ πολλὴν πόνον τοὺς λόγους τῆς βιαίας ἐκείθεν ἀνεπανορθώτως(3).

«Βλέπων ὅτι αἱ κατὰ τὴν Ἐὐαν Ἐπαρχίαι πᾶσαι τὸν Χριστιανισμὸν ἀποβαλλοῦσαι τῇ δυσεβεῖ τρίτων (τῶν Ἀγαρηνῶν) Θρησκείᾳ ἀπέκλινον, λατρεύουσαι τὸν ἀσεβῆ Μωάμεθ, ἀπομείνας Ποιμὴν ἄνευ Ποιμνίου, χαίρειν τοῖς πᾶσιν εἰπὼν, μετέβην εἰς Βλαχίαν, ἔνθα ὁ Ἠγεμὼν Σαμπάνος μοι παρεχώρησε τὸ Μοναστήριον Ντιάλου, ὅπου ἀπολαύω τελείας ἐνέσεως καὶ ἡσυχίας».

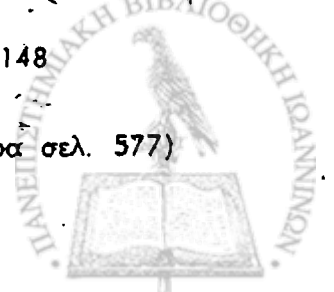
Τὰ βαρῆα πλήγματα, ἅτινα δέχεται ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἰδίᾳ Χώρας ὑπὸ τοῦ ἀπαισίου καὶ εἰδεχθοῦς Δυναστοῦ, κλονίζουσι τὸ σκλαβωμένον Γένος μας ἰολλὰ δὲν ἀπογοιτεύουν αὐτό. Ὅπως ὁ Μυθικός Ἄνταϊος, πίπτων εἰς τὴν γῆν, ἐλάμβανεν ἐξ αὐτῆς νέας δυνάμεις, οὕτω καὶ ὁ σκληρῶς πληττόμενος Ἑλληνοχριστιανικὸς κόσμος, γονατίζει ἀλλὰ δὲν πίπτει, κλονίζεται ἀλλὰ δὲν λιποψυχεῖ. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, παρὰ τὴν ὀσειλὴν τῆς ρομφαίας τοῦ ἀπαισίου τυράννου, πρὸς ὀπισθοπὴν μελλοντικῶν ὀμαδικῶν ἐξισλαμισμῶν καὶ περισσῶν παντὸς δυνατοῦ, ἐπανιδρύει κατὰ τὸ 1646 τὴν Μητροπόλιν Μυρέων, τοποθετεῖ ὡς Μητροπολίτην τῆς Ἱερεμίας ὀνάματι, καὶ ἐνώνει μετ' αὐτῆς τὰς Ἐπαρχίας Καστελλοορίζου, Ἀπταλείας, Ἀλάγιας καὶ Αὐθισίου, εἰς ἃς ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶχε πληρῆ ἀνεπανορθώτως(1).

Ἀργότερον, ὅτε ἐκάτασεν κάπως ὁ σάλος ἐμετριάσθησαν οἱ βίαιοι ἐξισλαμισμοὶ καὶ μετόπισσαν Χριστιανοὶ τινες εἰς τὴν ἐξισλαμισθεῖσαν Ἐπαρχίαν Μυρέων, βλέπομεν τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ τοποθετῇ (1833) ὡς Τιτομάριον Ἐπίσκοπον Μυρέων τὸν Ἄνθιμον πρὸς «Καταρτισμὸν τοῦ Χριστεπωνίου

(1) Ἀνδρονίκου Δημητράκοπουλου «Ὁρθόδοξος Ἑλλάς» σελ. 148

(2) Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμος 6ος, σελ. 495.

(3) Κωνστ. Σάθα. «Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη» (Πατριαρχ. ἔγγραφα σελ. 577)

πληρώματα»(1). Ἐπειδὴ καὶ πάλιν γίνεται μεία περὶ Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου δὲν κρινῶ ἀσκοπον νὰ παραθέσω περὶ αὐτῶν καὶ τὰ ἑξῆς(3).

Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἐπιηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ ὑρχοντικοῦ συστήματος τῶν Φαναριωτῶν, ἐπὶ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Προϊλάθου (1749) ἐξέδωκεν ἀπόφασιν τῆς Ἱεράς Συνόδου κατὰ τῆς Χειροτονίας Τιτουλαρίων Ἐπισκόπων. Ἰδοὺ ἀποσπάσματα τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως:

«..... Πῶς γὰρ ἂν εἴη κυρίως καὶ ἀληθῶς Ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοποῦμένου μὴ ὑπάρχοντος; λείπεται ἄρα φωνὴν εἶναι διάκονον, εἰκῆ τὸν κῆρα ψοφροῦσαν καὶ διαλυομένην εἰς παντελῆ ἀνηπαρξίαν. Ἀνάγκη τοιγαροῦν προῖσοκεῖσθαι ποίμνιόν λογικόν καὶ σύστημα Χριστιανικόν ὑποβεβλήσθαι Ἐπαρχίας ὠρκαμένης καὶ πραγματικῶς σωζομένης καὶ ἀκαμάτου. Ἄλλως δὲ ἡ ὑπολελυμένης γιγνομένη Χειροτονία Μητροπολίτου καὶ ἐν ψιλῷ ὀνόματι συνισταμένη ἐπαρχίας τινὸς πρὸ πολλοῦ σχολασάσης καὶ ἐρημιωθεῖσης τὸ σύνολον κατασχεθεῖσης τε ὑπὸ ἀλλοθενῶν καὶ μικρῆ ἀνάλησιν ἐπιδεχομένης ἀλλ' ἐξαφανισθεῖσης τέλεον καὶ ἐναπομεινάσης χωρὶς ὑπαρκτικῆς παρουσίας τοῦ ὑπάρχοντος, ἀσύστατος ὅλως ἐστὶ καὶ τοῖς Ἱεροῖς Νόμοις καὶ Ἀποστολικοῖς Κανόσινα πεινδεῖκνται. Τὸ γὰρ ὑπερέχον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ὀξίωματος ἐκ τῆς ἐνεργείας ὀρίζεται καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας συνίσταται, ἧς ἀπούσης, οὐδὲ μένειν πέφυκεν οὔτε σύστασιν τινα ἐπιδέχεται κατὰ τὸν βον Ἀποστολικὸν Κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποφαινόμενον ῥητῶς. «Μηδένα ὑπολελυμένως χειροτονεῖσθαι μήτε Προσβύτερον μήτε διάκονον μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Τάγματι εἰμῆ εἰδικῶς ἐν Ἐκκλησίᾳ σὺλεως ἢ κώμης ὁ Χειροτονοῦμενος ἐπισηρῖπτοίτο τοὺς δὲ ἀπολίτως χειροτονοῦμένους, ὠρισῆν ἡ Ἁγία Σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος..... καὶ ἀνομολογοῦμεν ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι ζῶντι, ὡς, ὅστις ἐξ ἡμῶν πάντων τομήση ὀθετῆσαι καὶ παραβῆναι τὰ κοινῶς διαταχθέντα τε καὶ τιπωθέντα καὶ σημηρηρισθέντα παρ' ἡμῶν ἐπ' ὀνόματι ψιλῆς χειροτονίας εἶναι ἔνοχον ἐσχάτης Ἐκκλησιαστικῆς παιδείας ὡς ἀντοκιάτῳριον καὶ ὑπόδικον ὑπεύθυνον ἀραῖς Ἐκκλησιαστικαῖς πάντων τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ τῆ ἀωνία κρίσει ὑπόδικον...».

Ἐν ἔτει Σατηριῳ ΑΨΝΖ. μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰδικτιῶν. Ε.
(ἔποιται ὑπογραφαὶ Συνοδικῶν)

Ἀδυνατοῦμεν νὰ σχολιάσωμεν τὴν ἀπαγορευτικὴν ταύτην ὀπόφασιν τοῦ Πατριαρχείου περὶ χειροτονίας Τιτουλαρίων Ἐπισκόπων, ὑπαγορευθεῖσαν, κατὰ τὸν Γεδεῶν, ἀπὸ τοῦς Φαναριώτας. Νὰ ἀφείλεται εἰς ἔμμεσον ὑπόδειξιν τῶν κακακτητῶν; Εἰς ἐσκληθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν πίεσιν; Ἰσως. Πάντως, ἔπειτα ἀπὸ Ἐκατονταετηρίδα περίπου, ἡ ἀπαγορευτικὴ αἴτη Πατριαρχικὴ Διάταξις αἴρεται καὶ ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Κυζίκου, ψηφίζεται Τόμος «Περὶ Χειροτονίας Τιτουλαρίων, ἐνατροεπτικῶς τῶν προηγοιμένων ἐν ἔτει ααμε' μηνὶ Ἰουλίῳ(3).

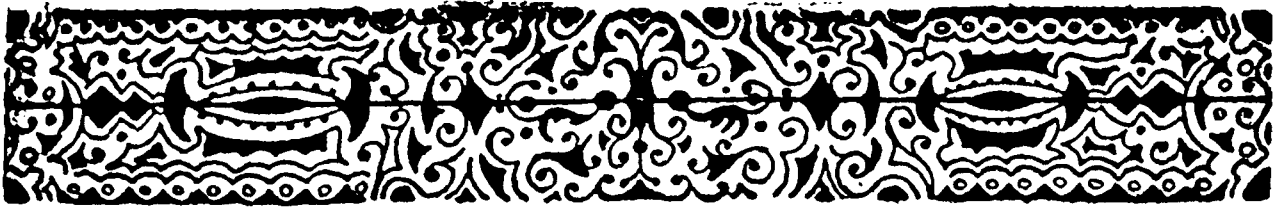
(Συνεχίζεται)

(1) Περιοδ. «Ὀρθοδοξία» Ἔτος ΑΒ' Τεύχος Β' σελ. 84.

(2) Κανον. καὶ διατάξεις Ἐμ. Γεδεῶν Τόμ. Β' σελ. 452. Πατρ. Κῶδιξ ὑπ' ἀριθ. 4.

(3) Ἐμ. Γεδεῶν «Κανονικαὶ Διατάξεις» Τόμ. Β' σελ. 353 Τόμ. Πατριαρχ. 22.

Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ & μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

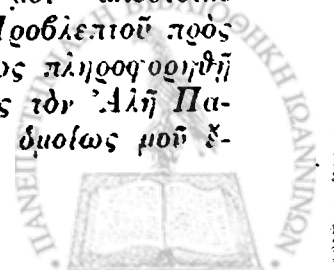
ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΒΕΝΕΤΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ ΒΟΝΙΤΣΗΣ ΤΟ 1789

*Δέσμη 221—Ἀρχεῖον τοῦ Βαυλου Κων)πόλεως (Dispacci)
Ὁ Πρέσβυς Νικόλαος Φοσκαρίνι γράφει εἰς τὸν Δόγην:
Κων)πολις 8 Ἰουνίου 1789 (ἔγγραφον ἀρ. 53).*

«Ὁ Ἐξοχώτατος Γενικός κατὰ θάλασσαν Προβλεπτής Φαλιέρο, με ἐγγράφον του τῆς 26ης παρελθόντος Ἀπριλίου μοῦ ἀνέφερεν ἐν ἐπεισόδιον πού συνέβη εἰς τὰ Βενετικά σύνορα τῆς Βονίτισης, προκληθὲν ἀπὸ τὴν αὐθάδειαν τῶν συνορεινῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἐδεώθησα ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρω τὰ συμβάντα εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Με πληροφοροεῖ ἡ αὐτὴ ἐξοχότης ὅτι τὴν νύκτα τῆς 12ης παρελθόντος Ἀπριλίου, εἰσέβαλεν εἰς τὸ ἔδαφός μας τῆς Βονίτισης, εἰς τὴν θέσιν τὴν ὀνομαζομένην Ἅγιος Δημήτριος, ὁ Τουρκολβανὸς Μουρτιος μπουλούκμπασης καὶ φύλαξ τῶν Ὀθωμανικῶν ἐκείνων μερῶν, με 25 καὶ πλέον ἐνόπλους Τούρκους, οἱ ὅποιοι, στυγατήσαντες τέσσαρας ποιμένας ὑπηκόους τῆς Ὑμει. Γαληνότητος οἱ ὅποιοι ἔβασκον τὰ πρόβατά των, ἐπειτέθησαν αἰφριδίως κατ' αὐτῶν καὶ ἀφού τοὺς ἔδεσαν, τοὺς ἔσυραν ὡς οκλάβους ἔξω τῶν οὐρόρων. Ἐτιρεξεν ἀμέσως ἐπὶ τόπου, μόλις ἔμαθε τὸ συμβάν, ὁ δεκαεὺς Κοσπετίν με τοὺς λεβέντες του καὶ με μερικοὺς ἐντιπίους καὶ ἐτέθησαν εἰς καταδίωξιν τοῦ μπουλούκμπαση με τὸν σκοπόν ἵνα ἀπελευθερώσουν ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν Τούρκων τοὺς τέσσαρας ποιμένας. Ὁ δεκαεὺς Κοσπετίν διέβη τὰ σύνορα καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος τὸ λεγόμενον Βολίμι, ὅπου σὲ μιὰ καλύβα ἠφίσταται ὁ Μπουλούκμπασης με τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἐζήτησε με καλὸν τρόπον νὰ τοῦ παραδώσουν τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὁ Μπουλούκμπασης ἐξαγριωθεὶς, ἀντὶ νὰ ἀπατήσῃ, διέταξε καὶ ἔσφαξαν τοὺς τέσσαρας ποιμένας καὶ ἵστερα οἱ ὀπαδοὶ του ἔρριξαν, κατὰ διαταγὴν του, πολλὰς ντουφεκιὰς κατὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Κοσπετίν καὶ ἐφόνεισαν καὶ ἕναν ἀπὸ τοὺς λεβέντες του. Τοῦτο ἠράγκασε τοὺς Βενετοὺς νὰ προβολήσουν κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ φονευθῇ ὁ Μπουλούκμπασης καὶ ἕνας ἄλλος Τούρκος καὶ νὰ πληρωθοῦν ἔξ.

Πρὸς μεγαλιτέραν διαφωτισίν μου μοῦ διεδίδασε ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης τὸ γράμμα τοῦ ἐκλαμπροτάτου κ. Μάρκων Τσιζόνια, Ἐκτάκτιον Προβλεπιτοῦ τῆς Ἀγίας Μαύρας, ὁ ὁποῖος διηγεῖται τὰ συμβάντα καὶ μοῦ ἐπισημαίνει καὶ ἀντίγραφον Ἐπιστολῆς τοῦ ἐκλαμπροτάτου Προβλεπιτοῦ τῆς Βονίτισης καὶ ἐν ἄλλο ἀντίγραφον ἐπιστολῆς πού ἔστειλεν ὁ τῆς Ἀγίας Μαύρας πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν Διοικητὴν τῆς Ὀθωμανικῆς ἐκείνης περιοχῆς. Ἐπὶ πλέον μοὶ ἀπέστειλε καὶ ἀντίγραφον μιᾶς παραγγελίας τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπιτοῦ πρὸς τὸν Ἀραγομάνον Κόζιμον Καλαβρὸν Ἰμπέρτι με τὴν ἐντολὴν διως πληροφορορηθῇ ἐπὶ ἴσον πὺς ἐξετρίχθη τὸ συμβάν καὶ νὰ διηγήσῃ σχετικῶς εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν με τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ στυγατηθῇ δι' ἄλλας ἐπιθέσεις ὁμοίως μοῦ ἔ-

σειλεν ὁ τῆς Ἀγίας Μαύρας καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπάντησιν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ.

Μολονότι ἀπὸ ὅσα ἀναφέρουν τὰ ἔγγραφα προκύπτει ἀναμφισβήτητον τὸ γεγονός ὅτι αἱτίοι τοῦ ἐπεισοδίου εἶναι οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ ὅτι οἱ Ἐνεῖοι ὑπήκοοι ἀμυνόμενοι ἀντεπετέθησαν, ὅμως ἔκρινε σκοπιμὸν νὰ ὑποβάλω ἀμέσως διαμαρτυρίαν ἔγγραφον εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, πρὶν ἢ φθάσῃ σχετικὴ ἀναφορὰ ἀπὸ τὸν Πασᾶν τῶν Ἰωαννίνων ἢ ἀπὸ ἄλλους διοικητὰς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσουν διαφορετικὰ τὰ αἰτία τοῦ ἐπεισοδίου καὶ τοὺς ὑπευθύνους.

Ταῦτα σκεφθεὶς ὡς ὠφέλιμα παρήγγειλα τὸν Ράλλον νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ρεῖζ Ἐφένδην τὸ ἔμπειστον ὑπόμνημα διὰ τοῦ ὁποῖου ἀφοῦ ἐκδέτω τὰ συμβάντα ζητῶ νὰ ἐκδοθῇ ἕνα δυνατὸ Φερμάνι πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, διατασσόμενον νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν ὀφειλομένην προσοχὴν πρὸς τοὺς ὑπηκόους τῆς Δημοκρατίας ἵνα ἀποφεύγωνται παρόμοια ἀνιὰρὰ καὶ ἀξιοκατάκριτα ἐπεισόδια...».

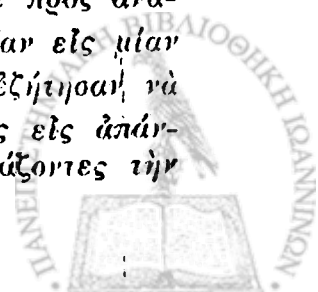
(Περαιτέρω παραιτῶνται ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τῶν προβλεπτῶν Ἀγίας Μαύρας καὶ Βορτίσης αἱ ὁποῖαι ἀναφέρουν, ὅτι τὸ ἐπεισόδιον ἔλαβε χώραν τὰ μεσάνυχτα τῆς 12ης πρὸς τὴν 13ην Ἀπριλίου, πλησίον τοῦ χωρίου Μπούκαλη, τὰ δὲ θύματα τῶν φονευθέντων ἦσαν: Γιάννης Καβάλλι, Γεράσιμος Καβάλλι, Γιάννης Δοιθομούρη καὶ ἕνας υἱὸς τοῦ Ζαμπάση, ὅλοι ἀπὸ τὸ χωριὸν Μπούκαλι, ὁ δὲ φονευθεὶς λεβέντης τῶν Ἐνεῶν ὠνομάζετο Κώστας Ξενάκης καὶ ὅτι μέσα εἰς τὴν καλύβαν ἠύρλοκοντο καὶ τέσσαρες ὄπαδοι τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γρίβα ἐκ τῶν ὁποῖων δύο ἐφονεύθησαν καὶ οἱ ἄλλοι δύο ἐπληγώθησαν).

Ἄλλο ἔγγραφον τῆς 8ης 7θρίου 1789 τοῦ αὐτοῦ πρέσβεως Νικολάου Φοσκάρινι πρὸς τὸν Δόγην ἀναφέρει ὅτι καθὰ γράφει ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς Κερκύρας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 καὶ 11 Αὐγούστου διακανονίσθη ἡ ὑπόθεσις τῶν τεσσάρων φονευθέντων ποιμένων καὶ τοιουτοτρόπως δὲν ὑφίσταται πλέον καμμία ἐκκρεμότης μετὰ τὸν πρῶτον Ὀθωμανὸν Διοικητὴν Ἀλῆ Πασᾶν.

Ἴδου τῶρα ἀντίγραφον τοῦ Ἰσουλτανικοῦ φερμανίου

Ἀντίγραφον μεταφράσεως τοῦ Διατάγματος τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἰωαννίνων, ἐντεταλμένον τὴν φύλαξιν τῆς περιφερείας, Ἀλῆ Πασᾶν (παραλείπονται οἱ τίτλοι).

Ἄμα φθάσῃ τὸ ἔξοχον τοῦτο Αὐτοκρατορικὸν Σῆμα θὰ σᾶς γίνῃ γνωστὸν ὅτι ὁ πρέσβυς τῆς Βενετίας Νικολὸς Φοσκάρινι, ἱππότης, τοῦ ὁποῖου τὸ τίτλος εἶπε νὰ εἶναι εὐτιχὲς, ὑπέβαλεν ὑπόμνημα εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν μου ἀναβολέα (= Ζεγκ), διὰ τοῦ ὁποῖου ἀναφέρει ὅτι ἔλαβεν εἰδήσεις ἀπὸ τὸν ἐν Κερκύρα στρατηγὸν κατὰ τὰς ὁποίας ὁ μουλούκμπασης ὀνόματι Μοῦρτιος, Ἀλβανός, μαζὶ μετὰ ἄλλους εἴκοσι καὶ πλέον συντρόφους του, εἰσεχώρησαν ἀφριδικῶς εἰς τὸ Ἐνετικὸν ἔδαφος τῆς Βορτίσης ἐνοπιοὶ καὶ ἐπειτέθησαν κατὰ τεσσάρων βοσκῶν, ὑπηκόων Ἐνεῶν πρὸς ἠύρλοκοντο ἐκεῖ, τοὺς ὁποῖους συνέλαβον καὶ τοὺς μετέφερον διὰ τῆς βίας ἔξω τῆς περιοχῆς μετὰ σκοπὸν νὰ τοὺς πάρουν χρήματα διὰ τὴν ἐξαγοράν. Μόλις τὸ ἔμαθεν ὁ Ἐνετὸς ἀξιωματικὸς πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖ ὡς φύλαξ τῶν συνόρων, συνεκέντησε τοὺς ἀνδρας του καὶ ὤδενσε πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι μόλις διήλθον τὰ σύνορα καὶ ἐφθασαν εἰς μίαν καλύβην, ἐκάλεσαν τὸν Μπουλούκμπασην μετὰ καλὸν τρόπον καὶ τοῦ ἐξήγησαν νὰ ἀφίση ἐλευθέρους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἠγματοῦσιον. Ἐκεῖνοι ὅμως εἰς ἀπάντησιν ἐφόρνευσαν τοὺς ἀναφεθέντας τέσσαρας Ἐνετοὺς καὶ, παραβιάζοντες τὴν

συνθήκην φιλίας πού υπάρχει μεταξύ των δύο Κρατών, εξηγηθήσαν και ἐφώνευσαν ἀκόμη και ἕνα Ἐνεϊὸν σιρατιώτην. Τότε ἐξηραγκάσθησαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ὄπλα και οἱ Ἐνεϊοὶ ἵνα ἀμυνθοῦν και τοὺς ἀποκρούσουν. Ἐπηκολούθησε οὐμπλοκή με ἀποτέλεσμα νὰ φονευθῆ ὁ Μπουλούκμπασης, 2—3 Ἄλβανοὶ σὺντροφοὶ του και μερικοὶ ἀκόμη Ἐνεϊοί.

Διὰ ταῦτα ἐζήτησεν ὁ εἰρημένος Πρόεδρος νὰ ἐκδοθῆ τὸ παρὸν μου Αὐτοκρατορικὸν Διάταγμα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Δόγης και ἡ Δημοκρατία τῆς Βενετίας εἶναι φίλοι και αἱ κτήσεις τῆς συνορεύουν με τὸ ἐκλαμπρον και αἰώνιον Κράτος μου, φανερὰν εἶναι ὅτι ἀμφότερα τὰ μέρη πρέπει νὰ ἐπιδιώξουν ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα ἵνα ἀκόμη περισσότερο ἀυξηθῆ και οὐσιχυθῆ ἡ φιλία και ἀμοιβαία ἀνταποκρίσεις. Εἶναι ὁμοίως προφανές ὅτι, πρέπει νὰ τηροῦνται τὰ δίκαια και οἱ νόμοι τῆς καλῆς γειτονίας και νὰ ἀποφεύγονται κινήσεις και πράξεις μὴ συνάδουσαι πρὸς τὰς ἰεράς Συνθήκας και πρὸς τὴν ζωογόνον εἰρήνην.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Αὐτοκρατορικὴ μου θέλησις δὲν οὐγκατατίθεται και οὐδένα λόγον εἰς τὸ νὰ ἀποτολμῶνται παρόμοιαι πράξεις, ὡς ἤδη ἐξειέθησαν, ἡ διαταγὴ μου εἶναι ὅπως ὑμεῖς πού εἶσατε διοικητῆς τῆς περιοχῆς ὀφείλετε νὰ καταβάλητε κάθε προσπάθειαν και ἐπιμέλειαν νὰ μὴ συμβαῖνον εἰς τὸ μέλλον τιαῦται προσβλητικαὶ πράξεις εἰς τὰ σύνορα. Τούταντιον δέ, ἀνταποκρινόμενοι πάντοτε με καλοὺς και φιλικὸς τρόπους, ὀφείλετε νὰ καταβάλητε ὑψίστην ἐπιμέλειαν και μεγάλην προσοχὴν και νὰ τηρῆτε ἐπακριβῶς τοὺς νόμους τῆς φιλίας και τῆς καλῆς γειτονίας και νὰ ἐξομαλύνετε τὴν εἰρημένην ὑπόθεσιν, πληροφοροῦντες και ἀναφέροντες εἰς τὴν Ἐξοχὸν Πρόβιον μου τὴν ἁπεριορισταιωμένην ἀφορμὴν τῶν ἐπεισοδίων και τὰ μέτρα πού ἐλάβετε ἵνα τὰ τακτοποιήσετε και δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐξαπελύθη τὸ παρὸν Αὐτοκρατορικὸν μου Διάταγμα, τὸ ὅποϊον ἀποσιέλλεται με εἰδικὸν ταχυδρομὸν, ἵνα, μόλις σὰς γίνῃ γνωστὸν, φρονίσσετε με τὸν τρόπον πού ἐλέχθη ἀνωτέρω, νὰ παρακωλυθῆ εἰς τὸ μέλλον κάθε ἀναξία ἐνέργεια εἰς τὰ σύνορα. Ἐνεργοῦντες δὲ ἀπὸ τὰ δύο μέρη φιλικῶς, ὀφείλετε νὰ σέβησθε τὰς διαταγὰς και τὰ δικαιώματα τῆς καλῆς και εὐμενοῦς γειτονίας. Καὶ νὰ ἐπιμεληθῆτε ὥστε νὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις και ἐξομαλυνθῆ ὁλοσχερῶς, ἀναφέροντες ἐσπευμένως εἰς τὴν Ἐξοχὸν Πρόβιον και τὴν αἰτίαν και τὸν τρόπον με τὸν ὅποϊον τὴ διεκανονίσαιτε.

Ἄμα, ὅθεν, φθάσῃ τὸ παρὸν Αὐτοκρατορικὸν μου Διάταγμα, νὰ συμμορφωθῆτε ἐπακριβῶς με ὅ,τι διατάσσει, τὸ ἱερὸν τοῦτο Σῆμα τὸ ὅποϊον ἀπαιτεῖ πᾶσαν ὑπικουχὴν και ὑποταγὴν και προσέξατε πάρα πολὺ νὰ μὴ ἐναντιωθῆτε και νὰ δώσητε ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν τοῦτο Σῆμα.

Ἐγράφῃ περὶ τὰ μέσα τῆς σελήνης τοῦ Ραμαζὰν τοῦ ἔτους ἐγείρας 1203 (ἦτοι περὶ τὰ μέσα Ἰουνίου 1789)

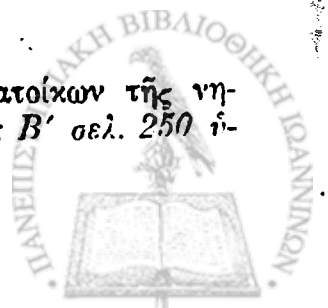
Ἰωάννης Ράλλης Δραγομάνος μετέφρασεν.

Ἀλβίξε Κουερίνι

Γραμματεὺς τοῦ Προέδρου

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΙΔΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πολλὰ ἐγράφησαν μέχρι σήμερον περὶ τῶν σιμαπαδῶν κατοίκων τῆς νησίδος. Πρῶτος ὁ Ἀραβατινὸς εἰς τὴν Χρονογραφίαν τὸν (Τόμος Β' σελ. 250 ἱποσημ. 2) γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«ὁποίου δὲ τόπου ὑπῆρξαν θετικῶς ἀποικοὶ οἱ ὡς ἀνωτέρω ἐνοικῆσαντες ἀντικρῦ τῆς νήσου οὐ γνωρίζομεν· λέγεται δὲ ἦλθον ἢ ἀπήχθησαν ἐκ τῆς Μάνης, ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον ἐστὶν διὲ ἀπωκισθῆσαν ἐκ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἢ ἐκ τινος Ἰονικῆς νήσου, ἀλιεῖς τὴν τέχνην ὄντες».

Αὐτὰ γράφει ὁ Ἀραβατινὸς ὁ ὁποῖος νομίζει ἀκόμη ὅτι πιθανὸν οἱ χωρικοὶ ποὺ κατώκουν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μεισικελιοῦ, ἵνα ἀποφύγουν τὰς ἐπιδρομὰς τῶν λησιῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὸ νησί.

Καὶ ἄλλοι, ἀσχοληθέντες μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Γιαννίνων, ὑποθέτουν ὅτι οἱ νησιῶται ἔχουν Μανιάτικὴν καταγωγὴν. Τελευταῖος δὲ ἦλθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ ὁ ἀκαταπόνητος λαογράφος τῶν Γιαννίνων κ. Σαλαμάγκας.

Ἐπῆρξε λοιπὸν καὶ ὑπάρχει παράδοσις, ἀλλὰ ποῦ βασιίεται καὶ πόθεν προῆλθεν;

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι εἰς τὸ νησί τὸν 16ον αἰῶνα ἤκμαζον αἱ διάφοροι Μοραὶ καὶ διὲ ἐκεῖ κατώκουν μόνον μοναχοί. Καὶ ἂν τὰ διασωθέντα Μορασιήρια ἐνθυμίζουν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα, τὰ ὑπάρχοντα ὅμως σπῆτια τῶν νησιωτῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν δὲν παρουσιάζει τίποτε παρόμοιον. Εἶναι μεταγενέστερα.

Τὸ ὅτι οἱ νησιῶται δὲν προῆλθον ἀπὸ συνοικισμῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι διαφορευτικὴ ἦτο ἡ ἐνδυμασία, ἰδίᾳ τῶν ἀνδρῶν, ὅπως ἐνθυμούμεθα ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι. Ἀλλὰ καὶ ἡ διάλεκτός τῶν εἶχε καί τι τὸ διαφορευτικὸν μὲ τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων χωριῶν ποὺ εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μεισικελιοῦ.

Ἀλλὰ πῶς ξεκόπησαν ἀπὸ τὴν Μάνην καὶ διαί;

Καὶ ἂν τὰ μέρη τῶν ἦσαν καὶ εἶναι ὄρεινὰ καὶ ἄγρονα δὲν ἠμποροῦσαν νὰ μετακινήθοῦν βορειότερον πρὸς τὰς πεδιάδας τῶν Πατρῶν, τοῦ Ἀργους, τῆς Κορίνθου κ.λ.π.;

Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν γνωρίζομεν ὅτι οἱ Μανιάτες κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ βραδύτερον, ἐκινῶντο πρὸς τὰ μέρη τῆς Δύσεως δηλαδὴ πρὸς τὴν Νεάπολιν, τὴν Τροσκάναν καὶ Κοροικίην ὅπου καὶ ἐγκαταστάθησαν εὐάριθμοι οἰκογένειαι.

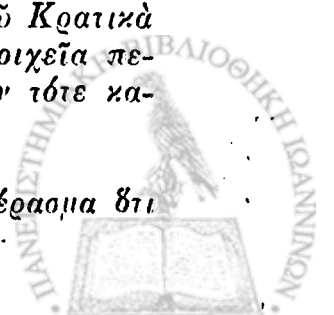
Καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐφυγαν ἀπ' ἐκεῖ πελοποροῦντες καὶ διέσχισαν τὴν Πελοπόννησον καὶ κατόπιν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ διεπεραιώθησαν εἰς τὴν Στερεὰν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, δὲν θὰ σταματοῦσαν ἐκεῖ εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας ἵνα ἐγκατασταθοῦν; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν διὲ, διελθόντες διὰ τῆς Θεσσαλίας, ὠδεύσαν διὰ μέσου τῶν ὄρεων καὶ τῶν ἀτραπῶν ἵνα φθάσουν σιὰ Γιάννινα καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν νὰ διαπεραιωθοῦν σιὰ νησί; Γιὰ νὰ κάμουν τί, εἰς αὐτὸ τὸ ξερονῆσι;

Καὶ ἂν προήρχοντο, ὡς νομίζει ὁ Ἀραβατινός, ἀπὸ τὸν Ἀμβρακικόν, διατὶ θὰ ἤρχοντο σιὰ Γιάννινα; Δὲν θὰ σταματοῦσαν κάπου ἐκεῖ εἰς τὸν Λοῦρον;

Καὶ γιὰτὶ θὰ ἐφυγαν ἀπὸ τὰς Ἰονίους νήσους ποὺ ἦσαν τότε —πλήρῃ τῆς Λευκάδος ποὺ περιῆλθεν εἰς τοὺς Βενετοὺς τὸ 1684— ὑπὸ τὴν Βενετικὴν κυριαρχίαν, ἵνα ἔλθουν ὑπὸ τοὺς Τούρκους;

Ἄν τέτοιο πρᾶγμα εἶχε συμβῆ, θὰ ὑπῆρχον στοιχεῖα εἰς τὰ ἐδῶ Κρατικὰ Ἀρχεῖα περὶ μετοικεσίας εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπως εἴχομεν ἀνεύρει στοιχεῖα περὶ μετοικεσίας Ἰωαννιτῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὴν προβακίρον τότε κατοχήν τῶν Βενετῶν.

Αἱ σκέψεις ποὺ ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω μᾶς ἄγουν εἰς τὸ συμπέρασμα διὲ

οι νησιώτες μας δὲν ἤλθαν οἰκειοθελῶς νὰ ἀποικίσουν εἰς τὸ νησί ἀλλὰ ἀπήχθησαν βιαίως.

Ἄ τὸ ποῖον καὶ πότε;

Καὶ ἰδοὺ ἐν προσφάτως ἀποκαλυφθὲν ἔγγραφον εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα Βενετίας μᾶς δίδει τὸν μῖτον τῆς Ἀριάδνης ἵνα εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸ λαβύρινθον τῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν εἰκασιῶν καὶ οὕτω μορφώσωμεν θετικὴν τινα γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν νησιωτῶν μας.

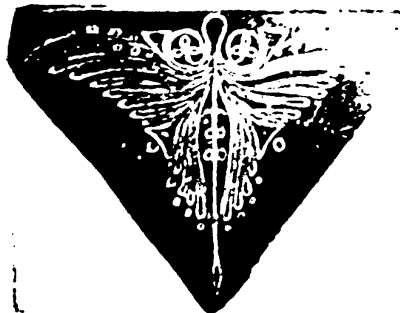
Κατὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ἡ αἰχμαλωσία καὶ ἡ βιαία ἀπαγωγή των πρόκειται νὰ ἐγινεν ἀπὸ τὸν Ἀσλὸν Πασᾶν τῶν Γιαννίνων τὸ 1614.

Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου, εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ ὕδρα τῆς Μάνης περὶ τὰ 70 πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Σουλτάνου, ἐνῶ διὰ ξηρᾶς ὄψεως διάφοροι Πασάδες μὲ 20.000 περίπου ἄνδρας πρὸς καθυπόταξιν τῶν ἀγροχῶν κατὰ τὴν Μανιατῶν. Ἀρχηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν Τουρκικῶν δυνάμεων ἦτο ὁ Ἀσλὸν Πασᾶς τῶν Γιαννίνων. Εἶναι αὐτὸς ὁ πλοιοπότατος Ἀσλὸν Πασᾶς ποὺ ἔκτισε τὸ δωμάριον Τζαμι(1) σὺν Κάστρο τῶν Γιαννίνων.

Οἱ Μανιάτες τότε, ὡς ἀναφέρουν, τὰ ἔγγραφα, ὑπέστησαν τὴν πρώτην βίαιαν ἤταν καὶ ὄχι ὀλίγοι ἔπεσαν αἰχμάλωτοι εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Τὴν μὲν πλείω καταστροφήν ὑπέστησαν τὰ παραθαλάσσια μέρη τῆς Μάνης. Ἐνα μὲν τῶν αἰχμαλῶτων τούτων εἶναι πιθανώτατον νὰ τοὺς παρέλαβε μαζὶ του, κατὰ τὴν ἐπιστροφήν εἰς τὴν ἑδρὰν του, ὁ νικητὴς Ἀσλὸν Πασᾶς καὶ αὐτὸς φάινται, τοὺς ἐγκατέστησε σὺν νησί. Καὶ ἐπειδὴ, ἦσαν ἀπὸ τὰ παραθαλάσσια μέρη καὶ ἐξήκοον, ὡς εἶναι φυσικόν, τὸ ἀλιευτικὸν ἐπάγγελμα, ἐξηκολούθησαν τὸ ἴδιο ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς καὶ σὺν νησί τῶν Γιαννίνων.

Αὕτη εἶναι, καθ' ἡμᾶς, ἡ μᾶλλον πιθανὴ προέλευσις τῶν συμπαθῶν νησιωτῶν μας.

(1) Εἶναι περίεργον ὅτι ὁ Ἀραβαντινός εἰς τὴν χρονογραφίαν του ἀναφέρει ὅτι τὸ τζαμι κτίσθη νὰ ἀνεγείρηται τὸ 1712. Ἀλλὰ ἔχει πολλὰς ἀνεκρβεῖας εἰς τὴν χρονογραφίαν του, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰς χρονολογίας.

ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩΣ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ

ΑΙ ΣΛΑΥΙΚΑΙ ΔΙΕΙΣΔΥΣΕΙΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ*

36. Η ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΟΣ

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. σου ἐχίζουσα τὴν χαραχθεῖσαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925 γραμμὴν τῆς ἐξωτερικῆς τῆς πολιτικῆς, μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον οὐδ' ὡς ἐξεδήλωσεν ἐνεργῶς τὸ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐνδιαφέρον τῆς. Συσταθείσης ὁμως καὶ πάλιν τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας, ἤρξατο νὰ ἐπιδεικνύη ποῖόν τι ἐνδιαφέρον, διὰ τὴν μελλοντικὴν τύχην τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει εὐρισκομένων ὁμογενῶν τοῦ μοναχῶν. Ἀφειρηθὴν εἰς τὰς ἐκδηλούσας ἐνδιαφέρον ἐνεργείας τοῦ ἀποτελοῦν ἄρθρα τινά, δημοσιευθέντα εἰς τὸ ὑπὸ τὴν αἰγίδα Του ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «*Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας*», ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει γυρατοῦσαν τάξιν καὶ ὑποδεικνύοντα τὴν λήψιν μέτρων προστασίας τοῦ Σλαβικῷ στοιχείου.

Τὸ πρῶτον τῶν ἄρθρων τούτων, δημοσιευθὲν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 6 τεῦχος τοῦ ἔτους 1952, φέρει τὸν τίτλον «*Τὸ Ἅγιον Ὄρος—Ἄθω*» ἔχει δὲ ἐν ἐλευθέρῳ μεταφράσει ὡς ἀκολουθῶς:

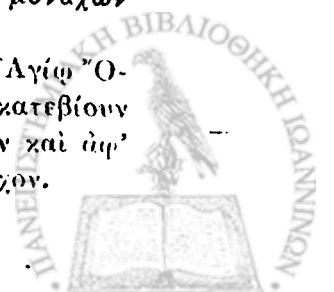
Κατὰ τὸν ΧΙ αἰῶνα ἐγκαθίστανται εἰς Ἅγιον Ὄρος Ρῶσοι Μοναχοὶ ἰδρύεται ἡ Ρωσικὴ Μονὴ Μπυγορόντιτσα(1). Ἡσκήτεον ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ρωσικοῦ Μοναχισμοῦ ὄσιος Ἀντώνιος Πετσέρσκη (Σπηλιώτης τοῦ Κιέβου). Ἡ ἰδρυσις τῆς Ρωσικῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος ἀναφέρεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Α. Βλαδιμήρου καὶ τοῦ υἱοῦ του Γιαροσλάβ. (Ἱστορία Ρωσικοῦ Κράτους τ. VI παρατήρ. 629 Σελ. 165)... Ὁ Ἄθωσ μὲ τὸν πολυπληθῆ πληθυσμὸν τοῦ ἔτη ἰδιαίτερον βίον. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν οὔτε Ἐθνικαὶ ἔριδες, οὔτε τάσις τῆς μιᾶς Ἐθνότητος νὰ ὑποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὴν τὴν ἄλλην. Ὅλος ὁ βίος τῶν Μοναχῶν ἔκειτο μακρὰν ἀπὸ τὸν πολιτικὸν λαϊκὸν ἀγῶνα. Ἐδῶ τὸ πᾶν ὑπετάσσετο εἰς ἓνα ὑψηλὸν σκοπὸν, τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς προσευχῆς, μελέτης, ἐργασίας καὶ πνευματικῶν ἀθλῶν. Οἱ σκοποὶ καὶ αἱ ἰδέαι τοῦ πανορθόξου Μοναχικοῦ κέντρου οὐχὶ ἀπαξ ὑπεργαμίζοντο ὑπὸ τῶν μεγάλων πολιτικῶν παραγόντων τῶν Σλαβικῶν λαῶν (2).. Τὰ Μοναστήρια καθ' ὅλην τὴ μακραίωνα Ἱστορίαν οὐχὶ σπανίως ἠλλαζον τὴν Ἐθνικὴν των μορφήν. Τὸν ΧVI αἰῶνα τὸ ἡμῖς ὄλων τῶν Μοναστηρίων ἀνῆκεν εἰς τοὺς Σλαῦους (3)... Οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ παρουσιάζουν καὶ ἄλλους λόγους οἵτινες ἐμφαί-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 16

1. Ἀναληθῶς βεβαίως ὡς εἶδομεν ἐν τῷ Α' Κεφαλαίῳ.

2. Χαρακτηριστικὸν τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ἡ ἀπόκρυψις τῶν Ρωσικῶν ἐνεργειῶν καὶ τοῦ πραγματικοῦ σκοποῦ τῶν Ρώσων μοναχῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Διερωτᾶται ὅθεν τίς: *Ἐξ ὧων ἀνωτέρω ἀνεφέρθησαν ποία ἢ σχέσις τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ρώσων μοναχῶν μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν θερησκευτικὴν λατρείαν;*

3. Εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐξείνην τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, εἶχεν εὐρέως ἐξαπλωθῆ, πλὴν ἀφ' ἐνός μὲν αἱ Μοναὶ ὅπου οἱ Σλαῦοι ἐγκατεβίον (πλὴν τῆς τοῦ Ζωγράφου καὶ Χελανδαρίου) δὲν ἀπέβαλον τὴν Ἑλληνικότητά των καὶ ἀφ' ἑτέρου τότε εἰς τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον οἱ ἐκ Ρωσσίας Ρῶσοι οὐδόλως συμμετρίχον.

νοσαι τὸν Σοβινισμόν καὶ τὴν ὑποκρισίαν των (1). Τὸ 1940 δτε ἦτο δικτάτωρ ὁ Μεταξᾶς τὸ Μοναστήριόν μας τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος συγκατετέθη νὰ ἐκτελῇ τὰς διατάξεις τοῦ νέου Κανονισμοῦ, ὡς ὑπάρχοντος Νόμου τοῦ Κράτους, ἀλλὰ τὸν ἴδιον νέον Κανονισμόν (Καταστατικὸν) ἠρηγήθη νὰ ὑπογράψῃ (2) Ἡ μὴ ἐπιθυμία τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ νέου κανονισμοῦ ὑπὸ τῶν Ρώσων, ἐοήμαινεν ὅχι τόσο τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ κατ' οὐσίαν, ὅσον διαμαρτυρίαν ἐναντίον τούτου, ὅτι αὐτὸς ἐνομιμοποιεῖ τὴν Ἑλληνικὴν ἡγεμονίαν ἐν τῷ Ἄθῳ, καὶ κατεδίκαζεν εἰς βαθμιαίαν πλήρη ἔξωσιν ἐκ τοῦ Ἄθῳ τῶν μὴ Ἑλλήνων μοναχῶν (3). Ὁ διορισμὸς (τοῦ πολιτικοῦ Διοικητοῦ) εὐρίσκειται ἐν εὐθείᾳ ἀντιθέσει πρὸς τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις καὶ μόνον χρησιμεύει ὡς ἀπόδειξις, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει στενωῶς Ἑθνικιστικοὺς σκοποὺς. (4) Τὸ ριζικὸν δὲ αἷτιον εὐρίσκειται ἐν τῇ διαρκεῖ Σοβινιστικῇ τάσει τῶν Ἑλλήνων, ὅπως στερήσῃ τὸν Ἄθῳ τῆς σημασίας αὐτοῦ, ὡς κέντρον τοῦ πανορθόδοξου Μοναχισμοῦ, νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτοῦ τῶν Ἑθνικῶν μειονοτήτων. Ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐχθρότητος εἶναι οἱ Ρῶσοι, οἵτινες κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἑλλήνων παρουσιάζουσι τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον. (5) Οὕτω ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἔτρεφον οἱ Ἕλληνες Σοβινισταὶ ἐπετεύχθη. Ὁ Ἄθῳς θὰ παύσῃ νὰ εἶναι Μοναχικὸν Κέντρον ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ θὰ μεταβληθῇ εἰς συνεταιρισμὸν (assosiation) τῶν Ἑλληνικῶν Μοναστηρίων, ἐὰν ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων τοπικῶν ἐκκλησιῶν δὲν ληφθῶσι αἱ ἀνάλογοι ἀποφασιστικαὶ ἐνέργειαι. Τὸν Ἄθῳ πρέπει νὰ τὸν θεωρῶμεν ὡς κέντρον τοῦ πανορθόδοξου Μοναχισμοῦ, ἐνθα οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀσκητεύωσιν εἰς τὰ Μοναστήρια των... ».

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀναφέρεται, ὡς ἴδωμεν, εἰς τὰ περισσότερα τῶν Ἁγιορειτικῶν ζητημάτων, ὃ συντάκτης δι' αὐτοῦ — ὅστις τυγχάνει ἄγνωστος ἡμῖν — προσεπάθησε νὰ διατυπώσῃ τὰ νοήματα αὐτοῦ κατὰ τὸ συμφέρον εἰς τὴν Πατρίδα του. Καίτοι οὐδόλως ἐν τῷ ἄθῳ τοῦτο ἀναφέρεται ἡ κομμουνιστικὴ Ρωσικὴ Κυβέρνησις, ἐν τούτοις, γνωρίζοντες τὸν τρόπον καὶ τὰς συνθήκας τῆς λειτουργίας τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, ἀδισιάκτως πειθόμεθα, ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν εἶναι ἀμέτοχον ὑποδείξεως τῶν Κυβερνώντων καὶ ἄμοιρον πολιτικῆς χροιάς.

Ὁ προπαγανδιστικὸς βεβαίως καὶ συκοφαντικὸς σκοπὸς τοῦ δημοσιεύματος τούτου εἶναι πρόδηλος, ὡς ἐπίσης λίαν ἐμφανὴς ἡ κοκορήθαια τοῦ συτάκτου, προσπαθοῦντος νὰ διαστρεβλώσῃ τὴν ἀλήθειαν, χρώμενος ἀναληθῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ψευδῶν ἱστορικῶν γεγονότων.

Τὸ ἔτερον ἄρθρον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν ἐπ' ἄριθμ. 5 τ. (Μάϊος) τοῦ ἔτους 1953 ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ κληρὸς τοῦ Ἱούδα», τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου, τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν Μονῶν, τὴν παροχὴν ἐκ μέρους τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ πλουσιῶν δώρων καὶ ἀφιερωμάτων εἰς τὰς Μονὰς καὶ ἐν τέλει καταφέρεται κατὰ τοῦ κρατοῦντος ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καθεστῶτος.

1. Οὐδὲν ἱστορικὸν γεγονός ὑπάρχει, μαρτυροῦν τὴν ἐκδήλωσιν Σοβινιστικῶν τάσεων ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τοῦτο παρατηρεῖτο, ὑπῆρχεν ἡ δικαιολογία τῆς προστασίας τοῦ Πατρίου ἐδάφους. Γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὸ δεύτερον ἡμῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος, αἱ Ρωσικαὶ Σοβινιστικαὶ τάσεις καὶ ὑποκριτικαὶ ἐνέργειαι ἀπεγορευμένως ἦσαν.

2. Τὸν συγταχθέντα ἐν ἔτει 1924 καὶ ψηφισθέντα ἐν ἔτει 1926 καταστατικὸν χάριτην τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἡ Μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος ἠρηγήθη νὰ ὑπογράψῃ. Βλέπε κατωτέρω παρ. 71.

3. Τοιοῦτον τι μέχρι σήμερον τοῦλάχιστον δὲν συνέβη.

4. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἄγνοιαν τῶν Διεθνῶν συνθηκῶν.

5. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι πρὸ τῶν κατακτητικῶν σκοπῶν τῶν αὐθεντῶν τῶν ἡ μοναχικῆ ἰδιότης παραμερίζεται.

Κλίων τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁ ἀρθρογράφος ὑπογραφόμενος Ρ. Ντερωβ (1) ἐκφράζει τὸν πόθον τῆς μελλοντικῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἀναλάμψη καὶ πάλιν ἐπὶ τῷ στερεώματι τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου, ἐπιλέγει δὲ χαρακτηριστικῶς οὕτω «Τὸ βάρος τοῦ κόσμου, γῆναι μέριμναι, βραχεῖαι σκέψεις, παντὸς εἶδους ματαιότης, βαρεῖα ζωικὴ νεφέλη, ἐπικρέμεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἁθῶ, ἐξαντλεῖται τὸ ἔλαιον τὸ Ἅγιον καὶ σβένηται τὸ πῦρ τῆς λυχνίας, ἡ ὁποία ἐπὶ χιλιάδας (2) ἐτῶν ἐφώτισε καὶ ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν Ὀρθοδόξων ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ἀκραδάντως πιστεύομεν, ὅτι αἱ τόσον λυπηραὶ διὰ τὰς καρδίας δοκιμασίαι εἶναι προσωριναί. . . θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἡ ἀνευ τιμήματος πολυπόθητος ἡμέρα, δῶρον τῆς θεομήτορος διὰ κάθε ὀρθόδοξον καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος θὰ λάμψη μὲ νέαν ἀναλαμπὴν πρὸς χαρὰν ὅλων τῶν πολυπαθῶν τέκνων τῆς Ὀρθοδοξίας».

Τοῦτο εἶναι τὸ δεύτερον καὶ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Ρωσικοῦ *Πατριαρχείου*. *Ἐτέρα νῦξις*, ἐξ ὧσων δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐκ μέρους τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, εἴτε ἀμέσως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἴτε ὑπὸ τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου, δὲν ἐγένετο. (3)

Θὰ ἠδύνατο ὁμως νὰ ἀποδοθῇ πολιτικὴ σημασία καὶ ἐκδήλωσις ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τῆς σημερινῆς Ρωσσίας εἰς τὴν μετάβασιν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπου τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως, Πρεσβευτοῦ *Σεργκιέγιεφ*, ὅστις τὴν 7ην Αὐγούστου 1954 ἀφίχθη ἐκτάκτως εἰς τὴν Μονὴν Ἁγίου Παντελεήμονος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Α. Γραμματέως τῆς Πρεσβείας Σούνιν καὶ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ Πρακτορείου ΤΑΣ Στόργιεφ. Ἡ αἰφνιδία ὁμως ἀφίξις αὐτοῦ εἰς τὴν Μονήν, δὲν δύναται νὰ περιβληθῇ μὲ τὴν χροιάν τῆς ἐκδηλώσεως καὶ πάλιν τοῦ Ρωσικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐὰν δὲ μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ὅτι ἡ ἐπίσκεψις του ἦτο ὀλιγόωρος, πᾶσα περὶ τούτου ἡμετέρα κρίσις, θὰ ἀποτελῇ ματαιοπονίαν.

Χάριν τῆς Ἱστορίας ὁμως ἀναφέρομεν τὰ τῆς ἐπισκέψεως. Εἰς τὴν Μονὴν ἐδέχθησαν τὸν μεταβάντα Πρεσβευτὴν οἱ παρατυχόντες προϊστάμενοι τῆς Μονῆς ἀνεπισήμως καὶ ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν αἴθουσαν ὑποδοχῆς, ὅπου καὶ ὑπάρχουσιν ἀνηρημένα, ἐντὸς πολυτελῶν πλαισίων, αἱ εἰκόνες τῶν Ρώσων αὐτοκρατόρων μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, ὡς καὶ ἐτέρων ἐπιφανῶν Ρώσων τῆς Τσαρικῆς ἐποχῆς. Ἐν συνεχείᾳ ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὰ διαμερίσματα τῆς Μονῆς, τοὺς Ναοὺς, τὴν βιβλιοθήκην, ὡς πράττουσιν ἐκ καθήκοντος διὰ πάντα Ὑψηλὸν ἐπισκέπτην. Ὑπέγραψεν οὗτος εἰς τὸ βιβλίον ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς καὶ ἀπεχώρησεν, ἀφοῦ ἠρώτησε τοὺς προϊσταμένους τῆς Μονῆς ἐὰν ἔχουσιν ἀνάγκην οικονομικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐὰν ἠθελόν τι νὰ ζητήσωσιν δι' αὐτοῦ ἀπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Μόσχας Ἀλέξιον. Οἱ προϊστάμενοι τῆς Μονῆς εὐθαρσῶς μὲν, ἀλλ' εὐγενικῶς, ἀπήνησαν αὐτῷ, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην οὐδεμιᾶς βοηθείας οικονομικῆς, οὐδὲ εἶναι οὗτοι πρόθυμοι νὰ δεχθῶσι τοιαύτην ἐκ μέρους τῆς διωκτικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ Κομμουνιστικῆς Ρωσσίας. Εἶπον αὐτῷ, ὅτι δοκιμάζονται ἐξ ἐλλείψεως προσωπικοῦ, πλὴν δὲν ἐπιθυμοῦσι τὴν ἀποστολὴν Ρώσων μοναχῶν ἐκ τῆς σημερινῆς Πατρίδος του. *Ἐν συνεχείᾳ ἀνέφερον εἰς αὐτόν, ὅτι εἶναι Ἕλληνες ὑπήκοοι, ὑπαγόμενοι πνευματικῶς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι μετὰ τοῦ Ἀλεξίου τῆς Μόσχας*. Ταῦτα ἐλέχθησαν παρουσίᾳ Ἑλλήνων μοναχῶν, οἵτινες αὐθωρεὶ τὰ διέδωσαν εἰς ἅπαν τὸ Ἅγιον Ὄρος.

1. Ἡ ἰδιότης καὶ ὁ βαθμὸς, ὃν φέρει ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας ὁ συντάκτης δὲν εἶναι γνωστὰ ἡμῖν.

2. Ἐκατοντάδας ἴσως ἤθελεν εἶπε.

3. Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως ἡ δημοσίευσις δευτερευούσης σημασίας ἄρθρων τινῶν καὶ σχολίων, ἅτινα νὰ μὴ ἐγνώσθησαν ἐν Ἑλλάδι.

Σήμερον οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ρώσσοι μοναχοὶ ἀτενίζοντες τὴν μελλοντικὴν, λόγῳ λειψανδρίας, καταστροφῆν των, εἰς οὐδεμίαν προβαίνουν ἐκδήλωσιν, διάγωσι βίον ἄκρως Μοναχικὸν καὶ μόνος σκοπὸς αὐτῶν εἶναι ἡ τέλεσις τῶν Θερησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων καὶ ἡ ἐξοικονόμησις τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Ζούκωφ, ὅστις ἐγκαταβιοῖ εἰς τὸ κάτωθι τῶν Καρῶν Ρωσικὸν Κελλίον τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος τὴν 25 Ἰουλίου 1956 ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὸ ἐν Sao Paulo τῆς Βραζιλίας ἐκδιδόμενον περιοδικὸν Vladimírsky Vestník εἰς ἣν ἀνέγραψεν, ὅτι τὰ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ρωσικὰ ἱδρύματα, ἅτινα ἀπὸ Κελλία καὶ Καλύβας ἀιαβιβιάζει αὐτὸς εἰς Μοναστήρια, εὐρίσκονται εἰς οἰκτρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην ἀμέσου βοηθείας, ἵνα μὴ καταστραφῶσι παντελῶς. Πρὸς τοῦτο ἐζήτηι τὴν βοήθειαν τῶν Ὁρθοδόξων Ρώσων Χριστιανῶν, ἣν νὰ ἀποστείλωσιν αὐτῷ, ὡς τυγχάνοντος ἀνιπροσώπου καὶ προσιάτου των. (1)

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη λόγῳ τῆς μεγάλης κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ τούτου, προὐκάλεσε τὴν συμπόνιαν πολλῶν Ὁρθοδόξων, οἵτινες ἀμέσως ἔσπευσαν νὰ τοῦ διαβιβάσωσι σεβαστὰ χρηματικὰ ποσά.

Εἰς τὰς ἐνεργείας βεβαίως τούτου ἀνέδρασεν ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ὡς καὶ τὰ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Σλαβικὰ καθιδρύματα, ἰδίᾳ δὲ ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος καὶ αἱ Σκῆται τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ Ἀγίου Ἀνδρέου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὀριστικὴν παῦσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν οἰκονομικῶν δῆθεν ἐνισχύσεων τῶν πενομένων μοναχῶν.

Μὲ τὸ ἀνακινήθην ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ζούκωφ ζήτημα τῆς ἐνισχύσεως τῶν Ρώσων μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους, ἡσχολήθησαν πολλαὶ ἐφημερίδες τῶν Ρώσων Πολιτικῶν φυγάδων, αἵτινες ἐδημοσίευσαν ἀποσπάσματα τῆς ἐκκλήσεως τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τούτου, ἀποβλέπουσαι βεβαίως εἰς τὴν εὐρείαν διάδοσιν αὐτῆς, ἵνα ὑποκινήσωσι τὸ θερησκευτικὸν συναίσθημα τῶν πιστῶν ὁμοεθνῶν των πρὸς ἀποστολὴν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς τοὺς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ρώσσους μοναχοὺς. Μετὰ τὴν διάψευσιν ὅμως ὑπὸ τῶν τριῶν Ρώσων Ἡγουμένων, τῆς Μονῆς

1. Παρέχομεν ἀπόσπασμα τῆς σχετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου κατὰ πιστὴν ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ μετάφρασιν: «Ἐκκλησίαι τοῦ Ἀρχιδιαιδρίτου Εὐγενίου περὶ βοηθείας, 25 Ἰουλίου 1956. Ἀξιότιμε Κύριε, Κύριε Συντάκτα, θερμῶς παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενοι καταχωρήσητε εἰς τὰς σελίδας τῆς ἐφημερίδος σας (τοῦ περιοδικοῦ σας) τὴν ἐπομένην ἐκκλήσιν. Ἐκτελῶν τὴν συλλογικὴν παράκλησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀπὸ 4—17 Ἰουλίου ἐ. ἔτους ἐξ ὀνόματος τῶν Ὁρθοδόξων Ρώσων μοναχῶν, τῶν γερόντων, ἐρημιτῶν καὶ τοῦ Προϊσταμένου τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μιχαήλ, Ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου, περὶ βοηθείας ἀνακοινώσατε διὰ τῶν ἐφημερίδων εἰς ὅλον τὸν κόσμον τοῦ ἐσωτερικοῦ περὶ τῆς οἰκτρᾶς των καταστάσεως καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι τὸν Ρωσικὸν Ἄθωνα μέχρι τέλους καταστροφῆς, πενίας καὶ θανάτου ἐκ πείνης, ἀποτείνομαι μετὰ θερμῆς παρακλήσεως πρὸς τοὺς συντακτὰς καὶ τ' ἄλλα ὄργανα τοῦ Ρωσικοῦ Τύπου εἰς τὸ ἐξωτερικὸν νὰ εἰσακούσωσι τὴν κραυγὴν τῶν ἐν βαθεῖ γῆρατι γερόντων μοναχῶν καὶ νὰ μεταδημοσιεύσωσι τὴν ἐκκλήσιν ταύτην περὶ ταχείας βοηθείας πρὸς ἅπαντας τοὺς ὀρθοδόξους.

Θὰ ἦτο ἐπιθυμητὸν εἰς τοὺς Ναοὺς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ νὰ γίνωσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἔρανοι κατὰ τὸ παράδειγμα ὅπως τοῦτο γίνεται διὰ τὰ Μοναστήρια τῆς Ἀγίας Γῆς. Τέκνον τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ νὰ μὴ ἀποστερήσῃς καὶ μὴ παρελκῆσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπίδειξι. Ψυχὴν πεινώσαν μὴ λυπήσῃς καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. Καρδίαν παροργισμένην μὴ προσταράξῃς καὶ μὴ ἐπελκῆσῃς δόσιν προδομένου. Ἡκέτην θλιβόμενον μὴ ἐπαναίνου καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ (Ἰησοῦ υἱοῦ Σειφὸχ Κεφ. ΙΔ' — 5) «Ἔστε εἰκτιρόμενοι ὡς καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν εἰκτιρόμενος ἐστὶ (Λουκιανὸς β, 36.) «Οὐαὶ ὑμῖν πλοῦσοι... οὐαὶ ὑμῖν κεχωρισμένος νῦν (Λουκιανὸς β, 24—25). Ἡ ὀνομασία 10 Μοναστηρίων τοῦ Ἀγίου Ὄρους (Ἄθως) εὐρισκομένων τῶρα ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει καὶ εὐρεθέντων ἄλλοτε ἐν καλῇ καταστάσει.

Δωρηταὶ ἐπιθυμοῦντες προσωπικῶς νὰ βοηθήσωσιν τοὺς ζῶντας ἀκόμη εἰς τὰ ἀνορηθέντα Μοναστήρια, δύνανται ν' ἀποστείλωσιν τὰ χρήματά των διευθύνοντες ταῦτα πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Εὐγένιον μετὰ τῆς ἀδελφότητος.

Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῶν δύο Σκητῶν, αἱ ἴδιαι ἑφημερίδες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποκαταστήσωσι τὴν ἀλήθειαν (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ

37. ΣΚΟΠΟΣ—ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ—ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ

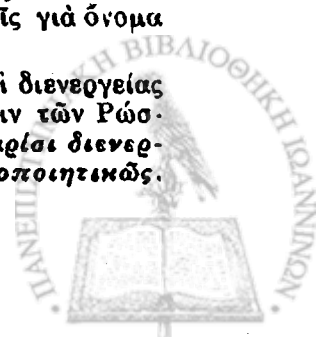
Αἱ ἐπιδιώξεις τῶν τριῶν Σλαβικῶν μειονοτήτων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει παντελῶς διαφέρουσιν. Ἡ παρ' ἐκάστης τηρηθεῖσα ἐξ ὑπαρχῆς αὐτόβουλος γραμμὴ, μαρτυρεῖ τὸ ἀνεξάρτητον τῶν σκοπομένων ἀποτελεσμάτων. Τοῦτο βεβαίως ἦτο καὶ ἀπόρροια τῆς χρονολογικῶς διαφόρου ἐγκαταστάσεως ἐκάστης μειονότητος ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Οὕτω οἱ ἐγκατασταθέντες Βούλγαροι καὶ ἀρχὰς ἀπεβλέποντες μόνον εἰς τὴν ἀσκησιν τῶν θρησκευτικῶν τῶν καθηκόντων καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Μονῆς τῶν, μοναδικὸν σκοπὸν εἶχον τὴν κατὰ τὸ δυνατόν συνεχῆ ἀκλιέωσιν τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν καὶ τὴν ἀπόκτησιν πόρων πρὸς συντήρησιν αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν Σκηνωμάτων τῶν. Ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων οὐδεὶς κατακτητικὸς σκοπὸς ποτὲ ἐξεδηλώθη, οὐδεμία κατεβλήθη προσπάθεια ἐπεκτάσεως καὶ κυριαρχίας εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Μονὰς, πλὴν βεβαίως μικροῦ ἀριθμοῦ μοναχῶν ἐλευθέρως ἐν αὐταῖς κοινοβιαζόντων καὶ οὐδὲν ἐπετεύχθη πλὴν τὴν διατήρησιν τῆς Μονῆς τῶν, ἀπὸ τέλεσμα. Ἐξαίρεσιν μοναδικὴν ἀπετέλεσεν ἡ παρ' ὀλίγον κυριαρχία αὐτῶν ἐπὶ τῆς Μονῆς τοῦ Φιλοθέου, ὅπου περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, λόγῳ σημαντικῆς μειώσεως τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν ὑπερίσχυσαν οἱ Βούλγαροι, ἀποφευχθείσης ὅμως τῆς ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίας, λόγῳ ἐγκαίρου ἐπεμβάσεως τοῦ ἐκ Φιναρίου Θεσσαλίας καταγομένου Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ (2).

Οὕτω ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Βουλγάρων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ μέχρι τοῦ α' ἡμίσεως τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, οὐδὲν γεγοῶς μαρτυρεῖ διέθεσιν τῶν Βουλγάρων πρὸς ἐπέκτασιν πέρα τῶν Μοναχικῶν τῶν καθηκόντων. Αἱ σχέσεις αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν, ἦσαν πάντοτε ἀρμονικαὶ καὶ αἱ προστριβαὶ μεταξύ των, συνήθως ὀφειλόμεναι εἰς διαφορὰς κτηματικὰς, λίαν περιορισμέναι.

1. Εἰς τὴν ἑφημερίδα «Νέα» τῶν Ἀθηνῶν τῆς 16 Δεκεμβρίου 1956, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὶ συμβαίνει εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος; .. Οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ τοῦ Ἄθω δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν Μόσχαν» ἐδημοσιεύθη ἀπόσπασμα τῆς ἐπιστολῆς τῶν τριῶν Ἡγουμένων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντικρούονται αἱ ψευδολογίαι τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου Ζούκωφ. Μεταξύ τῶν δημοσιευθέντων, ἄξια σημειώσεως ἐνταῦθα εἶναι τὰ κατωτέρω χωρία, ἅτινα καὶ πιστῶς ἀντιγράφονται. «Σὲ μερικὰς ρωσικὰς ἑφημερίδας τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ ἐπιστολῆς τοῦ μᾶς ἐστάλησαν εἶδαμε τὴν «καταγγελίαν» ποὺ περιέχει τὰ ψεῦδη, διὰ δὴθεν οἱ περισσότεροι Ρῶσσοι μοναχοὶ τοῦ Ἄθω ὑπετάγησαν στὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας. Μὲ γράμματα μᾶς ἐρωτοῦν ἐπίσης: Εἶναι ἀλήθεια αὐτό; Ἀπαντοῦμεν μὲ τὴν τίμια καὶ ἀπλὴ Ρωσικὴ ψυχὴ: Αὐτὸ εἶναι θρασὺ ψέμμα ἐκμεταλλευτοῦ τῶν κολόκαρδων Ρῶσσων—τοῦ συγγραφέως τῆς «καταγγελίας» ποὺ περιμένει νὰ τοῦ ἐμβάσουν χρηματικὰς ἐνισχύσεις. Ὅλοι οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι ξέχουν, διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀνήκει Νεμικῶς καὶ Πνευματικῶς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, πολιτικῶς δὲ ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄθω, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος, εἶναι Ἑλληνας πολῖται. Αὐτὸς ποὺ ἐκυκλοφόρησε τὸ χονδρὸ καὶ ἀδιάντροπο ψέμμα γιὰ τὴν ὑποταγὴν στὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας, εἶναι ἐχθρὸς, ὄχι μόνον τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ κανεὶς αὐτὸ δὲν εἶναι δύσκολο. Ἀλλὰ ἐμεῖς γιὰ ὄνομα τῆς εἰρήνης δὲν τὸ κάνουμε αὐτό—ὡς τὸν τιμωρήσῃ ὁ Θεός».

Ἐπίσης εἰς τὴν αὐτὴν ἑφημερίδα τῆς 3—4—1957 ἐδημοσιεύθη εἰδησις περὶ διενεργείας εἰς Γαλλίαν ἐράνου ὑπὸ τοῦ Ρῶσσου Μητροπολίτου Βλαδιμήρου διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ρῶσσων ἐρημιτῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὸ δημοσίευμα τοῦτο ἔχει τίτλον: *Εἰς τὸ Παρίσι διενεργεῖται ἔρανος διὰ τοὺς Ρῶσσους μοναχοὺς τοῦ Ἄθω. Δὲν προχωρεῖ ὅμως ἐκαστοποιητικῶς.*

2. Βλ. λεπτομερείας ἀνωτέρω παρ. 12.

Οἱ Βούλγαροι, μὴ ἀποτελοῦντες μέχρι τότε Ἐθνικὴν Ἐνότητα, οὐδεμίαν φιλοδοξίαν εἶχον. Χαρακτηριστικὸν τῆς Ἱστορίας των μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι ἡ ἀφάνεια καὶ ἡ ἔλλειψις Ἐθνικῆς συνειδήσεως. Μὴ ἔχοντες λοιπὸν οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μοναχοὶ Ἐθνικὰ ἰδανικά, περιορίσθησαν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν *θρησκευτικὴν των λατρείαν* (1).

Ὁ ἸΘ' αἰὼν ὅμως ὑπῆρξε διὰ τοὺς Βουλγάρους ὁ αἰὼν τῆς Ἐθνικῆς των ἀφυπνίσεως. Ἀποβλέπουσα ἡ Ρωσσία εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς μεγάλης ἰδέας τοῦ πανσλαβισμού, ὑπεκίνησε τὸ Ἐθνικὸν συναίσθημα τοῦ ὑποδούλου εἰσέτι εὐρισκομένου Βουλγαρικοῦ λαοῦ, ἐδημιούργησε τὸ Βουλγαρικὸν Κράτος, ἵνα τῷ χρησιμοποίησιν ὡς βάσιν διὰ περαιτέρω ἐνεργείας ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου καὶ διωχέτευσεν αὐτῷ ἕνα ἀπεράντου φανατισμοῦ μῖσος κατὰ τῶν Ἑλλήνων (2). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀρχίζει ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἡ διχόνοια μεταξὺ τῶν Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων μοναχῶν.

Τὸ πρῶτον ρήγμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βουλγάρων μοναχῶν ἐπέφερεν τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1870 πραγματοποιηθὲν *Βουλγαρικὸν σχίσμα* (3) τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διαχωρισμὸν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιέλθωσιν ὡς σχισματικοὶ εἰς φανεράν ἀντίθεσιν μὲ τὸ Ἀνώτερον Πνευματικὸν των ὄργανον. Ἐκτοτε ἀρχίζει μία ἐντατικὴ προσπάθεια ἀνάδιοργανώσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ μοναχικοῦ στοιχείου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καὶ παρατηρεῖται συμπάθεια αὐτοῦ πρὸς τὰς Ρωσικὰς ἐνεργείας. Παρὰ ταῦτα ὅμως οἱ Βούλγαροι ἐπεθύμουν νὰ διατηρήσωσι τὴν Ἐθνικὴν των ἀνεξαρτησίαν, μὴ δεχθέντες οὐδὲ τὰς φιλοφρονήσεις, ὡς ἴδωμεν, τοῦ Στρατηγοῦ Ἰγνάτιεφ. Γενικῶς ἡ τακτικὴ τῶν Βουλγάρων ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ὑπῆρξεν ἄλλοπρόσβαλος, ἀποτέλεσμα βεβαίως τῆς μὴ ὑπάρξεως συνειδητῆς Ἐθνικῆς γραμμῆς.

Ἡ δύναμις βεβαίως τοῦ Βουλγαρικοῦ μοναχικοῦ στοιχείου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ὑπῆρξεν πάντοτε ἀσήμαντος, δι' ὃ καὶ ἡ ἀπειλὴ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οὐδέποτε ἐνεφανίσθη σοβαρά, ἢ ἠθικὴ δὲ ἐνίσχυσις ἐκ μέρους τούτων τῆς Ρωσσίας ἐντελῶς ἀνίσχυρος. Τούτου ἕνεκα μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἀγίου Ὁρους ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, οὐδὲν θετικὸν ἐπίτευγμα εἶχον οἱ Βούλγαροι, ἢ τουλάχιστον οἱ Ρῶσσοι τῇ συνδρομῇ τῶν Βουλγάρων. *Ἀκόμη καὶ κατὰ τὰς παρομονὰς τῆς ἐν Λονδίῳ Πρεσβευτικῆς Συνδιασκέψεως (1913) οἱ Βούλγαροι μοναχοὶ ἐτάχθησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἑλλήνων* (4).

Σοβαρὰν διατάραξιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν Βουλγάρων μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπέφερεν ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἀγίου Ὁρους εἴσοδος καὶ ἐγκατάστασις ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ζωγράφου Βουλγαρικοῦ Στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος (5).

1. Βλ. Γ. Ἀσπρέα τ. Γ' σελ. 58... *μὴ ἔχοντες οἱ Βούλγαροι οὔτε Ἐθνικὴν ἱστορίαν, οὔτε φιλολογίαν, ἅμα ὡς ἐξήρχοντο τοῦ διανοητικοῦ σκότους, διὰ τῆς μαθήσεως ὀλίγων γραμμάτων, ἀπηνουῦντο τὴν Ἐθνικότητά των καὶ ἐπρωτίμων νὰ λέγονται Ἕλληνες...*

2. Ἀσπρέας σελ. 59... Οὕτω οἱ δύο λαοί, οἵτινες συνεβίουσαν φιλικῶς διεχωρίσθησαν δι' ἀσβέστου μίσους. Τοῦτο ἀναντιρρήτως ὑπῆρξεν ἔργον τοῦ ἐν Κων)πόλει Ρώσσου Πρεσβευτοῦ Στρατηγοῦ Ἰγνάτιεφ.

3. Λεπτομερῆ ἐξιστόρησιν τοῦ Σχίσματος βλ. ἀνωτέρω παρ. 14.

4. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι τὸ φαινόμενον τῆς περιέργου ψυχολογίας τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Κεκλεισμένοι οὗτοι εἰς τοὺς ψυχροὺς τοίχους τῶν ἱερῶν των Σκηνωμάτων, δὲν ἀτενίζουσι πολλὰκις μακρὰν καὶ δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς ἐξυπηρέτησιν πολιτικῶν συμφερόντων. Πάντοτε τάσσουσιν πρὸ παντὸς τὸ μοναχικὸν των συμφέρον, δι' ὃ πάντες οἱ εὐσυνειδητοὶ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ θυσιάσωσι καὶ τὸ πολιτικὸν τῆς Πατρίδος των συμφέρον καὶ τὸ Ἐθνικὸν των φιλότιμον, ἀρκεῖ νὰ εἶναι βέβαιοι, ὅτι θὰ διατηρήσωσι τὴν μοναχικὴν Πατρίδα των σῶαν, ἀκεραίαν καὶ ἀνεξάρτητον.

5. Ὡς ἀνωτέρω παρ. 16 εἶδομεν.

Ἐπίσης ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1941, προετοιμασία πρὸς ὑποδοχὴν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ζωγράφου Βουλγαρικοῦ Στρατιωτικοῦ Τμήματος, τὴν μετάβασιν τοῦ ὁποίου, ἐγκαίρως παρημποδίσαν αἱ Γερμανικαὶ Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ (1).

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐχθρικής κατοχῆς (1941-1944), παρετηρήθησαν περιπτώσεις συνεργασίας Βουλγάρων μοναχῶν μετὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, ἄνευ σοβαρᾶς πολιτικῆς σημασίας.

Οἱ ἀργότερον ἐγκατασθέντες ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Σέρβοι μοναχοί, διαρκῶς παλεύοντες μὲ τὴν μαστίζουσαν αὐτοὺς λειψανδρίαν, δὲν εἶχον περιθώριον πρὸς ἐπιδίωξιν ἐτέρων, πλὴν τῆς διατηρήσεώς των, σκοπῶν. Οὐχὶ ὁμως μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πλήρους αὐτῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει παρακμῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἐκυριάρχουν, οὐδόλως προσεπάθησαν νὰ προσεταιρισθῶσι μερίδα τινὰ τῶν Ἑλλήνων ἢ ξένων μοναχῶν καὶ οὕτω νὰ καταλάβωσι καὶ ἕτερα Ἱερά Σκηνώματα. *Μοναδικὸς σκοπὸς των ἦτο ἡ θρησκευτικὴ των λατρεία. Ἡ ἐκδήλωσις βαθυτάτης πίστεως, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Μοναχισμόν ἢ συμπάθεια πρὸς τὸ λοιπὸν μοναχικὸν στοιχεῖον, εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ἱστορίας τοῦ Σερβικοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ.*

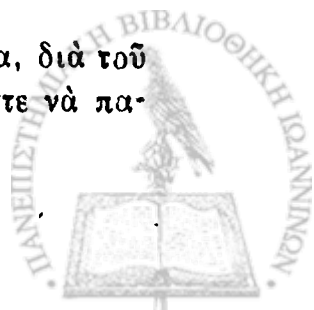
Μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου οὐδέποτε σχεδὸν ἦλθον εἰς προστριβίαν τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον, παρὰ τὴν φυλετικὴν των συγγένειαν, οὐδέποτε πέρα τῶν καθαρῶς Μοναχικῶν των ἐκδηλώσεων ἐνίσχυσαν. *Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των οἱ Σέρβοι μοναχοί ἔχουσι τὴν ὥραϊαν προσφώνησιν, ἣν τὴν 17ην Ὀκτωβρίου 1913 ὁ Πρωτεπιστάτης τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος Ἱερομόναχος Κλήμης, Σέρβος μοναχὸς τῆς Μονῆς τοῦ Χελανδαρίου, ἀπηύθυνεν εἰς τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ὃν μάλιστα ἀπεκάλεσεν ἀπεσταλμένον τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτούς.*

Ὅταν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ῦ αἰῶνος ἤρχισαν ἀθρόως προσερχόμενοι ἐν Ἀγίῳ Ὄρει οἱ Ρῶσσοι μοναχοί, οὐδεὶς ἐνόμιζεν, ὅτι ἡμέραν τινὰ σοβαρὰ θὰ ἐνεφανίζετο ἀπειλὴ κατὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ τόπου. Ἐμπλεοὶ μεγαλοψυχίας οἱ Ἕλληνες μοναχοί, ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐκδηλουμένην ἀγαθὴν προαίρεσιν τῶν Ρώσων μοναχῶν καὶ ἠνοιξαν ἀδελφικῶς τὰς ἀγκάλας των, δεχθέντες αὐτοὺς ἄνευ περιορισμοῦ τινός, Ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου ἀλματώδης αὐξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ρώσων, ὥστε νὰ ὑπερβῇ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων μοναχῶν συνολικῶς.

Ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῶν ἀφικνουμένων Ρώσων δὲν ἤρρησε νὰ καταστῇ φανερός. Αἱ προσπάθειαι αὐτῶν πρὸς διαδοχικὴν κατάληψιν τῶν ἱερῶν Σκηνωμάτων καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν κατάληψις ἐν ἔκει 1875 τῆς Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος, ἐξεδήλουν, ὅτι πρωταρχικὸς καὶ μοναδικὸς σκοπὸς αὐτῶν ἦτο ἡ πλήρης καὶ ὀριστικὴ κυριαρχία των ἐπὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Ὁ σκοπὸς των βεβαίως δὲν ἀπέβλεπεν εἰς μονοπώλησιν τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν Ἀγιορειτικῶν ἀκτῶν πολεμικῶν βάσεων τῆς Πατρίδος των.

Ὅταν ὁ σκοπὸς των αὐτὸς ἐγνώσθη καὶ ἐντὸς τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ πέρα αὐτοῦ τὸ κακὸν εἶχε συντελεσθῆ. Οἱ Ρῶσσοι ὑπερτεροῦντες εἰς ἀριθμὸν, εἰς σατανικότητα, εἰς μαχητικότητα καὶ πολιτικὰ μέσα, λόγῳ τῆς ἰσχυρᾶς διπλωματίας τῆς χώρας των, διαρκῶς ἐκέριζον ἔδαφος. Κατάληξις τῶν Ρωσικῶν προσπαθειῶν ἦτο ἡ ἐπὶ τῶν πλείστων ἱερῶν Σκηνωμάτων κυριαρχία αὐτῶν, εἴτε διὰ τῆς κατακτήσεως αὐτῶν, εἴτε διὰ τῆς ἔξαγορᾶς των, εἴτε ἀκόμη διὰ τῆς δημιουργίας ἐν αὐτοῖς ἰσχυροῦ φιλοσλαβικοῦ ρεύματος.

Παράλληλως πρὸς τὰ ἀνωτέρω μέσα διέθεσαν, καὶ ἀφθονον χρῆμα, διὰ τοῦ τοῦ ὁποίου πτωχαὶ συνειδήσεις μοναχῶν ἐξηγοράσθησαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ πα-

ρατηρηθῆ τὸ φαινόμενον τῆς ἐκδηλώσεως φόβου καταστροφῆς ἐκ τῆς τυχόν ἀποχωρήσεως τῶν Ρώσων (1).

Σκοπὸς λοιπὸν τῶν Ρώσων ἦτο ἡ κατάκτησις τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὡς ἐδάφους περιβρεχομένου ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ προσφόρου πρὸς ἐξυπηρέτησιν πολεμικῶν ἐπιδιώξεων. Καταβληθεῖσαι προσπάθειαι, πᾶσαι αἱ δυναταί. Ἐπιτεύγματα δὲ τόσα, ὅσα ὥστε, ἐὰν δὲν μετεβάλετο ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας, ἐνεκα τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1917, τὸ Ἅγιον Ὄρος σήμερον θὰ ἦτο Ρωσικὴ ἐπαρχία.

Μετὰ τὴν Ρωσικὴν μεταπολίτευσιν καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ρωσικοῦ Μοναχισμοῦ εἰς τὴν τύχην του, οἱ σκοποὶ καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν Ρώσων περιορίσθησαν εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἱερῶν Σκηνωμάτων των καὶ εἰς τὴν διατήρησιν ἐν αὐτοῖς ἀναλόγου ἀριθμοῦ μοναχῶν. Ἡ παρεμπόδισις ὅμως ἀποστολῆς μοναχῶν ἐκ τῆς κομμουνιστικῆς Ρωσσίας καὶ ἡ ἐκδήλωσις ἐκ μέρους τῶν ἀνατὸν λοιπὸν κόσμον Ρώσων ἀδιαφορίας, καθιστᾷ προβληματικὴν τὴν ἀνανέωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ρωσικῶν Σκηνωμάτων, με ἀποτέλεσμα τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τούτων, νὰ ἐρημοῦται καὶ νὰ ἐγκαταλείπεται.

Ὡς συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἐξάγεται, ὅτι τῶν μὲν Ρώσων ἀποκλειστικὸς σκοπὸς ὑπῆρξεν ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων τῆς χώρας των καὶ αἱ ἐπιτεύξεις αὐταὶ ἦσαν ἀνάλογοι τῶν προσπαθειῶν των, τῶν δὲ λοιπῶν Σλαβικῶν μειονοτήτων, σκοπὸς καὶ προσπάθειαι ἦσαν ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διατήρησις των, ὅπερ ἐν μέρει καὶ ἐπέτυχον. Αἱ Ρωσικαὶ, ὅμως ἐπιτεύξεις, ἀποτέλεσμα οὔσαι ὑπούλων, ἐκνόμων καὶ ἀντιχριστιανικῶν ἐνεργειῶν, σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἠδράνησαν, οὐδὲν θεϊκὸν ὄφελος προσκομίσασι, ὡσεὶ ἡ θεϊκὴ ὁργὴ νὰ ἐξεδικήθῃ

Ἐξ ὧν εὐθύς ἀνωτέρω (Παρ. 37) ἐξεθέσαμεν, δῆλον καθίσταται, ὅτι τὸ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Σλαβικὸν στοιχεῖον, ἐξ ἐπόψεως ἐπικινδυνότητος, παρουσιάζει ριζικὰς διαφορὰς, διότι οἱ μὲν Σέρβοι οὐδόπως ἀπειλήσαντες ἢ σήμερον ἀπειλοῦντες τὸ Ἅγιον Ὄρος, οὐδὲν σημεῖον ἐπικινδυνότητος παρουσίασαν ἢ παρουσιάζουσιν. Ἐπίσης τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καὶ διὰ τοὺς Βουλγάρους μοναχοὺς, οὔτινες πλὴν τῶν περιπτώσεων τῆς ἐξωθεν ἐπιβουλῆς, ἐφάνησαν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἀκίνδυνοι.

Ἡ ἐπικινδυνότης ὅμως τοῦ Ρωσικοῦ στοιχείου ἀπὸ τῆς ἐμφανισεῶς του ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1913, ἦτο πάντοτε ἐκδηλὸς καὶ διαρκῶς παρούσα. Μεταβληθέντων βεβαίως τῶν σχέσεων των μετὰ τῆς σημερινῆς Ρωσσίας, ἤλλαξε καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, εἰς τρόπον ὅστε σήμερον τὸ Ρωσικὸν στοιχεῖον νὰ παρουσιάζεται ἐντελῶς νεκρὸν. Ἡ κατάπτωσις αὕτη τοῦ πανισχύρου Ρωσισμοῦ, εἶναι ἴσως ἡ τιμωρία αὐτῶν δι' ὅσα εἰς βάρος τοῦ Ἱεροῦ τόπου διέπραξαν. Συγκρινόμενοι νῦν μετὰ τῶν λοιπῶν Σλαβῶν, παρουσιάζονται ἐξ ἐπόψεως Ἐθνικῆς Ἐνότητος, ψυχικῆς δυνάμεως, ἀντοχῆς πρὸς ἀνάληψιν νέων ἀγώνων, ὡς μειονεκτοῦντες αἰσθητικῶς.

Ὁ κίνδυνος ὅστις ἠπειλεῖ ποτὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος νῦν ἐξέλιπεν. Αἱ ριζικῶς μεταβληθεῖσαι πολεμικαὶ προϋποθέσεις, διέγραψαν τὸν χῶρον τοῦ Ἁγίου Ὄρους τῶν ζωτικῶν πρὸς πολεμικὴν ἐξόρμησιν ζωνῶν. Ἄρα καὶ ἐξωτερικὴ ἐπέμβασις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐπὶ τοῦ παρόντος τουλάχιστον δὲν φαίνεται πιθανή.

Κρίνοντες τὴν σημερινὴν ἐπικινδυνότητα τοῦ Σλαβικοῦ στοιχείου ἐν Ἁγίῳ Ὄρει συμπεραίνομεν, ὅτι αὕτη εἶναι ἀνύπαρκτος.

Ἔργον τῆς παρουσίας παραγράφου εἶναι ἡ συγκριτικὴ παράστασις τῆς δυνά-

1. Σχολιάζων ὁ Σμυρνάκης τὸ ἀνωτέρω γεγονός, ἀναφέρει, ὅτι ἀπαισιόδοξοι τινὲς μοναχοὶ ἔλεγον: «Τώρα πάει τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ πῆραν οἱ Ρῶσοι» καὶ ἄλλοι πλέον τῶν πρώτων ἀπαισιόδοξοι: «Ἄνευ τῶν Ρώσων δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν» Βλ. Σμυρνάκη σελ. 261.

νάμεως τοῦ Σλαυικοῦ στοιχείου ἐν Ἀγίῳ Ὄρει κατὰ διάφορα χρονικά διαστήματα, ἵνα καταδειχθῇ ὁ γοργὸς ρυθμὸς τῆς μειώσεως αὐτῆς. Δυστυχῶς ἐλλείπουν ἐπίσημα στοιχεία περὶ τῆς δυνάμεως τῆς Σλαυικῆς μειονότητος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς της ἐν Ἀγίῳ Ὄρει. Γεγονὸς βεβαίως εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς διαρρευσαντας αἰῶνας ὁ ἀριθμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Σέρβων μοναχῶν δὲν ἦτο σημαντικώτερος τοῦ σημερινοῦ. *Τῶν Ρώσων ὅμως μοναχῶν ὁ ἀριθμὸς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἠξήθη τόσον, ὥστε τὰ ὑπερβῆ τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν ὄλων τῶν λοιπῶν μοναχῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους.*

Ἡ δύναμις τοῦ Μοναχικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Ἀγίου Ὄρους κατὰ διαφόρους ἐποχὰς δὲν παρουσιάζεται σταθερά, ὡς δὲ ἡ παράδοσις διετήρησε μέχρι τῶν ἡμερῶν μας πληροφορίας τινάς, ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἄλλοτε μὲν ἀναβιβάζεται εἰς δυσανάλογα ὕψη, ἄλλοτε δὲ ἐκμηδενίζεται. Οὕτω παρὰ τινων μοναχῶν ὑποστηρίζεται, ὅτι κατὰ τὴν μεγίστην ἀκμὴν τῶν μοναχῶν, ὁ ἀριθμὸς ἀνήρχετο εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας (60.000) κατ' ἄλλους δὲ καὶ πέρα αὐτῶν. Ὁ ἀριθμὸς βεβαίως οὗτος εἶναι λίαν ὑπέρογκος, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν παρ' οὐδεμιᾶς πηγῆς ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑποστηρίζεται μόνον παρὰ τινων φανατικῶν μοναχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ χῶρος τοῦ Ἀγίου Ὄρους δὲν ἐπῆρκει διὰ τὴν εὐχερῆ, κατώκησιν καὶ κίνησιν αὐτῶν. Γεγονὸς βεβαίως εἶναι, ὅτι μετὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ὁ ἀριθμὸς τῶν Μονῶν ἀνῆλθεν εἰς 180, κατὰ δὲ τὸν ΙΓ' αἰῶνα εἰς 300, πλὴν ὅμως αἱ Μοναὶ αὗται ἦσαν Μονύδρια, μικρᾶς μοναχικῆς δυνάμεως. (1) Τὸ μᾶλλον πιθανὸν εἶναι, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν κατὰ τὴν μεγίστην τῶν ἀκμῆν, ἀνήρχετο εἰς τὰς 10.000, ἂν καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς φαίνεται ὑπερβολικὸς. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνήρχετο εἰς 6.000 περίπου (2).

Πολλάκις ὅμως ὁ πληθυσμὸς τοῦ Ἀγίου Ὄρους, διῆλθεν σοβαρὰς κρίσεις, ἰδίᾳ μάλιστα τὴν ἐποχὴν τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Καταλανῶν καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς κυριαρχίας τοῦ Σέρβου Ἡγεμόνος Στεφάνου Δουσάν, πλὴν ὅμως πᾶσα ἀντιξοότης παρεκάμφθη, λόγῳ τῆς ἰσχυρᾶς θελήσεως τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν πρὸς διατήρησιν τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ.

Τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν Σλαύων μοναχῶν, Σέρβων καὶ Βουλγάρων ἀνήρχετο εἰς ἑκατοντάδας τινάς, ὡς δὲ εἶδομεν περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Μονῇ Χελανδαρίου Σέρβων μοναχῶν ἀνήρχετο μόνον εἰς 13, εἰς δὲ τὰς ὑπολοίπους Μονὰς εἰς ἑτέρους 3 τοιοῦτους.

Ἐξ ἀναφορᾶς τῶν Ἱερῶν Μονῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς 27ης Μαρτίου 1823, μανθάνομεν, ὅτι εἰς τὰς Μονὰς τοῦ Ἀγίου Ὄρους δὲν εἶχον ἀπομείνει οὔτε 100 μοναχοὶ καὶ οὗτοι εὐρισκόμενοι ἐν μεγάλῃ δυστυχίᾳ καὶ ἀπορίᾳ (3). Εἰς τὴν καταπληκτικὴν ταύτην μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν, ἧτις εἶχεν ἐπεκταθεῖ ἀσφαλῶς καὶ ἐπὶ τοῦ Σλαυικοῦ στοιχείου συνετέλεσεν ἡ ἐκραγεῖσα τότε Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1883, συνεπεῖα διαταγῆς τοῦ Βασιλῆως τῆς Θεσσαλονίκης οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μοναζόντες ἀνῆλθον εἰς 5526, ἧτοι 2.653 Ἕλληνες, Ρῶσοι 2.440, Βούλγαροι 225, Ρωμοῦνοι 164 καὶ Σέρβοι 44 (4).

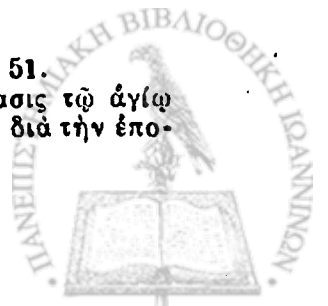
Ἐνῶ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΘ' αἰῶνος δὲν ὑπάρχει συγκεκριμένον στοιχεῖον περὶ τοῦ μοναχικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Ἀγίου Ὄρους, εἴτε συνολικῶς εἴτε κατ' Ἐθνικότητος τῶν μοναζόντων, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κ' αἰῶνος παρέχονται ἡμῖν θετι-

1. Βλ. Βλάχον σελ. 58.

2. Οὕτω Βλάχος σελ. 93 καὶ Meyer: σελ. 67.

3. Οὕτω Πετρακάκος: Νέαι πηγαὶ τῶν θεσμῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους σελ. 51.

4. Σμυρνάκης σελ. 236 καὶ 432. Ὁ Π. Καρολίδης: Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τῶν Ἀγίου Ὄρους σελ. 16 ἀναβιβάζει αὐτοὺς εἰς 10.000. Ὁ ἀριθμὸς εἶναι λίαν ὑπέρογκος διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1896).

κά και ασφαλή στοιχία περί τοῦ μοναχικοῦ πληθυσμοῦ. Ταῦτα παρέχοντες ἐν συνεχείᾳ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν ἀνάγλυφον μορφήν εἰς τὴν κατὰ καιροὺς δύναμιν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, ἵνα καταστήσωμεν φανεράν τὴν τροπὴν τοῦ μοναχικοῦ στοιχείου Ἑλληνικοῦ καὶ ξένου πρὸς ἐκμηδένισιν.

Πίναξ I.

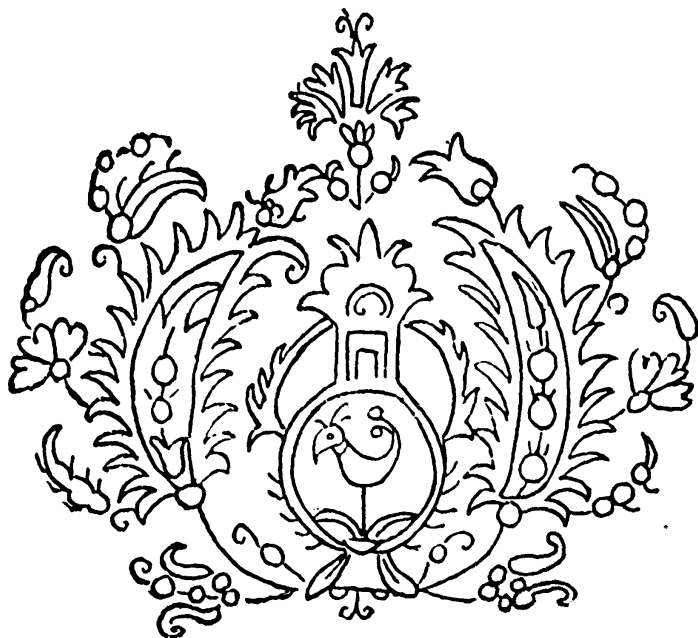
Ὁ Ἱερομόναχος Σμυρνάκης εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου παρέχει στατιστικὸν πῖνακα περὶ τῆς δυνάμεως τῶν μοναχῶν τῶν Ἱερῶν Σκηνωμάτων κατ' Ἐθνικότητα καταγωγῆς. Ὁ πίναξ οὗτος εἶναι λίαν λεπτομερῆς καὶ παρέχει πλήρη εἰκόνα τῆς τότε καταστάσεως τῶν Μονῶν ἐξ ἐπόψεως ἐμψύχου ὕλικου, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν φιλιπονίαν καὶ μεθοδικότητα τοῦ ἐρευνητοῦ του. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου παραλαβόντες ἀπόσπασμα συνετάξαμεν τὸν ὑπ' ἀριθμ. I. πίνακα, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ παρατηροῦμεν:

α) Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀνήρχετο εἰς 7.432, ἐξ ὧν 3496 Ρῶσσοι ἔναντι 3276 Ἑλλήνων, τοῦτέστιν ὁ ἀριθμὸς τῶν Ρῶσσων ὑπερέβαινε κατὰ 220 τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλγάρων (307) ἀνήρχετο εἰς τὸ 1)10 τοῦ τῶν Ἑλλήνων περίπου καὶ τῶν Σέρβων (16) εἰς τὸ 200.

β) Ὑπῆρχον τότε καὶ 51 Ρουμίνοι καὶ 286 Γεωργιανεῖ, ἀριθμὸς λίαν ἀσημαντος ἔναντι τοῦ ἀριθμοῦ τῆς Σλαυικῆς μειονότητος.

γ) Εἰς 13 ἐκ τῶν 20 Ἱερῶν Μονῶν, ἑξήκοντα Ρῶσσοι μοναχοί, εἰς 4 ἐκ τῶν 13 ὁ ἀριθμὸς, συμπεριλαμβανόμενων βεβαίως καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐξαρτήμασι μοναζόντων, ὑπερέβαινε τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤ. ΑΘ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΦΙΛΗΤΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΙΑΝ*

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Α Ι

6

Χριστ. Φιλητάς ἐκ Τεργέστης τῆ 7 Ἰανουαρίου 1819 πρὸς Κων. Ἀσώπιον εἰς Γοττίγγην (Ἐθν. Βιβλ. Ἀρχ. Ἀσωπίου ἀριθ. 241)

Φίλε Ἀσώπιε, χαῖρε!

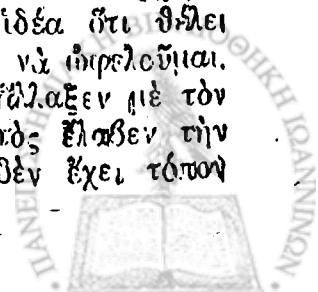
Τῆ 7 Ἰανουαρίου 1819 Τεργέστη
Αἱ ἀσυχολίαι μου δὲν μέ ἔδωκαν καιρὸν νὰ σέ ἀποκριθῶ πρωτύτερα καὶ δὲν πρέπει νὰ μ' ἐξεσνευρισθῆς. Τώρα λοιπὸν γράφω σε εὐχουαί σου τὸ νέον ἔτος μέ εὐτυχίαν, ὑγίειαν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου.

Ἴδου ἡ διασάφησις τοῦ σκοτεινοῦ μέρους τῆς ἐπιστολῆς μου, τὸ ὁποῖον ἔφηκα τοιοῦτον νομίζω νὰ σέ εἶναι γνωστὴ ἢ ἐν Βιέννῃ ἐκδοθεῖσα τραῦΔία ὁ Τιμολέων. Ταύτην συνέγραψεν Ζαμπιέλλης ὁ Ἀγιομανοῖτη (52) ὠθοῦμενος, λέγει, ἀπὸ τὴν ἦν ἐκ νεότητος ἠσθάνετο κλίση εἰς τὰ τραγικά. Τὰ δικὰ μου ὅμως αὐτὸ τὸ ὑποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Γερω—Σωτηρίου καὶ ὡς Νέστορος τῶν Ἑλλήνων γραμματισμένων, καὶ τὸ περισσότερον ὡς συνερογήσαντος εἰς τὴν αἰτίαν δόντος εἰς αὐτὸν τοῦ νὰ ἀποδυσθῆ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στάδιον. Τὸ τρώπαιόν του δὲν τὸν ἔδιδε ποτέ ἡσυχίαν. Ὁ Θεμιστοκλῆς λοιπὸν αὐτὸς ὁ Λευκάδιος ἠπέθανεν ὡς εἶπαν. Ἴδου ὅλον τὸ μυστήριον. Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ εἰδικά μας.

Δὲν ἔστοχαζόμουν, φίλε, τόσο κρυερὸν καὶ δυσχεῖμερον τὴν Τεργέστην. Μικρὸν ὀπίσπασμα Σιθηρίας μεταφερομένον εἰς τὸν Μυχὸν τοῦ Ἀδρία, Ἄντρον Αἰόλου, ὅθεν, ὡς ἡ ποίησις λέγει *ventimares et terras turbine perflant*. Προσμένουμε νὰ ἰδῶμε τὸ καλοκαίρι, τὸ ὁποῖον μᾶς τὸ ὑπόσχονται ὀλίγον τι ἡμερωτέραν ὄραν. Ἀμυὴ ἀκρίβεια; Διὰ τὴν λιτὴν τροφήν

διὰ τὴν λιτοτέραν οἴκησιν καὶ λοιπὴν περοποίησιν ὅλον σχεδὸν τὸ μνησίων! καὶ περὶ καθὼς μέ ὀλίγον τι πλέον ἀπὸ τὸ ἡμῶν εἰς Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν ἡμπορεῖ νὰ ζήσῃ κανεὶς. Piazza di Comonen. Εἰδυνά τὰ ἀργύρια! Νὰ ἰδῆς ἔπειτα διὰ νὰ ἐκπληρώσω ὡς πρέπει τὰ χρέη τοῦ ἐπαγγέλματός μου ὡς διδάσκαλος καὶ διοικητῆς σχολείου δημόσιος ὥστε νὰ μὴ δώσω αἰτίαν εἰς μορμουρισμούς, καὶ νὰ ἔχω ὀλίγον καιρὸν νὰ βλέπω καὶ καμμίαν ἰδιαιτέραν μου σπουδὴν, δὲν ἡμιτοροῖ νὰ ἀφελῆθῶ καὶ ἀπὸ τὰς ἐδῶ λεγομένας ἄρας. Ἐλευθὸν ἀνεβοκατέβασμα τῶν σχολῶν περιφρονούμενον παντοῦ καὶ ἐδῶ μάλιστα περισσότερον. Δὲν μᾶς μέλει εἰς ἐμέ ὅμως δὲν συμφέρει καὶ διὰ τὴν χαρὰ κτῆρα καὶ διὰ τὰς ἰδιαιτέρας καὶ κοινὰς ἀσυχολίας ὅθεν καὶ ἀπέλυσα ἐπροχίθες καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Τειρεσίου. Βαστῶ ἀκόμη τοὺς υἱούς τοῦ Μαυρ. ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διὰ σέ ἐπειδὴ καθὼς δὲν μοῦ ἔνταμείβει κατ' ἀξίαν τὰ κριώματα καὶ συναγκώματα ὅπου λαμβάνω διὰ χεῖρα του, καὶ καθὼς μέ ἀοιθιμοῦν εἰς τὸν κιντάλογον τῶν κουρέων καὶ ὑποδηματοξέστιον (τοιοῦτος πάντοτε νομίζεται ὁ ἰδιοπονοδοδιδάσκαλος παρ' αὐτοῖς) πρὸ πολλοῦ ἤθελα τὸν ἀποχωρηθῆσαι. Ὁ κύριος Ζαμπιέλλος ἔπειτα θέλει καὶ αὐτὸς ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνας τὰς δὶν ὠρίτσας του! ἀ..... ἐρχόμενος ἐδῶ μὲ ἀνέπαυεν ἡ ἰδέα ὅτι θηλεὶ συγκατοικήσω μαζί του διὰ νὰ ἠμπελοῦμαι. Ἡ τύχη καὶ κατ' ἐκείνας ἔλλαξεν μέ τὸν Κλ. τὰς οὐκίσεις καὶ αὐτὸς ἔλαβεν τὴν πλησίον τῆς θύρας ὅπου δὲν ἔχει τόπον

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 1.

πλατύν καθώς εἰς τὸ πέραν κτλ. Ὑπομο-
νή!

Αἱ δυσκολίαι τοῦ σχολείου σέ εἶναι γνωσταί· προέρχονται τὸ περισσότερο, διότι λείπει ἐπιστάτης καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα et certainement vous plaiser Monsieur ὄταν μᾶς λέγῃ ὅτι δύναμαι νὰ τὰς ἐξομαλίω μετὰ τοῦ Ρ ἐκατάλαβα ἀπὸ τὴν πρώτην ἀκόμη συνομιλίαν τὸ πόσον πρέπει νὰ ἐπιβίωω εἰς ἀνακούφισιν καὶ εἰς παραμυθίαν τοῦ Πλου ὁ με...

Τὸ αἷτιον διατὶ δὲν ὑπῆγα κατ' ἰδίαν εἰς τὰς... [Εὐ]χορατοπούλας εἶναι, φίλε μου, πρῶτον ὅτι δὲν ὑπάγει καλὰ εἰς τὴν τωρινὴν μου θέσιν νὰ παρεξηγηῆται καὶ νὰ παρασχολλάξεται ἢ ἐκτακτος αὐτῆ ἐπίσκεψις, χωρὶς αἰτίαν εὐλογοφανῆ καὶ δικαίαν· δεύτερον ὅταν τὴν πρώτην φορὰν τοὺς ἐπεσκέφθην καθὼς σέ ἐφανέρωσα ἐγχειρίσας τὰ συστατικά σου, μαζὶ μὲ αὐτὰ ἀφῆκα βέβαια καὶ ἐν ἰδιαιτέρως διὰ τὰ χοράσια. Οἱ γέροντες μὲ ἐπρόσφεραν τοῦ νὰ πηγαίνω ἐνίοτε νὰ τοὺς βλέπω, καὶ μὲ ἐπροσκέλευσαν ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Τράπεζαν. Πάντοτε εὖρον μετ' αὐτῶν καὶ τὰς νέας μητέρας καὶ τέκνα. Τὸ λοιπὸν πῶς τὸ κρίνει ἢ λογικὴ σου, δὲν ἦτον τάχα τῆς τάξεως, ἐὰν δὲν ἠμπόδιζε τίποτε, ἢ ἡ μήτηρ νὰ μὲ προσκαλέσῃ μίαν ἡμέραν ἐπὶ λόγῳ ἐνὸς καφέ, ὡς συστημένον ἀπὸ λόγου σου, ἢ οἱ ἴδιοι Γέροντες νὰ μὲ ὀδηγήσουν, τέλος πάντων διὰ τὴν περιέργειαν τοῦ Παλατίου των ἢ τῆς ρωτάδας των; ἢ λογικὴ ἢ ἐδικὴ μου τοῦλάχιστον εἶναι τοιαύτη, ὅτι αὐτοὶ ὅπου δὲν μὲ τὸ ἐπρόβαλλον, δὲν τὸ εὖρισκον εὐλόγον. Μὴ στοχασθῆς ἀπεκράσισα μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ ὑπάγω αὐτόκλητος, καὶ ἐπειδὴ εἰς ὅλα μου ἐδῶ τὰ κινήματα συμβουλευόμεθα πάντα, ἐσυμβουλευέσθην καὶ εἰς τοῦτο καὶ εἰς τοὺς συμβούλους ὡσαύτως δὲν ἔδοξε. Εἶναι πολὺ εἶπαν, ὅτι συγνοῦπάγουν καὶ εἰς τοὺς τρανοίς. Ἐπειτα ἐροῦν ἐσένα τὸν ἴδιον ὅταν πρωτοῦπήγες, ὑπῆγες μόνος σου ἢ σέ ὀδήγησαν; Ἐὰν λοιπὸν σέ ἐπαρεπονέθησαν ἕσο βέβαιος, φίλε μου, ὅτι τὸ ἔκαμαν ἐκ' ἑαυτοῦ τὼν χωρὶς μεγαλυτέραν εἰδήσιν. Δὲν ἠξέυρω τὸ τί ἀπελογήθης διὰ λόγου μου, μὲ εἶπαν ὅτι ἔλαβαν γράμμα σου, μὲ ἐδιηγῆθησαν τὰ concerti σας

καὶ πολλὰ ἄλλα, αὐτὴν ὅμως τὴν χορδὴν δὲν τὴν ἐγγίξαν. Σήμερον στοχάζομαι σέ γράφουν καὶ αὐταί. Σταϊκόδς δὲν εἶμαι. Ἀγαπῶ μάλιστα τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν συναστροφὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ μεγαλυτέρα μου δυστυχία ἐδῶ εἶναι ὅτι ἀκόμη δὲν μὲ ἔδωκαν ποῦποτε φιλικὸν θάρρος ὡς συνηθίζουσι οἱ λοιποὶ λεγόμενοι civilizzati καὶ ὡς συνηθίζουσι καὶ οἱ ἡμέτεροι μὴ civilizzati εἰς τὴν ξηρὰν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλοῦ. Ἐννοεῖς λοιπὸν διατὶ σέ ἔλεγα ὅτι μὲ φαίνεται ὡς ἀσιατικὸν τὸ μέρος κατὰ τὴν ὥραν.

Ὁ Γυλφρόδ ἀκόμη δὲν ἐφθασε προσμένεται ὅμως. Ὁ Μουστοξείδης (53) ἀναχωρεῖ αὖριον διὰ τὴν Βενετιαν ὅπου φθάσει κατ' αὐτὰς ἰσως καὶ ὁ Κόμης Καποδίστριας (54) ὅστις περᾶ διὰ τοὺς Κορυφούς καὶ ἰσως τὸν συντροφεύει καὶ ὁ Μουστοξείδης ἕως ἐκεῖ. Μὲ γράφουν ὅτι τὸ Παρίσιον ὅτι τὸ σχολεῖον τοῦ Βοικουρεστίου ἀναποδογυρίσθη. Τὸν Βενιαμίν, ἅμα ὅπου ἔφυγεν ὁ Αὐθέντης, ἠθέλησαν νὰ ἐξαρίθωσι τινὲς ἄρχοντες ἐχθροὶ ἀποποιδοὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ φίλοι τοῦ σχολαστικισμοῦ, ἀλλ' αὐτὸς προλαβὼν ἐκρύβη. Μετέπειτα ἐπροσκαλέσθη εἰς Ἰάσιον ὅπου καὶ εὕρισκεται. Ἐκηρύχθη ἐν Παρισίαις ἡ ἐκδοσις Ἑλληνικῆς ἐφημερίδος τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλ' οἱ ἐκδοταὶ εἶναι ἄχρι τοῦδε ἀγνωστοὶ ὁ Ἀπόλλων ὁ Μουσηγέτης εὕρισκεται εἰς Παρίσιον. Ἐδιώχθη δὲ ἀπὸ τὴν Τεργέστην διὰ προσταγῆς τῆς δικαιοσύνης ὡς παιδεραστῆς (μὲ συμπάθειαν). Ταῦτα, φίλε φίλτατε καὶ ἀγαπητότατε. Σὺ δὲ γράφε μὲ καὶ περὶ τῆς ὑγείας σου καὶ περὶ τῆς αὐτόθι διαγωγῆς σου καὶ σπουδῆς σου περὶ τί; διὰ νὰ ἠξέυρω καὶ ἐγὼ ἀπὸ ταῦτα τὰ πράγματα, καὶ νὰ πληροφοροῦ καὶ κανέναν φίλον ὅταν μὲ ἐρωτᾷ. Ὑγιάνε καὶ πάλιν καὶ πολλάκις καὶ εὐτίγαι.

Ὁ σὸς φίλητάς

(Ἐπὶ τοῦ γότου)

Trieste A Monsieur constantin Asopius Grec. Göttingen.

(Συνεχίζεται)

52. Ζαμπέλιος Ἰωάννης (1787—1856).— Γεννηθεὶς ἐν Λευκάδι μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι ἐσπού-

δασεν ἐπὶ 7 ἔτη εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Παρισιῶν, τῆς Πίζας, τῆς Παβίας, τῆς Βονωνίας, τῶν Παρισίων νομικᾶ, φιλολογίαν, φιλοσοφίαν καὶ μαθηματικά. Ἐν Ἰταλίᾳ συστήψε σχέσεις μὲ τὸν Μόντην, Ἀλφιέρην, Φώσκολον καὶ τοὺς Καίρην, Σολωμόν, Καισαρότην, Μετσοφάντην, Κωλέττην. Ὑπὸ τοῦ ἐν Λιβόρνῳ ἐμποροῦ Μιχ. Ζωσιμᾶ συνεστήθη πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Ἀ. Καραῆν. Τῷ 1810 ἐπανήλθεν εἰς Λευκάδα καὶ διωρίσθη εἰσαγγελεὺς. Τῷ 1817 ἐμυήθη εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Συρράκου ἰατροῦ Ἰω. Ζοπραιῆ, συμμοθητοῦ τοῦ ἐν Βονωνίᾳ καὶ Παρισίοις. Μετὰ τοῦ Ἀγγ. Σούδιᾶ ἐσχημάτισεν ἐν Λευκάδι Ἐπιτροπὴν τῶν Φιλικῶν. Τὴν 6 Ἰανουαρίου 1821 ἦλθεν εἰς Ἀκαρονίαν καὶ συντητήθη μετὰ τῶν καπετανῶν Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου, Γ. Καραϊσκάκη, Γ. Βαρνακιώτου, Γ. Τσόγκα, Θ. Μακρῆ, Στουριάρα, Πανουργιά κ.ἄ. Ἐβοήθησε τοὺς εἰς Λευκάδα Σουλιώτας καὶ κτήρησε σῶμα Λευκαδίων πολεμιστῶν.

Ἀσχολούμενος μὲ τὴν λογοτεχνίαν ἔγραψε πολλὰς τραγωδίας μὲ θέματα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ὡς: «Τιμολέων», «Κων. Παλαολόγος», «Γ. Καστριώτης», «Ρήγας Θεσσαλός», «Μάρκος Βότσαρης», «Ἰωάννης Καποδίστριας» «Γ. Καραϊσκάκης», «Χρισπίνας Ἀνογνωστόπουλος», «Διάκος καὶ Κιόδρος».

Νίκου Α. Βέη, Καλθικὰ μελετήματα. Ν. Ἐστία, τ. 42 (1947) σελ. 1316 ἔ.

53. Μουστοξύδης Ἀνδρέας (1785—1860).— Ἱστοριοδίφης καὶ φιλόλογος γεννηθεὶς ἐν Κερκύρᾳ. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς Πρωτόβιον ἀλλ' ἔπειτα ἠσχολήθη μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν. Ὀνομάσθη Ἱστοριογράφος τῆς πολιτείας τῶν Ἰονίων νήσων. Τῷ 1804 καὶ 1805 ὠνομάσθη μέλος τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ τῆς Φλωρεντινῆς Ἀκαδημίας. Ἀφοῦ ἐδίδαξεν ἐν Κερκύρᾳ εἰς τὸ Λύκειον ἐπέστρεψεν εἰς Ἰταλίαν, εἶτα μετέβη εἰς Παρισίους, ἔπειτα ἐπανήλθεν εἰς Μεδιόλανα ἔνθα τῷ 1811 καὶ 1814 ἐξέδωκε δύο τόμους μελετῶν του.

Εἰς τὴν Ἀμβρουσιανὴν Βιβλιοθήκην ἀνεκάλυψε καὶ ἐδημοσίευσεν ἀνέκδοτον ἀπόσπασμα τοῦ περὶ Ἀντιδόσεως λόγου τοῦ Ἰσακράτους (1812). Διωρίσθη μέλος ἀντεπιστέλλου τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας, τῶν Βασιλικῶν Ἀκαδημιῶν τοῦ Βερολίνου, τοῦ Μονάχου, τοῦ Τουρίνου, τῆς οὐρακρατορικῆς Βίλλας καὶ ἐ-

δόθη εἰς αὐτὸν ἄδεια ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως νὰ συμβουλευθῇ τὴν μεταξὺ τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν αὐτῶν ἀλληλογραφίαν. Τὸ 1814 συνήνητησεν τὸν Καποδίστριον ἐν Ζυρίχῃ καὶ τὸ 1815 ἐν Παρισίοις. Ἀκολουθῶς περιήλθε τὴν Γερμανίαν, τὸ δὲ 1816 ἤρχισε νὰ ἐκδίδη ἐν Βενετίᾳ μετὰ τοῦ Δημητρίου Σχινᾶ συλλογὴν ἀνεκδότων μὲ φιλογολικὰς σημειώσεις. Τῷ 1820 ἐδημοσίευσεν ἀνωνύμως γαλλιστὶ τὰ κατὰ τὴν πώλησιν τῆς Πάργας, ἔνεκα τοῦ ὁποῦ ἐπαύθη τῆς θέσεως. Διωρίσθη ὁμοῦς ἀκόλουθος τῆς ἐν Τουρίνῳ Ρωσικῆς πρεσβείας καὶ οὕτω συνέχισε τὰς μεσαιωνικὰς του ἐρεῦνας εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἰταλίας. Τότε ἐδημοσίευσεν καὶ Ἰταλικῆν μετάφρασιν τοῦ Ἡροδότου μὲ σχόλια καὶ σημειώσεις. Ἐπίσης ἐβίηθη τὸν Φωριέλ καὶ Θωμαζαῖον νὰ συλλέξουν καὶ μεταφράσουν τὰ ἑλληνικὰ δημοτικὰ ἄσματα τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ὑμνήσεν διὰ στίχων καὶ ἐξυπνέτει διὰ περιοδικοῦ γαλλιστὶ ἀπὸ 1821—1822 δ' οὐ ἐπληροφόρει τὴν Εὐρώπην περὶ τῶν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνων τῆς Ἑλλάδος.

Τῷ 1829 ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ι. Καποδίστρια εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀέλαβε τὴν διοργάνωσιν τῶν δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ἡ Αἴγυναία» καὶ τῆς ἐφημερίδος «ὁ Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος».

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Κυβερνήτου ἐπανήλθεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἔγινε βουλευτῆς καὶ γερουσιαστῆς. Διωρίσθη Ἀρχων τῆς παιδείας ἐν Ἐπτανήσῳ, μετὰ δὲ τινὰ ἔτη παρητήθη καὶ ἠγωνίζετο κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυριαρχίας.

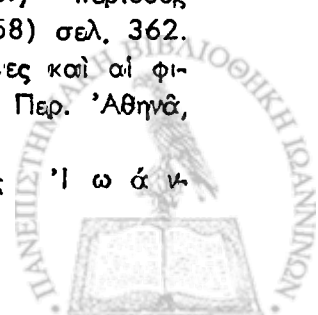
Ὡς ἰδιώτης ἠσχολεῖτο μὲ φιλογολικὰς καὶ ἱστορικὰς μελέτας. Τῷ 1843 ἐξέδωκε τὸ περιοδικὸν «Ἑλληνομνήμων».

Ἐν τέλει διωρίσθη πάλιν Ἀρχων τῆς παιδείας. Ἀπέθανε τῷ 1860 ἐν Κερκύρᾳ.

Κ. Ν. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία. Ἐν Ἀθήναις 1868 σελ. 736—741 (ἔνθα καὶ κατάλογος τῶν ἔργων).— Ἰ. Καλλιτσονάκη, Ἡ ἀναβίωση τῶν κλασσικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἐπιστημ. Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, περίοδος Δευτέρα—Τόμος Η' (1957—1958) σελ. 362.

Ν. Β. Τωμαδάκη, Οἱ Ἕλληνες καὶ αἱ φιλογολικαὶ Βυζαντινὰὶ σπουδαί. Περ. Ἀθηνᾶ, τ. ΝΔ' (1950) σελ. 121.

54. Καποδίστριας Ἰωάννης

νης Ἀντωνίου.—Μαρία (1776—1831).—Γεννηθεὶς ἐν Κερκύρα μετὰ τὰ αὐτόθι ἑγκύκλια μαθήματα εἰπούδασεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πιχίας φιλοσοφίαν, φιλολογίαν καὶ ἰατρικὴν. Ἐπιστρέψας ὀφιερώθη εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν γενόμενος ἀρχιεγγραμματέλης τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, εἰς ἣν ὑπηρετεῖ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ. Μετὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Τιλσίτ (1807), ὅποτε ἡ Ἑπτάνησος παρεχωρήθη εἰς τὴν Γαλλίαν, ὁ Ι. Καποδίστριας προσεκλήθη εἰς Ρωσίαν καὶ προσλομβάνεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐδρασαν ἐπιθεξίως εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς Βιέννης τῷ 1811, εἰς Βοσκουρέσιον τῷ 1812, εἰς τὸ Διπλωματικὸν Γραφεῖον τοῦ Ἀρχιστρατήγου, εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ Ἑλβετικοῦ ζητήματος, εἰς τὰ Συνέδρια τῆς Βιέννης καὶ τῶν Παρισίων, ἔπειτα ὡς Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας ἀπὸ 1816—1822 κατορθώσας οὐ μόνον νὰ διαχειρισθῇ ἀριστὰ τὰ ρωσικὰ πράγματα ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξυπηρέτησιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἐν μέσῳ κλίματος τὰ μάλιστα δυσμενοῦς. Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1822 ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ ἐγκαταστάθη εἰς Γενεύην ὅπου ἔμεινε μέχρι ἀνοίξεως τοῦ 1827. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. ΣΓ' τῆς 2—4—1827 ψηφίσματος τῆς Τρίτης Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ἐν Τραζῆνι ἐξελέγη Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πραγματοποιοῦ ταξιδίου ἀπὸ τὴν Εὐρώπην προβαίνων εἰς σημαντικὰς διπλωματικὰς ἐνεργείας ἵνα ἐπιτύχῃ ἐνίσχυσιν εἰς τὸ τεράστιον ἔργον τὸ ὁποῖον τοῦ ἐνεπιστεῖθη ἡ Πατρίς. Διὰ Πετροπόλεως, Βερολίνου, Λονδίνου, Παρισίων, Γε-

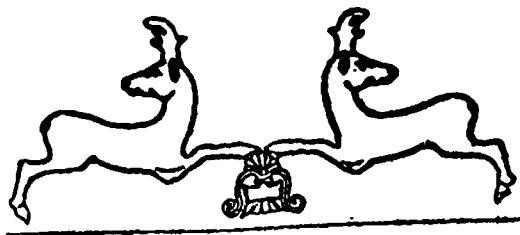
νεύης, Τουρίνου, Βοκωνίας, Ἀγκῶνος, καταπλέει εἰς Ναύπλιον τὴν 6 Ἰανουαρίου 1828 καὶ εἰς Αἴγιον ἥτις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Κράτους τὴν 12 Ἰανουαρίου 1828, Εἰργάσθη ὑπερσυνθρόπως ἵνα ἐκ τῶν ἐρείπιων καὶ τῆς ἀναρχίας ἰδρῦσῃ Κράτος. Τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831 ἐδολοφορήθη ἐν Ναυπλίῳ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ ἡ χώρα περιήλθε πάλιν εἰς τὸ χάος μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος.

Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπάρχει μακροτάτη βιβλιογραφία, ἣν δύναται νὰ εὔρη τις εἰς τὰ βιβλία:

Ἄλεξ. Ι. Δεσποτοπούλου, Ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1954 σελ. 217.—Ἑλένης Ε. Κούκκου, Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ παιδεία 1803—1822. Α' Ἡ Φιλόμουσος Ἑταιρεία τῆς Βιέννης. Ἀθήναι 1958.

55. Βενιαμὶν ὁ Λέσβιος.—Περίφημος διδάσκαλος διδάξας εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Κυδωνίων καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Βουκουρεστίου. Περὶ αὐτοῦ βλ. Δ. Βακαλοπούλου, Ἀπὸ τὰ ἀέκδοτα «Στοιχεῖα ἠθικῆς» τοῦ «σφωτάτου» κυρίου Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου. Περιοδ. Ἀρχεῖον φιλοσοφίας καὶ θεωρίας τῶν ἐπιστημῶν, τ. Ι' (1939) σελ. 465 κ.έ.—Γ. Βολιέτα, Ὁ Βενιαμὶν, οἱ μαθητὲς του καὶ ἡ Λέσβος, Μυτιλήνη 1936.—Ν. Σωτηράκη, Βενιαμὶν ὁ Λέσβιος, Μυτιλήνη 1939.—Κ. Θ. Δημαρᾶ, Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, δευτέρα ἐκδοσις, Παράρτημα, Ἀθήναι 1956 σελ. 46.

56. «Ἀθηναῖα» Ἐφημερὶς φιλολογικὴ ἐν Παρισίοις.

ΕΥΑΓΓ. ΜΠΟΓΚΑ

ΠΩΣ ΕΙΔΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ΝΑ ΠΕΦΤΕΙ ΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ⁽¹⁾

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 22αν ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ήμουν ένας από τους πολιορκημένους στα Γιάννινα κατά τη γιγαντομαχία του Μπιζανιού. Ή Μπιζάνη λέγανε τότε στα Γιάννινα. Με τον πόλεμο, ή Μπιζάνη άλλαξε γένος και γίνηκε το Μπιζάνι. Γιατί, οι Έλληνες δεν έβλεπαν μπροστά τους τη Μπιζάνη, το χωριουδάκι με τα 30 σπίτια, που βρισκόταν στο πίσω μέρος, αλλά το βουνό, το πολυθρόλυτο όχρωμένο Μπιζάνι, που τους ανέκοψε τη θριαμβευτική πορεία.

Παιδί αμούστακο, σχεδόν, τότε και μη έχοντας λόγω και του πολέμου ασχολίες, έβγαίνα με φίλους και πρώην συμμαχητάς στην άκρη της πολιτείας σ' ένα ψηλό μέρος κοντά στην εκκλησία της Περίλεφτης. Πηγαίναμε και καθόμαστε σε ένα βράχο που τον είχαν κάνει ζούφιον οι λατόμοι. Στα «μαντέμια», λέγαμε παλιότερα. Τον βράχο αυτόν τον διαλέξαμε γιατί άπάγγειος ήταν, αλλά πρόπαντός γιατί δεν είχε εμπόδια μπροστά. Από κει βλέπαμε όλον τον κάμπο του Γιαννίνου και στην άκρη του, σαν ήμικύκλιο, όλη την όχρωματική γραμμή των Τούρκων. Άριστερά, ή Γαστροίτσα που υπεράσπιζε ο Βεχίπ, άντ)λης, αδελφός του άρχιστρατήγου Ίσάτ πασα, δεξιά, ή Μανωλιάσσα, ο "Αη-Νικόλας και ή Δουρούτη, και στο κέντρο το «άνδροφόνον» Μπιζάνι, που έφρασσε το δρόμο για τον κάμπο, για τα Γιάννινα. Ο βράχος στα πρόχειρα άμφιθεατρικά καθίσματά του χωροῦσε καμιά πενηνταριά νοματέους. Εκείνη την ήμέρα όμως — παραμονή, 20 Φεβρουαρίου 1913 — είχε σκεπαστεί από «παρατηρητάς». Γιατί, το κανονίδι ήταν άσυνήθιστο και πιο κοντινό. Άκουόντουσαν τώρα και ντουφέκια.

Βέβαια, κάναμε πολύ τον θαρραλέο. Άλλά πρέπει να πούμε και την άληθεια. Είτε, γιατί ο Ίσάτ ήταν αγαθός, είτε γιατί είχαν τη βαλαντούρα του πολέμου, είτε και γιατί το ήθικό τους ήταν πεσμένο κι' έπρεπε να τα έχουν καλά με τους Χριστιανούς για την ήμέρα της ήττας τους, που τη θεωροῦσαν και οι ίδιοι σίγουρη, οι Τούρκοι δεν μᾶς πείραζαν και δεν μᾶς άπαγόρευαν να παρακολουθούμε τη γιγαντομαχία από πολλές έβδομάδες τώρα.

* * *

Θά ήταν κατά τις 4 το άπόγευμα. Ο ήλιος λίγο ήθελε για να κορυφῆ πίσω από την Όλύτσια. Νοιώθαμε καλά ότι γινόταν μεγάλη επίθεση, ή μεγαλύτερη από όσες είχαν γίνει όλο το γεμῶνα. Νοιώθαμε ακόμα ότι ή ήμέρα της λευτεριάς ζύγωνε. Άλλά κανένας από τους «παρατηρητάς» του βράχου δε φανταζόταν ότι ήταν κι' όλας ή ίδια εκείνη ήμέρα. Το Μπιζάνι βροντοῦσε όλο και πιο πολύ. Τα συννεφάκια από το σκάσιμο των όβιδων του στην κορυφή της Μα-

1. Ένα μέρος από το δημοσίευμά μου έχει δημοσιευτεί και στο «Βήμα» της 21—2—61 Τοῦτο είναι σχεδόν διπλάσιο εκείνου με τις προσθήκες που του έκανα.

νωλιάσσας πρόδιναν ὅτι ἡ κορυφογραμμή της εἶχε καταληφθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, οἱ ὅποιοι καὶ μᾶς ἀντίκρουζαν τώρα.

Τὰ συννεφάκια ὅσο ἡ ὥρα προχωροῦσε, τόσο κατέβαιναν πρὸς τὶς πλαγιές. Αὐτὸ μαρτυροῦσε ὅτι τὰ Ἑλληνόπουλα κατέβαιναν γοργὰ πρὸς τὸν κάμπο, καταδιώκοντας τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ προφυλαχτοῦν καὶ ἀπὸ τὰ πλαγι- νὰ πυροβόλα τοῦ Μπιζανιοῦ, πὺν θέριζαν. Ἀπάνω στὸ βράχο γινήκαμε τότε ὅ- λοι μεμιᾶς ἐπιτελικοί. Ὁ γιατρὸς ὁ Μπαμπασίκας (μακαρίτης), κι' ὁ Τάκης ὁ Πανούσης —τώρα ἀπόστρατος ἀξιωματικός— σημειώνουν μικροὺς καπνοὺς στὸν ἀέρα ἀπάνω ἀπὸ τὸ Μπιζάνι καὶ φωνάζουν: Σράπνες, ἑλληνικὰ (ὀβίδες ἐπισκε- πτικές). Ὁ γράφων εἶδε 1,2,3,4 λάμπες διαδοχικὲς ἀπὸ ἐκπυρσοκρότηση πυρο- βόλων στὸ δεξιὸ χαμηλὸ πλευρὸ τοῦ Μπιζανιοῦ καὶ μετὰ λίγα δευτερόλεπτα ἰσά- ριθμους καπνοὺς στὴν πλαγιὰ τῆς Μανωλιάσσας. Ἄλλ' εἶδε καὶ σχεδὸν ἀμέσως νὰ βουβαίνωνται τὰ κανόνια αὐτά. Βουβάθηκαν γιὰτὶ γύρω τους ἄρχιζαν νὰ φαίνωνται ἄλλα συννεφάκια ἀπὸ ἐκρήξεις ἑλληνικῶν αὐτῆ τῆ φορὰ ὀβίδων. Ἐ- βγαλε τότε τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ δικοὶ μας ἀπὸ παρατηρητήριον πὺν θὰ ἐγκατέ- στησαν στὴν κορυφὴ τῆς Μανωλιάσσας ἔβλεπαν σὲ πῶς σημεῖο ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐκπυρσοκροτεῖ τὸ Μπιζάνι καὶ καθοδηγοῦσαν τὴ βολὴ τῶν ἑλληνικῶν κανο- νιῶν γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ φονικὸ ἐχθρικὸ πῦρ, ὅπως καὶ σταμάτησε. (Σημ. Ἄκουόντουσαν τότε τὰ ὀνόματα τῶν Διαλέτη(;) καὶ Ταβουλάρη ὡς ἀρίστων ἀ- ξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ). Ὅταν ἀργότερα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἀνέ- βηκα στὸ Μπιζάνι, τὰ εἶδα αὐτὰ τὰ πλαγιὰ κανόνια. Ἦταν ταχυβόλα, βαλμέ- να σὲ τάφους στὰ μισὰ τοῦ δρόμου πὺν ὀδηγεῖ στὴν κορυφὴ στὸ Μπιζάνι. Ἄλ- λη μιὰ πυροβολαρχία ἀπὸ τέτοια ταχυβόλα ἦταν στὴν ἀντίθετη πλευρὰ τοῦ Μπι- ζανιοῦ καὶ σὲ μέρος ἀθέατο ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας πὺν κατῆγαν τὰ Κατσανοχώρια. Τὸ πυροβολεῖο αὐτὸ οἱ Ἑλληνας τὸ εἶχαν ὀνομάσει τότε «Σκύλλα», γιὰτὶ ἐνῶ τὰ μεγάλα τοπομαχικὰ τῆς κορυφῆς μπορούσαν καὶ τὰ τσάκιζαν μὲ τὰ ἑλληνικὰ τοῦ Ροβίλιαστον καὶ τῆς Κανέτας, τὴ «Σκύλλα» πὺν τοὺς ἔκανε μεγάλες ζημιὰς δὲ μπορούσαν νὰ τὴν πετύχουν, γιὰτὶ, ὅπως κι' ἐγὼ εἶδα, ἦταν σὲ πίσω καὶ κατωφερικὸ μέρος, σὲ «βαϊστόβ καὶ συνεπῶς ἀπρόσβλητο.

Ἄλλὰ πῶς ἐδῶ τώρα, στὰ ὄχθρὰ τῆς Ραφίστας καὶ τῆς Δουροῦτης γινόν- τουσιν σπουδαιότερα πράγματα. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει πιά καὶ δὲ μᾶς ἐμπόδιζε νὰ βλέπουμε. Ἀρχίζουμε νὰ διακρίνουμε καθαρά, ἀπὸ ἀπόσταση 3-4 χιλιομέτρων, τοὺς πρώτους ἀσύντακτους Τούρκους νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ βουνὸ τῆς Ραφί- στας (τώρα Πεδινῆς) καὶ τῆς Δουροῦτης στὸν κάμπο. Οἱ ὀβίδες τώρα πὺν πέ- φτουν στὸν κάμπο, πρέπει νὰ ἦταν ἑλληνικὲς, διαπιστώνουν οἱ «ἐπιτελεῖς» τοῦ βράχου. Ζήτω! Τοὺς πήραμε φαλάγγι, τοὺς πήραμε σβάρα... Μᾶς συνεπῆρε ὁ ἐνθουσιασμός, ὁ γνώριμος ἐνθουσιασμός ἀπὸ τοὺς πετροπόλεμους πὺν κάναμε μὲ τὰ Τουρκόπουλα, στὰ Μιζάρια καὶ στὴν Κιάφα τῆς Καλούτσας καὶ στὸ βουνὸ τῆς Καραβατιᾶς. Οἱ ἑκατοντάδες τῶν Τούρκων ὅλο καὶ πληθαίνουν. Γίνονται χιλιάδες. Ὁ κάμπος μαυρίζει. Ὅλα διαδοματίζονται τόσο σύντομα καὶ ἡ ἑλ- ληνικὴ δόξα προχωροῦσε τόσο γοργὰ! Ἀρχίζουμε τὸν Ἑθνικὸ Ὕμνον. Τὸ στο- χασμὸ τοῦ ἑθνικοῦ μας ποιητοῦ: «Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη, πὺν μὲ διὰ μετροῦ τὴ γῆ...», τὸν βλέπουμε τώρα μὲ τὰ μάτια μας, χειροπιαστό. Ἀθάνατη Λευτεριά! Τὰ μπουλούκια τῶν Τούρκων συνέχισαν τὴν ὀπισθοχώρησιν κατὰ τὰ Γιάννινα. Μπροστὰ μας καὶ σὲ ἀπόσταση ὄχι μεγαλύτερη ἀπὸ 250 μ. ἀπάνω σὲ μιὰ πα- ληὰ ντάπια τοῦ Βοημούνδου, ὁ Ἐσὸτ εἶχε τοποθετήσῃ ἕναν μυδραλλιοβόλο γυ- ρισμένον κατὰ τὸν κάμπο καὶ μὲ μόνον χειροιστὴ ἕναν τσαούση, (λοχία), γνωστὸ ἀπὸ τὶς σκληρότητές του στὸ Ζαγόρι. Αὐτὸς ἦταν ὁ στρατονόμος τῆς περιοχῆς. Εἶχε ἐντολή, φαίνεται, νὰ τουφεκίζῃ κάθε φυγάδα τοῦ μετώπου. Γιὰτὶ, τὸν βλέ- παμε νὰ κάνει σπασμωδικὰς κινήσεις, μιὰ νὰ πιάνει καὶ μιὰ ν' ἀφήνει τὸ μυ-

δραλλιοβόλο, καθώς έβλεπε τὰ μπουλούκια νὰ ζυγώνουν. Ἡ διαταγή του ἔλεγε: Χτύπα! Ἄλλὰ ποιόν; Δὲν ἦταν ἓνας, ἡ μυρμηκιά πού πλησίαζε. Ἦταν χιλιάδες, ἦταν τὸ δυτικὸ τούρκικο μέτωπο πού κατάρρεε. Ἐκεῖνο πού τοῦ ἔμεινε τώρα ἦταν νὰ προστεθεῖ κι' αὐτὸς στὰ μπουλούκια. Ἄλλὰ μερικὲς σφαῖρες ἀπὸ μάουζερ πού σφυρίζουν ἀπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας μᾶς θυμίζουν ὅτι τὸ παρακάναμε πιά.

* * *

Ἀφήνουμε τώρα τὸ βράχο καὶ γυρίζουμε στὴν πόλη μέσα, μὲ ἀνάμικτα συναισθήματα ἀπὸ χαρὰ καὶ ἀγωνία. Ἀμπαρωθήκαμε. Οἱ αὐλὲς τῶν σπιτιῶν γέμισαν αὐτιὰ τεντωμένα. Στὴν πόλη ἡσυχία ἀπόλυτη. Τὰ κανόνια καὶ τὰ τουφέκια στὰ βουνὰ καὶ στὸν κάμπο λιγότευαν. Νύχτωσε. Οἱ Τούρκοι ἀρχίζουν νὰ μπαίνουν στὴν πόλη. Ξεχίνονται στίς πρώτες συνοικίες. Τὴ Λούτσα καὶ τὴν Καλούτσια, ὅπου καὶ τὸ πατρικὸ μου. Δὲ φαίνονται γιὰ Ἀρβανῖτες, ἀλλ' ἀγαθοὶ Ἀνατολίτες. Γιατὶ δὲν ἀκοῦμε φωνὲς καὶ σπασίματα μαγαζιῶν, ὅπως γινόταν κάθε φορὰ πού περνοῦσαν Ἀρβανῖτες κάνοντας «λιμούρα» (ληηλασία). Κάτω, στὸ στὸ «Παζάρι» μάθαμε τὴν ἄλλη ὅτι τὴ νύχτα ἔσπασαν μαγαζιά, ἔβαλαν φωτιές. «Παζάρι» μάθαμε τὴν ἄλλη μέρα ὅτι τὴ νύχτα ἔσπασαν μαγαζιά, ἔβαλαν φωτιές. Ἐσάτ' τὸ κακὸ σταμάτησε. Ὁ Ἐσάτ' τὸ Στρατηγεῖο του τὸ εἶχε πίσω ἀπὸ τὸ Μπιζάνι, ἀνάμεσα Μπιζάνι καὶ Ἀγιάννη τῆς Μπουνίλας στὴ θέση «Πέτρα». Βλέποντας τὸ ἀπόγευμα τὸ κινηγητὸ τῶν δικῶν του στὸν κάμπο ἔσπευσε κατὰ τὸ σουρούπωμα νὰ μπεῖ μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του στὰ Γιάννινα. Τὸν εἶδαν μερικοὶ νὰ μπαίνει διαστικὸς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Λούτσας. Δοκίμασε κι' ὁ Βεχῆπ πασαῖς σὲ λίγο νὰ μπεῖ ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς Κατσικᾶς, ἀλλὰ τοῦ εἶχαν κόψει πιά τὸ δρόμο εἰς Ἕλληνες καὶ ἀναγκάστηκε, ὅπως διηγήθηκε ὁ ἴδιος, νὰ γυρίσει καὶ νὰ μπεῖ στὰ Γιάννινα μὲ βάσκα ἀπὸ τὴ λίμνη. Χτυπάει κάποια φορὰ ἡ πόρτα μας. Ποιὸς; Ἐμέκ (=ψωμί) ἀκούεται στὸ σκοτάδι μιὰ φωνὴ ἀδύνατη. Ὁ πεινασμένος Τούρκος πρόσφερε τώρα τὸ ὄπλο του γιὰ λίγο ψωμί. Μποροῦσε νὰ μὴν πεινάσει, ἂν ἦταν Γερμανός. Ἄλλ' ὁ Ἐσάτ', ἂν καὶ σπουδασμένος στὴ Γερμανία, δὲν τοὺς μιμήθηκε. Δὲν ἔμοιαζε οὔτε κἂν τοὺς συμπολίτες του Τουρκογιαννιώτες. Τὰ εὐγενικά του χαρακτηριστικά, τὸ ρόδινο λεπτὸ του δέρμα πρόδιναν τὴ ζαγοροῖσια καταγωγὴ του. Ἀπόγονος τῆς ἀρχοντικῆς γιαννιώτικης οἰκογενείας τῶν Γλυκῆδων, τῶν ξακουστῶν τυπογράφων τῆς Βενετιᾶς καὶ μὲ ἄλλους προγόνους στὴν ἀριστοκρατικὴ Μπούλτζη τοῦ Ζαγοριοῦ, μποροῦσε νὰ γίνει, σὰν ἔξωμότης, σκληρὸς γιὰ τὰ Γιάννινα τύραννος, ὅπως καὶ ἄλλοι Τουρκογιαννιώτες. Ἄλλὰ δὲν τὸ θέλησε. Κι' ὅταν ὁ Κεμάλ ἀνάγκαζε τοὺς Τούρκους νὰ πάρουν καὶ ἀπὸ ἓνα ἐπίθετο, ὁ Ἐσάτ' προτίμησε τὸ Μπουλζιάτ Γιάνγιαλη (Ἐσάτ' — —) γιὰ νὰ τιμῆσει τὶς γενετικὲς τῶν προγόνων του. Ἄν ἤθελε, τὸ λίγο καλαμπόκι πού μοίραζαν στοὺς Χριστιανούς, θὰ τὸ ἔδινε στοὺς στρατιῶτες του, πού πεινοῦσαν. Δὲν τὸ ἔκανε, ἂν καὶ τοὺς ἔβλεπε νὰ βγάνουν ρίζες στὰ χωράφια καὶ νὰ τὶς μασοῦν ὤμες. Χριστιανοὶ εἶδαν Τούρκους στρατιῶτες, φυγάδες τοῦ μετώπου, νὰ τριγυρίζουν στὰ σφαγεῖα γιὰ νὰ βροῦν κανένα πεταμένο παχὺ ἔντερο, νὰ τὸ ξεπλύνουν πούχειρα στὸ νερὸ τῆς λίμνης καὶ νὰ τὸ καταπιοῦν ὤμο.

Ὁ Θεὸς ἃς ἀναπαύσει τὴ χριστιανικὴ ψυχὴ τοῦ μωαμεθανοῦ Ἐσάτ' πού μπόρεσε καὶ ξεχώρισε τὸ χριστιανικὸ καθῆκον, ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ. Διαφορετικὰ οἱ Γιαννιώτες Χριστιανοὶ δὲ θὰ ζοῦσαν γιὰ νὰ χειροκροτήσουν στίς 21 Φεβρουαρίου τοὺς ἐλευθερωτὰς ἀδελφούς τους, κι' οὔτε θὰ δοκίμαζαν τὴν ἀνεκλάλητη χαρὰ τῆς Λευτεριᾶς.

* * *

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ —21 Φεβρουαρίου 1913— καλὴ μέρα μὲ λιανάδα, τ' αὐτιὰ μας ξανατεντώθηκαν στίς αὐλὲς καὶ πίσω ἀπὸ τὶς ἐξώθυρες. Ἡ-

συχία απόλυτη. Μερικοί σκαρφαλώνουμε στις γειτονικές μεσοτοιχίες μήπως μάθουμε τίποτα. Συνεννοούμεθα με τους διπλανούς μας βουβά, με χειρονομίες. Σηκώνουν εκείνοι τις πλάτες, σηκώνουμε κι' εμείς τις δικές μας. Τὸ Μπιζάνι καὶ ἡ Γαστρίτσα μουγκά. Τί νὰ ἔγινε τάχα;

Ἀκοῦμε κάποιον νὰ περνάει ἀπὸ τὸ στενὸ σοκάκι τοῦ σπιτιοῦ μας. Κοιτάμε ἀπὸ τὴν κλειδωνιά τῆς ἀυλόθυρας. Εἶναι γείτονας:

Ἦρθαν, ἦρθαν! Χριστὸς ἀνέστη! Ἀκαλιάσματα ἀσπασμοὶ στὸ στόμα, σύμφωνα μὲ τὸ γιαννιώτικο ἔθιμο τοῦ Πάσχα. Ἦρθαν «στοὺν Ἀγιάν» τ'ς Μπ'νίλας».

Τρέχοντας, πῆρα τὸ δημόσιο δρόμο, πὺν ὁδηγεῖ στὸν Ἀη-Γιάννη, λίγο πιο ἔξω ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Συναντῶ τοὺς πρώτους πρωῖνούς 2 - 3 Γιαννιώτες πὺν τρέχουν κι' αὐτοὶ νὰ ἰδοῦν τοὺς ἤρωες ἀδελφούς. Συναντῶ τὸν Παῦλο Τζώρτζη, παντοπώλη τῆς συνοικίας μας, τὸν Διακαντώνη τῆς Ἀγίας Μαρίνας καὶ κάποιον ἄλλον πὺν δὲ θυμᾶμαι τώρα. Φτάνουμε στὸ Σιλιανὲ (σήμερα Ἀκροαῖος — Σταθμὸς ἐφοδιαστικὸς πὺν συστήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες μόλις μπῆκαν). Στὸ «Χάνι Κατσίκη», ἐκεῖ πὺν ὁ δρόμος διχάζεται, δεξιὰ γιὰ τὸ Μπιζάνι καὶ ἀριστερὰ γιὰ τὴ Γαστρίτσα, ἀντικρύζουμε τὸν πρῶτον Ἕλληνα. Μᾶς ἔτυχε ἕνα κοντὸ Εὐζωνάκι ξανθό, σκοπὸς μὲ ἐφ' ὄπλου λόγχη. Τὸ κοντὸ Εὐζωνάκι συμβόλιζε τὴ μικρὴ Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀνδρεία καρδιά. Ἐγὼ κι' ὁ Παῦλος σκίσαμε τὰ φέσια μας. Τὰ ποδοπατήσαμε. Ποδοπατούσαμε τὸ σύμβολο τῆς σκλαβιάς, προστὰ σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐλευθερωτὰς μας. Ζήτω ἡ Ἑλλάς! Πέσαμε ἀπάνω στὸ Εὐζωνάκι καὶ τοῦ καταφιλούσαμε τὰ σγουρά του γένεια. Καταφιλούσαμε τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Διακαντώνης μὴ μπορῶντας νὰ σκίσει κι' αὐτὸς τὸ καλυμαῦκι του, τὸ ἔβγαλε καὶ τὸ ἀνέμιζε στὸν ἀέρα. Θεὸς σχωρέστους. Οὔτε ὁ Παῦλος ζεῖ, οὔτε ὁ Διάκος. Τὸ Εὐζωνάκι ἄρα γε ζεῖ;

Ἀφήνω τὸν Εὐζωνα καὶ τοὺς συμπολίτες μου καὶ προχωρῶ γιὰ τὸν Ἀη-Γιάννη. Ἀριστερὰ, μέσα στὸ χωράφι, βλέπω τὸν πρῶτο Τοῦρκο νεκρό. Πιο ἔξω, ἀριστερὰ, δεξιὰ καὶ ἄλλους καὶ ἄλλους. Ἀνάμεσά τους κι' ἕνας Χότζας νεκρός. Στὰ χαντάκια ὄπλα καὶ ξιφολόγχες πεταμένες. Στὴν ἐξώθυρα τοῦ Ἀ-Γιάννη, κάτω ἀπὸ τὸ καμπαναριό, βλέπω ὄρθιο, ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο καὶ παραδοσμένο στὶς σκέψεις του ἕνα ἀξιωματικὸ μὲ κοντὸ σφηνωτὸ μούσι. Ἐμοιαζε λίγο μὲ τὸν τελευταῖο μου Γυμνασιάρχη στὴ Ζωσιμαῖα, τὸν Πέτρο τὸν Ρώτα, γιὰτι κι' ἐκεῖνος εἶχε λίγο μούσι, ὅπως συνηθίζονταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ὁ ἀξιωματικὸς, ψηλὸ ἀνάστημα, λεβέντικο, εἶχε ἀνασηκώσει, μπαντίδικα (νταηλίδικα) κάπως — ἀλλὰ καὶ μὲ ὄλο του τὸ δίκηο — τὸ πιλίκιό του καὶ τὸ εἶχε βάλει πρὸς τὰ πίσω. Κάπνιζε καὶ εἶχε πάρει τὸ ἕφος καὶ τὴ στάση ἀνθρώπου πὺν ξεκουραζόταν ἀπὸ πολὺ δουλειά. Ἀπέναντί του, στὸν ὄχτο τοῦ δρόμου, ὅπου σήμερα τὰ καφφενεῖα τοῦ προσφυγικοῦ χωριοῦ «Ἀνατολή» ἄρχιζε ὁ καταυλισμὸς τῶν παλληκαριῶν του, βρεμένων ὡς τὴ μέση καὶ καταλασπωμένων. Πῶς πέρασαν τὴ «Λαγκάτσα», τὸν πάντα πλημμυρισμένο αὐτὸ τὸ μῆνα κάμπον τοῦ Γιαννίνου, κι' ἀπέκοψαν τὴ νύχτα τὸ τρομερὸ Μπιζάνι; Ρώτησα ποιὸς νᾶηταν ὁ ἀξιωματικὸς. Ὁ ταγματάρχης Βελισσαρίου, μού ἀπάντησαν μὲ ὑπερηφάνεια τὰ εὐζωνάκια του. Πρῶτη φορὰ ἄκουσα τὸ ὄνομα. Ἀργότερα μάθαινα ὅτι αὐτὸς ἦταν πὺν κυνηγοῦσε κοπαδιαστά, μὲ τὸ τάγμα του μαζί μὲ τὸ τάγμα Ἰατροῖδη, τοὺς Τοῦρκους καὶ μαύρισε ὁ κάμπος, ὅπου τοὺς βλέπαμε χτὲς ἀπὸ τὸ λόφο τῆς Περιλεφτης, ἀπὸ τὸ «λόφο Βελισσαρίου» ὅπως τὸν ὠνόμασαν σὲ λίγο οἱ Γιαννιώτες ἀπὸ εὐγνωμοσύνη(1). Πῆγα κοντά του. Τοῦ τράβηξα μὲ σεβασμὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ

1. Ὁ Βελισσαρίου σκοτώθηκε ὕστερα ἀπὸ λίγους μῆνες στὸ Κιλκίς, πολεμώντας τοὺς Βουλγάρους. Ἦταν ἀπὸ τὴν Κύμη. Ζεῖ σήμερα στὴν Ἀθήνα μιά γρηᾶ ἀδελφὴ του, συνταξ. Προϊσταμένη τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ».

τὸ ἀσπίαστηκα. Μοῦ χαμογέλασε πατριζά. Δὲ φαντάστηκα ὅτι ἐκείνη τῆ στιγμῇ μοῦ χαμογελοῦσε ἡ Δόξα πού τὴν ἔβλεπα «νά μετροῦ με βιά τῆ γῆ...».

* * *

Γύρισα στὴν πόλη. Ὁ ἐνθουσιασμός ἔδινε κι' ἔπαιρνε. Ἀλλὰ Ἕλληνες ἀκόμα στὰ Γιάννινα μέσα δὲν εἶχαν ἔρθει. Τπῆρχε καὶ διαταγὴ τοῦ Στρατηγεῖου κανένας στρατιώτης ἢ ἀξιωματικός μεμονωμένος δὲν ἔπρεπε νὰ μπεῖ. Τοῦτο, γιὰτὶ κατὰ τὶς 10 π.μ. τῆς 21 Φεβρουαρίου, ἄρχισε νὰ μπαίνει πρῶτο τὸ σύνταγμα ἱππικοῦ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑποστράτηγο Σοῦτσο. Εὔσωμος, ψηλός, μὲ παχὺ στοιμμένο μουστάκι ὁ στρατηγὸς αὐτὸς καβάλα, στὸ ἀνάλογο μὲ τῆ φτιασιά του μεγαλόσωμο κοκκινωπὸ ἄλογό του, ἦταν ὅτι χροιαζόταν γιὰ νὰ ξυπνήσει μέσα μου τὴν εἰκόνα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Βασιλείου Βουλγαροκτόνου, τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὁ Σοῦτσος ὀρίστηκε στρατιωτικὸς διοικητὴς στὰ Γιάννινα. Δὲν πῆγα στὴν Πλατεῖα ἢ ἄλλου σὲ ἄλλες συνοικίες νὰ ἰδῶ τί γινόταν ἐκεῖ αὐτὲς τὶς ὥρες. Αὐτὰ ἄς τὰ περιγράψουν ἄλλοι αὐτόπτες, γιὰτὶ ἀποτελοῦν τὴν νεώτερη ἱστορία μας καὶ πρέπει νὰναι κάπου γραμμένα. Ἦμουνα πὺ πολὺ «παιδὶ τῆς Καλούτσιας». Δὲν πολυαπομακρυνόμουνα ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη μου αὐτὴ συνοικία, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἐντυπώσεις μου εἶναι γύρω ἀπὸ αὐτὴ. Δὲν εἶχε περάσει πολλὴ ὥρα ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ Σοῦτσο καὶ τὸν βλέπω ξαφνικὰ νὰ τρέχει καβάλα στ' ἄλογό του στὸ Τζαμί τῆς Καλούτσιας γιὰ νὰ προστατεύσει τὸ λεηλατούμενο ἀπὸ συνοικιωτὲς μου σπίτι τοῦ Γιουσοῦφ Μπράχου, πὺ μὲ τοὺς δυὸ γιουὺς του εἶχε γδάρει, εἶχε πολυβασανίσει τὴ χριστιανικὴ αὐτὴ Συνοικία. Τὴν ἴδια μέρα μπῆκε καὶ τὸ 7 πεζ. σύνταγμα στὰ Γιάννινα γιὰ τὴν τήρηση τῆς τάξεως. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐμπῆκε στὶς 22 Φεβρουαρίου κατὰ τὸ μεσημέρι. Ἦμουνα στὸν Ἀκραῖο. Ἐκεῖ στὴ θέση «Χάνι Κατοίκη» κατέφθασε ὁ Διάδοχος τότε Κωνσταντῖνος, μὲ δυὸ γιουὺς του, μὲ τὸν Γεώργιο καὶ κάποιον ἄλλον πρίγκηπα, νομίζω τὸν Ἀλέξανδρο, μέσα σὲ αὐτοκίνητο. Καβάλησαν τὰ ἄλογά τους καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἐπιτελείου του καὶ διαφόρων τμημάτων στρατοῦ καὶ μὲ μουσικὴ μπροστὰ ἢ πομπὴ μὲ τὸν Κωνσταντῖνο προχώρησε γιὰ τὴν πόλη. Ὁ λαὸς ἦταν συγκεντρωμένος στὴν Κεντρικὴ Πλατεῖα. Στὸ ἐξοχικὸ καφενεῖο, πὺ τῷλεγαν τότε «Καζίνο» τοῦ Νάσιου (Μπόγκα, μακαοίτη πατέρα μου) ἀκριβῶς στὸ δημοτικὸ φόρο καὶ πὺ τὸ μνημονεύουν ὁ Κρουστάλλης καὶ ὁ Χρηστοβασίλης γιὰ τὶς πολλὲς καὶ ψηλὲς του λεῦκες πὺ δὲν ὑπάρχουν πιά, περιμέναν οἱ ἐπίσημοι. Ὁ Ἄγγελος Τυπάλδος Φορέτης, τελευταῖος Ἕλληνας πρόξενος στὰ Γιάννινα, ἀνέλαβε τὶς παρουσιάσεις. Ἦταν ἐκεῖ ὁ Μπιλίνσκυ, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Αὐστροουγγαρίας, διαβόητος γιὰ τὴ χάραξη —τὴν παραχάραξη— τῶν συνόρων μας πρὸς τὴ Β. Ἦπειρο, ὁ Ντυσσάπ τῆς Γαλλίας, ὁ πρόξενος τῆς Ἰταλίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Ρουμανίας, ὁ Μητροπολίτης Γερβάσιος, ὁ βοηθὸς του ἐπίσκοπος Δωδώνης, ὁ Μουφτῆς, ὁ Ραβῖνος κ.ἄ. Μοῦ φαίνεται πὺς ἦταν, καὶ πρέπει νὰ ἦταν, καὶ ὁ τότε Τοῦρκος Δήμαρχος Γιαγιᾶ Μπέης, ὅστις ἔμεινε καὶ μετὰ τὸ «ἑλληνικὸ» Δήμαρχος. Στὴν παρουσίαση ὁ Διάδοχος ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἔφιππος, ὅπως ἤρμοξε ἄλλως τε στὸ Νικητὴ. Χάρις στὸ προνόμιο πὺ ἔχουν οἱ νεαροὶ σὲ τέτοιες ὥρες, ἐπειδὴ ὁ κόσμος εἶχε τραβήξει γιὰ τὴν Πλατεῖα, ἐγὼ θρόεθηκα μόνος ἐκεῖ καὶ μόλις δυὸ μέτρα ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ ἄλογό του. Καὶ ἔβλεπα κάθε φορὰ πὺ ἔσκυθε ἢ ἔδινε τὸ χέρι στοὺς παρουσιαζομένους, νὰ πάλλεται ἔντονα ἢ καρδιά του ἀπὸ συγκίνηση. Νά, πὺ καὶ οἱ Βασιληάδες δὲ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, σκέφτηκα. Ἡ πομπὴ ξεκίνησε γιὰ τὸ κέντρο τῆς πόλης. Στὴ θέση Τζαμί τῆς Καλούτσιας ἀκούστηκε βόμβος ἀεροπλάνου. Ἦταν ὁ Ἰλαρχος καὶ ἐπίλαρχος τότε Ἀδαμίδης (Μετσοβίτης), ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους - πρώτους ἀεροπόρους μας, πὺ ἔκανε πανηγυρικοὺς ἐλιγμούς πάνω ἀπὸ τὴν πομπὴ. Στὸ περιστύλιο τοῦ τζαμιοῦ ἦταν πολλοὶ Τουρκογιαννιωτὲς, πὺ μὲ πρό-

σωπό λειψανιασμένο κοίταζαν κατά τον ουρανό. Είχαν καταφύγει στο τζαμί τους «λέγεται», για το φόβο σφαγής, που δεν έγινε. «Εντέλλομαι όπως εις τους ήττημένους πάντες όσοι γενναιόφρονες, ως άρμόζει και δη εις πολεμήσαντας ύπερ ύψηλου ίδανικου» έλεγε ή διαταγή προς τα έλληνικά στρατεύματα. «Ας παραβληθή αυτή ή αντίξια προς το άρχαιο πολεμικό έλληνικό ήθος διαταγή με τη διαταγή του τριήμερον ξεφαντώματος εις βάρος των Βυζαντινών που έγινε εκδόσει ο Παρθητής με την Αλωση της Πόλης. Στην Κεντρική Πλατεία ή ύποδοχη όπως μαρτυρούν κι' οι φωτογραφίες της εποχής ήταν άποθεωτική. Τότερα από τη Δοξολογία στη Μητρόπολη και τη δεξίωση, ο Διάδοχος και οι Πρίγκιπες κατέλυσαν στο σπίτι του Πύρρον Σακελλάριου, λίγο πιο έδω από την παλιά Ζωσμοαία, δεξιά και άπέναντι από το σπίτι του μαγαζιτη καθηγητού μου Άλ. Κυρούση. Ο Πύρρος Σακελλάριος, πατέρας του έλλεικτου θεατρικού συγγραφέα Άλέκου Σακελλάριου, ζει τώρα στην Αθήνα και «βασιλεύει».

Την άλλη μέρα, πήγαμε πολλοί Γιαννιώτες —τότε δεν είχαμε ακόμα χωριστεί σε βασιλικούς και βενιζελικούς. Τί μακαρία εποχή!— κάτω από το μπαλκόνι και φωνάζαμε... να μάς βγάλει λόγο. Ο Διάδοχος ήταν σοβαρός και πεισματάρης. Εμείς δε φεύγαμε. Με τα πολλά αποφάσισε, βγήκε στο μπαλκόνι και μάς είπε με τη βαρεία του φωνή: Ζήτω τα Γιάννινα!

Την ίδια μέρα —22 Φεβρουαρίου— επιτάχθηκε στο στρατό να έλευθεροκωνήσει με τον πληθυσμό. Και τα σπίτια τους δέχτηκαν το βράδυ, και τους περιποιήθηκαν. Θυμάμαι είχαμε φιλοξενήσει το βράδυ εκείνο δυο φαντάρους στο ένα δωμάτιο κι' έναν άλλον όνόματι Ηρακλή Σακελλάριου, στο άλλο. Τον θυμάμαι, γιατί αυτός μπήκε στα Γιάννινα όχι με το στρατό, αλλά κατόπιν ειδικής άδειας. Ήρθε από το Μπιζάνι ως δρομεύς με σόρτζ κι' επειδή για πρώτη φορά έρχόταν και μη ξέροντας ότι κέντρο της πόλης ήταν ή πλατεία, όπου και το μεγάλο Ρολόι «τερμάτισε» στην πλατειούλα του Τζαμιού της Καλούτσιας. Κάπου προς τα εκεί τον βρήκα και τον πήρα σπίτι μου να τον φιλοξενήσω. Και το πρωφιλόξενο δώρο που είχαμε στον ύψηλόσωμο Ηρακλή το χαμηλόπορτο έσωτερικό σπίτι —για λόγους ασφαλείας— ήταν μια μεγάλη... καρούμπα στο κεφάλι του. Ήταν, όπως μου έλεγε, της Σωματικής Αγωγής διδάσκαλος, σπουδασμένος στη Σουηδία. «Αν ζει και διαβάσει αυτές τις γραμμές και μου γράψει, πολύ θα μ' ευχαριστήσει».

ΚΑΘΩΣ ΧΑΡΑΖΕ Η ΛΕΥΤΕΡΑ*

Καί τώρα, για να σχηματίσουμε μια πληρέστερη εικόνα των ιστορικών της 'Ηπειρο. 'Εταιρείας, ας δώσουμε το λόγο σ' ένα επίλεκτο μέλος της, το νεώτερο έταίρο της, 22 μόλις τότε έτων, τελειόφοιτο της Νομικής 'Αλέξανδρο Λειβαδέα, ένα από τα όλιγα και πρωτοπόρα ήγετικά στελέχη της, που εμφανίζεται με το ψευδώνυμο Λαΐος:

Ο 'Αλέξανδρος Λειβαδέας, γεννήθηκε στα Γιάννινα στα 1882, 'Αποφοίτησε από τη Ζωσιμαία Σχολή, σπούδασε Νομικά στο 'Εθνικό Πανεπιστήμιο, και άνηγορεύτηκε διδάκτωρ του από τον πρώτο χρόνο της φοιτήσεώς του, έγινε μέλος της 'Εταιρείας του 'Ελληνισμού, της οποίας και επί σειράν έτων διετέλεσε ανταποκριτής της.

Πολλές ανταποκρίσεις του σχετικές με διάφορα 'Ηπειρωτικά ζητήματα, δημοσιεύτηκαν στη «Φωνή της 'Ηλείου» που έβγαине στην 'Αθήνα, καθώς και στην «'Αστροπόλη».

Στα 1907, μνήθηκε από τους πρώτους στην 'Ηπειρωτική 'Εταιρεία της Αης Διεΐθυνσης και άναγορεύτηκε Γραμματεΰς της και ταυτόχρονα, 'Αρχηγός του 'Επιτελεστικού της.

Μετά το φόνο των Μποτσαίων(*), άφυγοδίκησε στην 'Αθήνα, όπου του άνάθεσαν τη Γενική Γραμματεία της 'Ηπ. 'Εταιρείας του Κέντρου.

Έλαβε μέρος στο ζίνημα του Γουδιμάζι με πολλούς άλλους 'Ηπειρώτας, υπό τον Στυρομήλιο.

* Συνέχεια από το προηγούμενο σελ. 13.

(*) Οι Μποτσαίοι ή Μποτάσπδες έκτελέστηκαν στη Λήμη, μάς γάφει ο ιστοριοδίφης Β. Σκουφιδάς «οί όμοιοις κατηγορίας Σκουμπραίοι» καπέφυγον τότε στη Ρουμανία, στο Βουκουρέστι.

Στα 1910, διορίστηκε στην 'Εθνική Τράπεζα, όπου υπηρέτησε επί 36 χρόνια έχοντας άνεβη όλη την ύπηρεσιακή κλίμακα. Η σταδιοδρομία του στη 'Εθνική Τράπεζα, υπήρξε από τις πιο διακεκομμένες, σημαντικές δέ και έμπιστευτικού χαρακτήρα του έχουν σ' αυτή άνατεθή ύπηρεσίες.

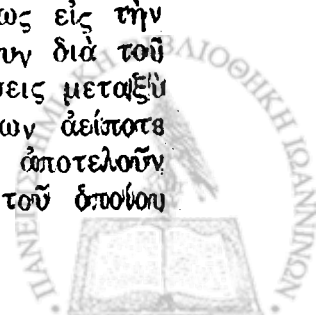
Κατά την κατοχή, συνεργάστηκε με 'Εθνικές οργανώσεις, και κυκλοφόρησε πολιτογραφημένες, διάφορες μελέτες, διαφωτιστικές του λαού άπάνω στα έθνικά μας ζητήματα.

Τρείς άπ' αυτές: «Βούλγαροι και Βουλγαρισμός», «'Η Οικονομική πλευρά του 'Ελληνικού προβλήματος» και «Το 'Αλβανικόν ζήτημα και ή έναντι τούτου θέσις του 'Ελληνισμού» τυπώθηκαν, μετά την πελειθέρωση, σε χιλιάδες αντίτυπα από το Γενικό 'Επιτελείο Στρατού, και κυκλοφόρησαν ευρύτατα, ιδιαίτερα στις ένοπλες δυνάμεις.

Μετά την άπελειθέρωση ίδρυσε την «'Εθνική 'Ενωση των Βορείων 'Ελλήνων» που διορίστηκε Γενικός Γραμματεΰς της.

Ο 'Αλέξανδρος Λειβαδέας έχει συγγράψει την —άνέκδοτη ακόμα— ιστορία του 'Ηπειρωτικού 'Αγώνα.

«Ο έπιτεινόμενος άνταγωνισμός μεταξύ των Χριστιανικών έθνοτήτων της Εϋρωπαικής Τουρκίας, προπαρρασκειασόμενον διά την διαδοχήν της έτοιμορρόπου 'Οθωμανικής Αύτοκρατορίας, δέν άφήκεν άδιαφόρους και τους Ρουμάνους, οΐτινες στερούμενοι έθνολογικής βάσεως εις την περιμάχητον χώραν, προσεπάθον διά του χροσίου να άγρεΰσωσι συνειδήσεις μεταξύ των 'Ελληνοβλάχων άκροισιμένων άείτοτα εις τον 'Ελληνισμόν, του όποίου άποτελοΰν ρωμαλέον κλάδον και μετά του όποίου

συνεταύτισαν ἐπὶ αἰῶνας τὴν τύχην των.

Ἐξοχόμενου τοῦ 1904, ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις, ἐζήτησε παρὰ τῶν Πατριαρχείων ν' ἀναγνωρίσῃ Ρουμανικὰς Μητροπόλεις ἐν Μακεδονίᾳ, ἐπὶ τῇ ἀρνήσει δὲ τοῦ Πατριαρχείου, μετὰ τὴν βᾶσιμον δικαιολογίαν ὅτι δὲν ὑπάρχουν συμπαγεῖς Ρουμανίζοντες πληθυσμοί, περιορίσθη τὴν ἀξίωσιν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν περιοδεύοντες Μητροπολίτου πάσης Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος μετὰ τῶν 41 ἐγκατεστημένων ἤδη ἐν Μακεδονίᾳ Ρουμανιζόντων ἱερέων, θὰ ἐμισθαδοποῦντο παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εἰς ἀντάλλαγμα δέ, ὑπέσχεοντο ἀναθεώρησιν τοῦ Νόμου τοῦ 1861, δι' οὗ κατέσχον τὰς ἐν Ρουμανίᾳ ἐκκλησιαστικὰς περιουσίας καὶ ἀπόδοσιν μέρους τούτων. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀντέταξε εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἀπόλυτον ἀρνήσιν.

Ἐπειδὴ τὴν ἀπαρτίαν τῆς μέσῃ τῆς ἐκκλησίας ἐπιστάσεως τῆς προπαγάνδας, ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πύλης τὴν ἄδειαν τῆς ἰδρύσεως προξενείου, μεταξὺ τούτων ἰδρύθη καὶ τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Γεν. Προξενεῖον, ἐκδοθέντος τοῦ σχετικοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἰσταντὲ τὴν 20ην Φεβρουαρίου 1904.

Ἦτο πλέον προφανές, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀπεσκοπεῖ εἰς τὴν τόνωσιν τῆς μέχρι τότε φυτοζωοῦσης Ρουμανικῆς προπαγάνδας, ἡ ὁποία μολονοὶ ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ δεκαετηρίδων, καὶ ὠφείλετο διὰ τὴν Ἠπειρον τοῦλάχιστον, εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἐκ τινος χωρίου τῶν Γρεβενῶν καταργημένου ἀρνησιπάτριδος δημοδιδασκάλου Ἀποστόλου Μαργαρίτη, δὲν εἶχεν ἀποδόσει, παρὰ τὴν πάροδον τόσο χρόνου τοῦ ἀναμενομένου καρποῦ, ἀπεμῖξα μόνον σοβαρὰ κονδύλια ἀπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ πλουσίου Ρουμανικοῦ Κράτους συνδανιζόμενῃ μεθοδικότατα ὑπὸ τῶν ἐν Βουλκορεστίῳ διακειμένων Κουτσοβλάχων, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπετέλει κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν.

Ἐπειδὴ ἐφόνευσαν ἐν Βουλκορεστίῳ ἐν πληρῇ ἡμέρᾳ τὸν Μακεδόνα Κουτσοβλάχον Λαζαρέζον Λεζάνταν, διευθυντὴν τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ρουμανικῆς σχολῆς, διότι ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Βουλκορεστικοῦ

τύπου τὸ ἀνυπόστατον καὶ ψευδὲς τῆς ἐν Τουρκίᾳ Κουτσοβλαχικῆς ἐθνότητος.

Ἡ ἰδρυσις Ρουμανικοῦ Προξενείου, καὶ γενικώτερον ὁ καθ' ἡμέραν θολούμενος Βαλκανικὸς ὁρίζων, ἀνησυχεῖ ὀλίγους νεαροὺς ἐπιστήμονας οἵτινες παρηκολούθησαν μετὰ προσοχῆς τὴν κατάστασιν καὶ οἵτινες συνεσπειρώθησαν περὶ τὸν Ἰωαννίτην ἱεροζήρινα παπα—Κώσταν Θωμαΐδην, οἱ νέοι οὗτοι, ἦσαν οἱ ἰατροὶ Ἀριστ. Χρηστίδης καὶ Δημ. Βλαχλειδῆς, ἐθειλόνται τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν ἀτυχή πόλεμον τοῦ 1897 καὶ ὁ τελειόφοιτος τῆς νομικῆς Λαΐος, ὅστις εὕρισκετο εἰς στενὴν ἐπαρτίαν μετὰ τῆς ζωηρῆς τότε δρώσης «Ἐταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Βραδύτερον ἀπὸ τοῦ 1906 προσετέθη εἰς τὴν ὁμάδα ὁ δικηγόρος Πετριλῆς Γεωργίτης.

Οὗτοι ἀνέλαβον μετὰ φανατισμοῦ τὸν κατὰ τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας ἀγῶνα, ἄλλὰ καὶ γενικώτερον τὴν ἀφίπνισιν τοῦ Ἠπειρωτικοῦ λαοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ διὰ τὴν ἐνκαιρῶ τῷ δεόντι ἐξέγερσιν κατὰ τοῦ δυνάστου (*).

Εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Παύλου Μελά ὑπ' ἀριθμ. 4 ὅπου κατοκεῖ ὁ Θωμαΐδης, συνηρτῶντο οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ νέοι σχεδὸν καθ' ἐκάστην, ἐκεῖ συνεζητοῦντο αἱ διάφοροι φάσεις τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας καὶ κατεστρώνοντο τὰ σχέδια τῆς ἀντιδράσεως, τὰ ὁποῖα πολλὰκις ὑπῆρξαν παράτολμα.

Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Ἠπειρωτικῆς καταγωγῆς Ναπολέον Μπέτζιος, ὅστις παρὰ τὸ βαρῦνον αὐτὸν γῆρας, εἶχε τὸ ψυχικὸν σθένος ν' ἀντιδράσῃ σθεναρῶς κατὰ τῆς ἐνταθείσης Ρουμανικῆς προπαγάνδας. Μετὰ τοῦ Μπέτζιου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, εὕρισκετο εἰς ἐπαρτίαν ἢ περὶ τὸν Θωμαΐδην μικρὰ ὁμάς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας ἀντίδρασιν, καὶ τοῦτο εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν Ἰωαννίνοις, ἀπέφευγον πᾶσαν με-

(*) Στὰ 1904 ὁ Α. Χρηστίδης ἦταν 32 ἐτῶν, ὁ Δ. Βλαχλειδῆς 28, ὁ Παπᾶ Θωμαΐδης 54· καὶ ὁ Λαΐος 22 ἐτῶν. Δ.Σ.

τά του Ἑλληνικοῦ Προξενείου ἐπιζωνο-
νίαν.

»Μεσοῦντος τοῦ μηνὸς Μαΐου 1904, κατέφθασεν εἰς Ἰωάννινα ὁ πρῶτος πρό-
ξενος τῆς Ρουμανίας ὀνόματι Μπαντεά-
νου, οὗτος ἐνεφύσησε θάρρος καὶ πίστην
εἰς τὰ μέχρι τότε ἀποτεθαροσμένα ὄργα-
να τῆς παλαγάνδας, οἱ Ρουμάνοι διδάσκα-
λοι κατέστησαν προσληθικοὶ καὶ ὑπερό-
πται, προεκάλλουν καθημερινῶς ἐπεισόδια,
ὁ κ. Πρόξενος ἐξήρχετο εἰς τὴν πόλιν
παρακολουθούμενος ὑπὸ πολυμελοῦς συνο-
δείας, γραμματέων καὶ καθάσθηδων, ἀλλὰ
ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς πόλεως κα-
ταλλήλως ποδηγετούμενος ἀντέδρασε μετὰ
φανατισμοῦ τιμῶντος τὸν θεριὸν πατριω-
τισμὸν του.

»Οὐδεὶς Ἑλληὴν ἐδέχθη νὰ μισθώσῃ
τὴν οἰκίαν του πρὸς χρῆσιν τοῦ προξε-
νείου καὶ ἠναγκάσθη ὁ Μπαντεάνου νὰ
στεγασθῇ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βηλαρᾶ
ὑπ' ἀριθμ. 21 σεσαθρωμένην οἰκίαν τοῦ
Τούρκου Χασάν Καραμέτα, ἀντὶ ἀδοσά-
του μισθώματος.

»Ὁ Μπαντεάνου τὰς πρῶτας ἡμέρας
τῆς ἐμφανισεῶς του εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς
πόλεως τῶν Ἰωαννίνων —τέλος Μαΐου
1904— ὑπέστη θορυβώδη ἀποδοκιμασίαν,
ἀληθῆ πρόγιναν, ἀπὸ ομάδα νέων καθημέ-
νων εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀνεξαρτησίας
καφενεῖον Στυλιανοῦ. Ἄμα τῇ εἰς τὴν ὁ-
δὸν ἐμφανίσει τοῦ προξένου, οἱ ἐν λόγῳ
νέοι ἤρχισαν κραιγάζοντες «Φύγε! Φύ-
γε! τί ζῆτεῖς ἐδῶ, γιούχα» παρατυχῶν δὲ
κοινουροσπόλης, ἀγνώστου ἐπωνύμου, ἐπέ-
ταξε τὸ ἐμπόρευμά του καὶ ἤρχισε τύπτων
δαιμονιωδῶς τὸ σινί του, οἱ νέοι οὗτοι ἦ-
σαν, οἱ Παν. Κουτσώλης, Δημ. Νιάρος,
Στέφ. Παππᾶς, Χρησ. Κουτσώλης, Ἰωάν-
νης Παππᾶς, Δημ. Κεφάλας, Ἄθαν. Τσε-
κούρας, Ἄθαν. Τζακατζίκης, Σωτ. Γκό-
βελας, Δημ. Καππᾶς, Προκ. Καρπούζης
καὶ Νικ. Κολλόγηρος.

»Ὁ Μπαντεάνου διεμαρτυρήθη ἐντο-
νώτατα εἰς τὸν τότε Βαλῆν, τὸν περινοῦ-
στατον καὶ φιλοδίκαιον Ὀσμάν Πασάν, ὅ-
στις ὑπεσχέθη τὴν παραδειγματικὴν τιμο-
ρίαν τῶν ἐνόχων. Ἐν ταυτῷ ἐκάλει τὸν
πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου, εἰς τὸν ὁποῖον
συνίστα ἐμπιστευτικῶς νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἐλά-

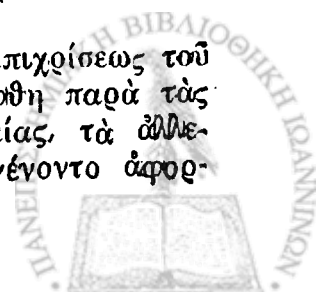
χιστον τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένης ποι-
νῆς, τοῦ προσέθετε δὲ ὡς ἐγνώσθη βρα-
δύτερον «Δὲν θὰ κάνω τὴν Ἡπειρον πε-
δίου ἀιματοκυλίσματος ὅπως τὴν Μακεδο-
νίαν· ἐδῶ κατοικοῦν μόνον Ἑλληγες καὶ
ἐφ' ὅσον ἐπιδεικνύουν νομιμοφροσύνην
δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς τοὺς ξένους νὰ σπεί-
ρουν ζιζάνια». Οἱ νέοι οἱ εἰσαχθέντες εἰς
τὸ αὐτόφωρον κατεδικάσθησαν τὴν 8ην
Ἰουνίου εἰς 25 ἡμερῶν φυλάκισιν, πλήν
τοῦ Δ. Νιάρου καὶ Προκ. Καρπούζης, οἵτι-
νες ἐθεωρήθησαν ὡς ὑποκινηταὶ καὶ εἰς
τοὺς ὁποίους ἐπεβλήθη 30θήμερος φυλάκι-
σις.

»Ἐτερον ἐπεισόδιον σοβαρώτερον, πα-
ρὰ τὸ κοινικὸν τοῦ χαρακτηῆρος του, ἔλαβε
χώραν κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐπάσσεως τῆς
σημαίας τοῦ Προξενείου, ἥτις ἐωροτάζετο
μεγαλοπορεπῶς ἡμέραν Κυριακὴν —12
Ἰουλίου 1904— καὶ εἰς ἣν εἶχον προσ-
κληθῆ ὅλοι οἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ
ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ὁ Μητροπολίτης, οἱ
πρόξενοι τῶν ξένων Δυνάμειων, καὶ ὅλοι
οἱ προύχοντες Τούρκοι καὶ Ἑβραῖοι.

»Ὁ εἰς τὴν ἐξώθυραν τοῦ προξενείου
μεγαλοπορεπῆς θυρεὸς τῆς Α.Μ. τοῦ Βα-
σιλέως τῆς Ρουμανίας, ὅστις εἶχε καλυφθῆ
ἀπ' ἐσπέρας διὰ λευκῆς συνδόνης, διὰ νὰ
ἀποκαλυφθῆ τὴν ἐπαύριον μαζί με τὴν ἔ-
παρσιν τῆς σημαίας εὐρέθη κεραισμένος
δύ' ἀκαθαρσιῶν. Εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύ-
την ἐχρησιμοποίηθη ὁ Νικ. Νταμκόλιας,
ὅστις εἶχεν ἀποκορυβεῖ εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ
προξενείου ἡμέριμον οἰκίαν καὶ ὁ ὁποῖος
ἐξετέλεσε τὴν δουλειάν αὐτῷ ἐντολήν πε-
ρὶ τὸ μεσονύκτιον μετ' ἀπολύτου ἐπιτυχίας
καὶ χωρὶς παρ' οὐδενὸς νὰ γίνῃ ἀντιλη-
πτὸς.

»Τὸ γένον τοῦτο ἐπεισόδιον, ἐγένετο ἀ-
φορμὴ ἐντονωτάτων διαμαρτυριῶν τοῦ
προξένου πρὸς τὸν Ὀσμάν Πασάν, ὡς καὶ
τῆς ἐν Κων)πόλει ρουμανικῆς πρεσβείας
πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πύλιν, ἥτις ὑπεσχέθη
τὴν ἐνέργειαν αὐστηροτάτων ἀνακρίσεων
καὶ παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν ἐνό-
χων.

»Καὶ μ ἐν δραστικῆς τῆς ἐπιχρίσεως τοῦ
θυρεοῦ, οὐδέποτε ἀπεκαλύφθη παρὰ τὰς
προσπαθείας τῆς Ἀστυνομίας, τὰ ἀλλε-
πάλληλα ὁμῶς ἐπεισόδια, ἐγένοντο ἀφορ-

μὴ σπονηματικῆς κατὰ τοῦ Ὀσμάν Πασᾶ ἀντιδράσεως διαφόρων παραγόντων, οἵτινες τελικῶς ἐπέτυχον τὴν ἐξ Ἰωαννίνων ἀπομάκρυνσίν του τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1906.

»Τῆς ἀντιδράσεως ταύτης, ἡγήθη ὁ πανίσχυρος Ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς (Ἀλάι Πασᾶς) Γκέγκας Ἐσσάτ Τοπταν, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφὸς Γκωνῆ—μπης ἦτο ὀρχηγὸς τῆς ἐξ Ἀλβανῶν σωματοφυλακῆς τοῦ Σουλτάν Χαμῆτ.

»Τὸ βαρύτερον αἷτιον τῆς κατὰ Ὀσμάν καταφορᾶς τοῦ Ἐσσάτ, ἦτο τὸ Ἀλβανικὸν ζήτημα. Οἱ Ἀλβανοί, διαισθανόμενοι ἐγγίζουσαν τὴν πτώσιν τῆς Αὐτοκρατορίας, ἤρχισαν παρασκευαζόμενοι διὰ τὴν διαδοχὴν τῆς καὶ τὴν ἰδουσιν Ἀλβανικοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου τὰ ὅρια θὰ ἔφθανον εἰς τὸν Ἄραχθον καὶ τὸ Ἄκτιον, εἰς τὰς τοιαύτας ὅμως φιλοδοξίας των κώλυμα δυσυπέροβλητον ἦτο ἡ παρουσία ἐν Ἰωαννίνοις τοῦ πιστοῦ καὶ ἀροσιωμένου φύλακος τῆς Αὐτοκρατορίας Ὀσμάν Πασᾶ.

»Ἄλλοι παράγων εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ὀσμάν Πασᾶ, ἦσαν αἱ πανίσχυραι τότε ἐν Κωνσταντινῶν προεσβεῖαι τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, αἵτινες σκανδαλωδῶς ὑπεστήριζον, ὡς καὶ προγενεστερῶς ἀνεφέρθη, τὴν Ρουμανικὴν προπαγάνδα, ἡ πρώτη μάλιστα ὑπέθλασε καὶ τὰς Ἀλβανικὰς φιλοδοξίας, ἵνα ἐν καιρῷ κερσοθῆ δι' αὐτῶν ὠφελήματα.

»Ἀλλὰ καὶ οἱ Τουρκογιαννιώται, συντέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ «Κιαρῖο—Ὀσμᾶ», ὡς ἐν κριτικῶ καὶ παραβύστῳ ἀπεκάλουν τὸν Ὀσμάν Πασᾶν. Ἡ μὴ ἐξέγερσις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897, ἀρειλομένη εἰς τὴν παντελῆ ἐγκατάλειψιν ἐκ μέρους τοῦ κράτους —μοναδικῆ ἐνέργεια ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ ὀλίγας ἐβδομάδας πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας εἰς Ἰωάννινα τοῦ Χαρολάμπους Κοσμᾶ Παπᾶ (τοῦ Ἰσμινία τῆς Η.Ε.) ὅστις ὤρκεισε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γ. Τζέτσικα τὸν ἴδιον καὶ τοὺς Γ. Γκάλγκον καὶ Δ. Κίγκον— ἐπεισεν τὸν Ὀσμάν Πασᾶν, ὅτι ὁ Ἡπειρωτικὸς λαὸς εἶναι νομοταγῆς καὶ φιλήσυχος, καὶ ὅτι ἡ Αὐτοκρατορία

οὐδένα ἐκ τούτου διατρέχει κίνδυνον, ὁ ἴδιος ὢν ἐκ χαρακτῆρος φιλοδίκαιος καὶ ἀροσιωμένος φύλαξ τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος του, ἐπροστάτευσε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐναντι τῶν ἀνταρθεσιῶν τὸσον τῶν Τουρκογιαννιωτῶν ὅσο καὶ τῶν Ἀλβανῶν μπέηδων καὶ ἀγάδων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ αἰῶνας κατετυράνησαν αὐτό. Ὁ Ὀσμάν ἐξετόπισε κατ' ἐπανάληψιν εἰς Λιούσαν καὶ Σιρόπαιρι ἐξέχοντας Τουρκογιαννιώτας, καὶ ἀφόπισε καὶ ὑπήγαγε εἰς ὑποταγὴν διασημοὺς Ἀλβανοὺς μπέηδες, οἵτινες ἐπὶ αἰῶνας ἦσαν κράτος ἐν κράτει.

»Ἡ συσώρευσις ὅλων τῶν προσπαθειῶν τούτων, ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ καὶ τὸν δίκαιον Ὀσμάν Πασᾶν ἀντικατέστησε εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Βιλαετίου ὁ Σεΐφουλὰξ Πασᾶς, ἄλλοτε στρατιωτικὸς ἀγάλουθος τῆς ἐν Ἀθήναις Τουρκικῆς Προεσβεῖας.

»Ἐπίσης τὸν ἀποχωρήσαντα λόγῳ ὀρίου ἡλικίας Ναπ. Μπέτσιον, κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1905, ἀντικατέστησε, μετατεθεὶς ἐκ Σεροῦν ὁ πρόξενος Στουρνάρας, γόνος τῆς ἡρωικῆς οἰκογενείας τῶν καπετανίων τοῦ Ἀσπροποτάμου Στουρναραίων, ἀνὴρ δραστήριος, θερμοῦ πατριωτικοῦ καὶ τολμηροῦ ἀποφάσεων. Ἀτυχῶς διὰ τὴν Ἡπειρον, ὁ Στουρνάρας καταληφθεὶς ὑπὸ μειρασθενείας ἠτοκτόνησε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἐπομένου ἔτους 1906 καὶ ἀντεκατεστάθη ὑπὸ τοῦ Ν. Ἀγκονάκη, ὅστις ἦτο οἱ ἀντίποδες τοῦ Στουρνάρα καὶ ὁ ὁποῖος πλεῖστα περνεβάλεν ἐμπόδια εἰς τὰς εἰσηγήσεις τῆς μετ' οὐ πολὺ συσταθείσης Η. Ε.

»Ὁ Μπαντεάνου ἐπελήφθη τοῦ ἔργου του μετὰ ζήσεως καὶ φανατισμοῦ, ὅργανα τῆς προπαγάνδας διέτρεχον τὰ βλαχόφωνα χωρία τοῦ Ζαγορίου προσπαθοῦντα νὰ ἀγρεύσωσι συνειδήσεις, νὰ ιδροῦσασιν Ρουμανικὰ σχολεῖα καὶ νὰ ἐγκαταστήσωσι εἰς τὰς ἐκκλησίας ρουμανοὺς ἱερεῖς, ὑπέσχοντο εἰς τοὺς κατοίκους τιμὰς καὶ ἀξιώματα διὰ τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ ἐσκόρπιζον ἀφρόνως τὸ χρῆμα τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ, πλὴν εἰς μάτην, ὁ Ἡπειρωτικὸς λαὸς ἀπέκρουσε μετὰ περιφρονήσεως τὰς τῶσον δολειαστικὰς προτάσεις. Τὰ ὅργανα τῆς προπαγάνδας ἐν τῇ ἀμνηστία των κα-

τέφεινον εις συγκοφαντικὰς καταγγελίας πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἀρχάς, καθ' ὅλων τῶν δυναμικῶν στοιχείων τῶν χωρίων, τὰ ὁποῖα ἐπρωτοστάτουν εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῶν προτάσεων τῶν μαρῶν προπαγανδιστῶν.

»Τὸ μόνον χωρίον εἰς τὸ ὅποιον εἶχον καταρθῶσαι νὰ παρασύρουν μέρος τῶν κατοίκων ἦτο ἡ Βαβοῦσα· ἐκεῖ ὁ Μπαντεάνου ἐπιλοδοῖσεν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν περιφερόμενον εἰς τὰς ἀγυῖας τῶν Ἰωαννίνων Ρουμανόπαππαν Πορφυρέσκου, εἶχε δὲ ὑποβληθῆ καὶ ἡ σχετικὴ αἴτησις ὑπὸ τῆς μειοψηφίας τῶν ρουμανιζόντων κατοίκων εἰς τὴν Γεν. Διοίκησιν, δι' ἧς οὗτοι ἐζητοῦν τὴν παραχώρησιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου πρὸς τέλος τῆς λειτουργίας Ρουμανιστί.

»Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δυσχεροῦς ταύτης καταστάσεως, ἐστάλη εἰς Βαβοῦσαν τὸ θέρους τοῦ 1905 ὁ Θωμαΐδης, ὅστις βοηθοῦμενος ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἰσχυρᾶς ἀναγγείας Καζάνα καὶ τῆς πλειοψηφοῦσης μεριδῶς τῶν ἐμμενόντων εἰς τὰ πάτρια κατοίκων, ἐπέτυχεν νὰ ναυαγήσουν τὰ σχέδια τῶν μεγαλομανῶν Ρουμανιζόντων.

»Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ κίνδυνος ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἤϋξανε, τὸ ρουμανικὸν χρυσίον ἔρρεεν ἀφθόνως καὶ δι' εἰς χάραν πτωχὴν ὡς ἡ Ἡπειρος, οἱ προπαγανδισταὶ τῆ ὑποστηρίζουσι τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν, αἵτινες μετεῖχον καὶ αὐταὶ τῆς ρουμανικῆς πανδαισίας, εἶχον ἀποθρασυνθῆ εἰς βαθμὴν ἀφόρητον. Οἱ Ἕλληνες ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλακὰς μετὰ τὴν πρώτην συγκοφαντικὴν καταγγελίαν τῶν φαύλων αὐτῶν ὑποκειμένων. Οἱ ἐν Ρουμανίᾳ συγγενεῖς τῶν ἐδῶ χωρικῶν ἐπιέζοντο δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀρχῶν νὰ ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς ἐν Ἡπειρῷ συγγενεῖς τῶν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν Ρουμανισμὸν. Εἰς τὰς καταρθηθονίας ταύτας ἐνεργείας ἐπρωτοστάτουν διάφορα μίσθια ὄργανα συνεργαζόμενα μετὰ τοῦ Μπαντεάνου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ σατανικὸς Κων. Σιάμπας διδάσκαλος τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς.

»Ἡ κατώστασις εἶχε φθάσει εἰς σημειὸν σοβαρὸν καὶ ἔγαντι ταύτης ἐνεδεικνύετο νὰ ληφθῶσι δρακόντια μέτρα τὰ ὁποῖα νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς προδότες.

»Εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν τοῦ Θωμαΐδου ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως ὑπὸ τῆς μικρᾶς δμάδος, ὁ φόνος τοῦ βδελυροῦ καταδότου Κων. Σιάμπας, ὁ ὁποῖος ἐξετελέσθη τὴν 4ην Μαοτίου 1906 ὑπὸ τοῦ νεοεῦ Βαγγέλη Μπαμπούρη, ἔλαβε χώραν περὶ ὥραν 8ην ἑσπερινὴν ἐξωθὴ τῆς οἰκίας τοῦ θήματος. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μελετίου τοῦ Γεωργιάφου ὑπ' ἀριθμ. 31 καὶ ἀκριβῶς πρὸ τῆς θύρας Κώστα Φώτου (*).

»Ἐπιτυχῶς ὁ δράστης δὲν συνελήφθη καὶ μετὰ περιπέτειαν ὀλίγων ἑβδομαδῶν ἐφυγαδευθῆ, εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐν τῇ ἀθροαστομίᾳ του ἀνέφερον πλῆθος ὀνομάτων προσώπων τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν εἶχαν νάμειν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς δμάδος Θωμαΐδου. Ὁ ἐκ τῶν ἀκριτομυθῶν τούτων κίνδυνος ὑπῆρξε μέγιστος: πρὸς πρόληψιν αὐτοῦ ἐστάλη εἰς Ἀθήνας ὁ Λαΐος, ὅστις ἔπεισε τὸν Μπαμπούρη νὰ καταπαύῃ εἰς τὰ ἀθρόως ἀποστελλόμενα τότε εἰς Μακεδονίαν ἀνταρτικὰ σώματα: ὄντως, κατετάγη οὗτος εἰς τὸ σῶμα τοῦ Μακεδόνοιο ὀπλαρχηγοῦ Ντόγρη καὶ ἐφονεύθη εἰς τινα παρὰ τὴν Κοζάνην συμπλοκὴν τοῦ σώματος μετὰ τουρκικοῦ στρατοῦ.

»Ὁ φόνος τοῦ Σιάμπας κατετάραξε τὰς τουρκικὰς ἀρχάς, αἵτινες ἀντελαμβάνοντο ὅτι κάποια ἀόρατος δύναμις ὑπῆρξε τὸ κίνητρον τῆς πράξεως, τοὺς δὲ ρουμανιζόντας ἐνέπλησε τρόμου. ἕκτακτα μέτρα ἐλαμβάνοντο διὰ τὴν φρούρησιν τοῦ προξενείου, τῆς σχολῆς καὶ τῶν πρωτογενῶν τῆς προπαγάνδας μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐπρωτοστάτει ὁ ἀρνησιπατρις ἰατρός Βασιλάκης, ὅστις κατὰ μοιραίαν συγκυρίαν ἀπεβίωσε βαδύτερον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Βοικουραστίου, ὅπου ἐξέτιε πενταετῆ ποινὴν διὰ καταρῆσεις τοῦ τομείου τῆς προπαγάνδας.

(*) Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1906 —τέσσαρες δηλ. μῆνες μετὰ τὸ φόνον τοῦ Σιάμπας, μετακλήθηκε— κατὰ τὸ Ἀρχεῖον Α.Χ. ἀπὸ τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας στὰ Γιάννινα, ἡ ληστοσυμμορία τῶν Μμποτάσηδων. Κισὶ γιὰ τοὺς λόγους τοῦ ἐκεῖ ἀνακτιύχθησαν ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴν ἀρμόδια πλῆον στὰ Γιάννινα ὀργάνωσις τῆς Η.Ε. ἡ ἐξόντωσις τῆς.

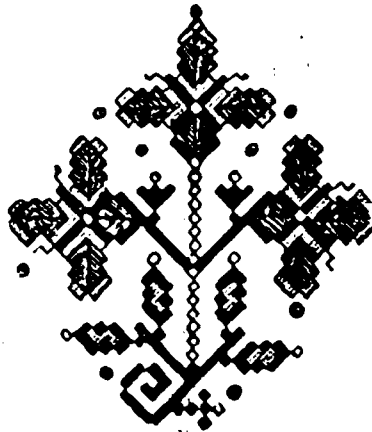

» Ἐν τῷ μεταξύ συνελπιθάνετο καὶ ἐορίσταντο εἰς τὰς φιλιακὰς τῆ ὑποδείξει τῶν Ροιμανιζόντων ὁ ἱεροκῆρυξ Θωμαΐδης εἰς ὃν ἀπεδίδοτο ἡ ἠθικὴ αὐτουργία τοῦ φόνοι, κατόπιν τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον θέρου εἰς Βωβοῦσαν μεταβάσεώς του, ἐπίσης συνελήφθησαν οἱ δικηγόροι Λεωνίδας καὶ Νέστωρ Γεωργίτης, κατηγορούμενοι ὡς διαβάλλοντες τὴν Αὐτοκρατορίαν διὰ δημοσιευμάτων εἰς τὸν τύπον τῆς Ἀλλοδαπῆς. Καὶ ὁ μὲν Θωμαΐδης μετὰ προφιλιακισμῶν δέκα μηνῶν ἠθιωθή πανηγυρικῶς, οἱ δὲ ἀδελφοὶ Γεωργίτη κατεδικάσθησαν ὁ μὲν εἰς ἐνὸς ἔτους, ὁ δὲ εἰς δύο ἐτῶν φιλιακισμῶν. Παρὰ ταῦτα οἱ καθαιρούμε-

νοι τῆς τουρκικῆς κακοδιοικήσεως ἀνταποκρίσεις κρίσεις, ἐξηκολούθουν νὰ δημοσιεύωνται εἰς τὴν Τεργεσταίαν «Νέαν Ἡμέραν» ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Σίμων Ἰωνᾶς» ὅστις πράγματι εὑρίσκετο εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ τουρκικοῦ κήτους.

» Ὁ Θωμαΐδης μετὰ τὴν ἀπόφασιν του ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ 2—3 μηνῶν, μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἀπέσχε πάσης ἀναμίξεως εἰς τὴν ἐθνικὴν κίνησιν, ἀπαγοιρευθεὶς ἀπὸ τὴν κρατοῦσαν ἐκεῖσε κατάστασιν ἡ ὁμὰς ὁμᾶς τῶν νέων συνέχισε τοὺς ἀγῶνας ὑπὸ ἄλλην μορφήν, περὶ ἧς ἄλλοτε»,

ΛΑ·Ι·ΟΣ

ΜΑΝΘΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΖΑΓΟΡΙΟΥ*

2) 'Αγγελική Εύσταθίου Τσολάκη

Αυτή κατήγετο ἐκ Νεγάρων Ζαγορίου καὶ ἀπεβίωσε τὴν 13ην Νοεμβρίου 1861. Τὴν 5ην Ἰουλίου 1861 συνέταξε τὴν διαθήκην της, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ ὑποφαινομένη ἀκούουσα τὴν θείαν τοῦ Εὐαγγελίου φωνὴν λέγουσαν «Ὑμνηροεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἐπεὶ οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» καὶ γοηνομένη μὴ με καταλάβῃ ἕξαφρα ὁ θάνατος, ἄνευ τακτικῆς Διαθήκης, σήμερον ὑγιεῖς ἔχουσα τὰς φρένας μου ἀπεφάσισα, καὶ διαθέσω τὰ περὶ τῆς περιουσίας μου ἐκ τε πατρὸς καὶ μητρὸς ὡς ἀκολούθως:

Αον) Παραδίδω τὴν ψυχὴν μου τῷ Πλάσῃ αὐτῆς καὶ συγχωροῦσα πάντας ὅσοι μὲ ἐλύπησαν παρακαλῶ ὅλους, ὅσοι, παρ' ἐμοῦ ἐνρυχράθησαν εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως καὶ μὲ συγχωρήσωσιν ἀπὸ καρδίας.

Βον) Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ἄκληρος καὶ τὸ χωρίον μου Νεγάρεις ὑπάρχει πωχόν, διὰ τοῦ οικειοθελῶς καὶ ἀπαραβιάσιως ἀφιερόνω καὶ θέλω καὶ ὑπόσχη μετὰ θάνατόν μου, ὅλον τὸ εἰς Βλαχίαν πατρικόν μου κτήμα Γκιόκα ἢ Κριμπόεα εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ χωρίου μου, ὥστε ἐκ τοῦ ἐτησίου αὐτοῦ εἰσοδήματος, τὸ μὲν ἡμῖνοι καὶ ἐνώνηται μὲ τὰ ἐλέη τοῦ ἀοιδήμου Δημητρίου Καρασιάδη διὰ μισθοῦς διδασκάλων καὶ συντήρησιν Σχολῆς, περὶ οὗ ἡ διάταξις μου αὐτῇ θέλω καὶ εἶναι ἀμετάστροφος καὶ ἀδιάσειτος διὰ παντός.

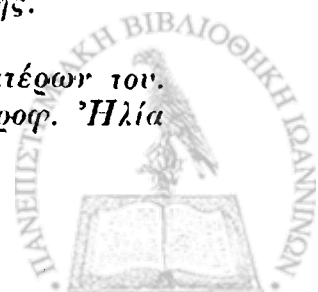
Γον) Διὰ δὲ τὸ ἄλλο ἡμῖνοι τοῦ εἰσοδήματος ἀφοῦ ἐξ αὐτοῦ γίνωσι τὰ πρὸς ἐνταφιασμόν μου ἀναγκαῖα ἔξοδα καὶ μνημόσυνα τῆς ἀράδας μου διατάσσω καὶ θέλω καὶ δοθῶσι παρὰ τῶν ἐπιτρόπων μου εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν συγγενῶν μου καὶ λοιπῶν ἐξῆς κληροδοτήματα ἅπαξ διὰ παντός, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκτελεσθῶσιν ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἐτῶν μετὰ τὴν ἀπιβίωσίν μου, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡς ἑφεξῆς:

Νὰ δοθῶσι δηλαδή:

Γρόσια

- 100 Ἐκατὸ τῆς ἀνεψιᾶς μου Ζωῖτους Ζάνα.
- 200 Διακόσια τῆς ἀνεψιᾶς μου Ἐλενίσσας ἀπὸ Στοιλοβού
- 100 Ἐκατὸ τοῦ ἀνεψιοῦ μου Γεωργίου Σαμπάνη.
- 100 Ἐκατὸ τῆς ἀνεψιᾶς μου Βασιλικῆς Παπᾶ Χρόνη
- 200 Διακόσια τῶν ἀνεψιῶν μου Γεωργίου καὶ Δημητρίου Ζώτου
- 1.000 Χίλια τοῦ ἀνεψιοῦ μου Ἠλία Δημητρίου Κολόκα ὅσις παρακαλεῖται καὶ παραδώσῃ τὰ παρ' αὐτῷ ἔγγραγά μου τὰ ἀφορῶντα τὸ ἐν Βλαχίᾳ κτήμα μου εἰς τοὺς καθολικοὺς ἐπιτρόπους μου.
- 1.000 Χίλια οὗ Γεωργίου Νούσια Καροῦ διὰ προῖκα μιᾶς τῶν θυγατέρων του.
- 1.000 Χίλια τῆς Νίτσας Ζάναϊνας διὰ προῖκα μιᾶς τῶν θυγατέρων της.
- 1.000 Χίλια τῆς θείας μου Εὐφροσύνης Κοκκαλιόρη
- 1.000 Χίλια τοῦ Γεωργίου Νούσια Καροῦ διὰ προῖκα μιᾶς τῶν θυγατέρων του.
- 300 Τριακόσια ἐκ τριά Μορασιήρια Μαζρίνον, Ρογγοβοῦ καὶ Προφ. Ἠλία

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 7.

- εἰς Μονοδένδρι, ἵνα μνημονεύηται τὸ ὄνομά μου.
- 2.000 Δύο χιλιάδες ἵνα γείνη ἡ γέφυρα εἰς Ριζανά
- 300 Τριακόσια εἰς τὴν Ἀγιοτάτην Μητροπόλιν Ἰωαννίνων
- 1.000 Χίλια τῆς Τοίθαινας, διὰ προῖκα μιᾶς τῶν θυγατέρων τῆς
- 2.000 Δύο χιλιάδας τῶν πέντε καθολικῶν ἐπιτρόπων μου.
- 1.500 Χίλια πεντακόσια εἰς τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου μου ἀνὰ γρόσια 50 πενήντα.
- 500 Πεντακόσια τῆς ὑπηρετίας μου ἐκείνης, ἥτις ἤθελε ὑχῆ ἐν τῇ ἀποθιώσει μου
- 500 Πεντακόσια θέλω νὰ δοθῶσι τῆς ἑξαδέλφης μου Βασιλικῆς Γεωργίου Καρακώστα ὡς μὴ ἔχουσα ἀνάγκη ὅπως τὰ κάμη ὡς βούλεται

13.900 ἦτοι δέκα τρεῖς χιλιάδες ἑνεακόσια γρόσια.

Δον) Ἀφοῦ ἐκτελεσθῶσιν οὕτως ταῦτα τὰ κληροδοτήματά μου, θέλω ἀκολούθως, ὅπως ἐκ τοῦ ἡμίσεως τοῦ εἰρησίου εἰσοδήματός μου νὰ ὑπανδρεύωται καὶ ἔτις δύο ἐκ τῶν πτωχῶν καὶ ἀπόρων τοῦ χωρίου μου κορασιῶν, ἅτινα οἱ καθολικοὶ μου ἐπίτροποι ἤθελον ἐγκρίνη καὶ ἐκ τὰ ὅποια θέλουσι δῶσθαι διὰ προῖκα ἀνὰ γρόσια χίλια, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰρήσιον νὰ χρησιμεύῃ εἰς ἐπισκευὰς δρόμων κοινῶν καὶ βροσῶν τοῦ χωρίου μου καὶ ἐπιτὸς τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Παραγίας Θεοτόκου.

Εον) Εἰς τὴν λοιπὴν ἐνταῦθα περιουσίαν μου ἀκίνητον καὶ κινήτην ἀρίτω διαχειριστὰς τοὺς κατὰ καιρὸν ἐπιτρόπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σχολῆς, οἵτινες μαζὶ μὲ τοὺς καθολικοὺς ἐπιτρόπους μου θέλουσι διαχειρίζεσθαι αὐτὴν πρὸς ἐπιτέλειαν ἀγαθοεργημάτων κοινωφελῶν, ὅπως ὁ Θεὸς ἤθελε τοὺς φρονίσῃ ὡς διαχειριστὰς μου.

ΣΤον) Ὅσα δμβλόγια χρεωστικὰ ἤθελον εὔρεθῆ ἐν τῷ θανάτῳ μου οἱ ἐπίτροποι μου θέλουσι φρονίσῃ ἀπὸ μὲν τοὺς σωζομένους χρεώστας μου νὰ τὰ λάβωσι δι' ἀγαθοεργήματα, πρὸς δὲ τοὺς ἀπόρους, ἀφοῦ τοῖς δώσωσι τὰ χρεωστικὰ τῶν ἐσοχισμένα νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ ὅτι ἐνέχυρον ἤθελον ἔχη ἕκαστος αὐτῶν.

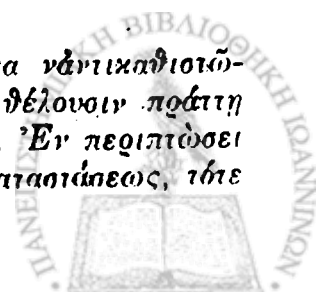
Ζον) Ἐν τακτῆι τραπεζίου δηλ. 12 πιάτα κασοιέρινα, 12 μαχαιροπηρουνοχούλιαρα, 12 σάνια γάλκινα, ἐν Ἰθρικολίγαινον, 2 φακωτὰς καὶ ἐν πεισχειρί, αὐτὰ θέλω νὰ ὑπάρχωσι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διὰ χρῆσιν εἰς γάμους καὶ μνημόβυνα ἀπόρων οἰκογενειῶν καὶ νὰ λαμβάνηται φρονίτις νὰ μὴ χάνωνται. Ἐὰν δὲ τις τῶν εὐποροῦντων τὰ χρειασθῆ νὰ πληρώσῃ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ηον) Ὅσα ἐπιπλά μου, ἄλλα ἤθελον εὔρεθῆ ἐν τῇ ἀποθιώσει μου, οἱ καθολικοὶ μου ἐπίτροποι καὶ οἱ διαχειρισταὶ μου ἐπίτροποι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σχολῆς, θέλουσι τὰ διαχειρίζεσθαι, ὅπου καὶ ὅπως βούλονται καὶ ἐγκρίνουσιν ἔχοντες πάντοτε ὑπ' ἄκρην τὴν διάθεσίν μου, εἰ μὴ τὴν κοινὴν τοῦ χωρίου μου ὠφέλειαν καὶ τὴν ἀνακούρισιν τῶν ἐνδεῶν νὰ μοὶ κάμνωσι καὶ ἔτις τακτικὸν μνημόβουνον μὲ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀγιοτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐν τῇ περιοδείᾳ του.

Θον) Τὴν ἐνταῦθα οἰκίαν μου διατάσσω καὶ θέλω νὰ μὴ τὴν ἐνοικιάσωσι.

Ιον) Τὸ εἰς Βλαχίαν κτῆμα μου ἐπίσης διατάσσω καὶ θέλω νὰ μὴ ἐκποιηθῆ οὐδέποτε τοῦ δὲ εἰρησίου εἰσοδήματός ἢ διαχωριστὸς θέλει ὡς εἶσθαι, ὡς εἴρηται, διὰ παρὶς.

ΙΑον) Οἱ καθολικοὶ μοι Ἐπίτροποι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰντικαθιστῶσιν ἐτέρους, οὓς ἂν ἐγκρίνωσιν ἐπιτρόπους τοιοῦτους, οἵτινες θέλουσιν πράττει συμφῶνως μὲ τὰς δαιτάξεις τῆς παρούσης Διαθήκης μου πάντοτε. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἤθελον ἀποθιώσῃ τις ἐξ αὐτῶν ἀνευ τοιαύτης ἀντικαταστάσεως, τότε

οὐκ ὑπάρχοντες ἐπίτροποι μὴ ἐγκρίσει καὶ τῶν προκρίτων τῆς Κοινότητος τοῦ χωρίου μου θέλουσιν ἐγκαταστήσῃ ἕτερον, ὃν ἂν ἐγκρίνωσιν.

ΙΒον) Οἱ σήμερον τῆς προαιρέσεώς μου ὀνοματιζόμενοι ἐπίτροποι μου καθολικοὶ ὑπάρχοντες καὶ θέλουσιν εἶσθαι ἐν ἐνεργείᾳ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μου οἱ κύριοι, Χρυσιόδουλος Βαρνάβας, Χρυσιόδουλος Βόλγας, Δημήτριος Γκοζούλης, Ἀναστάσιος Ἀναγιάς, οἵτινες παρακαλοῦνται νὰ λάβωσι τὸ βᾶρος καὶ τὴν καλωσύνην νὰ ἐπιτελέσωσιν κατὰ γράμμα πάσαν, ὡς εἴρηται διάταξίν μου καὶ θέλουσιν ἔχη καὶ αὐτοὶ τὴν παρὰ Θεοῦ ἀντιμισθίαν.

ΙΓον) Οὐδεὶς εἴτε ἐκ τῶν συγγενῶν μου, εἴτε ἐκ τῶν μὴ, δύναται νὰ διαφείσῃ τὴν παροῦσαν μου καθολικὴν Διαθήκην ἐπὶ ἐλαχίστῳ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει. Ὅσοις δὲ εἴτε ἐκ τῶν ἐπιτρόπων μου, εἴτε ἐκ τῶν συγγενῶν μου ἤθελε βουληθῆν νὰ πράξῃ κατὰ τῶν διατάξεών μου, νὰ εἶναι ὑπὸ τὰς ἀρὰς τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ καλὸν νὰ μὴ ἴδῃ πώποτε, διότι οὐσα κυρία τῆς περιουσίας μου ἐλευθέρως διέταξα αὐτήν, καὶ ἰδιοχείρως ὑπέγραψα τὴν καθολικὴν μου ταύτην Διαθήκην, διπλὴν ἐμμάτυρον καὶ ἐπίσημον ἐξ ὧν τὴν μὲν βασιῶ ἢ ἰδίᾳ τὴν δὲ ἐνεχειρίσα εἰς ἓνα τῶν ἐπιτρόπων μου.

Ἐποφαινομαι δὲ τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1861 Νεγάδες

Ἀγγελικὴ Ἐνοσταδίον Τσολάκη βεβαιῶν τὰ ἄνω ἰδιοχείρως.

Οἰκονόμος Παπᾶ Χαρίσιος μαρτυρῶ — Ἰωάννης Γεωργίου Σαῖτη μαρτυρῶ

Παπᾶ Δημήτριος Πα Κώνσια μαρτυρῶ — Ἀναστάσιος Παναγιώτη μαρτυρῶ

Ἰωάννης Ἀργύρη μαρτυρῶ — Ἀθανάσιος Ἀποστολίδης μαρτυρῶ

Γιαννάκης Δημητρίου μαρτυρῶ

T. Σ.

† Ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βελᾶς Παρθένιος ἐπικυροῖ τὴν προᾶξιν καὶ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν.

I. M.

Ἡ ἀείμνητος Ἀγγελικὴ Τσολάκη διὰ τῆς Διαθήκης ταύτης διέθεσε τὴν μὲν οἰκίαν τῆς εἰς Νεγάδες εἰς τὴν Κοινότητα, τὴν δὲ πρόσοδον τοῦ ἐν Βλαχίᾳ κτήματός τῆς Γκόκα κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διατήρησιν τῆς Σχολῆς, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπισκευὴν δρομῶν, γεφυρῶν καὶ κορυφῶν, ἐτησίως ἀφαιρουμένων γρ. 2.000 πρὸς ὑπανδρείαν δύο πτωχῶν καὶ τιμίων κορασίων. Ὅριζι δὲ, ἵνα ἡ πρόσοδος τοῦ κτήματος τοῦτου διαχειρίζηται καὶ παρὰ τῶν καθολικῶν ἐπιτρόπων τῆς, καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῶν Σχολείων καὶ Ἐκκλησιῶν.

Διατάσσει δὲ, ἵνα τὸν ἀποθανόντα καθολικὸν ἐπίτροπόν τῆς ἀντικαθιστοῦν οἱ ἐπιζῶντες δι' ἄλλου, ἐγκρινόμενου καὶ παρὰ τῶν προϋχόντων τῆς Κοινότητος.

Τὸ κληροδόμημα τοῦτο ἦτο σπουδαιότατον, ἀλλὰ προσέβαλεν τὴν διαθήκην τῆς ἐλεοθέτιδος ὁ ἀνεπιός τις Ἡλίας Κολώνιας.

Θὰ ἐχάνετο διὰ παντός, ἐὰν δὲν εἰσράζετο μὲ αὐταπάρησιν ὁ εὐφυῆς καὶ δραστήριος Νεγαδιώτης Δημήτριος Τσαταλόπουλος πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ. Οὗτος μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας δικαστικῶς κ.λπ. παρέδωκεν εἰς τὴν Κοινότητα ἄνευ χρέους τὸ κληροδόμημα τοῦτο. Τὸ ἐνοίκιον τοῦτου ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐφεξῆς ἦτο φλ. καισαρ. 250.

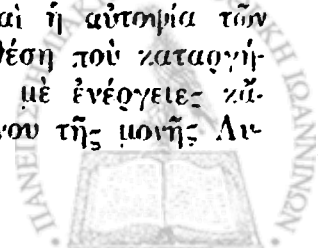

ΣΤΕΦ. ΜΠΕΤΤΗ δημ)λου

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑΚΟ ΤΗΣ ΠΟΤΕ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ

Ἡ Δυτικὰ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐκτεταμένη λοφώδης περιοχή, περιλαμβανομένη μεταξύ τοῦ Μιτσικελίου, τῶν βορείων προούτων τῆς Ὀλύμπιας, τῆς Τηρίας παραποτάμου τοῦ Καλαμᾶ, τῶν ΝΑ πλεύρων τοῦ Κασιδιάρη καὶ ὡς τὰ Δολιανὰ γάτω, ἀποτελοῦσεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὴ λεγόμενη ἐπαρχία Κουρέντων. Ἡ ἐπαρχία αὐτή, ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς τέσσερες παρόμοιες τῆς Διοικήσεως Ἰωαννίνων —οἱ ἄλλες ἦσαν τοῦ Ζαγορίου, τοῦ Μαλακασίου καὶ τῆς Τσακιοβίστας— περιλάμβανε κατὰ τὸν Ἀραβαντινὸ 82 χωριά, 85 δὲ κατὰ τὸ Λαμπρῖδη, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ 21 ὄντας πέρα ἀπὸ τὸν Καλαμᾶ ἀποτελοῦσαν τὸ δυτικὸ τῆς διαμέρισμα καὶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ δῶθε ἀπὸ τὸποτάμου τὸ ἰνατολικὸ. "Οἷα αὐτὰ τὰ χωριά ξεχώριζαν, πρῶτα π' ὡς τὰ σήμερα συμβαίνει σὲ πέντε καὶ θαρὰ διακρινόμενες ἑνάμεσά τους ὁμάδες τῶν 15—20 χωριῶν ἢ καὶθε μιὰ, καὶ αὐτὲς ἦσαν τὰ Καμποχώρια, τὰ Γραμμεινοχώρια, τὰ Ζιτσιοτοχώρια, τὰ Ντουσοχώρια ἢ χωριά τοῦ Μεγάλου Λόγγου, καθὼς τὰ λέγει ὁ Ψαλίδας, καὶ ἐκεῖνα τοῦ Καλαμᾶ, πού λεγόταν καὶ Παρακάλαμος. Ὁ ἴδιος μάλιστα Δάσκαλος τοῦ Γένους μιλῶντας στὴ Γεωγραφία του γιὰ τὴν ἐπαρχία Κουρέντων, σημειώνει, πῶς τὰ χωριά τῆς «κατοικοῦνται ἀπὸ μονάτους Ρωμαίους οἱ ὅποιοι εἶναι φιλόπονοι γεωργοὶ διαφυλάττοντες πάντοτε τὸ φυσικὸν τοῦ γένους φιλόνοιον», ἐπιθυμοῦσαν δὲ ὅλα μαζί περὶ τὰ μέσα περίπου τοῦ περασμένου αἰῶνα, σπύτια 2112 καὶ οἰκονόμειες 3.495. (Ἀραβαντ. Χρον., Τόμ. Β' σελ. 331). Μᾶς εἶναι δύσκολο νὰ καθορίσουμε ἀκριβῶς ἀπὸ πότε ἡ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ (Κούρεντα),

πού δὲν εἶναι βέβαια ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα τῆς. Τὸ γεγονὸς θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθῆ σ' ἐποχὴ ἀρχετὰ μαζονῆ καὶ συγκεκριμένα στοὺς ἐμέσως μετὰ τὴν κατάκτηση χρόνους, τότε δηλαδή πού ἡ σημασία του θὰ ἐπεστίωσε ὅσα τῶλλα. Οἱ κάτοικοι τοῦ τμήματος καθὼς μαθαίνουμε (Λαμπρῖδου: Κουρεντινὰ σελ. 37 καὶ ἐξ.) διαδροματίσαν ἐξέχοντα ρόλο στὴν ἱστορία τῆς Ἠπείρου ἀπὸ τὰ παλαιότατα χρόνια, ἰδιαίτερα δὲ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀρχῆς τοῦ Δεσποτάτου τῆς, ἡ συμμαχία τους δὲ με τοὺς Ζαγορίσιους (στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ) στὴν ἀπόκρουση τῶν ἀλβανικῶν ἐπιδρομικῶν σιφυῶν, συνέβαλε οὐσιαστικὰ στὴν παράταση τῆς ζωῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκείνου κρατιδίου. Ποιά ὅμως ἀπὸ τὶς ἀρμάσσασες στὴν περιοχή αὐτὴ ὄχι μόνον πόλεις ἀπὸ τὸν 10ον τοῦλάχιστον καὶ δῶθε αἰῶνα ἦσαν ἡ ἔδρα τῆς, παραμένει ἀγνώστο. Στ' ἀποκροατορικὰ χρυσόβουλα καὶ πατριαρχικὰ σιγγίλια τῆς βυζαντινῆς περιόδου, ἡ ἐπαρχία ἐναφέρεται ὄχι ὑπὸ τὸ ὄνομα Κουρέντων, ἀλλ' ὡς ἐνορία ἔξω τῶν Ἰωαννίνων. Ὅμως μετὰ τὴν κατάκτηση τὰ Κούρεντα, τὸ χωριὸ διγ. ὄχι μόνον ἔδρα στρατιωτικὴ (κόλα) ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔγινε, ἀλλὰ καὶ πολιτικὴ (Ναχιγιέ Κουρέντων), πού διατηρήθηκε, κατὰ τὸν Λαμπρῖδη πάντα, ὡς τὰ 1772. Ἦδρευε ἀρχαία ἐδῶ ὡς τὸν ἴδιον χρόνο καὶ ἐπὶ τὴν ἐποχὴ πού ἐσημώθηγε ἡ Βελλὰ (16' αἰῶν) καὶ ἱεροδωλιαστῆς (κατῆς), πού ἔνα καθὼς διαβάσω ἀπὸ τὰ καθήκοντά του, ἦσαν καὶ ἡ ἀντομία τῶν νεκρῶν τοῦ τμήματος, θέση πού καταργήθηκε τὸν καιρὸ αὐτὸν με ἐνέργειες κάποιου Ἀρσενίου ἠγιομένου τῆς μονῆς Λυ-

καστάνης και τῆ συντροπῇ ἰσχυρῶν στὴν Κων/πολι Ζαγορίσιων.

Μὲ τὴν ἔκλειψη τοῦ Κατῆ ἀπὸ τὸ χωριὸ συγκαταργήθηκε καὶ ἡ σ' αὐτὸ διαμένουσα πολιτικὴ ἔξουσία ὑπαρχθεῖσα ὅτῳ τότες στὴ Διοίκηση Ἰωαννίνων, διατηρήθηκε ὅμως τυπικὰ τὸ ὄνομα τῆς ἐπαρχίας ὡς τὰ σήμερα. Ποῖν ἀπὸ τὸν Ἄλῃ Πασιᾶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν χωριῶν τῆς (34), ἦταν ἐπαλλαγμένα ἰδιαίτερων σπαγίδων, ποὺ καθὼς εἶναι γνωστὸ ἐλάβαιναν ὡς φόρο ἀπὸ τοὺς ραγιαδες τὸ 1/10 τῆς παραγωγῆς (σπαῖλικά), ἐπλήρωναν δὲ τὰ χωριά αὐτὰ κάθε χρόνο ἓναν ἀνεπαίσθητο φόρο στὸ ταμεῖο τῆς βασιλομήτορος (Βασιδὲ Σουλτάνας), ἀντιπρόσωπος (βοεβόδας) τῆς ὁποίας μάλιστα γιὰ τὴν εἰσπραξίῃ του, εἶχε τὴν ἔδρα του στὴν Πογδόριανη (σ. Ἄνω Παρακάλαιος). Στὴ διάκριση ὅμως τῆς σατραπείας τοῦ Ἄλῃ τὰ παραπάνω χωριά ἔχασαν τὸ ἐξαιρετικὸ αὐτὸ προνόμιον καὶ ἔγιναν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τσιφλίκια αὐτοῦ καὶ τῶν παιδιῶν του μὲ ἐξαιρέση μοναδικὴ τῆ Ζίτσα, ποὺ αὐτῇ ἀπ' ὅλα τὰ χωριά τῶν Κουρέντων διατήρησε τὸ τίτλον τῆς ἰδιοκτησίας, χάρις στὴν ὑπεράσθητη ἐπιμονὴ καὶ τὴν κατὰ τοῦ τυράννου ἀντίστασιν τῶν προκρίτων τῆς, ἓναν ὅτι τὸν ὁποῖον μάλιστα καὶ ἐκρέμασε.

Τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς τοῦ ὁποίου τὴν εἰδικώτερον καὶ γενικώτερον σημασία γιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μᾶς δόθη: ἡ εὐκαιρία νὰ τονίσουμε κατὰ τὴν ἀπὸ τὴς στήλες τοῦ περιοδικοῦ παρουσίαση ἐκείνου τῶν χωριῶν τῆς Γραμμένου καὶ Βελτισίας, νὰ προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε σὲ συνέχειες καὶ μὲ τὴ σειρά συγκέντρωσης τοῦ ἰσχυροῦ σχετικῶν ἔργου. Ἐδῶ δὲ εἶχε τὴ θέσιν τῆς ἀπ' ἀφορμὴν τῆς ἐνυπέροβλητες συχνὰ δισχεύσεις, ποὺ στὴν τελευταία αὐτῇ προσπάθειά μας συναντοῦμε, εὐχὴ καὶ παράκλησις μας θεομὴ πρὸς τοὺς συναδέλφους τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας, νὰ βοήθουν ἀρωγοὶ στὸ χωρὶς ἰδιοτέλεια ἄλλωστε αὐτὸ ἔργο μας, στέλλοντάς μας ἔστω καὶ ἀκατέργαστο τὸ τοπωνυμικὸ τους ἔργον, ὀδηγοῦμενοι ἀπὸ τὸ ἐδῶ δημοσιεύμενον, βῆθαι. μ' αὐτὸ, πὼς συμβάλλουν θετικὰ στὴν ἔ-

ρευνα, ἐπισήμανση καὶ ἀπὸ ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ πλευρὰ μελέτη, σειρᾶς μορφωτικῶν ἀγαθῶν τῆς στενωτέρας Πατρίδας τόσο χρησίμων καὶ γιὰ τὸ καθαρὰ σχολικὸ τους ἔργον.

ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΑΡΑΧΩΒΙΤΣΑ ΚΑΙ ΚΟΚΚΙΝΟΧΩΜΑ

1) Ἀραχωβίτσα (τ. Κεφαλόβουσο), ἢ σ' ν' Ἀρχονβίτσα, οἱ κάτοικοι Ἀραχωβίτινοι καὶ Ἀρχονβίτινοι. Μικρὸ χωριὸ παρὰ τὸ δρόμον Ἰωαννίνων—Γουμνίτσας καὶ στὸ 24 χιλίον, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους χωρὶς ἀμφιβολία οἰκισμοὺς τῆς περιοχῆς πρᾶγμα ποὺ μαρτυροῦν οἱ παρ' αὐτὸ λιθοσσοροὶ ἀρχαίων ἐρειπίων (Κάτω Χώρα) καὶ τὸ θρονικὸ μεσαιωνικὸ του Κάστρου. Ὁ Ἀραβαντινὸς τὴν ταυτίζει πρὸς τὴν στὸ Χρυσόβουλο τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ προσηνέτερου (1319) ἀναφερομένην Ἀρχονβίτσαν. Τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ εἶναι ξενικὸ σλαβικὸ κατὰ τὰ φαινόμενα καὶ ἴσως ὑποκοριστικὸ τοῦ σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀπαντῶμενου Ἀραχόβα, ἀκριβῶς δὲ ἡμῶνιμά του εἶναι δύο μικρὰ ἐπίσης χωριά, ἓνα στὴν Εὐρυτανία καὶ στὸν τέως Δῆμον Κτημενίων καὶ τ' ἄλλο στὸν τέως Δῆμον Ἀρχαθῆας τῆς περιοχῆς Καρδίτσας. Ἀναφέρομε ἔτι, πὼς στὴ διάκριση τῆς Τουρκοκρατίας τὸ χωριὸ ἦταν ἰδιόκτητο (τσιφλίκι τουρκικόν), ἀριθμοῦσε δὲ κατὰ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα 33 σπιτία καὶ 51 οἰκογένειες. Τὸ μόνον ἄξιον λόγου ἀντικείμενον ποὺ σταματᾷ στὸ σημερινὸ χωριὸ τὸν ἀρχαιολογοῦντα ἐπισκέπτη, εἶναι ὁ ἰδιόρρυθμος τρουλιωτὸς καὶ δλοκληρωτικὸς πρᾶγμα ὄχι συντηρημένον, τοιχογραφημένον νάρθηκα τοῦ ναοῦ του, ἀπομεινάρι παλαιότερου κτίσματος, ποὺ κατέρρευσε ἀπὸ καθίζηση καὶ ποὺ καὶ αὐτὸ ποὺ τὸ ἐντικατέστησε ἀργότερα, κινδυνεῖ ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἴδια αἰτία. Στὸν νάρθηκα αὐτὸν μὲ τὴς ἔσοχες τοιχογραφίες διαβάζουμε τὴν ἐπόμενη ἐπιτοίχη ἐπιγραφὴν: «Ἰστορηθῆ ο παρὸν νάρθηκας κατὰ τὸ ΑΧΟΗ' (1678) κατὰ μηνᾶ Μαρτίου 13 Ἀρχιερατευοντος κυρίου Παΐσιου ἐπιτροπειοντος του κ εξαρχου εὐμεροῦ Ἀλαξῆ Δημητρου καὶ ζου τῶν ἱερέων χει-

ρός δὲ Αθανασίου μοναχοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Ἰωάννου καὶ Γεωργίου ἱερέως.».

Ἅγιος Νικόλαος, ὁ, στοὺν **Ἄϊ—Νικόλα**. Ἐκταση (B) με ἄμπέλια, ὅπου καὶ ὁμώνυμο ἐκκλησία ἐρειπαιμένο.

Ἅγιος Ἡλίας, ὁ, στοὺν **Ἄϊλιά**, Μεγάλη ράχη (BA) με χωράφια καὶ ἄμπέλια πού στήν κορφή της ὑπῆρχε παλαιότερα ἐκκλησία τιμῶμενο στόνομα τοῦ προφήτη καποστραφέν. Ἐδῶ τὸ Μάρτη τοῦ 1854 συγκρούστηκε ἀπόσπασμα τουρκικὸ ὑπὸ τὸν Σουλταῖν ἰγὰ με ἐπαναστατημένους Ἡπειρώτες ὑπὸ τὸν Δαδωναῖο Παπαγιώργη με ἀποτέλεσμα νὰ καῆ τὸ χωριὸ ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἀνήλιο, τό, στ' ἀνήλιου. Καλλιεργήσιμη καὶ με βοσκές ἐπιπληνής τοποθεσία (A) πού χρωσπάζει τὸνομά της σὸ ὅτι δὲν τὴ βλέπει καλὰ ὁ ἥλιος.

Ἀσπροχῶματα, τά, στ' Ἄσπροχῶματα, καλλιεργούμενη περιοχή διωματισμένη ἀπὸ τ' ἄσπρο χῶμα τῶν χωρῶν της (Δ).

Ἀσόνισσα, ἡ, σ' ν' Ἀσόνισσα. Κατωφέρεια με χωράφια καὶ ἄμπέλια (B) ἄγνωστο γιατί καλούμενη ἔτσι.

Ἀσφάκα, ἡ, σ' ν' Ἀσφάκα πλαγιαστή ἐπίσης καλλιεργήσιμη τοποθεσία (B) πού ἀφείλει τὸνομα στίς πολλές φηόμενες ἐκεῖ ἀσφάκες.

Βαρθάρες, οἱ, σ' τς Βαρθάρις. Περιορισμένη με χωράφια καὶ ἄμπέλια ἔκταση (B) ἄγνωστο πῶς καὶ με ποιὰ Βαρθάρα σχετίζομενη. Τὸ τοπωνύμιον λέγεται καὶ στοὺν ἐνικό (στ' Βαρθάρα).

Βοριάς, ὁ, στοῦ Βουριά, ρηματιὰ (BA) με βοσκές λιγότερα χωράφια καὶ πολλές ἀνάβρες κρύου νεροῦ, πού τὴν πᾶνει πολὺ ὁ ὁμώνυμος ἀγέρας.

Βοντελιάς, ὁ, στοὺν Βεντιλιά. Χωράφια καὶ πηγάδι με τὸ ἴδιο ὄνομα (B).

Γρούσπα, ἡ, στ' Γρούσπα. Καλλιεργούμενη ἐδαφικὴ κοιλότητα (BA). Πρόκειται γιὰ τὴν ἑλληνικὴ λέξη grope (=κοιλότητα χάσμα) πού ἀπαντιέται καὶ ὡς γκρόπα καὶ γροισπιτό.

Γαργάνος, ὁ, στ' Γαργάν'. Ἐκταση καλλιεργούμενη περὶ τὸ ὁμώνυμο πηγάδι (B). Πρόκειται μᾶλλον γιὰ κυ-

ριώνυμο τοπωνυμικὸ ἢ ὅτι τὸ πηγάδι διατήρησε μαζί με τὴν περιοχὴ τὸ ὄνομα αὐτοῦ πού τᾶνοιξε, πρᾶγμα συνηθημένο.

Ζέκος, ὁ, στοὺν Ζέλου. Θέση με χωράφια (B) ἄγνωστο πῶς καὶ σὲ ποιὸν Ζέλο ἀναφερόμενη.

Κάμπουλος, ὁ, στοὺν Καμπόπλου. Καλλιεργούμενη ἰσοστασιὰ (A) ὁμοια με μικρὸν κάμπο ἀπ' ὅπου καὶ τὸνομα.

Κάτω Χώρα, ἡ, σ' Κατου χῶρα. Περιορισμένος καὶ ὑπὸ τὴ σκὰ τοῦ Κάστρου τοῦ χωριοῦ (N) χερσότοπος ὅπου καταφανὴ ἐρείπια παλαιοῦ οἰκισμοῦ καὶ ἀνάμεισά τους ἐξωκλήσι στόνομα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ὄρθιο. Ἐδῶ κατὰ τὴν παράδοση ἦταν κτισμένο παλαιότερα τὸ χωριὸ ἄγνωστο πότε καὶ γιατί ἐγκαταλειφθὲν καὶ μεταφεροθὲν στὴ σημερινὴ του θέση.

Κεφαλή, ἡ, σ' Κιφαλή. Ρηματιὰ με κήτους ποιητικὸν καὶ νερόμυλον (N) πού ζωντανεὺει ἢ στὴν περιοχὴ αὐτὴ καὶ ὑπὸ τὸ βράχο ἀκριβῶς τοῦ Κάστρου ἀναβλίζουσα ὁμώνυμη πηγή. (Δὲς σχετικὴ ἐργασία μου: Ἡ κεφαλή καὶ ὁ θρόνος της. «Ἡπειρ. Ἐστία» Τόμ 81 σελ. 15). Κεφαλή, κεφάλι καὶ κεφαλόδροσο λένε συνήθως τίς μεγάλες καὶ πλούσιες ἀνάβρες. Κατ' αὐτὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ ἡ λέξι (Κεφαλή) μαζί με τὸ παράγωγο της Κεφαλᾶς ἐσημαίνε τὸν ἀρχηγὸ τῶν ὄπλων ἀνώτερον καὶ κατώτερον. «Τῆς κεφαλῆς τῶν κεφαλᾶδων καὶ αὐθέντου πάσης Δύσεως...» ἔρχεται ὁ ὄρισμός τοῦ Σινάν Πασιά πρὸς τοὺς Γιάννιωτες (1430 μ.Χ.). Καθόλου ἀπίθανο νὰ σχετίζεται τὸ τοπωνύμιον καὶ με τὴ σημασία αὐτὴ ἐξ αἰτίας τοῦ ἰερακιμένου τῆς πηγῆς μεσαιωνικοῦ Κάστρου.

Κολιογιώργος, ὁ, στοὺν Κουλιωγιώργου. Καλλιεργούμενη καὶ με βοσκές ράχη (B) ἄγνωστο πῶς καὶ με ποιὸν Κολιογιώργου σχετίζομενη.

Κόντρες, οἱ, σ' τς Κόντρες. Περιοχὴ με χωράφια καὶ μάνδρες (BA) πού χρωσπάζει τὸνομα στίς πολλές ριζιμιές της πέτρες (Κόντρες).

Κούρος, ὁ, στοὺν Κούρου. Ἐ-

παιλινής θέση (N) με χωράφια και χερσότοπο όπου και σπηλιὰ βαθυτάτη. Τὸ τοπωνύμιον μᾶς φέρει σίγουρα πολὺ πίσω στὶς σκοτεινὲς ἐκείνες μέρες τῆς μεσαιωνικῆς μας ἱστορίας, ὅπου τὰ ποικιλώνυμα στίφη τῶν ἐπιδρομῶν ἀλώνιζον τὸν τόπον μας κοιροῦντας. Κάποιον τραγικὸ χωρὶς ἀμφιβολία περιστατικῶς σχετιζόμενο μετὰ τὴν σπηλιὰ τὰ ἐρεθία τῆς Κάτω Χώρας και τὸ παρακείμενον μεσαιωνικὸ Κάστρο κρύβει ὁ τόπος τοῦτο στόνομά του, πὺ εἶναι ζήτημα ἂν μπορέσοιμε νὰ τὸ μάθοιμε ποτέ;

Λακώματα, τὰ, στὰ Λακώματα, καλλιεργούμενη και με βοσκῆς τοποθεσία (Δ) ὀνοματισμένη ἔτσι ἀπὸ τὶς πολλὲς πτηχώσεις (λακίαι) τοῦ ἐδάφους τῆς.

Μελίσσι, τὸ, στὸν Μελίσσ' χωράφια και πλάι πουρναρατὸ (NΔ) με γκρεμὸ ὅπου ὑπῆρχε παλιότερα σὲ τρίτα του μελίσι (σημῆς μελισσῶν).

Μαντρούσια, τὰ, στὰ Μαντρούσια. Ἐπιλινῆς περιοχὴ καλλιεργούμενη και με μάντρος ἐπ' ὅπου και τῶνομα (Δ).

Μαγερίτσα, ἡ, στ' Μαγερίτσα. Ραχοῦλα με χωράφια και χερσότοπο (Δ) δύσκολο νὰ σχετισθῆ μετὰ τὸ διώνυμο φραγῆτό.

Μέγας Λάκκος, ὁ, στὸν Μέγα Λάκκου. Συγκλίνουσες πρὸς τὸν ἀπ' ἐδῶ διερχόμενο μεγάλο ξηρολάκκο με χωράφια και βοσκῆς περιοχῆς (Α).

Μπίτζος, ὁ, στὸν Μπίτζου. Χωράφια και βοσκότοπος κατωφερῆς (B) ἄγνωστο πῶς και με ποιὸν Μπίτζο συνδεόμενος.

Μαυροκάναλις, οἱ, στ' Μαυροκάναλις. Ἐκτασὴ καλλιεργούμενη (B) ἄγνωστο στοὺς χωριανοὺς γιατί οἱ παλαιοὶ τὴν εἶπαν ἔτσι.

Νεριάνιστα, ἡ, στ' Νιριάνιστα. Ἐπιλινῆς τοποθεσία με λίγα χωράφια και βοσκῆς (Α). Πρόκειται για ξενικὰ ἄγνωστη σημασία τοπωνύμιον μάλλον σλαβικὸ καὶ μᾶς μαρτυροῦν ἢ κατάληξη —ιστα.

Παναγιά, ἡ, σ' Παναϊά. Θέση με χωράφια και ἀμπέλια περὶ τὸ ξακλήσι τῆς Παναγίας ὅπου και λούτσα μετὰ τὸ ἴδιον ὄνομα (BA).

Πλαϊνή, ἡ, σ' Πλαϊνή. Ἐπιλινῆς ἐπ' ὅπου και τῶνομα περιοχὴ με χωράφια και μάντρος (Α).

Πρεβεντάρια, τὰ, στὰ Πρεβεντάρια. Περιοχὴ καλλιεργούμενη (BΔ). Δὲν εἶναι παράλογο νὰ σχετισθῆ μετὰ τὴν ἰταλικὴ λέξη proventitōre (=προβλεφτικῆς) γιατὸ ξάγναντο τῆς θέσης τῆς. Ἴσως ἀκόμα και μετὰ τὴν λέξη πρεβέντης πὺ συνάχτησα σὲ Χρυσόβουλο τοῦ Σέρβου βασιλιᾶ Σιμεὼν (1361 μ.Χ.) συνταγμένο στὴν Ἑλληνικὴ και σημαίνουσα, καὶ δὲ εἰκάσω ἀπὸ τὰ συμφοραζόμενα πρᾶξιση ἢ προαγορά. (Δὲς και Ἑπειρωτ. Ἡμερολόγιο 1914 σελ. 52).

Ράχη Σιαράβα, ἡ, στ' Ράχ' Σιαράβα. Ἐκτασὴ (B) με χωράφια και ἀμπέλια δυνάμενον νὰ σχετισθῆ με διώνυμη οἰκογένεια τῆς Βελτσιστας πρὸς τὴν περιοχὴ τῆς ὁποίας συνορεύει.

Σιέμος, ὁ, στὸν Σιέμου. Ἐκτασὴ με χωράφια και πλάι γιατὸ βοσκῆ ἀναφερόμενον ἴσως σὲ ἐπίσης διώνυμη βελτσιστινὴ οἰκογένεια (Δ).

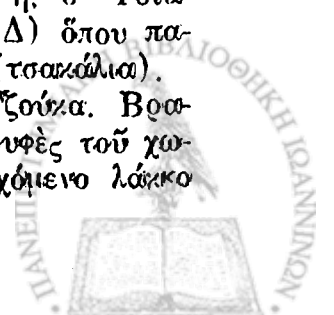
Σιντιλή, ὁ, στ' Σιντιλή. Καλλιεργούμενη και με βοσκῆς τοποθεσία ἐπιλοισα σὲ κάποιον Σιντιλή ἄγνωστον.

Σόλιος, ὁ, στὸν Σόλιου. Περιοχὴ με χωράφια και μάντρος (B).

Τσιγαλιές, οἱ, σ' Τσιγαλιές, Ράχη ψηλὴ πρὸς τὸ Γρομμενιάτικο (Α) με χωράφια και βοσκότοπο ὀνοματισμένη ἀπὸ τὶς ἀγριομυγαλιές (τσιγαλιές) πὺ συναντᾶται κανεὶς ἐπάνω τῆς. Στὸ ψηλότερον σχετικὰ σημεῖο τῆς σῶζονται ἀλώνια πέτρινα ὅπου στὰ χρόνια τῆς Τουρκίας ἀλώνιζαν τὰ γεννήματά τους οἱ χωριανοὶ ἐπειδὴς δυσκολεύονταν νὰ τὰ κουβαλήσουν στὸ χωριὸ ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀπόσταση. Μοῦ εἶπαν ἀκόμα, πῶς κάτω ἀπὸ τὶς πλάκες τ' ἀλωνιοῦ ὑπῆρχαν κρύπτες μετὰ τὴ βοήθεια τῶν ὁποίων οἱ διαβολορωμοὶ ραγιαδῆδες ἐλλεφταν τὸν καρπὸ μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ἀγᾶ ἢ τῶν δεκατιστᾶδων!...

Τσιακαλοροχῆ, ἡ, σ' Τσιακαλοροχῆ. Ράχη βοσκῆσιμη (Δ) ὅπου παλιότερα μονιάζαν τσακαλοὶ (τσακαλῆς).

Τζούκας, ὁ, στὸν Τζούκα. Βραχῶδης προέκταση στὶς Ν. παρυφῆς τοῦ χωριοῦ πρὸς τὸν ἐπ' ἐκεῖ διερχόμενο λάκκο

δπου τὸ μεσαιωνικὸ κάστρο τοῦ χωριοῦ μὲ καταφανῆ ἴχνη τῶν τειχῶν του καὶ δεξαμενῶν καὶ δπου παλὴ ἐκκλησιά τιμώμενο στ' ὄνομα τ' Αἰ—Γιαννίου. Τὸ κάστρο τοῦτο μὲ τὸ γνωστὸ πολὺ ὄμοιο θοῦλο στενὰ συνδεδεμένο μὲ τὴν ἐπ' αὐτὸ πηρὴ τῆς Κεφαλῆς διαδοραμάτισε σημαίνοντα ρόλο στὴν ἐξέλιξη τῶν τοπικῶν μεσαιωνικῶν μας πραγμάτων σὲ σχέση πάντα καὶ συνάρτηση μὲ τὰ γειτονικά του Κάστρα τῆς Βελτσιόστας καὶ Δραγομῆς. Τοῦτο μαρτυροῦν γὰρ τὴν περίοδο τοῦλάχιστο τῆς σεροκρατίας στὴν Ἠπειρο (1346—1385 μ.Χ.) τὰ παρατιθέμενα ἐξ τῆς χρονογραφίας τοῦ Ἀραβαντινοῦ ἀποστάματα: «Ἐν ταύτης του δὲ τῆς διαγωγῆς (τοῦ Θωμᾶ Προλοῦτου Σέροβου δεσπότη τῶν Γιαννίκων) ἠναγκάσθησαν τινὲς τῶν ἀρχόντων νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πατρίον ἔδαφος τινὲς δὲ καὶ εἰς ἀνταρσίαν ἐκινήθησαν, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βαροδιὸς ὁ φρούραρχος τοῦ Ἀγίου Δονάτου καὶ ὁ τὸν πύργον τῆς Ἀραχοβίτης κυριεύσει Ἰωάννης ὁ Καψοκαβίδης. (Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπιτομῆα ἵνα φέρονται μετὰ τοῦ Καψοκαβίδου καὶ Ἰωάννης ὁ Μαζοῆς καὶ ὁ Λογγάδης κῆρ Κων)νος». (Τόμ. Α' σελ. 138). Καὶ πῶ παρακάτω. «Ἐν ταύτοις ἐνασχολουμένων τῶν Ἀλβανῶν πρὸς ἀνταν τῆς κυριαρχίας των κατὰ τῶν εἰσβαλόντων Ὀθωμανῶν (1380 μ.Χ.) ἐπετέθη ἐξ ἄλλου μέρους καὶ ὁ Θωμᾶς καὶ καθιπέταξε τὰ φρούρια τῆς Βουρσίνης Δραγομῆς Βελτσιόστας καὶ ἄλλων τινῶν ἐξανησάμενος καὶ τὸ τῆς Ἀραχοβίτης φρούριον ἐφ' ὧν κατέστησε φρούραρχους οὐκείους εἰς τινὰς τῶν τοιοῦτων δέδοκε τίτλον κεφαλίδων (ὀπλαρχηγῶν)...» (δ. π. σελ. 145).

Τέλος δὲν δυνηθήκαμε γὰρ ἐξακριβώσασκε τὴν προσέλιση τοῦ σημερινοῦ ὀνοματός τῆς τοποθεσίας.

Τσαγγάριον, τὰ, στὰ Τσαγγάρια, καλλιερρήσιμη ἔκταση (Δ). Ἡ λέξη ἀπαυτάμενη καὶ στὸν ἐνικό (Τσαγγάρι) δίνεται κάτω γὰρ σχετιοθῆ μὲ ὀμώνυμο χωριὸ τῆς περιοχῆς Σουλίου.

Φονιάς, ὁ, στὸν Φονιά. Θέση μὲ χωράφια καὶ δασωμένο πλάι (Α) δπου ὑπῆρχε καὶ πηγάδι μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα βου-

λωμένο σήμερα ἄγνωστο δὲ γὰρ ποῖο λόγο κλήθηκε ἔτσι.

Χαλιάδες, οἱ, στ' Χαλιάδες. Περιοχὴ μὲ ἀμπέλια πὺν χωρστᾶει τὸ ὄνομα τῆς στὸ χαλικωτὸ τοῦ ἔδαφους τῆς (Β).

Χασίλια, τὰ, στὰ Χασίλια. Κοντινὴ πρὸς τὸ χωριὸ περιοχὴ (Β) μὲ μάντρες χρησιμοποιούμενες κυρίως γὰρ βοσκῆ (χασίλι).

Χοῦνη, ἡ, στ' Χοῦν'. Βαθεῖα ρεματιὰ μὲ λόγγο στὶς πλαγιές (Δ). Ἡ λέξη ἄγνωστης ἐτυμολογίας σημαίνει σινηθῶς χοανοειδῆ περιοχὴ μὲ περιορισμένον ὄριζοντα.

2) ΚΟΚΚΙΝΟΧΩΜΑ

Κοκκινόχωμα, τό, στὸν Κοκκινόχοιμ, οἱ κάτοικοι Κοκκινόχοιτες καὶ Κοκκινόχοιτις. Μικρὸ ἐπίσης χωριὸ ἀντικρὸ (Ν) καὶ σὲ μικρὴ ἀπὸ τὴν Ἀραχοβίτσα ἀπόσταση βαφτισμένο ἔτσι γὰρ τὸ ζῶντὰ κόκκινον χῶμα τῶν γαιῶν του, ἀπὸ τὰ λίγα χωριά τῆς ἐπαρχίας μὲ καθαρὰ ἑλληνικὸ ὄνομα. Σημειῶνω μὲ τὴν εἰκαιρία πῶς τὸ χωριὸ ἔδω καὶ ἐκατὸ περίπου χρόνια ἀριθμοῦσε 31 σπίτια μὲ ἰσάριθμες οἰκογένειες. ἀνῆκε δὲ ἐπὶ Τουρκοκρατίας σὲ διαφόρους μπέηδες, οἱ ὁποῖοι καθὼς ἔμαθα ἀπὸ γερόντους του, πὺν ῥώτησε, παραχώρησαν κατὰ καιροῦς καὶ ἀπὸ λόγους εὐσεβείας κινούμενοι τὸ κάτω μέρος τῆς περιοχῆς του (ΒΔ) στὴν κοντινὴ μὲ Πάληρουχ.

Ἀγιος Ἀθανάσιος, ὁ, στὸν Ἀἰ—Θανάσι. Περιοχὴ καὶ πολὺ γραφικὴ θέση μὲ χωράφια καὶ ἀμπέλια (Δ) δπου καὶ ἡ ὀμώνυμη ἐκκλησοῦλα.

Ἀγιος Νικόλαος, ὁ, στὸν Ἀἰ—Νικόλα. Θέση μὲ χωράφια περὶ τὴν παλαιότατη ὀμώνυμη ἐκκλησοῦλα κατακείμενη τῶρα σὲ ἐρείπια μὲ μόνον ζωντανὸ ἀπομεινάρι τὶς αἰωνόβιες ἱερὲς δοῦς π' ἀκόμα τὴ σκιαζοῦν. Σχετικὰ σὺλτετα μεταξὺ τῶν χωρικῶν πολὺ ὄμοιος θοῦλος κατὰ τὸν ὁποῖο ἀνήμερα τῆς γιορτῆς τοῦ Ἀγίου (20 Μαΐου), ἐρχόνταν ἀπὸ τὸ λόγγο τὰν ἀντικρὸν θεοτικὰ σταλμένο λάφι ἀνδοστόλιστο καὶ ὀλόταχο, πὺν σφάζονταν ἀπὸ γενόμενον τότε, ἔδω πολυάνθρωπο πανηγύρι. Σήμερα οἱ χωριανοὶ ἐργαζόμενοι στὰ περὶ τὴν ἐκκλησοῦλα χωράφια ἀνακαλιέτουν

συχνά τάφους με κόκκαλα ανθρώπινα άσυνήθους μεγέθους και ταφόπετρες πλώριες, πράγματα που τους κάνουν να θαυμάζουν και με το δίκιο τους την μεγαλωσύνη και την εξιάδα των παληοκαιρίστων προγόνων.

Αμπέλια, τά, στ' Αμπέλια. Έκταση καλλιεργούμενη (ΝΑ) φυτεμένη παλιότερα μ' αμπέλια, άπ' όπου και τόνομα.

Απιδιά, ή, σ' γ' Απιδιά. Βοσκήσιμη περιοχή όπου παλαιότερα ύπηρχε μεγάλη έπιδιά (άχλαδιά).

Βοριάς, ό, στον Βοριά. Έπικλινης περιοχή (Β) με χερσόνησο δερούμενη άλυπητα άπ' τον όμώνυμο άγέρα όπου και βουσιόλα με κρίο νεράκι.

Βακούφικα, τά, στα Βακούφικα. Τοποθεσία με χωράφια (Β) που άνηκαν παλαιότερα στο μοναστήρι της Παλιουρής Παλλοτριωθέντα. Η λέξη παράγεται άπό το τουρκικό βακφ(=άφιέρομα).

Βουρτόπα, ή, στ' Βουρτόπα. Θέση με χωράφια πέρ' όπου το ποτάμι (Σιολίτσα) (Δ). Η λέξη καθώς είπαμε σχετίζεται με το άρχαιο δακικό virtop (=χαράδρα).

Βρακαντένες, οί, στ' Βρακαντέλις. Ίσοτοπία καλλιεργούμενη (ΝΔ) όπου φυτόνει σε άφθονία το όμώνυμο λουλούδι.

Βελαντιδιές, οί, στ' Βιλαντιές. Χωράφια και χερσότοπος με πολλές γέρικες βελαντιδιές (π' όπου και τόνομα (Ν).

Βασιληά, του, στ' Βασιλιά. Ράχη (Α) με χωράφια και πλούσιες βοσκές. Πρόκειται πιθανώτατα για κυριώνυμο τοπωνύμιο, γαίες δηλ. ή περιοχή που άνηκε επί Τουρκοκρατίας στο Σουλτάνο (Έδνική).

Βριζάδες, οί, στ' Βριζάλις. Τοποθεσία με χωράφια σπερόμενα με βρίζα, με τις καλαμιές (βριζάδες) της όποιας χρωτάνε και τόνομα (Ν).

Γκούλιερας, ό, στον Γκούλιαρα. Δάσος δρυών (Δ) όπου ύπηρχε γκούλιαρος (άνεμίζυγος) που γκούλιαρίζονται τα πομπανόποινα του χωριού βοσκώντας εκεί τα ζωντανά τους.

Ζάχος, ό, στον Ζάχον. Θέση με χωράφια και μάνδρες άγνωστο με ποιόν Ζάχο σχέση έχουσα (Ν).

Κλήματα, τά, στα Κλήματα. Περιοχή καλλιεργούμενη (ΝΔ) όπου ύπηρχαν κληματαριές σε δέντρα επάνω ριγμένες.

Κολοκύθι, τό, στον Κούλουκίδ'. Τοποθεσία με χωράφια και βοσκότοπο (Α) όπου κατ' άλλους έπρόκοβαν τα κολοκύθια κατ' άλλους δέ ο τόπος ήταν κούφιως σαν το γνωστό συμπαθέστατο λαχανικό.

Έκκλησιαστικό, στον Κλησιασκό. Καλλιεργούμενη έκταση που άνηκε παλαιότερα στην έκκλησιά τ' Αϊ Γιώργη (Ν).

Κοκκινίτσες, οί, σ' Κοκκινίτσις, τοποθεσία με χωράφια (Δ) όνοματισμένη έτσι άπό το χρώμα του έδάφους της.

Κεφαλή, ή σ' Κιφαλή. Έπικλινης τοποθεσία με λόγγο πρós τη γνωστή πηγή της Άραχοβίτσας την Κεφαλή (Β).

Κουτσουκαριά, ή, σ' Κουτσουκαριά. Θέση πλαϊνή με χωράφια και λόγγο (Δ) όπου ύπηρχε και μικρή καρδιά. Το πρώτο συνθετικό του τοπωνυμίου είναι ή Τουρκική λέξη Κιουτσούκ (=μικρός) παρεφθαρμένη, προτάσσεται δέ συχνά των ουσιαστικών με σκοπό περιοριστικό του μεγέθους ή της σημασίας τους καθώς κουτσοχώρο, κουτσοχώρι κ. ά.

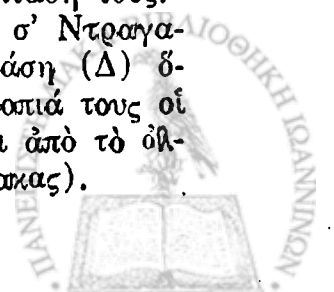
Λούτσα, ή, στ' Λούτσα. Καλλιεργούμενη έκταση πρós την ύπάρχουσα έδώ μεγάλη λούτσα. Πρόκειται για την άλβανική λέξη lucie (=τέλμα).

Λιανίκα, του, στ' Λιανίκα. Ραχοίνα με χωράφια και χερσότοπο (ΒΔ) που άνηκε στον Νικόλα Λαληνίκα Άραχωβιτσιώτη ύπογραφόμενο στο ιδρυτικό έγγραφο της Μονής Παλιουρής (15)5)1733)

Μελίσσια, τά, στα Μελίσσια. Περιοχή με χωράφια και αμπέλια (Δ) περι την όμώνυμη λούτσα που χρωσταίει τόνομα μάλλον στα πολλά μελίτσια που συχνάζουν έδώ.

Μεγάλα, τά, στα Μεγάλα. Τοποθεσία με χωράφια πέρ' όπου το ποτάμι (Δ) που κλήθηκαν έτσι άπό την έκτασή τους.

Ντραγατσούρα, ή, σ' Ντραγατσούρα. Θέση περίοπτη με δάση (Δ) όπου έστηναν παλιότερα τη σκοπιά τους οί ντραγάτες. Η λέξη παράγεται άπό το άλβανικό dragat (=άγροφύλακας).

Νταλαρίζος, ό, στον Νταλαρίζο. Καλλιεργούμενη έκταση (Δ) άγνωστο πώς και με ποιόν Νταλαρίζο σχετιζόμενη.

Ντούσκα, τά, στα Ντούσκα. Φυτεμένη μ' έμπέλια θέση (Δ) όπου προκόβουν πολύ τὰ αιώνια δέντρα. Πρόκειται για την αλβανική λέξη *dushk* (=δρυς χνουδωτή).

Παληοχώρι, τό, στον Παληοχώρ'. Περιοχή με μάνδρες (Δ) όπου σώζονται έρείπια παλαιοχριστιανικού οικισμού άγνωστο πότε καταστραφέντος.

Παληάμπελα, τά, στα Παληάμπελα. Τοποθεσία με χωράφια όπου και πολλά αιωνόβια δέντρα μειονομένα. Έδώ χωρίς άμφιβολία είχαν στα παλικά τὰ χρόνια τ' έμπέλια τους οι κοντινοί παληοχωρίτες.

Παναγιά, ή, σ' Παναϊά. Θέση με χωράφια και λίγα έμπέλια όπου και εκκλησία της Παναγιάς.

Πουσπουρίτσα, ή, σ' Πουσπουρίτσα. Καλλιεργήσιμη περι την αιώνια βουσία έκταση που τὸ νερό της σίφει τὸν Αύγουστο (Δ). Τη βάφτισαν έτσι γιατί κρατάει κι αυτή όσο και τὰ λουλοΐδια της Πουσπουρίτσας (Βερθερίτσας).

Παρασπόρια, τά, στα Παρασπόρια. Χωράφια ξηρικά πὸς τὸ ποτάμι (Δ) που κλήθηκαν έτσι επειδή καθώς μου είπαν έσπέρωνταν πάντα με καλαμπόκι. Παρασπόρι ακόμα έλέγονταν επί Τουρκοκρατίας (Άραβ. Ήπειρ. Γλωσσ.) τὸ χωράφι εκείνο που πέρ' απ' τ'άλλα δασίματα υποχρεώνονταν νὰ σπείρει ὁ ραγιάς για λογαριασμό αποκλειστικό του μέρη του.

Προσήλια οί, στα Προσήλια. Δάση δρυῶν και πουρναριῶν προσήλιακά (Δ).

Πυργιστοί, τό, στ'ς Πυργιστοί. Καλλιεργούμενη τοποθεσία (Β) ένήκουσα παλαιότερα στο μοναστήρι της Παληορής.

Πουρνάρι, τό, στον Πουρνάρ', Βουσία με κρύο νερό παρά τη Σμολίτσα (τὸ γνωστότερο Σπηλιόταμο ὁ Πίσσας ἢ Δώδων τῶν ἀρχαίων, παραπόταμος τοῦ Καλαϊά) όπου και μεγάλο γέφυρο Πουρνάρι.

Ρίξα, ή, στ' Ρίξα. Τοποθεσία με χωράφια και βουξές (Δ) παρά τὸς πρόποδες (ρίζες) τοῦ βουνού της Γουριάνιστας.

Σμίξη, ή, σ' Σμίξ. Χωράφια ποτιστικά παρά τη σμίξη (σимволή) της Κεφαλής με τη Σμολίτσα (Δ).

Στρογγυλά, τά, στα Στρογγυλά. Περιοχή άρδευόμενη πρὸς τὸ ποτάμι βαφτισμένη έτσι από τὸ σχῆμα τῶν χωραφίων της.

Τοῦμπλος, ό, στ' Τοῦμπλ'. Έκταση με χωράφια και μάνδρες που άνήκε σὲ κάποιον Τοῦμπλο (ΒΔ).

Τσουκανέλια, τά, στα Τσουκανέλια. Χωράφια και μάνδρες (Β) που ὄπο την πυκνότητα τῶν θάμνων τους παλότερα οί χωρικοί βουκώντας τὰ ζωντανά τους εκεί ήταν υποχρεωμένοι νὰ τοὺς κρεμοῦν στο λαμπό τσουκανέλια (=μικρὰ κουδοΐνια) για νὰ μὴ τὰ χάνουν.

Φρούδι, τό, στο Φρούδ'. Καλλιεργούμενη τοποθεσία με φρούδι (γχορεμό) πρὸς τὴ μεριά τοῦ λάγκου απ' όπου και τήνομα (Δ).

Φράξος, ό, στον Φράξον. Περιοχή με χωράφια και λόγγο (Β) όπου και δέντρο αιώνιο.

Χαλιγιάννη, τοῦ, στ' Χαλιγιάνν'. Καλλιεργούμενη και με λόγγο επίσης θέση άγνωστο με ποιόν Χαλιγιάννη σχετιζόμενη (Β).

Χολυβά, τοῦ, στ' Χολυβά. Της ίδιαι με τις προηγούμενες διαμόρφωσης τοποθεσία (Β) που άνήκε σὲ ένέντη με τὸ ἴδιο ὄνομα.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΣ

ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
Κεντρικής & Τοπικής
του Προγράμματος 'Αναπτύξεως 'Ηπείρου

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (1960-1964)

31. 'Η αύξησις του αγροτικού εισοδήματος και της απασχολήσεως εις τὰς διαφόρους ὡς ἄνω περισχὰς τῆς 'Ηπείρου θὰ ἐπιδιαχθῆ διὰ τῆς εἰδικεύσεως ἐκάστης εἰς τὴν παραγωγὴν προϊόντων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ τοποθετηθοῦν ἐπιφελῶς εἰς τὴν ἐγχώριον ἢ τὴν ξένην ἀγοράν. Εἰδικώτερον, αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι διὰ τὰς πεδινὰς περιοχὰς προβλέπονται ὡς ἑξῆς:

1. Περιοχὴ πεδινῶν Ν. Ἄρτης: Ἐσπεριδοειδῆ—Μηδική
2. Περιοχὴ Λάμαρη καὶ Μόϊδα — Μαυρῆ: Τεῦτλα — Ἀραβόσιτος
3. Πεδιὰς Ἀχέροντος: Τεῦτλα — Ἀραβόσιτος
4. Κάτωροῦς Καλαμᾶ: Τεῦτλα καὶ βάμβαξ εἰς τὰ πεδινὰ καὶ ἐλαιόδενδρα εἰς τὰ πρανή.
- 4Α. Πεδιὰς Μαργαριτίου: Λαχανικὰ καὶ βάμβαξ εἰς τὰ πεδινὰ καὶ ἐλαιόδενδρα εἰς τὰ πρανή.
5. Λεκάνη Ἰωαννίνων: Καπνὰ VERGINIA.
- 6Α. Πεδινὰ Ἐποδειγματικῆς Ζώνης: Μηδική — Ψυχανθῆ.

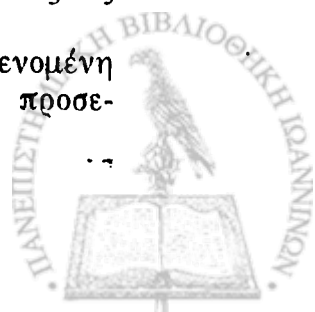
Εἰς τὰς ἀντιστοιχίους, κατ' ἐξοχὴν ὄρεινὰς ἐκτάσεις, αἱ κυριώτεραι γεωργικαὶ καλλιέργειαι προβλέπονται ὡς ἑξῆς:

- α. Ὄρεινὰ Ἐποδειγματικῆς Ζώνης: Μηδική — Ὀπῶραι — Ξηροὶ καρποὶ
- β. Ὄρεινὴ περιοχὴ Πωγωνίου: Κηπαῖα καὶ χορτοδοτικὰ φυτὰ
- γ. Λοιπαὶ ὄρειναι περιοχαὶ: Ψυχανθῆ — Ξηροὶ καρποὶ — Μηδική.

32. Ἡ πραγματοποίησις τῶν ὡς ἄνω μεταβολῶν θὰ ἀπαιτήσῃ χρονικὴν περίοδον τουλάχιστον δέκα ἐτῶν, θὰ λαμβάνῃ δὲ χώραν παραλλήλως πρὸς τὴν προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν γεωργικῶν πόρων.

'Η προώθησις τῶν ὡς ἄνω καλλιεργειῶν εἰς ἐκάστην περιοχὴν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας διὰ τὴν κάλυψιν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, συνδυαζομένη δὲ μετὰ τὴν ἴδρυσιν γεωργικῶν βιομηχανιῶν θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν κέντρων γεωργοοικονομικῆς ἀναπτύξεως συμφώνου πρὸς τὸν χαρακτῆρα ἐκάστης περιοχῆς.

'Η προβλεπομένη ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν ὡς καὶ ἡ ἀναμενομένη αὐξήσις τῆς ἀκαθαρίστου αγροτικῆς προσόδου καὶ εισοδήματος κατὰ τὴν προσηχῆ πενταετίαν, ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα 4 τοῦ παρόντος κειμένου.

Σημαντικὰς προόδους θὰ ἐπιφέρει ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς καπνοῦ (416%) ὀπωρολαχανικῶν (63%), κτηνοτροφικῶν φυτῶν (188%) καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων (41%), ὡς ἐπίσης καὶ ἡ εἰσαγωγή τῆς τευτλοκαλλιέργειας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἰδρυσιν ἀντιστοίχου βιομηχανίας.

Ἀντιθέτως προβλέπεται ἡ μείωσις τῆς καλλιέργειας πρωτίμων σιτηρῶν καὶ εἰς τὰς ἐπτὰ προαναφερθείσας περιοχὰς, κυρίως ὁμοῦ εἰς τὰ πεδινὰ τῆς Ἄρτης καὶ τῆς Πεδεβέζης, εἰς τὴν λεκάνην Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὰ ὄρεινά τῶν τεσσάρων νομῶν. Ἡ μείωσις τῶν πρωτίμων σιτηρῶν θὰ ἀπελευθερώσῃ ἐδάφη τὰ ὁποῖα μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, θὰ χρησιμοποιηθῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν κτηνοτροφικῶν καὶ βιομηχανικῶν φυτῶν, δημιουργουμένων οὕτω τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ἐνσταυλισμένης κτηνοτροφίας χονδρῶν ζώων ὑψηλῶν ἀποδόσεων.

Τόσον τὰ στρέμματα ἐκ τῆς μειώσεως τῆς καλλιέργειας τῶν σιτηρῶν ὅσον καὶ τὰ νέα στρέμματα τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὴν καλλιέργειαν ἀπορροφῶνται κυρίως ἀπὸ τὰ ψυχανθῆ καὶ τὰ βιομηχανικὰ φυτὰ. Τὰ δενδρώδη καλύπτουν κατὰ τὸ 1959, 23,74% τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων καὶ θὰ καλύψουν τὸ 1964, 25,49%, καὶ τὸ 1969, 28,91%. Ἡ αὔξησις αὕτη τῶν δενδροειδῶν καλλιεργειῶν συνδυαζομένη μὲ τὴν αὔξησιν τῆς κτηνοτροφίας μέσω τῆς τευτλοκαλλιέργειας, τῶν ψυχανθῶν καὶ τῆς μηδικῆς, ἐμφανίζουσι εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν τοὺς δύο βασικοὺς προσανατολισμοὺς τοῦ προγράμματος καὶ τοὺς δύο βασικοὺς μοχλοὺς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκ τῶν δενδροειδῶν καλλιεργειῶν θὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιέργειας τῶν ἐλαιοδένδρων, τῶν ὁποίων θὰ εὐνοηθῆ ἡ μετετόπισις εἰς τὰ πρηνῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐπιδιωχθῆ τριπλοῦς σκοπὸς: ἡ προστασία τοῦ ἐδάφους ἐκ τῆς διαβρώσεως, ἡ ἀξιοποίησις πτωχῶν ἐδαφῶν καὶ ἡ διεύρυνσις τοῦ παραγωγικοῦ ὑποστρώματος.

2. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

33. Τὸ παρὸν πρόγραμμα προβλέπει σημαντικὴν αὔξησιν τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἔργων ἀναπτύξεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν φυσικῶν γεωργικῶν πόρων.

Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς στενότητος τῆς σήμερον καλλιεργουμένης ἐκτάσεως, ἡ ἐπενδυτικὴ προσπάθεια στρέφεται κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν σειρᾶς ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀξιοποίησις νέων ἐδαφῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ νιοθέτησις ἐντατικῶν καλλιεργειῶν διὰ τῆς ἐπέκτασεως τῶν ἀρδεύσεων.

Τὰ προβλεπόμενα ἔργα ἐγγείων βελτιώσεων διὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν κατὰ περιοχὰς, ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

Πίναξ 7

Ἐγγειοβελτικά ἔργα 1960=1964 εἰς χιλ. στρέμματα

Περιοχὰς	Ἀρδευτ.	Ἀποστ.	Ἀποξ.	Ἀντιπλ.	Δαπάνη δετίας ἐκ Δραχ.
1 Πεδινὰ Ἄρτης	82	82	41	70	155
2 Πεδιάδες Λάμαρη καὶ Μπό- ἶδα—Μαυροῆ	42	42	18	10	60
3 Πεδιάς Ἀχέροντος	62	62	11	—	67
4 Κάτω ροῦς Καλαμᾶ	50	50	15	35	60
5 Πεδιάς Μαργαριτίου	5	6	4	1	8

6 Δεκάνη Ίωαννίνων	58	58	5	16	90
7 Πεδινά Ύποδειγματικῆς Ζώνης	53	53	3,5	9,5	71
8 Ὀρεινά Ύποδ. Ζώνης	15	15	—	—	16
9 Ὀρεινή περ. Πωγωνίου	7	7	—	0,3	8
Σύνολον	374	375	92,2	140,8	535

Ἐν προκειμένῳ δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι τὰ πλήρη ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐκτέλεσεως τῶν ἀνωτέρω ἔργων θὰ ἐκδηλωθοῦν μετὰ τὸ τέλος τῆς δετίας. Ὡς ἤδη ἐξετέθη καίεις τὸ πρῶτον μέρος τοῦ παρόντος κειμένου, αἱ ὡς ἄνω ἐπενδύσεις ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον στάδιον τῆς προσπαθείας ἀναπτύξεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν φυσικῶν γεωργικῶν πόρων τῆς Ἡπείρου ἢ ὁποῖα ἀποβλέπει εἰς τὴν αὔξησιν τῶν σήμερον καλλιεργουμένων ἐκτάσεων ἀπὸ 1.196 στρέματα εἰς 1.356 στρ., ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἀρδεύσεων ἀπὸ 313 χιλ. εἰς 762 χιλ. στρέματα.

34. Ὡς ἤδη ἐλέχθη εἰς τὴν παράγρ. 1 τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ἡ παρέμβασις εἰς τὰς ὄρεινὰς καὶ ἡμιορεινὰς περιοχὰς τῆς Ἡπείρου, συνδυάζεται μετὰ τὴν προβλεπομένην ἀνάπτυξιν τῶν πεδινῶν περιοχῶν εἰς τρόπον ὥστε αἰπραγματοποιηθῆσόμενα ἐπενδύσεις νὰ ἀποδώσουν τὸ καλλίτερον δυνατὸν ἀποτέλεσμα. Οὕτω, ἐπιδιώκεται ἐν προκειμένῳ ὅπως αἱ γεωργικαὶ δραστηριότητες εἰς τὰς ἡμιορεινὰς περιοχὰς περιορισθοῦν κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν κτηνοτροφικῶν φυτῶν, παραλλήλως πρὸς τὴν προσπάθειαν μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μικρῶν μὴ ἀποδοτικῶν ζώων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς βελτιωμένης κτηνοτροφίας. Ἐξ ἄλλου, διὰ τὰς περιοχὰς αὐτὰς, προβλέπεται ἡ ἐπέκτασις τῶν δενδροδῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ πραγματοποίησις τῆς ὡς ἄνω ἐπιδιώξεως, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν ἀναμενομένην ταχείαν ἀνάπτυξιν τῶν πεδιάδων καὶ τὰς δημιουργουμένας εἰς τὴν Ἡπείρου καὶ τὴν χώραν ἐν γένει νέας δυνατότητας ἀπασχολήσεως, θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν βαθμιαίαν μείωσιν τῆς πιέσεως ἐπὶ τῶν κυριώζοντων περιοχῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποδοθοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν δασοπονίαν.

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐν λόγῳ διαδικασίας προβλέπεται ὅτι θὰ ἀπαιτήσῃ μακρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ἀναπτύξεως εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς, καθ' ὃ μέτρον τὰ ἐν λόγῳ ἔργα θεωροῦνται μακροχρονίως καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰς πεδιάδας οἰκονομικῶς βάσιμα, θὰ δημιουργήσῃ συμπληρωματικὴν ἀπασχόλησιν καὶ αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ὄρεινῶν πληθυσμῶν καὶ θὰ συμβάλῃ εἰς τὸν μετριασμὸν τῆς δημογραφικῆς πιέσεως κατὰ τὴν διαδικασίαν ἀναπτύξεως.

35. Ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ὄρεινῶν πληθυσμῶν θὰ ἐπιδιωχθῆ ἐξ ἄλλου διὰ τῆς προσαρμογῆς καὶ τῶν εἰδικῶν προγο)των ἀναπτύξεως τῆς Ἡπείρου (βιοτεχνίας, οἰκοτεχνίας, τουρισμοῦ, ἐκπαιδεύσεις κλπ) συμφώνως πρὸς τὰς ὑφισταμένας δυνατότητας εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς.

Ἐν προκειμένῳ τὸ πρόγραμμα προβλέπει συνολικὴν δαπάνην 90 ἑκατ. δραχμῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἀναπτύξεως καὶ τὴν προώθησιν τῆς ὄρεινῆς οἰκονομίας τῆς Ἡπείρου. Ἡ ἐν λόγῳ δαπάνη περιλαμβάνει:

α. Τὴν ταξινόμησιν γαιῶν ἔναντι δαπάνης 1 ἑκατομ. δραχμῶν διὰ τὸν μόνιμον καθαρισμὸν τῶν ἐπιφανειῶν αἱ ὁποῖαι θὰ διατεθοῦν δι' ἑκάστην ἐδαφοπονικὴν μορφήν ἐκμεταλλεύσεως.

β. Τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων προστασίας τῶν δασῶν καὶ αὔξησεως τῆς δασικῆς παραγωγῆς (δασικὴ ὁδοποιία ἐπὶ συνολικοῦ μήκους 170 χιλ., δασικὰ κτίρια παρατηρητήρια ἀντιπυρικοῦ ἀγῶνος, τηλεφωνικὸν δίκτυον 70 χιλ) συνολικῆς δαπάνης 14 ἑκατ. δραχμῶν.

γ. Τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων δασοτεχνικῆς διευθετήσεως λεκανῶν χειμάρρων

ἐπὶ ἐκτάσεως 36.000 στρεμμάτων. Ἐν προκειμένῳ προβλέπεται ἡ ἐκτέλεσις φυτοκομικῶν ἔργων (ἀναγλώσσεων, ἀναθαμνώσεων, ἀναδασώσεων) ἔναντι δαπάνης 13 ἑκατομ. δραχμῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τεχνικῶν ἔργων πάσης φύσεως ἔναντι δαπάνης 25 ἑκατομ. δραχμῶν. Ἐξ ἄλλου τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει δαπάνην 7 ἑκατομ. δραχμῶν δι' ἀναδασώσεις συνδεδεασμένου σοκοῦ (προστατευτικοῦ καὶ παραγωγικοῦ) ἐπὶ ἐκτάσεως 18 χιλ. στρεμμάτων.

δ. Τὴν ἀναδάσωσιν 19,5 χιλ. στρεμμάτων, ἔναντι συνολικῆς δαπάνης 9,5 ἑκατομ. δραχμῶν. Ἐξ ἄλλου προβλέπεται ἡ ἴδουσις φυτωρίων ἔναντι δαπάνης 800 χιλ. δραχμῶν.

ε. Τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων βελτιώσεως δασικῶν βασκῶν συνολικῆς δαπάνης 4 ἑκατομ. δραχμῶν.

στ. Τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἀναπτύξεως θήρας καὶ ἀλιείας ὄρεινῶν ρευμάτων, ἔναντι δαπάνης 1,2 ἑκατομ. δραχμῶν.

ζ. Τὴν δημιουργίαν δασῶν ἐντὸς περιφερειῶν κοινοτήτων στερομένων δασῶν, συνολικῆς δαπάνης 10,5 ἑκατομ. δραχμῶν.

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω ἔργων τὰ ὁποῖα θὰ ἐκτελεσθῶν εἰς τὰς ὄρεινὰς ἢ ἡμιορεινὰς ζώνας τῆς Ἡπείρου προβλέπεται ἡ ἐφαρμογὴ προγράμματος ἀναπτύξεως δένδρων ἔναντι δαπάνης 4 ἑκατομ. δραχμῶν.

36. Ἡ ἀ λ ι ε ί α τῆς Ἡπείρου μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν καὶ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν λιμνοθάλασσῶν Τσακάλιῳ καὶ Λογαροῦ, ἀφόρῳ σχεδὸν ἀποκλειστικῆν ἀλιείαν γλυκῶν ὑδάτων δηλαδὴ ποταμῶν καὶ λιμνῶν.

Προβλέπεται ἡ ὀλοκλήρωσις τοῦ ἰχθυογεννητικοῦ σταθμοῦ Λούρου διὰ δαπάνης 1 ἑκατομ. δραχμῶν.

Ὁ ἐν λόγῳ σταθμὸς θὰ ἐμπλουτίσῃ δι' ἰχθύων τόσον τὴν λίμνην Παμβώτιδος ὅσον καὶ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἡπείρου.

3. Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΤΣΙΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

37. Ἡ συμμετογὴ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου εἰς τὴν διὰ τοῦ παρόντος προγράμματος ἀναλαμβανομένην προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν γεωργικῶν πόρων τῆς περιοχῆς, ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, ἤτοι τὴν ταχείαν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξελίσσεται ἡ παραγωγικὴ δραστηριότης εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα (κατάτμησις κλήρου, μικρὰ ἀποταμιευτικὴ ἰκανότης τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἀνάγκη ἀννψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν κλπ.) ὑπὸ τοῦ παρόντος προγράμματος προβλέπεται σειρά μέτρων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προσπάθειας ἢ ὁποία θὰ πρέπει νὰ ἀναληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου.

α. Χ ρ η μ α τ ο δ ό τ η σ ι ς τ ῆ ς κ ο ι ν ο τ ι κ ῆ ς κ α ι ἰ δ ι ω τ ι κ ῆ ς π ρ ω τ ο β ο υ λ ί α ς.

38. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κοινοτικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἡ δημιουργία πνεύματος συμμετογῆς τῶν κοινοτήτων εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν ταχείας ἀννψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου θὰ ἐπιδιωθῇ διὰ τῆς εὐρύτερας χρηματοδοτήσεως τῆς ἐκτελέσεως κοινωφελῶν ἔργων μικροτέρας ἐκτάσεως καὶ δαπάνης, ἀλλὰ ἀμέσου ἀποδόσεως. Τὰ ἐν λόγῳ ἔργα, προγραμματιζόμενα δι' ἐκάστην ζώνην ὡς συμπληρωματικὰ ἢ ὡς ἔργα ἀξιοποιήσεως τοῦ ὅλου προγράμματος ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν γεωργικῶν πόρων (μικρὰ ἐγγειοβελτιωτικὰ, ἔργα ἀγροτικῆς ὁδοποιίας, ὑδρεύσεως κλπ), θὰ συμβάλουν ἀμέσως εἰς τὴν δημιουργίαν προσθέτου ἀπασχολήσεως ἀγροτικοῦ δυναμικοῦ καὶ αὔξησιν τοῦ εἰ-

σοδήματος είτε εκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων είτε εκ τῆς ταχείας ἀποδόσεως αὐτῶν.

Τὸ σύνολον τῆς δαπάνης διὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 250 ἑκατομ. δραχμῶν. Οὐσιῶδες μέρος τῆς ἐν λόγω δαπάνης θὰ διατεθῆ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὄρεινῆς οἰκονομίας καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν τῶν ὄρεινῶν πληθυσμῶν, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἐκτεθὲν δασοπονικὸν πρόγραμμα.

39. Ἐξ ἄλλου, ἡ χρηματοδότησις τῶ δραστηριοτήτων τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων θὰ ἐξασφαλισθῆ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος καθοριζόμενα πλαίσια, εἴτε δι' ἀμέσου οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, εἴτε διὰ τῆς ἤδη ἀκολουθουμένης πιστωτικῆς πολιτικῆς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐπιδιώξεων ἐν σχέσει πρὸς τὴν προώθησιν ὠρισμένων καλλιεργειῶν.

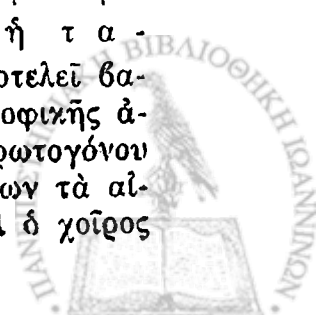
40. Οὕτω εἰς τὸ παρὸν πρόγραμμα προβλέπεται ἡ εἰς ταχὺν ρυθμὸν αὔξησις τῶν δ ι ' ἀ ν τ λ ῆ σ ε ω ς ἀ ρ δ ε ὑ σ ε ω ν, τῶν ὁποίων ἡ πραγματοποίησις θὰ ἐνισχυθῆ διὰ πιστώσεων μέσῳ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Ἡ τοιαύτη αὔξησις τῶν φρεάτων δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ ὑδροφόρα στρώματα τῶν περιοχῶν τῆς Ἡπείρου οὐσιαστικῶς εἶναι ἀνεκμετάλλευτα, ἐνῶ τὸ κόστος τῆς δι' ἀντλήσεως ἀρδεύσεως εἰς τὴν περιοχὴν ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸ διὰ τῆς ἐλευθέρου ροῆς τοιοῦτον. Διὰ τὴν πενταετίαν προβλέπεται ἡ διόρυξις 2.100 φρεάτων ἔναντι συνολικῆς δαπάνης 63 ἑκατομ. δραχμῶν.

41. Οὐσιαστικὴ προσπάθεια θὰ καταβληθῆ πρὸς ἐ π έ κ τ α σ ι ν τ ῶ ν φ υ τ ε ι ῶ ν εἰς τὰς καθωρισμένας ζώνας, διὰ τῆς παροχῆς μακροπροθέσμων καὶ χαμηλοτόκων δανείων, καλυπτόντων διὰ τῆς μακροτέρας ἀποδόσεως δένδρα σχεδὸν τὸ σύνολον τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης. Προβλέπεται οὕτω ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐσπεριδοειδῶν ἀπὸ 48.500 στέμματα τὸ ἔτος 1959 θ' ἀνέλθῃ εἰς 65.000 στρέμματα τὸ ἔτος 1964, ἔναντι συνολικῆς δαπάνης 55 ἑκατομ. δραχμῶν. Ἡ μεγαλύτερα ἐπέκτασις ἀναμένεται νὰ σημειωθῆ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἄρτης.

Ἐξ ἄλλου προβλέπεται σημαντικὴ ἐπέκτασις τῆς ἐλαιοκαλλιεργείας (ἀπὸ 142 χιλ. στρέμ. τὸ 1959 εἰς 181 χιλ. τὸ ἔτος 1964) ἰδίᾳ εἰς τὰς περιοχὰς Λάμαρα καὶ Μπόϊδα - Μαυρῆ, Ἄρτης καὶ Μαργαρίτιου, ἔναντι συνολικῆς δαπάνης 57 ἑκατομ. δραχμῶν. Αἱ νέαι ἐκτάσεις περιορίζονται κυρίως εἰς τὰ προαῆ τῶν διαφόρων ζωνῶν, ἐπιδιωκομένης ἐν προκειμένῳ καὶ τῆς προστασίας τοῦ ἐδάφους ἐκ τῆς διαβρώσεως.

Εἰς τὰς ἀμπελοφυτεῖας ἡ κατάστασις προβλέπεται νὰ παραμείνῃ σχεδὸν ἡ αὐτὴ κατὰ τὴν πενταετίαν, ἐνῶ ἀντιθέτως διὰ τὰς λοιπὰς ὁπώρας ἀναμένεται αὔξησις τῆς καλλιεργουμένης ἐκάσεως τῶν μὲν νωπῶν κατὰ 29% περίπου (ἀπὸ 34,4 χιλ. στρέμμ. σήμερον εἰς 44,6 χιλ. στρέμμ. τὸ 1964) τῶν δὲ ξηρῶν καρπῶν κατὰ 26% περίπου (ἀπὸ 32,8 χιλ. στρ. εἰς 41,4 χιλ. στρέμμ.). Ἡ μεγαλύτερα ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας νωπῶν καρπῶν ἀναμένεται νὰ σημειωθῆ εἰς τὴν περιοχὴν Ἰωαννίνων (κυρίως μηλέας, ἀγλαδέας καὶ θερουκοκέας), ξηρῶν δὲ εἰς τὰ ὄρεινά τῶν τεσσάρων νομῶν. Ἡ συνολικὴ δαπάνη ἐν προκειμένῳ προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 35 ἑκατομ. δραχμῶν.

42. Εἰς τὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἡπείρου ἡ τ α χ ε ῖ α ἀ ν ά π τ υ ξ ῖ ς τ ῆ ς κ τ η ν ο τ ρ ο φ ῖ α ς ἀποτελεῖ βασικὴν ἐπιδίωξιν τοῦ παρόντος προγράμματος. Τὸ ἐπίπεδον τῆς κτηνοτροφικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὴν Ἡπειρον εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς πρωτογόνου ποιμνιακῆς μορφῆς, μὲ ζῶα κατὰ κύριον λόγον ἀβελτίωτα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ αἰγοπρόβατα κατέχουν τὸ μεγαλύτερον μέρος. Ἡ βελτιωμένη ἀγέλας καὶ ὁ χοῖρος

αί δύο αὐταί πηγαί παραγωγῆς πρωτογενῶν προϊόντων, κατ' οὐσίαν ἀπουσιάζουν, με ἀποτέλεσμα τὴν μικρὰν παραγωγικότητα τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου καὶ τὴν διόγκωσιν τοῦ κόστους τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Ἠπειρὸν τὸ ἀναλογοῦν σήμερον κατὰ στρέμμα — καλλιεργουμένου — ἐδάφους ζῶν βάρους εἶναι 52 χιλιάγρα. Τὰ 20% τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀπαρτίζουσι τὰ ζῶα ἐργασίας, τὸ δὲ ὑπόλοιπον κατὰ 77% ἀποτελεῖται ἀπὸ αἰγοπρόβατα, ἧτοι ἀπὸ τὰ χαμηλῆς ἀποδόσεως ζῶα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ λοιπὰ παραγωγικὰ τοιαῦτα.

Αἱ περιοχαὶ τῶν κυρίως κτηνοτροφικῶν χωρῶν ὑπερτεροῦν τῆς Ἠπειροῦ ὄχι μόνον εἰς τὸν ὄγκον τοῦ κατὰ στρέμμα καλλιεργουμένου ἐδάφους ἀναλογοῦντος ζῶντος βάρους (διπλάσιον περίπου) καὶ τὴν κατὰ κύριον λόγον σύνθεσιν τοῦ ζῶντος τούτου βάρους, ἀπὸ ἀγελάδας καὶ χοίρους, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὸ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ἀγελάδων τῆς Ἠπειροῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως ὑστερεῖ σημαντικὰ ἐναντί τῶν βελτιωμένων ἀγελάδων ἄλλων χωρῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀντιπαραγωγικὴν διάρθρωσιν τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου, τὸ σημερινὸν χαμηλὸν ἐπίπεδον τοῦ ὄγκου τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς τῆς Ἠπειροῦ ὀφείλεται εἰς τὸν τρόπον διατροφῆς τῶν ζῶων καὶ τὰς πηγὰς προελεύσεως τῆς διατροφῆς των.

Σήμερον εἰς τὴν Ἠπειρὸν ἡ ἀναγκαία ποσότης τῆς ξηρᾶς οὐσίας διὰ τὴν διατροφήν τῶν αἰγοπροβάτων, ἀντλείται κατὰ 95% ἀπὸ τοὺς βοσκοτόπους καὶ κατὰ 5% ἀπὸ παραγομένας ἢ εἰσαγομένας κτηνοτροφίας, διὰ δὲ τὰ βοοειδῆ κατὰ 70% ἀπὸ τοὺς βοσκοτόπους καὶ κατὰ 30% ἀπὸ τὰς παραγομένας ἢ εἰσαγομένας κτηνοτροφίας.

Ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις τῆς διατροφῆς τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου τῆς Ἠπειροῦ ἀπὸ τὰς βοσκὰς ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ὑποσιτισμὸν τῶν ζῶων καὶ ἐπομένως τὴν χαμηλὴν ἀπόδοσιν των.

Ἀπὸ πλευρᾶς παραγωγῆς θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι εἰς τὴν Ἠπειρὸν ἔχομεν σήμερον 1050 χιλιάγρα. γάλακτος κατὰ τόννον ζῶντος βάρους παραγωγικῶν ζῶων καὶ 80 χιλιάγρα. ἐσφαγμένου κρέατος, ἐνῶ αἱ περιοχαὶ τῶν κτηνοτροφικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχουν 4.000 χιλιάγρα. καὶ 450 χιλιάγρα. ἀντιστοίχως.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῆς Ἠπειροῦ προβλέπεται ἡ αὐξήσις τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου εἰς χονδρὰ ζῶα (βοοειδῆ) καὶ εἰς χοίρους. Ἀπεναντίας ἐπιδιώκεται, βάσει τοῦ σχεδίου, ἐντονὸς περιορισμὸς τοῦ κεφαλαίου εἰς αἰγοπρόβατα, διὰ τὴν μείωσιν τῆς πίεσεως ἐπὶ τῶν βοσκοτόπων καὶ ἰδίως τῶν ἐπικλινῶν ἐδαφῶν τῶν καταλλήλων πρὸς ἀναδάσωσιν. Ἐξ ἄλλου, ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αἰγοπροβάτων καθίσταται ἀναγκαῖος καὶ λόγῳ τῆς μειώσεως τῶν πεδινῶν βοσκῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων θὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν. Κατεβλήθη προσπάθεια ἡ κατὰ περιοχὰς κτηνοτροφικὴ ἀνάπτυξις νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἰκανότητα τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης περιοχῆς—νὰ βαστάσῃ καὶ ἠῤῥξημένον ζωϊκὸν κεφάλαιον καὶ ζῶα μεγάλων ἀπαιτήσεων. Ἡ ἀναδιάρθρωσις αὕτη τῆς κτηνοτροφίας βασίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἰσαγωγὴν ζῶων ὑψηλῶν ἀποδόσεων καὶ κυρίως βοοειδῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ τῶν νῦν ὑπαρχόντων διὰ τῆς διασταυρώσεως.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀγελάδων ὑψηλῶν ἀποδόσεων ὑπολογίζεται νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τῶν 5.000 κεφαλῶν. Ἐξ ἄλλου προβλέπεται ἡ εἰσαγωγὴ 1.200 κεφαλῶν χοίρων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ λοιπὸν ζωϊκὸν κεφάλαιον, πλὴν τῆς μειώσεως τῶν αἰγοπροβάτων, προβλέπεται τοιαύτηκαὶ διὰ τὰ ἵπποειδῆ ἐργασίας καὶ παραγωγικὰ τοιαῦτα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἀνεφέρθησαν διὰ τὰ

αίγοπρόβατα, ἀφ' ἑτέρου δὲ, διότι παρατηρεῖται συσσώρευσις ζωϊκῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως ἐπαυξάνουσα τὸ κόστος τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ μείωσις αὕτη τῶν ζώων ἐργασίας ἀντικαθίσταται διὰ μηχανημάτων εἰς μικρότερον ὅμως βαθμὸν. Πρὸς τοῦτο προβλέπεται ἡ εἰσαγωγή ἐτησίως 83 περίπου ἐλκυστήρων, οἱ ὅποιοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντικαθιστοῦν τὴν ἀπόσβεσιν τῶν νῦν ὑπαρχόντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν γεωργίαν αὐξήσιν τῆς μηχανῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως. Διὰ τοῦ δημιουργηθησομένου νέου ζωϊκοῦ κεφαλαίου πραγματοποιεῖται πλήρης ἀναδιάρθρωσις τοῦτον, εἰς τρόπον ὥστε ἐνῶ μειοῦται τὸ ζῶν βάρος ἐν τούτοις αὐξάνει κατὰ πολὺ ἡ ἀπόδοσις τοῦ παραγωγικοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς εἰσαγωγῆς ζώων ὑψηλῶν ἀποδόσεων καὶ κυρίως βοοειδῶν.

Ἡ προβλεπομένη ἐξέλιξις τοῦ ζῶντος βάρους τοῦ κτηνοτροφικοῦ κεφαλαίου ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα 3 τοῦ παρόντος κειμένου.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου προκύπτει ὅτι μεταξὺ 1959 — 64, τὸ ζῶν βάρος τῶν βοοειδῶν θὰ αὐξηθῇ κατὰ 68%, τῶν χοίρων κατὰ 100%, τῶν πτηνῶν κατὰ 10%, ἐνῶ ἀντιθέτως τὸ ζῶν βάρος τῶν αἰγοπροβάτων θὰ μειωθῇ κατὰ 16% καὶ τῶν ἵπποειδῶν κατὰ 16%.

Βάσει τῶν ὡς ἄνω προβλέψεων, τὸ σύνολον τῶν ἐπενδύσεων διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 65 περίπου ἑκατομ. δραχμῶν διὰ τὴν πενταετίαν.

Ἡ χρηματοδότησις τῆς ἐπενδυτικῆς αὐτῆς προσπάθειας θὰ ἐξασφαλισθῇ συμφῶνως πρὸς τὰ τελευταίως ληφθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρα διὰ τῶν ὁποίων προβλέπεται ἡ παραγῆ δανείων μέχρις 8 ἐτῶν μὲ ἐπιτόκιον 2% ἐτησίως (ἔναντι 5 ἐτῶν καὶ ἐπιτοκίου 8% μέχρι τῆς λήψεως τῶν ἐν λόγω ἀποφάσεων) καλυπτόντων ὀλοκλήρον τὴν ἀξίαν τῶν ἀγοραζομένων ζώων.

43. Πλὴν τῆς ἐν λόγω εὐνοϊκῆς χρηματοδοτήσεως, ἐνίσχυσις προβλέπεται καὶ διὰ δ α π ά ν α ς ἐ γ κ α τ α σ τ ά σ ε ω ν ἐ ν σ τ α υ λ ι σ μ ο ῦ ζ ῶ ω ν καὶ λοιπὰς ἐγκαταστάσεις αἱ ὅποια ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθουν εἰς 80 περίπου ἑκατομ. δραχμῶν δι' ἄλλην τὴν πενταετίαν.

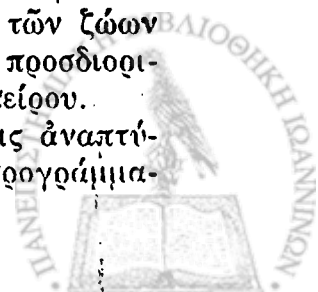
44. Παραλλήλως πρὸς τὰς προσπάθειας ἀναπτύξεως βελτιωμένης κτηνοτροφίας εἰς τὴν Ἡπειρον, προβλέπεται ἡ μερικὴ ἀ ν τ ι κ α τ ά σ τ α σ ι ς ζ ῶ ω ν ἐ ρ γ α σ ί α ς διὰ γ ε ω ρ γ ι κ ῶ ν μ η γ α ν ῶ ν, δοθέντος ὅτι ὁ σημερινὸς ἀριθμὸς τειούτων ζώων εἶναι ὑπερβολικὸς. Ὑπολογίζεται οὕτω ὅτι ἐνῶ ἡ Ἡπειρος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετηθῇ μὲ 6.460 τόνν. ζῶντος βάρους, ἀπασχολεῖ ἔλξιν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς 13,474 τόννους ζώων ἐργασίας.

Ἡ πίεσις τόσον ὀγκώδους ζωϊκοῦ κεφαλαίου ἐργασίας ἐπὶ τῶν βοσκοτόπων, ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν καὶ συνακολούθως ἐπὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καταλήγει ὄχι μόνον εἰς ὑποσιτισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ εἰς τὴν τελευταίαν ἀνάλυσιν, καὶ εἰς τὴν μείωσιν τῶν διαθέσιμων τροφῶν διὰ τὰς τοπικὰς ἀνάγκας διατροφῆς.

Ὁ πέννας ἀοιδιῶν τῶν ζώων ἐνοασίας ὑφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἔτασοῦς ὀδινοῦ δικτύου, εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους, εἰς τὸν πολυτεμαχισμὸν τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων καὶ εἰς τὸν αὐτοκαταναλωτικὸν χαρακτήρα τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων.

Ἐσ' ὅσον καὶ καθ' ὅν νοόνον θὰ ὑπερνικῶνται τὰ ἀναφεροθέντα μειονεκτήματα θὰ καταστῇ δυνατόν ἢ μὲ ταχύτερον ρυθμὸν ἀνικατάστασις τῶν ζώων ἐργασίας δι' ἐλκυστήρων καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῶν μέχρι τοῦ ὅριου τοῦ προσδιοριζομένου ἀπὸ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους ἐκάστης περιοχῆς τῆς Ἡπείρου.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τοῦτο θεωρεῖται καὶ ὡς προϋπόθεσις ἀναπτύξεως τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου εἰς παραγωγικὰ ζῶα, διὰ τοῦ παρόντος προγράμμα-

τος επιδιώκεται ή αντιζατάστασις 3-430 τόννων (ζώντος βάρους) ζώνων έργασίας δι' άντιστοίχου μηχανικῆς δυνάμεως (27.455 H.P.).

Τὸ σύνολον τῶν ἐπενδύσεων διὰ τὴν προαναφερθεῖσαν ἐκμηχάνισιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἡλείρου θὰ εἶναι τῆς τάξεως τῶν 92 ἑκατομ. δραχ. διὰ τὴν εἰσαγωγὴν 33.815 μηχανικῶν ἰππων, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς ἀντιζατάστασιν τῆς προαναφερθείσης μειώσεως τῶν ζώνων έργασίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν ἀντιζατάστασιν τῶν ἤδη ὑπαρχόντων καὶ κατὰ 50% ἀποσβεσθέντων ἐλκυστήρων καὶ λοιπῶν μηχανῶν.

45. **Εἰς τὸν δασικὸν τομέα.** πέραν τῶν δαπανῶν δι' ἔργα εἰς δημοσίας ἐκτάσεις, τὸ πρόγραμμα προβλέπει συνολικὴν δαπάνην 45 ἑκατ. δραχ. δι' ἐκτέλεσιν ἔργων εἰς μὴ δημόσια δάση. Ἡ ἐν λόγῳ δαπάνη ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν 52 χιλιομ. δασικῶν ὁδῶν, ἀναδασώσεως καὶ ἔργα στερεώσεως ἑδαφῶν ἐπὶ ἐκτάσεως 52 χιλ. στρεμμάτων ὡς ἐπίσης καὶ ἔργα προστασίας τῶν δασῶν. Ἐξ ἄλλου προβλέπεται ἡ ὑπὸ εἰνοϊκοῦς ὁρους (μικρὰ διάσκηια, χαμηλὸς τόκος, κάλυψις μεγάλου μέρους ἢ καὶ ὁλοκλήρου τῆς δαπάνης) χορήγησις δανείων εἰς ἰδιώτας ἢ συνεταιρισμοῦς διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἐπενδύσεων εἰς τὸν τομέα αὐτὸν.

46. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρου πίνακος, τὸ σύνολον τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 590 ἑκατομ. δραχμῶν κατὰ τὴν πενταετίαν.

Πίναξ Β

Ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν

Τομεῖς	ἑκατομ. δραχ.	Ποσοτικαία κατανομὴ
Ἀρδεύσεις δι' ἀνιλήσεων	68	10,7
Φυτεῖαι	145	24,6
Κτηνοτροφικὸν κεφάλαιον	65	11,0
Ἐγκαταστάσεις	80	13,6
Μηχανήματα καὶ λοιπὸς τεχν. ἐξοπλισμὸς	92	15,6
Ἐγγειοὶ βελτιώσεις	100	16,9
Δάση	45	7,6
Σύνολον	590	100

47. Πλὴν τῆς προβλεπομένης ὡς ἄνω ὑπὸ εἰνοϊκοῦς ὁρους χρηματοδοτήσεως τῆς ἐπενδυτικῆς προσπάθειας τῶν ἰδιωτῶν, προβλέπεται ἐπίσης ἡ ἄμεσος οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις αὐτῶν, ὑπὸ μορφήν ἐπιδοτήσεων, εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐκ τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων ἐπιτυγχάνεται ἀποτέλεσμα κοινῆς ὠφελείας (ὡς, π.χ. ἡ προστασία τῶν ἑδαφῶν διὰ τῶν ἐλαιοφυτεύσεων) ἢ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν δραστηριοτήτων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι κρίνονται ὡς βασικῆς σπουδαιότητος (π.χ. κτηνοτροφία, εἰσαγωγὴ νέων καλλιθεργειῶν κ.λπ.) διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν στόχων τοῦ προγράμματος.

48. Ἐξ ἄλλου, διὰ τοῦ καταλλήλου συνδυασμοῦ τῆς ἀγροτικῆς πίστεως καὶ τοῦ προγράμματος γεωργικῶν ἐφαρμογῶν, θὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ὑπὸ εἰνοϊκωτέρου ὁρους χρηματοδότησις τῶν δαπανῶν ἐκμεταλλεύσεως (λιπάσματα, ἐλλεικτοὶ σπόροι, σύνθετοι ζωοτροφαι κ.λπ.). Αἱ ἐν λόγῳ δαπάναι προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθουν εἰς 400 περίπου ἑκατομ. δραχμῶν τὸ ἔτος 1964 ἔναντι 260 ἑκατομ. τὸ ἔτος 1959.

β. Ἡ δ ο ρ γ ά ν ω σ ι ς ἀ γ ρ ο τ ι κ ῆ ς ἀ ν α π τ ῦ ξ ε ω ς

εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἠπείρου.

49. Ἡ περιορισμένη ἀποδοτικότητα τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως τῆς Ἠπείρου ὀφείλεται εἰς τὴν μικρὰν ἔκτασιν τοῦ κλήρου ἐπιτεινομένη καὶ ἀπὸ ἄλλα αἷτια μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν προέχουσαν θέσιν κατέχει ὁ πολυτεμαχισμὸς τοῦ ἤδη μικροῦ αὐτοῦ κλήρου τῆς Ἠπείρου.

Ὁ πολυτεμαχισμὸς αὐτὸς τῆς γῆς καθίσταται περισσότερο ἔντονος ὅσον προχωροῦμεν ἀπὸ τὰς πεδινὰς παραλιακὰς ἐκτάσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὰ ὄρηνα.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ὅτι οὐχὶ σπανίως συναντᾶται τὸ γεγονός τοῦ νὰ ἀποτελῆται μίᾳ ἐκμετάλλευσιν ἀγροτικῆ ἀπὸ 10 στρ. καὶ νὰ ἀπαριθμῆ 5 — 8 τεμάχια ἢ καὶ περισσότερα.

Παρὰ τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὅλου προγράμματος (μείωσις τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἐφαρμογὴ νέων τεχνικῶν μεθόδων κλπ.) ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων, τὸ παρὸν πρόγραμμα προβλέπει τὴν παράλληλον ἀντιμετώπισιν τοῦ πολυτεμαχισμοῦ αὐτῶν διὰ τοῦ ἀναδαμοῦ.

Εἰς τὸ παρὸν σγέδιον προβλέπεται ὁ ἀναδαμὸς ἐπὶ ἐκτάσεως 300.000 στρ., ἔναντι συνολικῆς δαπάνης 7,5 ἑκατομ. δραχ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀναμένεται ὁ περιορισμὸς δυσμενῶν ἀποτελεσμάτων ὡς ἡ πλημμελὴς καλλιέργεια τῆς γῆς, ἡ ἔλλειψις ἐπακοῦς ἐπιβλέψεως καὶ παρακολουθήσεως τῶν καλλιεργειῶν, αἱ δαπάναι μεταφορᾶς, ἡ ἀπώλεια γρόνου κλπ.

50. Ἐξ ἄλλου, ἡ κατάλληλος ὀργάνωσις τῆς πιστοδοτήσεως καὶ τῆς τεχνικῆς βοηθείας πρὸς τοὺς ἀγρότας θὰ συμβάλῃ οὐσιαστικῶς εἰς τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τῆς ἀγροτικῆς ἐπιχειρήσεως.

Πρὸς τοῦτοις, προβλέπεται ἡ ἐπιτάγνσις τῆς δημιουργίας ὀργανισμῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, συμφώνως πρὸς τὸ Ν. Δ. 3881)1958, οἱ ὁποῖοι δύνανται ταχῶτα νὰ ἀποτελέσουν κέντρα γεωργοοικονομικῆς ἀναπτύξεως, τόσον διὰ τῆς καλλιτέρας ὀργανώσεως τῆς κρατικῆς ἐπευβάσεως ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀμέσου παρακολουθήσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος. Παράλληλως, θὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ βελτίωσις τῶν συνεταιριστικῶν καὶ κοινοτικῶν ὀργανώσεων διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαιτητῶν προϋποθέσεων ἀποτελεσματικῆς συνεργασίας τῶν τοπικῶν πληθυσμῶν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προγράμματος.

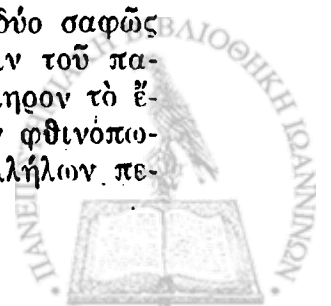
Σκόπιμος θεωρεῖται ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ δημιουργία τοπικῶν ἐπιτροπῶν εἰς τὰς ὄρεινὰς ζῶνας τῆς Ἠπείρου, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν οικονομικῶν δραστηριοτήτων εἰς τὰς ἐν λόγῳ πελοιάς ὡς καὶ τῶν φυσικῶν πόρων αὐτῶν.

Καθ' ἣν ἔκτασιν τὰ προβλεπόμενα ἔργα ἐπιπίπτουν εἰς τὰ ὄρια τῶν Νομαρχιακῶν Ταμιείων, ὁ συντονισμὸς τῶν καθ' ἕκαστα ἀρμοδιοτήτων δέον ὅπως ἐπιτυγγάνεται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν Νομαρχιῶν, εἰς τρόπον ὥστε αἱ δραστηριότητες τῶν ὀργανισμῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν, τῶν ἐπιτροπῶν ἀναπτύξεως ὄρεινῆς οἰκονομίας καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν μικρῶν κοινοφελῶν νὰ ἀποτελέσουν ἐν ὀργανικῶν σύνολον εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ὅλου προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς Ἠπείρου.

γ. Ὀ ρ γ ἄ ν ω σ ι ς τ ῆ ς ἄ γ ο ρ ᾶ ς.

51. Παράλληλως πρὸς τὰς καταβαλλομένας προσπάθειάς διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς ἀντιστοίχως μέρηνα προβλέπεται εἰς τὸ παρὸν πρόγραμμα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς διαθέσεως τῶν παραγόμενων προϊόντων.

Ἡ πολιτικὴ αὔξησεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀκολουθεῖ δύο σαφῶς καθωρισμένας κατευθύνσεις. Ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἐπιδιώκει τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ παραγωγικοῦ κύκλου πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκμεταλλεύσεως τῆς γῆς καθ' ὀλόκληρον τὸ ἔτος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐνδιαμέσων καλλιεργειῶν (εἰδικώτερον τῶν φθινόπωρινῶν καὶ χειμερινῶν λαχανικῶν) καὶ διὰ τῆς υἱοθετήσεως τῶν καταλλήλων πε-

ριοδικῶν καλλιεργειῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου αὐξάνεται πρὸ παντὸς ἡ παραγωγή τῶν προϊόντων ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶναι προωρισμένα νὰ αὐξήσουν τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν καὶ νὰ ὑψώσουν τὴν θρεπτικὴν ἰκανότητα τῆς θερμίδος τῆς κυρίως διαίτης ὡς τὸ κρέας, τὸ γάλα, τὰ λίπη καὶ τὰ παράγωγα τούτων. Ἀφ' ἐτέρου στήριζεται ἐπὶ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν τῆς Ἠπείρου (κλίμα μεσογειακόν, μὲ θέρους ξηρὸν ἀλλὰ μὲ συνολικὸν ἐτήσιον ὄμβρον ἰδιαιτέρως ἄφθονον) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἀρδευομένων καλλιεργειῶν λίαν ἐξειδικευμένων, ὡς τῶν ὀπωροκηπευτικῶν, τοῦ βάμβακος, τῶν τεύτλων πρὸς (παραγωγήν σακχάρους) καὶ τοῦ καπνοῦ, ὅλων προωρισμένων νὰ παραγάγουν ποσότητας αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ τὴν κατανάλωσιν τῆς περιοχῆς καὶ αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν ὅθεν νὰ διατεθοῦν εἰς ἀγορὰς ἐκτὸς τῆς περιοχῆς καὶ πρὸ παντὸς εἰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα ἐμφαίνεται ἡ προβλεπομένη παραγωγή καὶ κατανάλωσις ὠρισμένων γεωργικῶν προϊόντων κατὰ τὸ ἔτος 1964, ὡς καὶ τὸ προκύπτον πλεόνασμα δι' ἐξαγωγήν ἢ βιομηχανοποίησιν.

Πίναξ 9
Πλεόνασμα ἀγροτικῶν προϊόντων πρὸς ἐξαγωγήν
καὶ βιομηχανοποίησιν κατὰ τὸ ἔτος 1964

Προϊόντα	Κατὰ κεφαλὴν	Σύνολον	Παραγωγή	Πλεόνασμα
	κατανάλωσις Ἠπείρου	καταναλώσεως	Ἠπείρου	πρὸς ἐξαγωγήν ἢ βιομηχανοποίησιν
	Χιλιόγρ.	Χιλ. τόννοι	Χιλ. τόννοι	Χιλ. τόννοι
Πρόϊμα σιτηρὰ	185	69,1	31	38
Γάλα	44	16	89	73
Κρέας	14	5,2	5,6	0,4
Λαχανικά	110	41	177	13,6
Νωπαὶ ὀπῶραι	30	32	24	8
Ξηροὶ καρποὶ	2	0,7	5,8	5,1
Ἐλαιόλαδον καὶ λοιπὰ φυτ. ἔλαια	14	5,2	5,2	—
Ἐσπεριδοειδῆ	20	7,5	132	124,5
Καπνὸς	1,6	0,6	5,3	4,7
Βάμβαξ	3,8	1,4	7,5	6,1

52. Συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς κατευθύνσεις τοῦ Ἐθνικοῦ προγράμματος, ἡ πολιτικὴ ὀργάνωσις τῆς διαθέσεως τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων εἰς τὴν Ἠπείρου, ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν δημιουργίαν καταλλήλου ὑποδομῆς καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὀργανωτικῶν προϋποθέσεων ἐπιτυχοῦς ἐμπορίας τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Εἰς τοῦτο θὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικῶς καὶ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς βελτιώσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοῦ ὀδικοῦ δικτύου, τῶν λιμένων καὶ τῶν λοιπῶν ἔργων βασικῆς ὑποδομῆς τῆς περιοχῆς, τῶν σχετικῶν προγραμμάτων διαμόρφωθέντων συμφώνως καὶ πρὸς τὰς προβλεπομένας ἀνάγκας ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως τῆς Ἠπείρου.

Διὰ τοῦ παρόντος προγράμματος θὰ ἐπιδιωχθῆ συστηματικῶς ἡ τ υ π ο π ο ἰ ἡ σ ι ς τῆς παραγωγῆς, ἡ σ υ ν τ ῆ ρ ῆ σ ι ς καὶ σ ὑ σ κ ε υ α σ ἱ α τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τέλος δὲ ἡ καλλιτέρα ὀργάνωσις τῆς ἐμπορίας αὐτῶν, ὡς ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις ἐπιτεύξεως τῶν τεθέντων στόχων αὐξήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εισοδήματος καὶ τῆς ἀπασχολήσεως. Ὡς ἀναπτύσσεται εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον, τὸ Πρόγραμμα προβλέπει παραλλήλως τὴν ἴδουσιν σειρὰς

βιομηχανιών ἐπεξεργασίας ἀγροτικῶν προϊόντων διὰ τὴν πλήρη ἀξιοποίησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς.

Ὅτω αἱ ἀρμόδιαι ὑπηρεσίαι συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ προγράμματος, θὰ κατευθύνουν τοὺς ἀγρότας εἰς τὴν καλλιέργειαν προϊόντων ποιότητος ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καταναλώσεως. Ἡ συμμόρφωσις τῆς παραγωγῆς πρὸς τὰς προτιμήσεις τῆς καταναλώσεως συνεπάγεται τὴν καλὴν ἐμφάνισιν τῶν προϊόντων, ἢ ὅποια πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς τοὺς διεθνεῖς κανόνας τοῦ καθορισθέντος ἰδία διὰ τὴν συσκευασίαν τῶν ὀπωρῶν καὶ τῶν λαχανικῶν.

Ἡ πειθάρχισις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν προϊόντων, εἶναι δυσχερῆς λόγῳ τῶν κεκτημένων συνηθειῶν, εἶναι ὅμως εὐκολώτερον νὰ ἐπιτευχθῇ προκειμένου περὶ νέων καλλιεργειῶν ὡς εἶναι αἱ ἀρδευτικά. Αἱ ἀρμόδιαι τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι θὰ ἀσκοῦν τὸν προσήκοντα ἔλεγχον κατὰ τὴν προμήθειαν τῶν φυτῶν καὶ τῶν σπόρων ποὺ ἔχουν ἐπιλεγῆ ὡς οἱ μᾶλλον ἀρμόζοντες εἰς κάθε περίπτωση.

Ἐξ ἄλλου προβλέπεται ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν συνεταιριστικῶν ἢ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἢ ἡ ἴδρυσις νέων τοιούτων, διὰ τὴν συντήρησιν, ἐναποθήκευσιν, συσκευασίαν καὶ μεταφορὰν τῶν προϊόντων. Ἡ ἐν λόγῳ ἐνίσχυσις θὰ συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐκπόνησιν μελετῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀπαραιτήτων ἐγκαταστάσεων, εἰς τὴν τεχνικὴν βοήθειαν κατὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν χρηματοδότησιν, ὑπὸ εὐνοϊκοῦ ὄρους, τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῶν δαπανῶν ἐπενδύσεων καὶ ἐκμεταλλεύσεως. Διὰ τὰς μεγαλυτέρας ἐγκαταστάσεις, τὸ θέμα ἐξετάζεται, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς προβλεπομένας βιομηχανίας, εἰς τὸ ἐπόμενο κεφάλαιον.

II. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

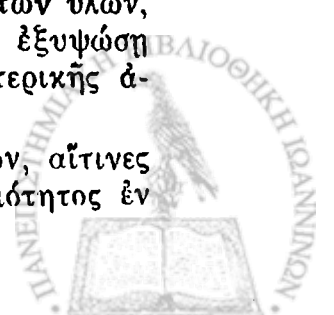
1. Εἰσαγωγή

53. Ἡ Ἑπίγειος δὲν παρουσίαζεν μέχρι τοῦδε οὐνοϊκὰς συνθήκας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεταποιητικῶν βιομηχανιῶν. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ μας ἦτο περιορισμένη ἐνῶ ἐστερεῖτο ἀποτελεσματικῶν συγκοινωνιῶν μὲ τὰς ἄλλας περιφερείας τῆς Ἑλλάδος αἱ ὅποια θῆ ἠδύνατο νὰ ἀπορροφήσουν τὰ προϊόντα της. Οὐτε ἔξ ἄλλου ὑπῆρξαν μέχρι σήμερον ἄλλαι συνθήκαι (ὡς ἡ ἀφθονία πρώτων ὑλῶν ἢ εὐθηνῆς ἐνεργείας) αἱ ὅποια θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσουν τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς περιοχῆς.

Ἐξ ἄλλου προφανῆς εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐνὸς μεγάλου ἀστικοῦ κέντρου, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ταυτοχρόνως ἡ ἀγορὰ καταναλώσεως τῶν προϊόντων τῆς πέριξ αὐτοῦ περιοχῆς καὶ ὁ τόπος συγκεντρώσεως τῆς τεχνικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑποδομῆς ἀπαραιτήτου εἰς μίαν σύγχρονον βιομηχανίαν.

Μερικαὶ ἐκ τῶν συνθηκῶν τούτων θὰ μεταβληθοῦν ταχέως διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως. Ὅχι μόνον αἱ μεταφοραὶ θὰ δευκολυνθοῦν καὶ θὰ καταστοῦν εὐθηνότεραι (γεγονὸς τὸ ὁποῖον θὰ μείωσιν τὰς συνεπείας τῆς ἀπομονώσεως τῆς περιοχῆς) ἀλλὰ προπαντὸς ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς γεωργίας θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν προμήθειαν ἐν ἀφθονίᾳ ὠρισμένων πρώτων ὑλῶν, θὰ προωθήσῃ τὴν μεγαλυτέραν συγκέντρωσιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ θὰ ἐξυψώσῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον συμβάλλουσα οὕτω εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς.

54. Πρὸς τούτοις, ἐν ὄψει τῶν σημερινῶν ὀργανικῶν συνθηκῶν, αἵτινες συνθέτουν τὸ ὑφιστάμενον κλίμα ἐνασχήσεως βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἐν

Ἡπειρῶ, καὶ καθιστοῦν συνεπῶς δύσκολον τὴν ταυτόχρονον ἀνάπτυξιν τῶν ἐπὶ μέρους τομέων τῆς βιομηχανίας, ἢ διὰ τοῦ παρόντος Προγράμματος ἀκολουθησομένη Κυβερνητικὴ πολιτικὴ ἀποβλέπει:

Π ρ ῶ τ ο ν, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν ἐκείνων τῶν δραστηριοτήτων τοῦ δευτερογενοῦς τομέως, αἵτινες πληροῦν προϋποθέσεις ταχύτερας ἀναπτύξεως καὶ ἀμεσώτερας ἀξιοποιήσεως τῶν εὐεργετικῶν ἀποτελεσμάτων τόσον τῆς διενεργηθείσης, ὅσον καὶ τῆς προβλεπομένης ἐπεμβάσεως εἰς τὸν γεωργικὸν τομέα, (βιομηχανίαι χρησιμοποιοῦσαι γεωργικὰς πρώτας ὕλας). Εἰς τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῶν δραστηριοτήτων ἐκείνων αἵτινες ἀκολουθοῦν αὐτομάτως τὴν πρώτην προσπάθειαν βιομηχανικῆς ἐπεκτάσεως (βιομηχανίαι ἐπισκευῶν, ἐλαφραὶ μηχανολογικαὶ κατασκευαὶ κλπ.). Εἰς τὴν ἐνίσχυσιν ἐπίσης τῶν ἐκ παραδόσεως μεταποιητικῶν δραστηριοτήτων τῆς περιοχῆς οὕτως ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ δυναμικὴ ἔνταξις τῆς Ἡπειρωτικῆς χειροτεχνίας καὶ βιοτεχνίας εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐπιδιωγομένης οικονομικῆς ἀναπτύξεως.

Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν ἄλλων βιομηχανιῶν, ἡ σχετικὴ προσπάθεια θέλει στραφῆ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀπαραιτητῶν προϋποθέσεων αἵτινες θεωροῦνται ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐδραίωσιν περαιτέρω ἐπεμβάσεως μὲ σκοπὸν:

α) Τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς διαδικασίας αὐτοδυνάμου ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς. Τοῦτο ἀποκτᾷ μεγαλυτέραν σημασίαν ἰδίᾳ ἐν ᾧ τῶν διαμορφουμένων ἐξελίξεων εὐρύτερας οικονομικῆς συνεργασίας διεθνῶς καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν γῶρον.

β) Τὴν σμίξουνσιν ὑφισταμένων διαφορῶν ἔναντι ἄλλων πλέον ἀνεπτυγμένων περιοχῶν τῆς γῶρας.

Ἐν προκειμένῳ καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω θέλει,

α) Διενεργηθῆ ἔντατικὴ ἔρευνα τοῦ ὑπεδάφους πρὸς διαπίστωσιν καὶ ἀξιολόγησιν πιθανῶν ἀποθεμάτων φυσικοῦ πλούτου, δικαιολογούντων ἴδρυσιν νέων βιομηχανιῶν (ἐξορυκτικῶν καὶ κατασκευαστικῶν).

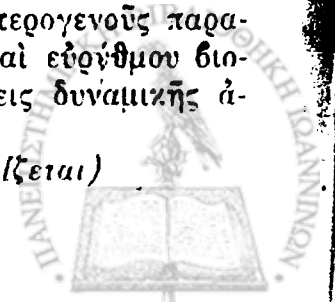
β) Μελετηθῆ ἡ δυνατότης σταδιακῆς ἐπεκτάσεως εἰς τὴν Ἡπειρῶν, ὑφισταμένων βιομηχανιῶν εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς γῶρας πρὸς κάλυψιν τοπικῶν καὶ γενικωτέρων ἀναγκῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ἀμεσώτερας ἀνάγκας οικονομικῆς ἀναπτύξεως (τσιμέντα, λιπάσματα, οἰκοδομικαὶ βιομηχανίαι ἐν γένει, λατομεῖα, χημικαὶ βιομηχανίαι κλπ.).

γ) Ἐξετασθῆ ἡ πιθανότης ἰδρύσεως ἐν Ἡπειρῶ, κλάδων ἢ καὶ αὐτοτελῶν μονάδων ξένων βιομηχανιῶν (συναρμολόγησις μηχανημάτων, μερικαὶ κατασκευαὶ, κλπ.) ἰδίᾳ εἰς ἐπιλιμένα κέντρα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἑλληνικῆς καὶ ξένης ἀγορᾶς.

Αἱ διαπιστώσεις αὗται καὶ ἡ προβλεπομένη πορεία τῶν ἀνωτέρω ἐξελίξεων θὰ ἀποτελέσουν, γνώμονα λήψεως τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων ἀποσκοπούντων εἰς τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρόνον, τὴν μορφήν καὶ ἔκτασιν τῆς ἀναληφθησομένης ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται σαφές ὅτι σκοπὸς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀποτελεῖ ἡ πάση θυσίᾳ ἐντυπωσιακὴ ἐκβιομηχανίσις ἥτις θὰ κατέληγε εἰς τὴν δημιουργίαν δασμοβιῶτων καὶ ἀντιοικονομικῶν μονάδων, ἀλλὰ τοῦναντίον ἡ ἔντατικὴ προσπάθεια ἐνίσχυσεως τῶν φάσεων ἐκείνων τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς αἵτινες ἀπολήγουν εἰς τὴν δημιουργίαν πυρήνων ὕγιους καὶ εὐρύθμου βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ συνεπῶς διευρύνουν τὰς προϋποθέσεις δυναμικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν λοιπῶν τομέων τῆς οἰκονομίας.

(Συνεχίζεται)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ήταν τότε που πάσχιζα να λυτρωθῶ ἀπὸ τὸ κυνηγητὸ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Εἶχα σταθῆ σὲ μιὰ σχισμὴ τοῦ χρόνου καὶ προσπαθοῦσα νὰ πάρω δύναμιν ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις μου. Ἐμοιαζα μ' ἕνα ἀψηλο πρᾶγμα μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα γεμάτη οὐρανό. Ἐκείνη καθόταν στὴν ἄκρη τῆς βεράντας καὶ κυνηγοῦσε μὲ τὰ μάτια τῆς πεταλοῦδες. Τώρα σκέφτομαι πόσο δύσκολο εἶναι νὰ κυνηγᾷς τὶς πεταλοῦδες καὶ τὶς θύψεις... — «Βρὲ σεῖς, ἔσκουζε ὁ Στέργιος τρίβοντας τὴν καρβάνια του. Τὶ τὰ πῆρατε βρὲ τὰ ζουζούνια; Γιὰ σκουλήκια, νὰ τάχετε πάντοτε τοῦ χεριοῦ σας;» — «Καλαμαράδες, χαζοπούλια, συμπλήρωνε κι' ὁ δεκανέας. Τὰ μάτια τῆς Νέλλης καὶ πράσινα ἄλλα. Τὰ πολυβόλα νὰ μοῦ πῆς. Τὶ μάτια ἔχουν τὰ πολυβόλα... Αὐτὸ δὲν τὸδατε:».

Γιὰ τὴ Νέλλη εἶχε μιλήσει ὁ Στρατῆς. Ζοῦσε, ἔλεγε, μέσα του κι' ἄς εἶχαν περάσει χρόνια. Τοῦ εἶχε γίνει ἕνας τύραννος. Προσπαθοῦσε νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὸν ἐπιβάτη της, γὰ μείνη μόνος του, μὰ χῶνονταν βαθύτερα στὸ βάλτο. Ἡ Νέλλη ἦταν πάνω στὴν καρδιά του, ἀνακατωμένη μὲ τὸν ψίδυρο τοῦ ἀέρα. Τὴ νύχτα ξέπρευγε ἀπὸ τὴ φωτογραφία, πατοῦσε στὶς μύτες τῶν ποδιῶν γιὰ νὰ μὴ ξιπνήσει τοὺς ἄλλους, κι' ἔφερονε γύρα στὸ ἀμπόι. Τακτοποιοῦσε τὰ πράγματα, χάιδευε τὰ μαλλιά τῶν φαντάρων κι' ὕστερα καθόταν σὲ μιὰ γωνιά καὶ παρακολουθοῦσε τὴν ἀνάστα τους. Ὁ Στρατῆς ἔμεινε ὅλη τὴ νύχτα ἀγρυπνὸς καὶ τὴν παραφίλαγε. Μὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τῆς μιλήσει γιατί ἔνοιωθε ὡς θὰ τὴν ἔχανε γιὰ πάντα. Θὰ ξαναγίνε στὴ φωτογραφία καὶ θὰ γινόταν ἕνα ἀψηλο εἶδωλο...

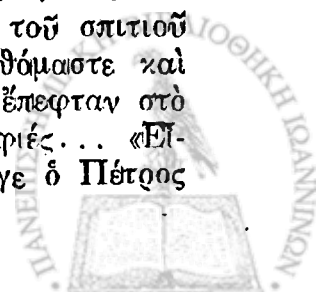
— «Σκέφτεσαι; ρώτησε ἡ γυναῖκα δειλά. Δὲν πῆρε ἀπάντηση. Σκέφτεσαι; ἔπαυσε ἔλαβε δυνατώτερα.

— «Ὁχι, θυμῶμαι...»

Ὁ Στρατῆς δὲ μπορούσε νὰ βρῆ ἡσυχία πουθενά. Ὁ χώρος τοῦ μικροῦ δωματίου τῶν μετόπισθεν τοῦ εἶχε γίνει ἕνα βάρος ἀσίμωτο. Πίσω ἀπὸ κάθε λόγο, πίσω ἀπὸ κάθε κίνηση ὅλων μας κρυβόταν γι' αὐτὸν καὶ μιὰ ὑποψία. Τὸ πρόσωπό του εἶχε μεταβληθῆ σὲ μιὰ μόνιμη μάσκα ἀνησυχίας. Στιγμές, στιγμές τὸ μάτι του σκλήρωνε κι' ἔνοιωθε νὰ ξεπετάγονται ἀπὸ καὶ ἀμέτρητες μικρὲς λεπίδες μίσους. Χῶνονταν βαθειὰ στοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα καὶ γύρευαν νὰ τὰ ξεσκίσουν. Ἄλλοτε πάλι ἔπαυτε ἀνάμεσά μας μιὰ σιωπὴ τοῦ νόμιζες πὼς ὁ κόσμος εἶχε ἀπολιθωθῆ. Ὑστερα ὁ πέτρινος ἀέρας ἔσπαζε ἀπὸ ἕνα οὐρλιαχτὸ κι' ἔπαυτε ἕνας σωρὸς χαλίκια στὰ πόδια μας. Κι' ὁ Στρατῆς ἔχωνε τὰ χέρια του παντοῦ, ἀνακάττειε τὸ σωρὸ καὶ πάσχιζε νὰ βρῆ τὴ χαμένη φωτογραφία τῆς Νέλλης. Σὲ κάτι τέτοιες στιγμὲς μᾶς ἔπιανε ὁ δεκανέας καὶ παρεξηγοῦσε τὴ σιωπὴ μας. — «Χαζοπούλια! Δὲν ἔχουν τρεῖς μέρες ποὺ βγήκαν ἀπὸ τὸ χαράκιμα κι' ἄρχισαν πάλι τὶς φιλοσοφίες καὶ τὰ ὄνειρα... Ποῦ θὰ μοῦ πᾶτε... Θὰ σᾶς περάσει πουλάκια μου. Θὰ σᾶς περάσει...».

Ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κήπου σηκώθηκε ἕνας ἀέρας ἑλαφρὸς καὶ γέμισε μὲ ὑγρὴ γεύση τὴν ἀτμόσφαιρα. — «Θὰ βρέξει, μουρομούρισε ἡ γυναῖκα καὶ τραβήχτηκε σὲ μιὰ ἀπάνειμη θέση τῆς βεράντας.

Βροχὴ... βροχὴ... βροχὴ... Μέρους, νύχτες βροχὴ... Τὸ σπίτι εἶχε γίνει μιὰ κιβωτὸς μὲ ὑγροὺς τοίχους ποὺ πάνω τους σχεδιάσαμε μὲ τὰ δάχτυλα τὶς ἐλπίδες μας. Κάτι ἀλλόκοτα σχέδια, σὰν ἐκεῖνα ποὺ κάναμε ὅταν εἴμαστε μικρὰ παιδιά. Στὰ τετραδία ἢ στὰ θαμπὰ τζάμια τοῦ σπιτιοῦ μας, ὅταν τελειώναμε καθάμαστε καὶ μετροῦσαμε τὶς σταγόνες ποὺ ἔπεφταν στὸ πάτωμα ἀπὸ τὶς ὑγρὲς ζωγραφιές... «Εἶναι ἡ ἔμπνευσή μας...», ἔλεγε ὁ Πέτρος

και γελοῖσε. Γελοῖσαμε και μεῖς και προσπαθοῖσαμε να τις μαζέψουμε μέσα στις χούφτες τῆς καρδιάς μας. Χαμένος κόπος. Μπερδεύονταν ἀνάμεσα οι σφαῖρες ἀπὸ τὰ πολυβόλα και τις σκότωναν.— «Ὅταν θὰ βγάλω ἐφημερίδα — ἦταν ἡ μόνιμη ἐπαχὸς τοῦ Πέτρου σὲ κάθε κουβέντα του— όταν θὰ βγάλω ἐφημερίδα κάθε μέρα θὰ βάζω κι' ἀπὸ μιὰ τέτοια ζωγραφιά. Θὰ τις ἀναστήσω ἐγὼ, θὰ τὸ δῆτε Δὲ θὰ τις ἀφήσω νὰ πεθάνουν. Καὶ στὴν ἄκρη μιὰ σταγόνα. Κάθε φορὰ κι' ἀπὸ μιὰ σταγόνα. Γιὰ ὑπογραφή...». Ὁ Πέτρος ἦταν γεμάτος αἰσιοδοξία. «Ὅταν τελειώση ὁ πόλεμος. Ὅταν... όταν...». Προσπαθοῖσαμε — ἀνάληγτα — νὰ φαρμακωνίουμε τὸν ἐνθουσιασμό του, βάζοντας σφίνες σκεπτικισμοῦ στὰ ὄνειρά του. Ὅμως αὐτὸς εἶχε χαράξει τὸ δρόμο του. Καὶ τὸν ἀκολοῦθησε ὡς τὸ τέλος μὲ συνέπεια. Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες κόκκινες σταγόνες φῆτρωσαν πάνω στὸ ἄσπρο του πουκάμισο. Ὁ Πέτρος τις ἔβλεπε και χαμογελοῦσε. «Ἡ ἔμπνευσή μας... Δὲ σὰς τῶλεγα...». Κι' ἔκλεισε τὰ μάτια του.

— «Ἦθελα νάξερὰ ποῦ τρέχει ὁ νοῦς σου», ξαναμίλησε ἡ γυναίκα ἀπὸ τὴ θέση τῆς.

— Στὸν Πέτρο... Καὶ στὴ βροχή...

— Στὴ βροχή;

— Ναί, στὴ βροχή...

Λοιπὸν ἐκείνη τὴ νύχτα εἶχαν ἀνοίξει οἱ καταρράκτες τ' οὐρανοῦ. Ἐμεῖς καθόμαστε ἄγριτοι και πλάθαμε ὁ καθένας κι' ἀπὸ ἓνα ὄνειρο. Νῆσαι μόνος μέσα σ' ἓνα δάσος κάτω ἀπ' τὸ ἀντίσκηνο. Νὰ κινηθῶς μιὰ σταγόνα μέσα στὴν πλήμυρα τοῦ νεροῦ και νὰ τὴ φυλακίσης στὴν καρδιά σου. Κι' ὕστερα ν' ἀρχίσης νὰ κουβεντιάσης μαζί της. Φοῦ κι' αὐτὴ κάτω ἀπ' τὸ ἀντίσκηνο. Ἐγὼ διαβάσει σὲ κάτι παιδικὰ παραμῦθια ὡραῖες τέτοιες ιστορίες. «Ἦμουν μιὰ μικρὴ σταγόνα και ταξίδενα στὸ γαλάζιο οὐρανὸ μέσα σ' ἓνα συννεφάκι παρὰ μὲ τις ἄλλες ἀδελφοῦλες μου. Γεννήθηκα ἀπὸ τὸ φῶς και τὴν ἀγάπη τοῦ ἡλίου...». Φῶς και ἀγάπη. Φῶς και ἀγάπη... Ναίσαμε πὼς εἶχε μιλήσει ὁ Στρατῆς. Ὅχι, κανένας δὲν εἶχε μιλήσει. Ὁ Στρατῆς γύρευε τὴ Νέλλη, τὸ ξέραμε. Ἀπόψε τὴ γύρευε πῶς πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλη

φορὰ. Αὐριο θὰ ξεκινούσαμε πάλι γιὰ τὸ μέτωπο. Βιαζόμαστε ὅλοι μας. Ὁ Πέτρος περισσότερο ἀπ' ὅλους. «Νὰ τελειώση αὐτὴ ἡ ἱστορία βρε' ἀδερφέ. Νὰ τελειώνουμε. Ἐχοῦμε κι' ἄλλες δουλειές νὰ κάνουμε...».

Τὸ σκηνακὸ ἔμεινε ὅλη τὴ νύχτα ἀμετάβλητο. Τὸ πρωὶ βγάλαμε σ' ἓνα κουτάκι τις σκέψεις μας και τις κρίψαμε στὶς κόγχες τοῦ σπιτιοῦ. Θὰ τις ξεθάβαμε όταν γυρίζαμε. Τώρα εἶχε τὸ λόγο ὁ δεκανέας κι' ἦταν στὶς δόξες του.— «Πασάτο λά φέστα... πασάτο λά φέστα» φώναζε κι' ἔφερε γύρα σ' ὅλα τὰ δωμάτια. Εἶχε μάθει λίγα ἰταλικά ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους ποὺ πιάναμε. Τοῦ ἄρεσε νὰ κἀνη κι' αὐτὸς τὴ δικὴ του ἀνάκριση γιὰ νὰ πλουτίση τὸ λεξιλόγιό του. Φορτωθήκαμε τοὺς γυλιούς και ξεκινήσαμε.

Τὸ ἴψωμα ἦταν τυλιγμένο σὲ μιὰ ὑγρὴ, πηχτὴ ομίχλη. Τὴ σχίζαμε, τὴ ρίχναμε μὲ τὰ χέρια ἀπὸ τις δυὸ μεριές τοῦ μονοπατιοῦ και προχωρούσαμε. Ἡ δουλειὰ δὲ μᾶς ἄφηνε καιρὸ γιὰ κουβέντες. Ἐπειτα και τί νὰ λέγαμε; Ἡ ἱστορία ἤθελε δράση γιὰ νὰ συνεχιστῆ. Τὴν τελευταία συνέχεια τὴν εἶχαμε ἀφήσει στὸ σπῆτι τῶν μετόπισθεν. Τώρα εἶχαμε γίνεϊ μιὰ οἰαδὰ ἀπὸ στρατιῶτες. Ἐνας, δυὸ, τρεῖς... δέκα στρατιῶτες, ποὺ ἀνηφορίζαμε σ' ἓνα ἀνώνυμο ἴψωμα.

Ἐκείνη ἡ γεμάτη, ὀδύνη φωνὴ ἦρθε και μᾶς βροῦξε τὴ στιγμή ποὺ εἶχαμε κουραστῆ νὰ παλεύουμε μὲ τὴν ομίχλη και τὴ λάσπη τοῦ βοῦνοῦ. Ἦταν μιὰ φωνὴ ποὺ ζητοῦσε ἀπὸ κάπου νὰ ἀρπαχτῆ γιὰ νὰ ἀποθέσῃ τὴν ἀγωνία τῆς. «Ὁ Στρατῆς. Ποῦ εἶναι ὁ Στρατῆς...», τινάχτηκε ὁ Πέτρος και ροβόλησε κατὰ τὸν κατήφορο ἀναζητῶντας του. Δὲν ἦταν ὁ Στρατῆς. Δὲν ἦταν κανένας ἀπὸ μᾶς κι' ἄς νομίσουμε στὴν ἀρχὴ πὼς ἡ φωνὴ εἶχε βγῆ ἀπ' τὴ δικὴ μας καρδιά. Σταθήκαμε μὲ ζουμένη τὴν ἀνάσα και περιμέναμε. Τὸ βράδι θάχαμε πάλι νὰ κουβεντιάσουμε. Νὰ φτιάχουμε ἡρωες, νὰ τοὺς δίνοῦμε ζωὴ και νὰ τοὺς ταποθετοῦμε στὴ σκηνὴ στὴ θέση ποὺ τοὺς ταίριαζε. Εἶχαμε κουραστῆ και χρειάζοταν κάτι δυνατὸ γιὰ νὰ ξυπνήσῃ τὰ χαλαρωμένα νεῦρα

μας. Λοιπόν αυτή ή φωνή... Αυτή ή φωνή άρχισε τώρα να γίνεται ένα πνιχτό βογγητό που έσβησε σιγά—σιγά μέσα στις άμετρητες πτυχές της ομίχλης. Στο τέλος άπόμεινε μιάν άχνή γραμμή που άρπάξαμε την άκρη της και προχωρήσαμε.

Ήταν ένας άντρας με διαστάσεις άπιδανες. Ήτοι μās φάνηκε. Θεός να ήταν ή ομίχλη, θεός εκείνο το τεράστιο χέρι που είχε πεθάνει και τον σκέπαζε, νομίσουμε πως ήταν ριγμένο μπροστά μας ένα ύπερφυσικό πλάσμα, ξεκομμένο από βιβλία μυθολογικά κάποιας κοσμογονικής εποχής. Στηριγμένος στο ένα πλευρό, με το κορμί γυμνό σχεδόν, πάλευε να λυτρωθή από τὰ βρόχια που είχε στήσει γύρω του ο θάνατος. Ένας βόγγος με χίλιες άποχρώσεις ίκεσίας ήταν ή πάλη του. Η βροχή όλη τή νύχτα είχε αφαιρέσει κάθε δύναμη αντίστασης που τοίμαινε άπ' την οδύνη του τραύματος. Αυτό είχε φωλιάσει βαθειά μέσα στην πλάτη του, έφτιασε ένα δικό του κόσμο κι' άρχισε να μετράη ένα—ένα τὰ δευτερόλεπτα της ζωής του. Έναν κόσμο γεμάτο μαύρα στίγματα, άρουραϊοι που έσκαβαν τὰ κύτταρα και σήκωναν τις σύσκες σά χαλασμένο προξίμι, που ξεκινούσε από τή πλάτη κι' έφτανε ως κάτω στα δάχτυλα. Εκείνα τὰ δάχτυλα— Θεέ μου!— εκείνα τὰ δάχτυλα! Σκουλήκες που βίξαιναν πύο και φαίνονταν να μεγαλώνουν από λεπτό σε λεπτό. Σκουλήκες μαύρες και κίτρινες που προσπαδούσαν να ξεκοπούν από το σώμα για να τρέξουν να χωθούν μέσα στη γή...

Ο τραυματίας ήταν Ιταλός. Πώς βρέθηκε σ' αυτή τή θέση άγνωστο. «Πόρκα μιζέρια... πόρκα μιζέρια», βλαστήμησε ο δεκανέας που θυμήθηκε πάλι τὰ Ιταλικά του.—«Θά τον σκοτώσω τον κερατά...», πετάχτηκε ένας σκοτεινός όγκος κι' έβγαλε το πιστόλι για να ρίξει στον έτοιμοθάνατο. Ο Πέτρος πρόφτασε και του άρπαξε το χέρι. Ο Στέργιος άγρίεψε κι' άρχισε να τον χιτυά με τον υποκόπανο— «Δειλέ... άτιμε... βρήκες τήν ώρα να κόμης τον παλληκαρά. Έδώ βρέ θα γίνης ήρωας;». Ο τραυματίας είχε πάψει πιά να άκούεται. Στην άγονία των τελευταίων στιγμών ίσως να είχε αισθανθή τή λυτρωτική παρουσία μας. Τώρα ή μορφή του είχε πάρει εκείνη τή ηρεμία της άλλης ζωής.

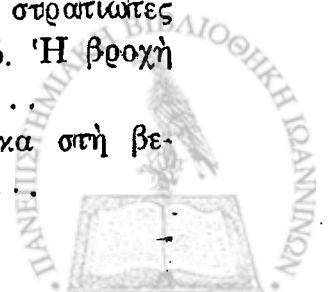
Κι' εμείς βαλθήκαμε να διαβάσουμε πάνω σ' αυτή τήν ανθρώπινη μοίρα, τή μοίρα μας... Εκείνα τὰ γλυπτά που συνθέτει ο ύστατος σπασμός της ζωής δεν θα βρεθή κανένας καλλιτέχνης να τὰ σχεδιάση. Άδικα θα ψάξης στα μουσεια ν' ανακαλίηης τήν παρουσία τους. Τὰ παίρνει στις άποσκευές του ο θάνατος και τὰ κρύβει βαθειά στη γή...

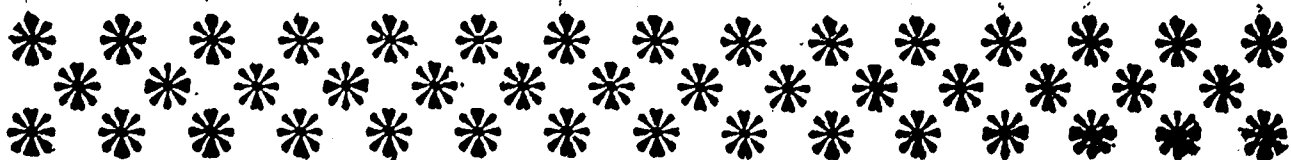
Ένα κίμα ομίχλης ήρθε κι' ανακατώθηκε με τήν όσμη του θανάτου που είχε γεμίσει τήν άτμόσφαιρα. «Όλα διαλύθηκαν μέσα σ' ένα μουντό χρώμα όπως σ' εκείνες τις θολές ζωγραφιές. Άνθρωποι και σκουλήκια έγιναν ένα κι' άπόμεινε μονάχα μιá ζωηρή πινελιά να ξεχωρίη σ' αυτό το σκοτεινό σύμπλεγμα. Ήταν ή φωνή του Στρατή που έσχισε τή σιωπή σαν το νυστέρι τή σφιχτή σάοκα. Κραυγή ήταν, μοιρολόγι, τραγούδι δεν ξεχώριζες. Κι' όταν ή ομίχλη σε λίγο άποτραβήχτηκε, είδαμε, κοντά στον Ιταλό, ένα Στρατή γονατιστό να κρατάη κάτι σφιχτά στα χέρια του. Ήταν μιá φωτογραφία. «Η Νέλλη... μουρμούριζε ο Στρατής. Η Νέλλη. Ξαναγύρισε ή Νέλλη...». Η Νέλλη δεν είχε ξαναγυρίσει. Η φωτογραφία ήταν του Ιταλού. Η γυναίκα του ίσως, ή αγαπημένη του. «Όμως κι' εμείς εκείνη τή στιγμή στα μάτια της, στο στόμα στη μορφή της, τή Νέλλη βλέπαμε. Τή Νέλλη ζητούσε ο Στρατής. Τή Νέλλη ζητούσαμε όλοι μας. Τή νύχτα, στο χαράκιμα ποιός θα μās συντρόφευε;

Τον Ιταλό τον παραδώσαμε στους τραυματιοφορείς που πέρασαν. Πέθανε στο δρόμο, καθώς τον πήγαιναν στο χειρουργείο. Ο Στρατής είχε γίνει τώρα άλλος άνθρωπος. Είχε τή Νέλλη στην καρδιά του κι' αυτό του έφτανε. Ο Πέτρος διαζόταν να παίξη με τις σφαιρες. Είχε ανοίξει το άμπέχωνο και το άσπιο του πουκάμισο φάνταζε στο πρωινό. Προχωρούσε τραγουδώντας. Ο δεκανέας κουβέντιαζε με τον ξαιπό του. Κι' ο Στέργιος έμεινε πίσω κοιτάζοντας τους στρατιώτες που κατηφόριζαν με τον Ιταλό. Η βροχή άρχισε πάλι να μās μουσκείη...

—Ψυχάλίζει, είτε ή γυναίκα στη βεράντα. Πάμε μέσα, θα βρέξη...

—Ναί, θα βρέξη. Πάμε...

CHARLES WOLFE (1791 – 1823)

ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Η ΤΑΦΗ ΤΟΥ ΣΕΡ ΤΖΩΝ ΜΟΥΡ ΣΤΗΝ ΚΟΡΟΥΝΑ

Τύμπανο δὲν ἀκούσθηζε, οὔτε νεκρώσιμη νότα,
Καθὼς μὲ βιάση τὸ κορμί του στήν ἐπαύξη φέραμε.
Ἀποχαιρετιστήρια νιοκρεζιά δὲν ἀνιήχησε ἀπὸ στρατιωτῆ ὄπλο
Πάνω σὶὸν τάφο τοῦ ἥρωα ποὺ θάραμε.

Τὸν θάραμε σὶὸ σκοιάδι, σῆς νύχτας τὴν καρδιά,
Τὸ χῶμα μὲ τὶς λόγγες ἀναδεύοντας
Πλάϊ σὶς φεγγαροαγίδες ποὺ μάχονταν σὶὴν δριήχλη ἀνάμεσα
Καὶ σὶὸ φανάρι ποὺ θαμπὰ μᾶς φοιτοῦσε.

Ἀχρηστο φέρετρο δὲν πλάκωσε τὰ σιήθια του,
Δὲν τὸν τυλίξαμε σὲ σετόρι μέσα ἢ σάβανο.
Σὰν πολεμιστῆς ξαπλώθη, π' ἀναπαύτηζε
Μὲ τὴ γλαίωη τοῦ πολέμου τυλιγμένος.

Λίγες καὶ σῦντομες οἱ προσευχὲς ποὺ τοῦ εἶπαμε
Κι' οὔτε μιὰ λέξη δὲν προσφέραμε θλήρης
Μόνον σταθερὰ τοῦ νεκροῦ τὴ μορφή ἐδώροῦσαμε
Καὶ πικραμένες τοῦ αὔριο μᾶς ζῶντων οἱ σκέψεις.

Σκεπιδύμισταν καθὼς σκιάσαμε τὸ σιενὸ του κρεββάτι
Κι' ἀπαλαίναμε τὸ μοναχικὸ προσκεφάλι,
Πῶς ὁ ἐχθρὸς καὶ ὁ ξένος σὶὸ κεφάλι του πάνω
θὰ πωτοῦσαν καὶ μεῖς πέρα, μακρονὰ πὰ σὶὸ κῆμα.

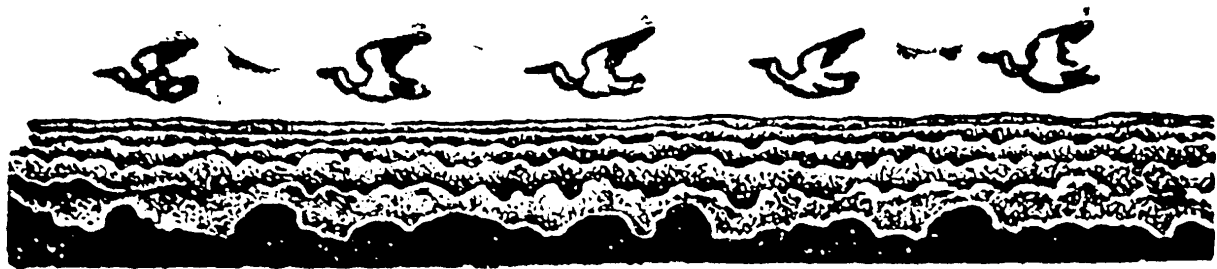
Μ' ἀλαφοβήτια θὰ μιλοῦν γιὰ τὸ πνεῦμα ποὺ χάθη
Καὶ πὰ σὶὸ νεκρὸ, θὰ τὸν ψέγουν
Ὅμως λίγο θὰ νοιάζεται, ἄροσ ἥουχος θὲ νὰ κοιμᾶται
Σὲ τάφο ποὺ Βρετανὸς τὸν ἔχει ἀπιθῶσει.

Ἢ μοιῆ ἀπ' τὴ βαρειά δουλειά μας εἶχε γίνει,
Ὅταν τὸ ρολδί τὴν ἀποχώρηση σήμανε
Κι' ἐμεῖς τὸ μακρινὸ καὶ σκόρπιο ἀκούγαμε βόλι
Ποὺ ὁ ἐχθρὸς δίχως ὄρεξη ἔρριχνε.

Ἀργά, λυπητερὰ τὸν ἀπιθῶσαμε χάμω
Ἀπ' τὸ πεδίο νιοφρεμένο, μαιτωμένο τῆς τιμῆς.
Δὲ σκαλίσαμε μιὰ γραμμὴ, δὲν ὑπῆρξαμε μιὰ πέτρα,
Μοναχὸ τὸν ἀγῆραμε κεῖ, μοναχὸ μὲ τὴ Δόξα.

Μετάφραση: ΠΑΥΛΟΣ Π. ΝΑΘΑΝΑΗΛ

MIX. ΒΑΛΣΑ

Η ΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟ ΙΣΤ΄ & ΙΖ΄ ΑΙΩΝΑ

(Ανακοίνωση, γαλλικά, στην 'Ακαδημία του Βερολίνου, μεταφρασμένη από το συγγραφέα)

Άπορεί κανένας κάπως στην αρχή διαπιστώνοντας για πρώτη φορά τη χρήση λατινικών χαρακτήρων στα ελληνικά του ΙΣΤ΄ και ΙΖ΄ αιώνα.

Πώς στάθηκε δυνατό μια γλώσσα, ή μόνη που μιλιέται στην Ευρώπη, δίχως διακοπή, πανόχαλα, γά καταντήση, στην παλαιακή της εξέλιξη, γά χρησιμοποιήση στοιχεία ξένης γλώσσας; Λόγοι ιστορικοί, πολιτικές επήρειες, θρησκευτική προπαγάνδα και άλλοι σύνδρομοι έχουν τὸ δίχως άλλο συντελέσει σ' αὐτή τὴν παραδοκίαν γρήση, στα γήσια προπάντων τῆς Ἑλλάδας και ιδιαίτερα στην Κρήτη.

Μετὰ και πρὶν ἀκόμα τὴν ἀλωση τῆς Πόλης, μιὰ μεγάλη μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, αἰῶνες ὀλοκλήρους βογγοῦσε κάτω ἀπὸ τὸ μουσουλμανικὸ και βενετικὸ ζυγὸ. Ἡ μιλούμενη γλώσσα, ἡ λαϊκή, ἀντίθετα πᾶτα στή λαλιά τῶν φτωχῶν και τῶν ἀγράμματων, πὸν δὲν εἶχαν τὰ μέσα γά ξεφύγουν, μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα τους τέτοιο ἀφόρητο περιβάλλο.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερίδα, οἱ σχολαστικοί, οἱ δασκάλοι και οἱ παπάδες εἶχαν συντελέσει τὴν ἀποσπλήρωση τῆς γλώσσας, στα δοκίμια και στα τροπάρια τους, γραμμένα στή «καθαρεύουσα» τῆς ἐποχῆς πὸν εἶχε καταντήσει ἀκαταλάβητη γά τὸ λαὸ, τὸν ἀξιοθαύμαστο αὐτὸ δημιουργὸ τῆς δημοτικῆς, τὸ μόνο πὸν διατηροῦσε τὴν ἐντόπιον ζωντανὴ γλώσσα καθὼς ἐξελίσσονται ἀνὰ τοὺς αἰῶνες.

Ἐπινοηθέντων ἀπὸ ἓνα ὑπέροδο πατριό, οἱ πνευματικοὶ ὀδηγοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ τὴν ἀσυνείδητο τὸ μέλλον

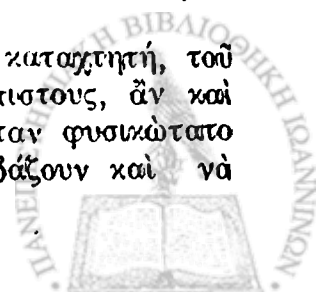
του και τὸν παρατοῦσαν ἔρμαιο στῆς πολιτείας ἐπιρροές πού, φυσικὰ ζητοῦσαν γά τὸν ἐκμεταλλευτοῦν γά τὸ πρόσχημα γά τὸν προστατέψουν.

Ἡ βενετσιάνικη κατάκτηση, παραβαλλόμενη γά τὴν ἀράβικη, σαρακηνὴ γά Τούρκους καταδυναστεψῆ, ἔχει σταθερὴ πιθανὸ πὸν πειὸ ὀλέθρια. Στὴν ἀρχὴ τῆς ὑποδοκίωσῆς τοῦ ὀ Ἑλληνας πρόκειται γά ὑπεροσπιστῆ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀπὸ ἓνα βάρβαρο και φανατικὸ, γά κατόπι, κάτι πὸν χειρότερο: ἔπρεπε γά παλαιή μὲναν πολιτισμένο και σχεδὸν ὀμόθηρο.

Τὸ «ἑλληνικὸ θαῦμα», σὲ νέες περιστάσεις, εἶχε ξαναστράψῆ. Ὁ δυναστεμένος λαὸς βγήκε νικητῆς ἐπιτέλους και σύντριψε τὶς δυὸ παγίδες. Οἱ λαϊκὲς μάξες εἶχαν ἀπατηρῆ, ἀσυναίσθητα, ἀπὸ τοὺς πνευματικούς τους ὀδηγούς: βρέθηκαν μιὰ μέρα στή ἀνάγκη δίχως γά τὸ προβλέψουν, γά μεταχειριστοῦν, βαθμιαία, τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο, σάματος πειὸ βολικὸ. Ὁ σκοπὸς τοῦ Φράγκου κατακτητῆ ἦταν ἴσα—ἴσα γά ἀποξενώση τὸν Ἑλληνα ἀπὸ τὲς πολυχρόνιες τοῦ παραδόσεις.

Ἀναμφισβήτητα, τὸ πρῶτο στάδιο τῆς χρησιμοποιήσῆς τῶν φράγκικων στοιχείων στάθηκε ἡ μεταγραφή τῶν κυρίων ὀνομάτων. Παρόσο στή ἀρχὴ φαινόταν ἀκίνδυνη και δίχως σημασία, νομίζομε πὸς ἴσα—ἴσα γί' αὐτὸ εἶχε και τελειωτικὴ ἐπιρροή.

Ἡ παρουσία τοῦ νέου κατακτητῆ, τοῦ «ἐλευθερωτῆ» ἀπὸ τοὺς ἀπιστους, ἀν και ἐπέβαλλε τὸ ζυγὸ τοῦ, ἦταν φυσικὸτατο νήγῆ ἀποτέλεσμα γά διαβάξουν και γά

γράφουν τὰ ὀνόματά τους οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ἄλφια καὶ στὲς πὺ σήμαντες περιστάσεις, στὴ γλῶσσα του. Παράδειγμα, ἡ ταυτότητα τοῦ τυχόντα σὸ ἐπιμήμιον. Μιὰ κλήση μιὰ νόμιμη πράξη, ἓνα συμβόλαιον, μιὰ διαθήκη, κάθε ἄλλη σχετικὴ διαπίστωση γιὰ νᾶχη κῦρος ἔπρεπε ν' ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδιαφερομένων στὴν ἐπίσημη γλῶσσα.

Κατόπι, σιγά—σιγά, μερικὰ τυπικὰ, δικαστικὰ εἴτε διοικητικὰ στοιχεῖα εἶχαν ἀπολήξει στὴν σύνταξη ἐγγράφων ὁλόκληρων στὰ βενετσιάνικα. Ἡ μετάφραση ἐγγράφων ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ στὰ βενετσιάνικα, εἴτε ἀνάποδα, χρησιμοποιοῦσε τὸ ἐπίσημο ἄλφια. Λίγο λίγο, γιὰ τὸ βολικώτερον φυσικὰ, αὐτὴ ἢ μεταγραφή ξαπλώθηκε παντοῦ, στὴν ἀλληλογραφία, στὴ φιλολογία κ.λ.π.

Ταυτόχρονα μιὰ πολὺ ἱτονίη προσαγάδα, μιὰ πὺ ἦταν μοιραῖον νὰ ἀποτίχη, καθὼς ἀποδείχθηκε ἀργότερα μὲ τὴ βοήθεια τῶν καθολικῶν παπάδων προσπάθησε ν' ἀποξενώσει τὸ δυναστευόμενον λαὸ ἀπὸ τὲς ἐθνικὲς του παραστάσεις, γιὰ νὰ τὸν ἀφομοιώσει σφαιρότερα. Ἐποδεικνύομε μονάχα δίχως λεπτομέρειες τὰ γεγονότα, δίχως νὰ τὰ κρίνομε.

Μερικοὶ προσπάθησαν νὰ παρουσιάσουν τὴ γραφὴ τῶν ἑλληνικῶν μὲ φράγκικα στοιχεῖα σὰ δῆθεν πλεονέκτημα πὺ θὰ διευκόλυνε τὴ φωνητικὴ μεταγραφή τῶν ἑλληνικῶν τῆς ἐποχῆς. Ψευτιά; Ἀνοησία;... Μυστήριο...

Μίρως πρέπει νὰ ναι κανεὶς γλωσσολόγος γιὰ νὰ διαπιστώσει πὺ κανένα ἄλφια λαλοῦμενης γλῶσσας δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἀναπαραγάγῃ τὴν προφορὰ της, ἴσα ἴσα ἐπειδὴ μιὰ γλῶσσα, ἐπειδὴ λαλοῦμενη, ἐξελίσσεται ἀκατάπαυστα; Ἐνα ἄλ-

φάβητο δὲν εἶναι παρὰ ἓνα συμβατικὸ μέσο ἀναπαραστάσεως προφερομένων ἤχων.

Δὲ θὰ ὑποδείξομε λεπτομέρειες γιὰ ἓνα σῶρον εἰδικὲς περιστάσεις, σὰν τὴν συνδετικὴν προφορὰ καὶ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ τελικοῦ ν μὲρὸς σὸν ἀκόλουθο ἤχο. Ἡ ἠχερότητα τῶν συμφώνων, ἀφώνων, ὀδοντώφωνων, λαρυγγόφωνων ἢ χειλέοφωνων ἢ σίξηση τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν ρινόφωνων ἢ προφορὰ τοῦ δ ἢ τοῦ θ πὺ μόνο τὰ ἐγγλέζικα ἢ τὰ σπανιόλικα μποροῦν ν' ἀποδώσουν δὲν εἶναι τῆς στιγμῆς. Ἡ ὑπαρξὴ θερηκευτικῶν βιβλίων προσαγάδας εἶναι τεκμήριον τοῦ μυστικοῦ σκοποῦ τοῦ βενετσιάνου κατακτητῆ.

Μὲ διὸ λόγια, παράλληλα στὴν πολιτικὴ πίση, ἐνεργοῦσε καὶ ἡ ἀγαρκτηριστὴ προσαγάδα τοῦ προσηλυτισμοῦ. Μὰ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὁ ἀπειθέστερος ἴσως λαὸς τοῦ κόσμου, δὲν ἔσκαψε τὸ κεφάλι του. Ἀντιστάθηκε καὶ, κοιτῶν—στοραβὴ, διατήρησε τὴ γραφὴν του.

Τὸ ζήτημα ξανοίγεται ἄπλετο καὶ, κατὰ πὺς ξέρομε τοὺλάχιστον, ποτὲ δὲν ἐξετάσθηκε κατὰ βάθος τὸ δίχως ἄλλο ἐπιφύλασσει πολὺς ἐπιλήξεις καὶ ἐνδεχόμενα νὰ διαφωτισθῇ μερικὲς πολιτικὲς καὶ θερηκευτικὲς ἀπόψεις σὲ μιὰ μεταβατικὴ περίοδο. Ἄλφια κ' ὄλες ἢ φωνητικὴ καὶ ἢ γλωσσολογικὴ πλευρὰ θ' ἀποκαλύψουν ἀνισταψίαστους δροῖζοντες σὸν εἰδικὸν ἐρευνητῆ.

Περιοριστήκαμε, ἀντικειμενικῶτα, νὰ παρουσιάσομε τὸ ζήτημα, ἐπιζήτωντας πὺς θὰ ἐνδιαφέρῃ τὸ μελετῆ, πὺ θὰ προσπαθήσει νὰ ξεδιαλίσει ἓνα ζήτημα, ἀχάριστο ἴσως στὴν ἀρχὴ μὰ κατὰ γαῖα τὸ ἐνδιαφέρο.

Παρίσι, 13. Γ'. 1961

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

"Ω! Ἀναούστε κείνες τὶς κουρίνες, ραδοῦμε ἔξω...
Ἡ μέρα ἔκλινε... Γέρονι τὸ φῶς... Τὸ πᾶν εἶναι
νὰ δοῦμε τὸ... Τὸ Φῶς ποῦθε πηγάζει καί...
Καὶ ποῦ θὰ καταθέσουμε τὶς πιδ επικρατέστερές μας
προσδοκίες... Σὰν ἀφαιροῦμ' ἀπὸ τῆ γῆς
τὴν δύναμή μας...

Νιάν!... Νιάν!... Ἐσπερινός.

Βαράει ἡ βασιὰ Μητροπόλη...

Πᾶμε ἀδερφή.

Τοῦ κόσμου οἱ καμπάνες συγκροιοῦν τὶς καταφαικὲς
κατάφωτες ιδέες μας. Τὶ θάλεγε εἰς; Προσμένω, ἀπλῶς
τὴν συγκαιδέσῃ σου.— Μὴν ἔχει προδοθῆ ἡ ἀνα-
μονή μας;— "Ω!... Κύπια σὶδ δρόμο. Σύρειτε λαός.

Νιάνταν νιάνταν ! Νιάν νιαν νιαν νιαν!...

Κι ἀπ' τὸ κατάρνατο βουνό, ἀκοῦς, τὸ καμπανάκι τοῦ
Προφήτη μας Ἀιλιά, χαρούμενο καὶ βίαιον,
τὶ μᾶς μὴράει;

Ἀπ' τὰ καμπαναριά κρεμάσθηκαν καὶ οἱ κάθε ὑπεκ-
φυγὲς μας καὶ διαμαρτυρίες. Σημαῖες πολύχρωμες,
πολλές, τόσες πολλές... Δὲν ξέρεις...

Σιοῦ Θεοῦ τὰ πόδια ἄς ἔχουμε κάλλιο δεθῆ,

Μὴ ἡ Νύχτα εὔρει μας ψυχές, μόνες κι' ἀμύχανες. Κι' εἶναι..
Εἶναι σὰν θεία ἡ διάδουση ἀπόψε... "Α! πᾶμε.

Αὔριο Γιορτή. Χριστογιορτή... Κατάμεσιες ἀπ' ἔκκοιαση
—καὶ μιὰ ἀγωνία— πολλὲς ἀπ' τὶς προσήμερες κίβλας θέσεις:
Κι ἄπιστοι κι εἰερόδοχοι κι ἄλλοδαποὶ —καὶ τὶ βουβοί,
τυφλοί, παράλυτοι— Στὴν εὐσεβῆ κι ἂν θὰ κατασταλάξουμε
ἀλήθεια ἀπόψε κατασκήνωσῃ!

Μεσοαιετὶς χορεύουνε. Νιέφια νιαούλια καὶ
τὰ πιδ εὐγενῆ βιολιά. Ἀπὸ παντοῦ τῆς Γῆς ξεκι-
νούμενοι οἱ Πανηγυριστές. Ἀρματηλάτες καὶ πεζοί.
Ἀλῆτες... Βασιλιάδες. Καὶ ἀπὸ κατάραχα, κορφές,
τρανοὶ κατηφορίζουνε ὄρειβάτες, φοριωμένοι,
τὶς Θεῖες ἀνάμα Ἐπιτολές!

—Δὲς νὰ προλάβουμε τοὺς πιδ ἐπίσημους τῆς Τελετῆς;
σπρώχοντας πέρα τὰ μεγάλα πλήθη ἢ σὶὰ περιχωρα
πιδ δῶθ' ἄς σιαματήσουμε, νὰ κοιποτέφουνε —καλὰ
δλη τῆ Σύναξη; Νὰ τοῦτος δῶ ὁ Βαμὸς, ἀντιέξε πολὺ
θ' ἀντέξει... "Ας βιασοῦμε ἐδῶ.

Κάμποσες πέτρες σὰν ἀνέμελα εἶσι δά ριχμένες, καὶ
Κι ἕνας Σιαυρὸς οκείος Σιαυρὸς καὶ ἴποϊ ἄλλο. Τίποτα.

Καί, δυναμικὸς τὸ κείθε ὁ ἥλιος, νὰ διαγράφει ἀπάνω

"Ω!... Ἐσὺ, δὲν πείθεσαι πολὺ. Τὸ βλέπω.

σὰν διάφανες ἱερογραφεῖς.

Ἡ ἀποψὴ μας θὰ πρέπει νάνα σαφῆς, σὶδ ν' ἀποκαταστήσουμε
τὴν ὑψηλὴ μας ἀξιοπρέπεια, διευρύνοντας τὶς στα-

θερές μας βλέπεις, έτσι πού, ή από δώθε μας προεβείες
νά εύδοκούνε.

—Κύττα, τί χέρια τοξωτά μέσ' τὸ κενό. Κι έξαλλα άλλα
Κι άλλα πιθώμενα πὰ σιή γῆς, σάν με κατευνασμένον
μόλις οἴσασο. Κι άλλα σιὸ σιῆθος σιαυρωτά. Λυγμοί,
κραυγές —κι από πιὸ κεῖθε σαρκασμοί— Τεράσια τέτια
Πρόκληση!... Μανία άλλοποφοσάλλη! Πού, ή πανιεχόμενη από
παποῦθ' ἀπάντησιν, κι ἂν θ' ἀκουσιεῖ...

Προαπολύθησαν τί πρόδρομες εύχές! Ψαλμοὶ λιποὶ
προεξάρχουνε... «Ἡ προδ —ή Προσευχή μας, Κύριε, ὡσάν...
ὡσάν θυμίαμα, Ἐνώπιόν Σου... "Ω! "Ἄς μὴν, πάντως
κομπιάσουνε ποτὲ οἱ ἐπίκλησες... Κι ἀπ' τ' ἀκριβά μας ὀ-
νειρα, ἄς μὴν παραιτηθοῦμε...

Σάν μιὰ ψυχὴ ὑπερφίαλη συγκατεβαίνει.
Κι ἔνα—διὸ δάκρυα μόνο, δάκρυα θανασία,
Θὰ φθάσουνε... Ἡ πολλαπλὴ ἀνάσα ὡς πιά
κρατάει τὰ δυνατὰ μεγάλο πόσια, πού, τοὺς κρα-
τεροὺς καταφράχιους ἀστρούρανοὺς, καὶ τὰ κακὰ
τοῦ ἄερα τελώνια ἂν προσδιαθήκαμε
"Ω! Θάχουμε πετύχει.

Σιῆν ὑπερφυσικὴ "Ωρα ἄς μὴν ἀπορήσουμε.
Σίφουνες κι αὔρες καὶ ή πλέρια τηγεμία. Ρωτήματα
πολύτροπα, πού από τοὺς κάθε πόρους σου πηγάζουνε,
"Ἀνθρώπε ἐσύ, Ποιητὴ καὶ καταναλωτὴ μαζί, πού τὴν
τεράσιαν ὕλη ὄλη διατάξεις. Ὅσάν καπνὸς σάν λυώ-
σουνε ή διένεξες, τ' αὔλα θροῖσματα ὡς ἀγοικιῶνται.

"Ω! Θάχουμε πετύχει.

Θεοπέσια μιὰ Μοσφή, καταμαγεύει καταναγάζει πάντα τίς
ἀνθρώπινες γενιές... Ποιητὴ, μὴν ἀμελήσεις τὴν
μικρὴ σου ἀπόψε προσευχὴ—Κρατάω ἀπόψε ἀπὸ νωρὶς
τὰ πρῶτα μου ἀλφαβήτικα βιβλία—Αὔριο γιορτὴ.

Μπορεῖ Χριστιούγεννα σιὸν κόμο ἀκόμα;
Μπορεῖ Παρασκευὴ Μεγάλη, καὶ ή "Ἁγία Ἀνάστασις, ἀκόμα;
Καὶ ή "Ἁγία Ἐπιφάνεια;—Μπορεῖ. "Ὅλα μποροῦν ἀκόμα.
Παιδάκι, δὸς μου τάγραφο τετραδιὸ σου ἀκόμα
Κάτι λίγο πολὺ, γιὰ νὰ σημειώσω μόνο. Νὰ μοῦ χρειασιτὴ
Νιάσαν! Νιάσαν! Τῆς Γῆς ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ
ΜΕΓΑΛΟΣ...

Σιῆν ἡμερησία ἀναμονή. Ἐλπίδες πρωτοσιάτρες ἀντέξανε.
Διήγησις ὁμαλὴ καὶ φρέσκια. Θαυμάσια ἐπιτεύγματα
τῆς Ἱστορίας μας... ή γαλατῆ προέκτασις
καὶ τῶν θαυμάτων.

Ἡ Εὐσέβεια ἔσπασε σιῆ Γῆ θρόνο ἀνεπίληπτον.
Ἡ Ψυχὴ τῆς Γῆς ἐπιμένει. Τὸ Πνεῦμα τί ἀκόμα θορυβεῖ
Ταφὴ, καμμιὰ δὲ θλίβει ἀπόψε τὴν Μεγάλη Ἐσπέρα!
"Ω καὶ πού οκτίωσες ξανά τὸν ἀδερφό σου! Δὲν ξέρεις;
Σήμερα ἂν πεθάνουμε θὰ ζήσουμε....

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΓΑΤΤΟΥ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΠ' ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ*

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Μετάφραση—Σχόλια: Γ. ΒΑΡΛΑΜΙΤΗ

XLII

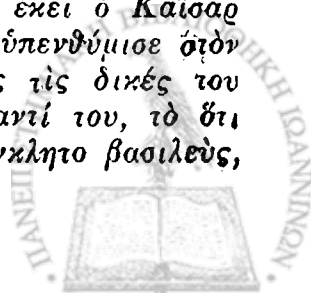
Μόλις ὁ Ἀριόβιστος ἔμαθε τὴν ἄφιξη τοῦ Καίσαρος, τοῖσιτελε πρόσβεις (παρ' αγγέλοιας) ὅτι ἐκείνη ἢ συνέντευξη πού πρὶν εἶχε ζητήσῃ, ἀπ' τὴν πλευρά του συγκατατίθεται νὰ πραγματοποιηθῇ, μιά καὶ (ὁ Καῖσαρ) εἶχε προχωρήσει πλησιέστερα, καὶ πὼς ὁ ἴδιος πίστευε ὅτι μπορούσε νὰ προσῆ ὁ αὐτὴ τὴν ἐνέργεια χωρὶς κίνδυνον. Ὁ Καῖσαρ δὲν ἀπέρριψε τὴν πρότασιν καὶ νόμιζε ἀκόμη πὼς αὐτὸς θὰ συνεισθῇ, τὴ στιγμὴ πού ὑποσχόταν μόνος του ἐκείνο πού πρὶν εἶχεν ἀρνηθῇ σὶν Καίσαρα, μονολόγι τοῦ ἰδίου εἶχε ζητήσῃ. Καὶ ἄρχισε νὰ ἔχη μεγάλας ἐλπίδες πὼς (ὁ Ἀριόβιστος) χάρις σὶς τόσες ἀπὸ μέρους του καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Ρωμαίου λαοῦ εὐεργεσίες ἀπέναντί του, μὲν πλὴροφωρηθῇ τὶς ἀπαιτήσεις του, θὰ παύσῃ νὰ αὐθαδιάζῃ. Ὁρίσθηκε (λοιπὸν) γιὰ τὴ συνέντευξη ἢ πέμπτη ἀπὸ ἐκείνη τὴ μέρα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐνῶ γινόνταν συχνὰ κί' ἀπ' τὴ μιά κί' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ἀντιλλαγῆς πρόσβειων, ὁ Ἀριόβιστος πρόβαλε τὴν ἀπαίτησιν νὰ μὴ φέσῃ ὁ Καῖσαρ μαζί του σὶ τὴ συνέλευσιν καθόλου πεζοὺς στρατιῶτες: φοβεῖται, ἔλεγε, μήπως κωλυθῇ μὲ ἐνέδρα: καὶ οἱ δύο τοὺς νὰ ἔλθουν μὲ ἵππικόν: ὑπὸ διαφορετικὰς συνθήκας, εἶπε, αὐτὸς δὲν πρόκειται νὰ ἔλθῃ. Ὁ Καῖσαρ (λοιπὸν) ἐπειδὴ οὔτε ἤθελε νὰ παρεμβληθῇ κάποια ἀφορμὴ καὶ νὰ διαλυθῇ ἢ συνέντευξη οὔτε ὅμως τολμοῦσε νὰ ἐμπιστευθῇ τὴ σωτηρία του σὶ τὸ ἵππικόν τῶν Γάλλων,

(*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 74

θεώρησε ὅτι τὸ πὸν συμφεροντικὸ εἶναι νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' τοὺς Γάλλους ἵππεις τὰ ἄλογά τοὺς καὶ νὰ βάλῃ πάνω σ' αὐτὰ τοὺς λεγεωναρίους τῆς δεκάτης λεγεῶνος πού τοὺς εἶχε μεγάλη ἐμπιστοσύνη, (καὶ τοῦτο) γιὰ νὰ ἔχη, ἂν ἤθελε παρασιῇ ἀνάγκη νὰ κάμῃ κάτι, ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο φιλικὰ διατεθειμένη φρουρὰ ἀπέναντί του. Ἐνῶ (λοιπὸν) γινόνταν αὐτό, κάποιος ἀπ' τοὺς στρατιῶτες τῆς δεκάτης λεγεῶνος ὄχι χωρὶς διάθεσιν ἀσιεῖσμον εἶπε (τὸ παρακάτω): ὅτι ὁ Καῖσαρ τοὺς κάνει περισσότερα ἀπὸ ὅσα εἶχε ὑποσχεθῇ: ἐνῶ δηλαδὴ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔχη τὴ δεκάτη λεγεῶνα γιὰ φρουρὰ του στρατηγικῆ. τὴν μεταγράφει σὶ τὸ ἵππικόν.

XLIII

Ἐπῆρχε μιά μεγάλη πεδινὴ ἔκτασιν καὶ μέσα σ' αὐτὴ ἕνας χωματόλοφος ἀρκετὰ ὀγκώδης. Αὐτὴ ἢ θέσιν ἀπέχετο ἴσο σχεδὸν διάστημα ἀπ' τὸ στρατιῶπεδον τοῦ Ἀριόβιστου καὶ τοῦ Καίσαρος. Ἐκεῖ (λοιπὸν), ὅπως εἶχε συμφωνηθῇ, ἐφθασαν γιὰ τὴ συνάντησιν. Ὁ Καῖσαρ τὴ λεγεῶνα πού εἶχε μετακινήσει μὲ τὰ ἄλογα τὴν παρέταξε διακόσια βήματα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὑψωμα. Ἐπίσης οἱ ἵππεις τοῦ Ἀριόβιστου στάθησαν σὲ ἴση ἀπόστασιν. Ὁ Ἀριόβιστος ζήτησε νὰ πάρουν (μόνον) ἀπὸ δέκα ἵππεις ἐκὶ τῶν ἰδίων μαζί τοὺς σὶ τὴ συνέντευξιν καὶ νὰ συζητήσουν ἐφιστοί. Μόλις ἐφθασαν ἐκεῖ ὁ Καῖσαρ σὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου του ὑπενθύμισε ὅτι ὁ Ἀριόβιστος τὶς εὐεργεσίας τὶς δικῆς του καὶ τῆς Συγκλήτου ἀπέναντί του, τὸ ὅτι εἶχε ὀνομασθῇ ἀπ' τὴ Σύγκλητον βασιλεὺς,

τὸ δι φίλος καὶ τὸ δι τοῦ εἶχαν σιαλὴ πλούσια δῶρα· αὐτὴ δὲ ἡ διάκριση, τὸν πληροφοροῦσε, ἔγινε σὲ λίγους καὶ συνηθως ἀπονέμεται σ' ὠριμένους ἀνθρώπους γιὰ τὶς μεγάλες τοὺς ὑπηρεσίες. Ὁ Ἀριόβιστος ὅμως, εἶπε, ἂν καὶ δὲν εἶχε δικαιολογημένη ἀφορμὴ γιὰ νὰ παρουσιασθῆ στὴ Σύγκλητο καὶ νὰ τὴ ζητήσῃ, (ἐν τούτοις) πέτυχε αὐτὲς τὶς διακρίσεις χάρις στὴν εὐεργετικὴ διάθεση, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴ γενναιοδωρία τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Συγκλήτου. Τὸν πληροφοροῦσε ἀκόμη πόσον δικαιολογημένες ἀφορμὲς συνδέσμου ὑπῆρχαν μεταξὺ τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Αἰδούων, ποῖες ἦσαν οἱ ἀποφάσεις τῆς Συγκλήτου, πόσες καὶ πόσον τιμητικὲς ἦσαν γιὰ ἐκείνους· πῶς ὅλο τὸν καιρὸ οἱ Αἰδουοὶ κρατοῦσαν τὴν ἡγεμονία πάνω σ' ὅλη τὴ Γαλλία, πρὶν ἀκόμη ἐπιδιώξουν τὴ δική μας φιλία. (Ἀκόμη) ὅτι ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς ἔχει τὴ συνήθεια ὄχι μόνον νὰ μὴ θέλῃ νὰ χάνουν οἱ σύμμαχοι καὶ οἱ φίλοι του καὶ ἀπ' τὰ δικά τους ἀλλὰ ἀντίθετα νὰ προσδεύουν σὲ ἐπιβολή, τιμὲς καὶ ἀξιώματα. Ἐκεῖνο δὲ μὲ τὸ ὁποῖο οἱ Αἰδουοὶ εἶχαν γίνε φίλοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ (τὴν ἡγεμονία στὴ Γαλλία), ποῖος θὰ μπορούσε, εἶπε, νὰ ἀναχθῆ νὰ τοὺς τὸ ἀφαιρέσουν; Ζήτησε κατόπιν τὰ ἴδια πὸν εἶχε στείλει στὶς παραγγέλτες του μὲ τοὺς ἀπεσταλμένους· νὰ μὴν κινήσῃ δηλαδὴ πόλεμο οὔτε ἐναντίον τῶν Αἰδούων οὔτε ἐναντίον τῶν συμμάχων των καὶ νὰ ἐπισημάνῃ τοὺς δμήρους. Τέλος ἐὰν δὲν μπορούσε νὰ στείλῃ πάλι στὴν πατρίδα τοὺς κανένα τιμημα Γερμανῶν, τουλάχιστο νὰ μὴν ἀνεχθῆ πιά νὰ διαβοῦν ἄλλοι τὸ Ρῆνο.

XLIV

Ὁ Ἀριόβιστος στὰ μὲν αἰτήματα τοῦ Καίσαρος ὀλίγα ἀντίτεινε, εἶπε ὅμως ἀρκετὰ πομπώδη γιὰ τὶς ἀρετιές του· πέρασαν, εἶπε, τὸ Ρῆνο ὄχι μὲ δική τους πρωτοβουλία, ἀλλὰ κατόπιν αἰτήσεως καὶ προσκλήσεως τῶν Γάλλων καὶ δι δὲν ἄφησαν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς συγγενεῖς των χωρὶς νὰ ἐλπίζουν σὲ μεγάλη ἀμοιβή. Κατέχουν περιοχὲς στὴ Γαλλία, εἶπε, πὸν τοῦ τὶς παραχώρησαν οἱ ἴδιοι οἱ Γάλλοι καὶ τοὺς δμήρους τοῦ τοὺς ἔδω-

σαν μὲ τὴ θέλησή τους· εἰσπράττει φόρον ἐκείνον πὸν σύμφωνα μὲ τὸ δίκαιο τοῦ πολέμου οἱ νικητὲς συνηθίζουν νὰ ἐπιβάλλουν σιὸς νικημένους. Πόλεμο δὲ δὲν κίνησε αὐτὸς ἐναντίον τῶν Γάλλων ἀλλὰ οἱ Γάλλοι ἐναντίον του. Ὅλες οἱ πολιτείες, εἶπε, τῆς Γαλλίας ἐξεσιράτευσαν ἐναντίον του γιὰ νὰ τὸν καταβάλλουν καὶ ἔστησαν στρατόπεδο ἀπέναντί του. Ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς δυνάμεις τὶς ἀπέκρουσε καὶ τὶς κατέβαλε. Ἐὰν, εἶπε, θέλουν πάλι νὰ δοκιμάσουν, εἶναι ἔτοιμος πάλι νὰ μετρηθῆ μαζί τους· ἐὰν ὅμως θέλουν νὰ ἔχουν εἰρήνη, εἶναι ἄδικο νὰ ἐγείρουν παράπονα γιὰ τὸ φόρο πὸν μὲ τὴ θέλησή τους εἶχαν πληρώσει ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴ φιλία τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, θὰ ἔπρεπε, εἶπε, νὰ ἀποτελῆ γι' αὐτὸν κόσμημα καὶ στήριγμα καὶ ὄχι ν' ἀποβαίνει σὲ βλάβη του, καὶ πῶς αὐτὸς μ' αὐτὴ τὴν ἐλπίδα τὴν ἐπέδιωσε. Ἄν τυχὸν δὲ ἐξ αἰτίας τῶν Ρωμαίων χάσῃ τοὺς φόρους καὶ τοῦ ἀφαιρεθοῦν οἱ σύμμαχοι, τότε μὲ ὅση εὐχαρίστηση εἶχε ἐπιδιώξει τὴ φιλία τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, μ' ἄλλη τόση θὰ τὴν καταγγείλῃ. Ὅσο γιὰ τὸ δι διαβιβάζει πλήθη Γερμανῶν στὴ Γαλλία, αὐτὸ, εἶπε, τὸ κάνει γιὰ ἐξασφάλισή του καὶ ὄχι γιὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴ Γαλλία. Ἀπόδειξη αὐτοῦ τοῦ πράγματος εἶναι τὸ ὅτι δὲν ἤρθε στὴ Γαλλία παρὰ ἀφοῦ τὸν προσκαλέσουν, καὶ τὸ ὅτι δὲν ἔκαμε ἐπιθετικὸ ἀλλὰ ἀμυντικὸ πόλεμο. (Ἐν συνεχείᾳ εἶπε) δι στὴ Γαλλία πῆγε πρὶν ἀπ' τοὺς Ρωμαίους, (διότι) οὐδέποτε προηγουμένως ὁ στρατὸς τῶν Ρωμαίων βγήκε ἀπ' τὰ σύνορα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικρατείας στὴ Γαλλία. Τὶ (λοιπὸν) ἤθελε ἀπ' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν ἐπενέβαινε στὶς κτήσεις του; Αὐτὴ ἡ περιοχὴ τῆς Γαλλίας εἶναι δική του ἐπαρχία ὅπως ἡ ἄλλη εἶναι δική μας. Ὅπως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ καμμιὰ ὑποχώρηση ἀπέναντι σιὸν ἴδιο, ἐὰν εἰσέβαλλε στὴ δική μας περιοχὴ, εἶσι ἀπαράλληλο καὶ ἡμεῖς εἴμαστε ἄδικοι πὸν τὸν ἐνοχλοῦμε σὲ ὅτι εἶναι δικαιοδοσία του. Ὅσο γι' αὐτὸ πὸν εἶπε (ὁ Καίσαρ) πῶς οἱ Αἰδουοὶ χαρακτηρίστηκαν ὡς ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴ Σύγκλητο, δὲν εἶναι, εἶπε, οὔτε τόσο βάρβαρος

οὔτε τόσο ἀκαταπίστιος σιὰ πράγματα ὥστε νὰ μὴν ξέρῃ πὼς οὔτε οἱ Αἴδουοι ἔπειλαν βοήθεια σιὸς Ρωμαίους σιὸν τελευταῖο πόλεμό τους μὲ τοὺς Ἀλλόβοργες, οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ Αἴδουοι ἔλαβαν βοήθεια ἀπ' τοὺς Ρωμαίους σις διαμάχες πὸν εἶχαν μαζί του καὶ μὲ τοὺς Σηκουανούς. Ὁφείλει, εἶπε, νὰ ὑποπιενθῇ ὅτι ὁ Καῖσαρ, προσποιούμενος φιλία, κρατεῖ τὸ στρατὸ πὸν ἔχει σιτὴ Γαλλία γιὰ νὰ τὸν συνιρίψῃ. Ἄν τυχὸν δὲ (ὁ Καῖσαρ) δὲν φύγῃ ἀποσύροτας τὸ στρατὸ του ἀπ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ, θὰ τὸν θεωρῇ ὄχι σὰν φίλο ἀλλὰ σὰν ἐχθρό. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἤθελε τὸν φρονεῦσει, θὰ εὐχαριστοῦσε πολλοὺς εὐγενεῖς καὶ προκρίτους τῆς Ρώμης. Αὐτὸ δέ, εἶπε, τὸ ἔχει πληροφορηθῆ ἀπὸ ἀπεισταμένους τῶν ἰδίων, θὰ υποροῦσε δὲ μὲ τὸ θάνατό του νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ τὴ φιλία ὄλων αὐτῶν. Ἄν θυῶς ἀποχωροῦσε καὶ τοῦ παρόδινε ἐλεύθερος τις κτήσεις του σιτὴ Γαλλία, θὰ τὸν ἀντάμοιβε, εἶπε, μὲ μεγάλο βραβεῖο, καὶ ὅσοιδήποτε πολέμους ἤθελε νὰ κάμῃ ὁ Καῖσαρ, θὰ τοὺς ἔφερε αὐτὸς σὲ πέρας χωρὶς νὰ κοπιᾷσῃ ἢ νὰ κινδυνεύσῃ ὁ Καῖσαρ.

XLY

Πολλὰ εἰπὼνθησαν ἀπ' τὸν Καῖσαρα πάνω σ' αὐτὴ τὴ γνώμη, γιὰ ποῖδ λόγῳ δηλαδὴ δὲν υποροῦσε νὰ παραιτηθῇ ἀπ' τὸ ἔργο του: οὔτε ὁ δικὸς του οὔτε τοῦ Ρωμαῖκοῦ λαοῦ ὁ χαρακτήρας, εἶπε, ἀνέχεται νὰ ἐγκριταλεῖν συμμάχους πὸν προσέφεραν ἄριστες ὑποθεσίες οὔτε καὶ ἀναγνωρίζει δι τὴ Γαλλία ἀνήκει περισσότερο σιὸν Ἀριόβιστο ἀπ' δι σιὸ Ρωμαῖκό λαό. (Διότι), εἶπε, ὁ Κόϊντος Φάβιος Μάξιμος νίκησε σιὸν πόλεμο τοὺς Ἀρβεροὺς καὶ τοὺς Ρουτηνοὺς, τοὺς δ-ποίους (θυῶς) ὁ Ρωμαῖκὸς λαὸς τοὺς συγχώρησε καὶ δὲν ἔκαυε τὴ χόρα τους ἀποικία οὔτε τοὺς ἐπέβαλε φόρο. Ἐὰν δὲ θὰ ἔπροπε νὰ γνωσίουν πὸς τὰ πίσω καὶ νὰ κνιτάξουν μιὰ ὁποιαδήποτε παλαιά-τι ἐποχὴ, (θὰ ἔβλεπαν), εἶπε, δι τὴ κυριαρχία τοῦ Ρωμαῖκοῦ λαοῦ σιτὴ Γαλλία εἶναι ἀπόλυτα δικαιολογημένη. Ἐὰν δὲ θὰ ἔπροπε νὰ γίνῃ σεβαστὸ τὸ δόγμα τῆς Συγκλήτου, θὰ ἔπροπε ἢ Γαλλία νὰ εἶ-

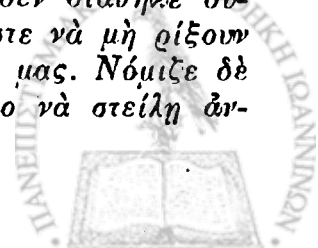
ναι ἐλεύθερη, ἐφ' ὅσον ἢ Σύγκλητος τῆς εἶχε παραχωρήσει αὐτονομία, ἂν καὶ εἶχε νικηθῇ.

XLYI

Ἐνῶ (λοιπὸν) συνέβαιναν αὐτὰ σιτὴ συνάντησι, πληροφορήσαν τὸν Καῖσαρα ὅτι οἱ ἱππεῖς τοῦ Ἀριόβιστου προχωροῦν πὸ κοντὰ πρὸς τὸ ἴκνωμα καὶ δι ἐλαύ-ρουν ἐναντίον τῶν δικῶν μας, ρίχνουν δὲ ἐναντίον τῶν δικῶν μας πέτρες καὶ βέ-λη. (Τότε) ὁ Καῖσαρ ἔθεσε τέραμα σιτὴ συζήτησι καὶ κατέφυγε σιὸς δικούς του, τοὺς ποδοῖαξε δὲ νὰ μὴ ρίξουν καθόλου οὔτε ἓνα βέλος σιὸς ἐχθροὺς γιὰ ἀπάν-τησι. Γιατὶ ἂν καὶ ἔβλεπε πὼς μοροῦσε νὰ συνάγῃ μάχη μὲ τὸ (ἐχθρικό) ἱπτικὸ χωρὶς τὸν παραμικρὸ κίνδυνο γιὰ τὴν ἐκλεκτὴ του λεγεῶνα, ἐν τούτοις νόμιζε πὼς δὲν ἔπροπε νὰ συγκρουσθῇ, (καὶ τοῦ-το) γιὰ νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν, ἀφοῦ νικῆ-σι τοὺς ἐχθρούς, νὰ λεχθῇ πὼς τοὺς πε-ρικύκλωσε σιτὴν ὥρα τῆς συζητήσεως, ἐ-πειδὴ ἔδοσαν εὐπιστοσύνη. Ὅταν δὲ δια-δόθηκε σιὸ πολλὸ στρατεύμα μὲ πόση αὐ-θάδεια ὁ Ἀριόβιστος συμπεριφέρθη σιτὴ συνάντησι καὶ πὼς εἶχε ἀρνηθῇ κάθε δι-καίωμα σιὸς Ρωμαίους ἀπὸ ἀλόκληρη τὴ Γαλλία καὶ πὼς οἱ ἱππεῖς του εἶχαν κά-μει ἔφοδο ἐναντίον τῶν δικῶν μας καὶ κατὰ ποῖδ τοῦπο ἔξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ γε-γονότος (ὁ Καῖσαρ) ἔθεσε τέραμα σιτὴ σν-νάτησι, πολὺ μεγαλύτερη διάθεσι καὶ προθυμία γιὰ μάχη κροῖεψε τὸ στρατὸ.

XLYII

Δυὸ μέρες κατόπιν ὁ Ἀριόβιστος ἔ-στειλε ἀντιπροσώπους σιὸν Καῖσαρα (πα-ραγγέλοντας) δι ἐπιθυμῇ νὰ διαπραγ-ματενθῇ μαζί του γιὰ κεῖνα τὰ ζητήματα πὸν εἶχαν ἀρχίσει νὰ διαπραγματεύωνται μεταξὺ τους καὶ πὸν δὲν τὰ εἶχαν συμ-πληρώσει: (παρήγγελλε ἀκόμη) ἢ νὰ δ-ρίσῃ μέρα γιὰ συνάντησι ἢ, ἂν αὐτὸ δὲν τοῦ ἄρεσε καὶ τόσο, νὰ τοῦ στείλῃ ἓνα ἀν-τιπρόσωπό του. Ὁ Καῖσαρ νόμιζε πὼς δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ συζητήσῃ, καὶ αὐτὸ τόσο περισσότερο καθ' ὅσον τὴν προηγού-μενη μέρα οἱ Γερμανοὶ δὲν σιάνθηκε δυ-νατὸ νὰ συγκρατηθοῦν ὥστε νὰ μὴ ρίξουν βέλη ἐναντίον τῶν δικῶν μας. Νόμιζε δὲ δι εἶναι πολὺ επικίνδυνο νὰ στείλῃ ἀν-

υπρόσωπο ἀπ' τοὺς δικούς του καὶ δι (σὴν οὐσία) θὰ τὸν παρέδιδε σὲ ἀγρίους ἀνθρώπους. Θεώρησε (λοιπὸν) ὡς πῶ συμμέρον νὰ στείλῃ τὸν Κ. Βαλέριο Προκίλλο, τὸ γνιὸ τοῦ Βαλερίου Καβούρου, νέον ἐξαιρετικῆς ἀνιρείας καὶ μορφώσεως, τοῦ ὁποίου ὁ πατέρας εἶχε πάρει ἀπ' τὸν Κόϊνιο Βαλέριο Φλάκκο τὸν τίτλο τοῦ (Ρωμαίου) πολίτου σὰ δῶρο, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά λόγῳ τῆς ἐπιεισοσύνης του (σ' αὐτὸν) καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι γνῶριζε τὴ Γαλλικὴ γλῶσσα, πὺν χρησιμοποιοῦσε συγγράματα ὁ Ἀριόβιστος λόγῳ τῆς μακροχρόνιας συναναστροφῆς του μὲ τοὺς Γάλλους, καὶ ἔπειτα γιὰ τὸν ἄδικήσουν, καὶ (μαζὶ μὲ αὐτὸν) τὸν Μάρκο Μέιτιο πὺν ἦταν φίλος τοῦ Ἀριόβιστου. Σ' αὐτοὺς (λοιπὸν) ὁ Καῖσαρ ἔδωσε παραγγελία νὰ λάβουν γνώση αὐτῶν πὺν θὰ ἔλεγε ὁ Ἀριόβιστος καὶ νὰ τοῦ τὰ ἀναφέρουν. Μόλις (ὁμοίως) ὁ Ἀριόβιστος τοὺς ἀντίκρουσε κοντὰ του σὶδ στρατόπεδο, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατοῦ του κράνυσε: Γιατὶ πῆγαν κοντὰ του; ἢ μήπως γιὰ νὰ κάμουν κατασκοπεία; Ἐνῶ δὲ αὐτοὶ ἐπιχειροῦσαν ν' ἀποκριθοῦν, δὲν τοὺς ἄφησε καὶ τοὺς ἔκριξε σὶὰ σίδερα.

XLVIII

Τὴν ἴδια μέρα μετακίνησε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ στρατόπεδο καὶ τὸ ἐγκατέστησε σὶοὺς ποδοποδες (ἑνὸς) βοννοῦ ἔξ χιλιάδες βήματα ἀπ' τὸ στρατόπεδο τοῦ Καῖσαρος. Τὴν ἄλλη μέρα ὠδήγησε τὶς δυνάμεις του κοντὰ σὶδ στρατόπεδο τοῦ Καῖσαρος καὶ ἐγκατέστησε τὸ στρατόπεδό του διὰ χιλιάδες βήματα μακρονά του, μὲ τὸ σκοπὸ ν' ἀποκόμῃ τὸν Καῖσαρα ἀπ' τὰ τοῦρμα καὶ τὸν ἐφοδιασμὸ πὺν μεταφέρονταν ἀπ' τὴν περιοχὴ τῶν Σηκουανῶν καὶ τῶν Αἰδουῶν. Ὁ Καῖσαρ (τότε) παρέταξε μπροστὰ ἀπ' τὸ στρατόπεδό του τὶς δυνάμεις του καὶ τὶς κράτησε ἀπὸ ἐκείνη τὴ μέρα συνέχεια ἐπὶ πέντε μέρες παρατεταγμένους ὥστε νὰ μὴ στεροῦν ἀπ' τὸν Ἀριόβιστο τὴν εὐκαιρίαν σὴν περιπίπτωσιν πὺν ἤθελε νὰ μετρηθῇ μαζὶ του σὴν μάχῃ. Ὁ Ἀριόβιστος ὁμοίως ὄλες αὐτὲς τὶς μέρες κράτησε τὸ στρατό του μέσα σὶδ στρατόπεδο καὶ ἀριμαχοῦσε κάθε μέ-

ρα μὲ τὸ ἱππικόν. Τὸ εἶδος δὲ τῆς μάχης σὶδ ὁποῖο οἱ Γερμανοὶ ἦσαν ἐξησκημένοι ἦταν τὸ ἐξῆς: Ὑπῆρχαν ἔξ χιλιάδες ἱππεῖς καὶ ἄλλοι τόσοι σὶδὸν ἀριθμὸ πᾶρα πολὺ ταχεῖς καὶ γενναῖοι πεζοὶ στρατιῶτες, τοὺς ὁποῖους εἶχαν διαλέξει οἱ ἱππεῖς μέσα ἀπ' ὅλο τὸ στρατεύμα, καθέννας ἀπὸ ἕναν, γιὰ νὰ τοὺς βοηθοῦν (σὶς δύσκολες περιπτώσεις). Μ' αὐτοὺς (λοιπὸν) πῆγαιναν σὶς μάχες καὶ κοντὰ σ' αὐτοὺς κατέφευγαν οἱ ἱππεῖς. Αὐτοὶ δὲ ὅσες φορὲς παρουσιάζονταν κάποια δυσκολία, ἔσπανδαν νὰ βοηθήσουν· ὅσες (πάλι) φορὲς κάποιος ἱππεὺς πληγωνόταν βαρεῖα καὶ ἔπεφτε ἀπὸ τὸ ἄλογο, τὸν περιτοίχιζαν προσαιτενικᾶ καὶ διὰν πάλι ἔπρεπε ἢ νὰ προχωρήσουν κάπου μακρότερα ἢ νὰ ὑποχωρήσουν κάπου μὲ μεγάλη ταχύτητα, ἦταν ἴσῃ ἢ ταχύτερα τῶν ἀπ' τὴν ἄσκησιν ὥστε κρατούμενοι ἀπ' τὶς χεῖρες τῶν ἀλόγων νὰ τὰ φτάνουν σὲ ταχύτητα.

XLIX

Μόλις ὁ Καῖσαρ κατέλαβε ὅτι ὁ Ἀριόβιστος δὲν σκοπεύει νὰ βγῇ ἀπ' τὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ μὴν ἐμποδίζεται ἄλλο πᾶ (ἀπ' τὸν Ἀριόβιστο) σὶδ ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ, διάλεξε πέρα ἀπ' τὴ θέσιν πὺν εἶχαν στρατοπεδεύσει οἱ Γερμανοὶ, γύρω σὶὰ ἑξακόσια βήματα ἀπ' αὐτοὺς, τοποθεσία κατάλληλῃ γιὰ στρατοπεδεῖα καὶ ἀφοῦ συγκράτησε πὲ τρίπλῃ τάξῃ τὸ στρατό του πῆγε σὶδ μέρος ἐκεῖνο. Διέταξε (ἐκεῖ) τὴν πρώτη καὶ τὴ δεύτερη τάξιν νὰ βροῖκεται ὑπὸ τὰ ὄπλα, τὴ δὲ τρίτη ν' ἀρχίσῃ τὴν ὀχύρωσιν τοῦ στρατοπέδου. Αὐτὴ ἢ τοποθεσία, ὅπως εἶπαμε, ἀπέχε γύρω σὶὰ ἑξακόσια βήματα ἀπ' τὸν ἐχθρό. Σ' αὐτὴ (λοιπὸν) τὴν τοποθεσίαν ὁ Ἀριόβιστος ἔστειλε γύρω σὶς δέκα ἔξ χιλιάδες ἐλαφρὰ ὀπλισμένους στρατιῶτες μαζὶ μὲ ὅλο τὸ ἱππικόν, γιὰ νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς δικούς μας καὶ νὰ τοὺς σταματήσουν ἀπ' τὴν ὀχύρωσιν. Ὁ Καῖσαρ ὁμοίως ἀπαράλλαχτα, ὅπως πρὶν εἶχε δοῖσει, διέταξε τὴν πρώτη καὶ τὴ δεύτερη τάξιν ν' ἀποκρίσῃ τὸν ἐχθρό, τὴ δὲ τρίτη νὰ φέσῃ σὲ πέρους τὸ ἔργο τῆς ὀχυρώσεως. Μετὰ (δὲ) τὴν ὀχύρωσιν τοῦ στρατοπέδου, ἄφησε ἐκεῖ διὰ λεγεῶνες καὶ ἔ-

να τμήμα βοηθητικό, τις τέσσερες δὲ ὑπόλοιπες λεγεῶνες τις ξαναπήγε σὶ σιραιτόπεδο.

L

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Καῖσαρ κατὰ τὴ συνήθειά του ἔβγαλε κί' ἀπ' τὰ δύο σιραιτόπεδα τις δυνάμεις του, καὶ ἀφοῦ προωθήθηκε λίγο μπροστὰ ἀπ' τὸ μεγάλο σιραιτόπεδο, συγκρότησε τὴν παράταξή του. ἔδωσε (ἔτσι) εὐκαιρία μάχης σιούς ἐχθρούς. "Οἱαν (λοιπὸν) δὲν τοὺς εἶδε οὕτε τότε τοῦλάχιστο νὰ βγαίνουν, κατὰ τὸ μεσημέρι ὠδήγησε ξανά τὸ σιραιτό του σὶ σιραιτόπεδο. Τότε τέλος ὁ Ἀριόβιτιος ἔστειλε μέρος ἀπ' τις δυνάμεις νὰ προσβάκων τὸ μικρὸ σιραιτόπεδο. Διεξήχθη (ἐκεῖ) μάχη μὲ σφοδρότητα κί' ἀπ' τις δύο μεριές μέχρι τὸ βράδυ. Μετὰ τὴ δόση τοῦ ἡλίου ὁ Ἀριόβιτιος ἀπέσυρε τις δυνάμεις του ἀφοῦ προξένησε καὶ ὑπέστη πολλοὺς τραυματισμούς. Ρωμαῖνας ὁ Καῖσαρ τοὺς αἰχμαλώτους γιὰ ποῖο λόγο ὁ Ἀριόβιτιος δὲν συγκρούεται σὲ ἀποφασιστικὴ μάχη μαζί του, ἀνεκάλυψε διὰ αἰτία αὐτοῦ εἶναι τὸ ὅτι σιούς Γερμανοὺς ἐπικρατοῦσε τὸ ἔθιμο νὰ ἀποφαίνωνται οἱ οἰκοδόμοι κατὰ πόσον συμφέρει ἢ συγκρουοῦσθαι ἢ ὄχι καὶ πὺς αὐτὲς ἔλεγαν ὅτι δὲν εἶναι πεπονημένο νὰ νικήσων οἱ Γερμανοί, ἂν τυχὸν ἔκαμναν μάχη πρὶν τὴ νέα σελήνη.

LI

Τὴν ἐπομένη ὁ Καῖσαρ ἄρρησε καὶ γιὰ τὰ δύο σιραιτόπεδα ὅση φρουρὰ θεώρησε ἀρκετή, παρέταξε δὲ ὅλες τις βοηθητικὲς του δυνάμεις μπροστὰ ἀπ' τὸ μικρὸ σιραιτόπεδο κατὰ τὸπο πὺν νὰ τις βλέπων οἱ ἐχθροί, (καὶ τοῦτο) γιὰ νὰ τις χρησιμοποιήσων γιὰ ἐπιτυπώσιον, ἐπειδὴ σὲ βαρεῖα ὀπλισμένους σιραιτιῶτες ὑστεροῦσε ἀσυνήθιστα σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ἐχθρούς. Ὁ ἴδιος (ἐν συνεχείᾳ) συγκρότησε σὲ τριπλὴ τάξη τὸ σιραιτό του καὶ προχώρησε μέχρι τὸ ἐχθρικὸ σιραιτόπεδο. Τότε ἐπὶ τέλος οἱ Γερμανοὶ ἀναγκαστικὰ ἔβγαλαν ἀπ' τὸ σιραιτόπεδο τις δυνάμεις τους καὶ τις παρέταξαν κατὰ φυλὰς μὲ ἴσα μεταξὺ τους διασιήματα, (κατὰ πρῶτον) τοὺς Ἀροῦδες (καὶ ὑστερα) τοὺς Μαρκομάνους, τοὺς Τολβοκες, τοὺς Βαγγίονες,

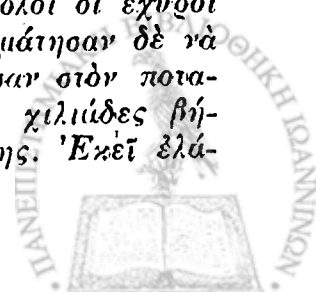
τοὺς Νευήτες, τοὺς Σουδηοίους, τοὺς Σουήθους καὶ (τέλος) ἔφραξαν ὅλη τὴν παράταξή τους μὲ ἀμάξια καὶ κάρορα, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἀπομείνῃ κομμιὰ ἐλπίδα φυγῆς. Ἔβαλαν δὲ πάνω σ' αὐτὰ τις γυναῖκες τους, οἱ ὁποῖες μὲ χέρια ἰκετευτικὰ ἀπλωμένα καὶ κλαίοντας παρακαλοῦσαν ὄρους βιάζον γιὰ τὴ μάχη νὰ μὴ τις ἐγκαταλείβων σὶ δουλεία τῶν Ρωμαίων.

LII

Ὁ Καῖσαρ ὥρρησε σὲ κάθε λεγεῶνα ἀπὸ ἓνα ὑπαρχο καὶ τὸν ταμία, γιὰ νὰ τοὺς ἔχη καθένας γιὰ μάστιγες τῆς ἀντιθέσεώς του, ὁ ἴδιος δὲ ἄρχισε τὴ μάχη ἀπ' τὴν ἀριστερὰ πλευρά, γιὰ αὐτὸ τὸ μέρος τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως ἔβλεπε νὰ εἶναι πάρα πολὺ ἀσθενές. Τόσο δὲ ἀσισιατικὰ ὑπῆρξε μόλις δόθηκε τὸ σῆμα ἢ ἐφοδος τῶν δικῶν μας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν καὶ τόσο γρήγορα προχώρησαν οἱ ἐχθροί, ὅστε δὲν δόθηκε χρόνος (σιούς δικούς μας) νὰ ρίξων τὰ ἀκόντια τους ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν. Ἄφησαν (λοιπὸν) τὰ ἀκόντια καὶ ἄρχισαν μάχη ἐν τοῦ σισιατικῆς μὲ τὰ ξίφη. Οἱ Γερμανοὶ (πάλι) συγκρότησαν γρήγορα κατὰ τὴ συνήθειά τους μέτωπο καὶ ἀντιμετώπισαν τὰ ξίφη μας. Βρέθηκαν (ὅμως) πολλοὶ δικοί μας σιραιτιῶτες (διατεθειμένοι) νὰ πῶσων πάνω σὶ τὴν ἐχθρικὴν παράταξιν ἢ ἀνατιθέσων τις ἀσπίδες καὶ νὰ τοὺς πληξὸν ἀπὸ πάνω. Ἐνῶ ὅμως ἡ ἐχθρικὴ παράταξιν ἀπ' τὸ ἀριστερὸ τῆς ἄκρο ἀποκρούσθη καὶ τράπηκε σὲ φυγή, ἀπ' τὸ δεξιὸ πλευρὸν πίεζαν ἀσυνεχτικὰ μὲ τὸ πλῆθος τους τὴ δική μας παράταξιν. Μόλις εἶδε αὐτὸ τὸ πρῶγμα ὁ νεαρός Πόπλιος Κράσος πὺν ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἱπποῦ, ἐπειδὴ εἶχε μεγαλύτερη ἐλευθερία κινήσεων ἀπὸ ὅσων ἐκεῖνοι πὺν βρισκόντουσαν σὶ τὴν τάξιν τῆς μάχης, ἔστειλε γιὰ βοήθεια τῶν ταλαιπωρουμένων δικῶν μας τὴν τρίτη τάξιν.

LIII

"Ἔτσι (λοιπὸν) ἀποκατασιτάθηκε ἡ ἰσορροπία τῆς μάχης, καὶ ὅλοι οἱ ἐχθροὶ γύρισαν τις πλάτες, δὲ σισιατικῶν δὲ νὰ φεύγων παρὰ ἀφοῦ ἔφθασαν σὶ τὸν ποταμὸ Ρῆνο, γύρω σὶς πέριτε χιλιῶδες βήματα ἀπ' τὴ θέσιν τῆς μάχης. Ἐκεῖ ἐλά-

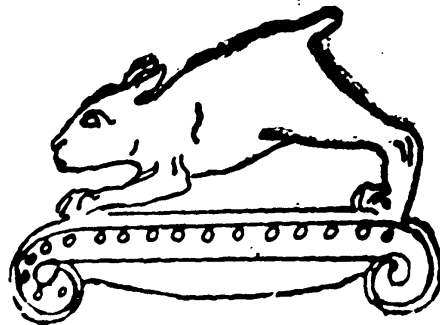
χιστοι είτε από πεποίθηση στις δυνάμεις τους αγωνίσθηκαν να περάσουν κολυμβώντας το ποτάμι, είτε καιάφεραν να σωθούν με λέμβους που βρήκαν. Μεταξύ τους ήταν κι' ο 'Αρισθίστιος, που πέτυχε ένα πλοιάριο δεμένο στην όχθη και μ' αυτό ξέφυγε. "Όλους τους υπόλοιπους τους κατέδιωξαν οι δικοί μας με το ιππικό και τους εξωλόθρεψαν. Δύο ήταν οι γυναίκες του 'Αρισθίστου: ή μιὰ Σουηθικής καταγωγής που την είχε νυμφευθή στην πατρίδα του, και ή άλλη Νωρικής καταγωγής, αδελφή του βασιλέως Βορκίωνος, την οποία του την έστειλε ο αδελφός της στη Γαλλία και τη νυμφεύθηκε εκεί: Και οι δύο χάθηκαν σ' αυτή τη φυγή. (Έιχε) επίσης δυο κόρες, απ' τις οποίες ή μιὰ σφάχτηκε ή δέ άλλη αιχμαλωτίστηκε. Ο δέ Κόντιος Βαλέριος Προκίλλος, ενώ συνόριαν καιό τη φυγή απ' τους φύλακες του δεμένος με τριπλές αλυσίδες, έπεσε τυχαίως μπροστά στον ίδιο τον Καίσαρα που με το ιππικό του κατέδιωκε τους έχθρους. Αυτό δέ το γεγονός προξένησε στον Καίσαρα όχι μικρότερη εύχαρίστηση απ' δι ή ίδια ή νίκη, γιατί άσπαξε μέσ' απ' τα χέρια των έχθρων και είχε μπροστά του τον πιο έντιμο άνθρωπο της Ρωμαϊκής επικράτειας στη Γαλλία και δικό του γνωστό και φίλο, και γιατί ή τόχη δέν θέλη-

σε με το θάνατο εκείνου να του μειώση κατόλου την τόσο μεγάλη εύχαρίστηση και ικανοποίηση. Αυτός (λοιπόν) διηγήθηκε ότι επί παρουσία του τρεις φορές (οι Γερμανοί) έσχιζαν κλήρο για να δούν αν πρέπει να θανατωθή άμέσως σιη φρονιά ή να τον κρατήσουν γι' αργότερα. Βρέθηκε επίσης και ο Μάρκος Μέτιος και ώδηγήθηκε μπροστά στον Καίσαρα.

LIY

Μόλις ή είδηση αυτής της μάχης έφθασε πέρα απ' το Ρήνο, οι Σουηθοί που είχαν συγκεντρωθή στις όχθες του Ρήνου, άρχισαν να έπιστρέφουν στην πατρίδα τους. Οι Ούβιοι όμως που κατοικούν πολν κοντά στο Ρήνο τους κατέδιωξαν και καθώς ήταν τρομοκρατημένοι έφόνευσαν πολλούς απ' αυτούς. ("Έτσι λοιπόν) ο Καίσαρ άφού μέσα σ' ένα καλοκαίρι έφερε οέ πέρασ δυο μεγάλους πολέμους, άπέσυρε λίγο νωρίτερα απ' δι άπαιτούσε ή εποχή το στρατό του για το χειμερινό στρατόπεδο στην περιοχή των Σηκουανών. (Έκει) έβαλε επί κεφαλής του χειμερινού στρατοπέδου το Λαβιηνό και ο ίδιος έφυγε για τη δώδε απ' τις Άλπεις Γαλλία για να άσχοληθώ με τα εκεί δικαστήρια.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ιερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

20

Ἀπόστολος Ματθ. Ζωγράφος. Υἱὸς οὗτος τοῦ Ματθαίου ἐκ τῆς γενεᾶς Πασχαλίδων, καὶ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τόλη Μάνθος», γεννηθεὶς τὸ 1814, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1918. Καὶ τοῦτον ἐγνωρίσαμεν ἡμεῖς οἱ γράφοντες ὡς γέροντα μὲ ἀνάστημα, ὑψηλὸν καὶ πρόσωπον μὲλλων ἰσχνόν. Τοῦτον εὐρίσκομεν μετὰ τοῦ ὡς ἄνωθεν θείου του Ζήκου καὶ τοῦ πατρὸς του Ματθαίου, ἱστοροῦντας τὸ Παρεκκλήσιον Παναγία τοῦ Καθάσιλλα κατὰ τὸ ἔτος 1864 μετὴν μέθοδον τοῦ ἐφ' ὑγρῷ «στὸ φρέσκο», τὰς ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Παρεκκλησίου ἀγ. Μηνᾶ τοῦ χωρίου Προσόγιαννης εἰκόνας κατὰ τὸ ἔτος 1872, ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐφεξῆς ἐπιγραφάς. Οὗτος εἶχε ἓνα καὶ μόνον υἱὸν ὀνόματι Κωνσταντῖνον, περὶ οὗ κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν.

21

Κωνσταντῖνος (Ντούλας) Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων, υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μιχαήλ (10). Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ ἀγ. Νικολάου τοῦ χωρίου Βράνιστα (νῦν Τράπεζα) ἐπὶ τῆς ἐν σχήματι Προσκομιδῆς ἀγ. Τραπέζης, ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ ἀνεπιού αὐτοῦ Ἀναστασίου τὴν ἐν αὐτῇ τοιχογραφίαν. Οὗτος ἐλάχιστα ἐγνώριζε τὴν ἀγιογραφίαν ἵνα μὴ εἴπωμεν ὅτι ἐντελῶς ἠγνόει ταύτην. Ἐβόηθη ὅμως τοὺς ἄλλους εἰς ὅτι ἰσέωρα τὴν ξυλλογικὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐφ' ὑγρῷ καὶ ἰδίως ἐμερίμνα διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασιῶν τὰς ὁποίας ἔφερον εἰς πέρας οἱ ἄλλοι. Εἶχε δὲ καὶ οὗτος πέντε υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Ἀθανάσιος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν.

Σημείωσις:

Κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Καταλόγου τούτου δεόν νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὁ ἀναγνώστης ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἢ κατὰ ἡλικίαν χρονολογικὴ σειρὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἀγιογράφων.

22

Ἀθανάσιος Κ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ ὡς ἄνωθεν Κωνσταντῖνου (Ντούλα) ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων. Τοῦτον εὐρίσκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἱστοροῦντα τὰς ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Παλιόπυργος Πωγωνίου ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας, τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου τοῦ χωρίου Ἀρίνιστα (νῦν Κτίσματα), ὡς καὶ ἄλλαχού. Οὗτος κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην, πλημμελῶς πωρ ἐιογράζετο τὴν ἀγιογραφίαν. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 20 εἰκόνα).

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 80.

10. Διὰ τὴν συνωνυμίαν πατρὸς καὶ υἱοῦ, βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. ὑποσημείωσιν τοῦ παρόντος Καταλόγου.

Είξ. 20

Ἀθανασίου Κ. Ζωγράφου
Ἁγ. Νικόλαος ἐν τῷ Τέμπλῳ
(Κοιμ. Θεοτόκου Παλιόπορος Πορφύριου)

Μυτιάδης Κ. Ζωγράφος. Τίος οὐτε Κωνσταντίνου Γεωργίου ἐξ τῆς γε-
λασγαλάδων, ἀναστήματος μετρίου μᾶλλον ἢ γὰρ μὴ εἶπαμεν ζοντοῦ με

πρόσωπον στρογγύλον, γεννηθείς τὸ ἔτος 1851, καὶ ἀπεθανὸν τὸ 1918. Οὗτος εἰργάσθη εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας. Ἰδιαιτέρας ἐργασίας του λόγῳ τῆς ταχύτητος μετὰ τὴν ὁποίαν εἰργάζετο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωσι τὰς ἀπαιτούμενας λεπτότητας. Τούτον κιναντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἱστοροῦντα μετὰ τῶν πρώτων ἐξαδέλφων αὐτοῦ Ἀποστόλου καὶ Σωφράτους τὸν Ἱ. Ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ χωρίου Βίτσα Ζαγορίου. Ἐπίσης ἐνίσταμεν τοῦτον καὶ κατὰ τὸ 1909 ἱστοροῦντα τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγ. Νικολάου τοῦ χωρίου Καζονιστοῦς (νῦν Ἀγ. Κοσμᾶ) Πωγωνίου, ὡς καὶ ἀλλοθροῦ. Οὗτος ἀποθανὼν, ἄρρενα τέκνα δὲν κατέλειψε. Ἐγγονος ὁμοῦς τούτου ἐκ θυγατρὸς, εἶναι ὁ εἰς τὴν Νομαρχίαν Ἰωαννίνων ὑπηρετῶν μετὰ τὸν βῆθρον τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Κων. Κρυσιδίου. (Βλέπε καὶ τὰς ἐπ' ἀριθμ. 21 καὶ 22 εἰκόνας).

Εἰκ. 21

Μιλτιάδου Ζωγράφου

Οἱ Ἁγ. Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος (Τοιχογραφία)
 (Ἁγιος Ἀθανάσιος Δελβιναζίου)

Είς. 22
Μιλτιάδου Ζωγράφου
Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ
Τοιχογραφία ἐν τῇ Προσομοιῇ
(Ἅγιος Ἀθανάσιος Δελφινισίου)

Παντοῦνης (Παντελῆς) Μ. Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων
λάδων υἱὸς Μιχαήλ Κων. Ζωγράφου καὶ ἀδελφὸς τῶν Ἀναστασίου καὶ
του. Ἐδιδάχθη καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του Μιχαήλ, καὶ συνεργᾶζετο
οὗ ἀδελφοῦ του Ἀναστασίου. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ Τέμ-
νωθεν τῆς ὠραίας Πύλης εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Ἀρσενίου Σταθαραίων.
Ἰγης (τέως Σταθαράτι) ἐν ἔτει 1872. Οὗτος ἀπεβίωσε εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν.

Στέφανος Μ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ Μιχαήλ Κωνσταντίνου, καὶ ἀδελφὸς τῶν ἀνωτέρω Ἀναστασίου καὶ Παντοῦλη, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1854 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1918. Εἰργάσθη καὶ οὗτος εἰς πολλὰ μέρη μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἀδελφοῦ του Ἀναστασίου. Πρὸς τῶν ἔργων αὐτοῦ ἡ κοινὴ γνώμη μαρτυρεῖ ὅτι ταῦτα ἦσαν κατ'ὄψιν τῶν ἄλλων. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ χωρίου Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος, 1871, ὡς καὶ ἄλλαχού. Οὗτος δεκαετηρίδας ὀλοκλήρους εἰργάσθη καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀργονίου. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 23 εἰκόνα).

Εἰκ. 23

Στεφάνου Ζωγράφου
 Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Προδρόμος
 (Παρεκκλήσ. Προφ. Ἡλιοῦ Χιονιάδων)

Χριστόδουλος Ἀναστ. Ζωγράφος Παπαζώστας (Μαρινᾶς) υἱὸς Ἀναστασίου καὶ Χρύσως, καὶ ἔγγονος Ζήζου Ζωγράφου, γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1857, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1932. Οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ ἐδιδάχθη τὴν ἀγιογραφίαν παρὰ τοῦ πατρὸς του Ἀναστασίου ἐν Ζαγορίῳ με ἔδραν τὸ χωρίον Τσεπέλοβον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὗτος εἰργάσθη κατ' ἀρχὰς εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἠλείου μεταχειριζόμενος κατὰ τὰς ἐργασίας του ἄλλοτε μὲν τὴν μέθοδον τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἄλλοτε τὴν ἐφ' ἑαυτοῦ. Ἐργα τοῦτου ὡς μοι ἐδήλωσεν ὁ μέγρι τοῦ 1955 ἐπιζήσας ἀγιογράφος Νικόλαος Παπαζώστας εἶναι καὶ ἡ ἐν τῇ Νοτίᾳ πύλῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων τοιχογραφία. (Βλέπε καὶ τὰς ἐπ' ἀριθ. 24 καὶ 25 εἰδήσεις). Οὗτος ἀργότερον μετέβη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ

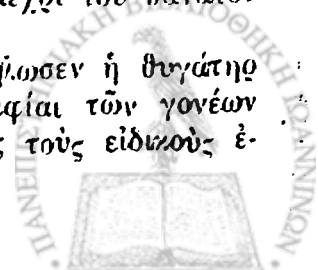

Εἰζ. 24

Χριστοδούλου Ἀν. Ζωγράφου
Οἱ τρεῖς Ἱερόεργαι
Τοιχογραφία τοῦ 1888
(Ἁγ. Ἀθανάσιος Χιονιάδων)

καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου καὶ εἰργάσθησαν ἀμφοτέρω ἐπὶ μίαν σχεδὸν εἰκοσαετίαν. Ἐκ περιτροπῆς δὲ καὶ εἰς ἀραιὰ διαστήματα, ἐπανήρχοντο καὶ εἰς τὸ χωρίον, ὅπου καὶ παρόντων ἐπὶ ὀλίγους μόνον μῆνας ἐπιστέροντες καὶ πάλιν ἐξεί. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1914, ἐγκατασταθέντες ἐν τῷ χωρίῳ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐργάζωνται εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἀλλαγῶν, μέγρι τοῦ θανάτου των.

Εἰς τὸν ἀείμνηστον ταῦτον Χριστόδουλον —ὡς μοι ἐδήλωσεν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἑλένη Εὐαγγέλου— ἀποδίδονται καὶ δύο προσωπογραφίαι τῶν γονέων αὐτοῦ Ἀναστασίου καὶ Χρύσως, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἡμεῖς, εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐ-

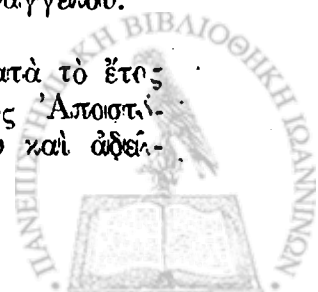

Ειζ. 25
Χριστοδούλου 'Αν.
Ζωγράφου
'Αγ. Γεώργιος
τοιχογραφία
τοῦ 1888
('Αγ. 'Αθανάσιος
Χιονιάδων)

παφιέμεθα νὰ κρίνωσιν, ἂν καὶ κατὰ πόσον ἐπέτιγεν εἰς τὰ τοιαῦτα ἔξω τοῦ κί-
βλου τῆς ἀγιογραφίας ἔργα του. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ὄψιν. 26 καὶ 27 προσωπο-
γραφίας αὐτάς). Ἐγγονοὶ τούτου ἐκ ἰβιγατέρον εἶναι ὁ ἐν Ντίρι—Ντάουα τῆς
Αἰθιοπίας Γεώργιος Β. Φίλης διευθυντῆς ὑποκαταστήματος μεγάλου Ἀγγλικοῦ
Οἴκου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φαρμακοποιὸς Ἰβμανουήλ, ὁ ἐν Ἀμερικῇ καὶ εἰς Ἀμ-
ρικανικὴν ὑπηρεσίαν διατελὼν Μηχανικὸς Ἰωάννης Δ. Βούρης, ὡς καὶ ὁ εἰς τὸ
ἐν Ἰωαννίνοις Κέτρον Κοινωνικῆς Προνοίας ὑπηρετῶν Κων)νος Εὐαγγέλου.

27

Ζωγράφης Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς Πασγαλάδων, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος
1857, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1939. Υἱὸς οὗτος τοῦ Ματθαίου καὶ ἀδελφὸς Ἀποστολί-
λου, ἀναστήματος ὑψηλοῦ καὶ ἰσχυροῦ, εἰσγάσθη μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἀδεί-

Είς. 26 Χριστοδούλου Α. Ζαχαρίου (Προσωπογραφία)

τον εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἠπειροῦ Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας. Τεῦτον
 κομῆν κατὰ τὸ ἔτος 1875 μετὰ τοῦ Θεῖου τοῦ Ζήκου καὶ τοῦ Πατρὸς τοῦ
 αἰῶν καὶ λοιπῶν, ἰσχυροῦντας τὰς τοιχογραφίας τῆς Ἐκκλησίας ἁγ. Γε-
 οργίου Πατριάρχου ὡς καὶ ἀλλαχῶ. Οὗτος ἀργότερον μετέβη καὶ εἰς Ἅγιον Ὁ-
 ργουσθεῖς ἐκεῖ ἐπὶ σειρῶν ἐτῶν ἀσκήσεων. Ἐπανέβη εἰς Ἅγιον Ὁρος.
 Ἐργάσθη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀποστόλου εἰς πόλιν μέρη τῆς Μακεδονίας
 Ἀλβανίας, καὶ ἀργότερον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Νικ. Παπαδόπουλου εἰς τοὺς
 Ναοὺς τῶν χωρίων Γεωργίου - Τσαφραβίτης, Στροβίνας - Φιλίππια-
 Ἰωάννου (τῶν Ἀμαραντῶν) Κορίνθου, Γιαννοχωρίου (πρῶτον Γιαννοβαίου)
 Ἰωάννου ὡς καὶ ἀλλαχῶ. Τελευταῖον ἔργον αὐτοῦ, εἶναι ἡ τοιχογραφία ἐν τῇ
 αὐτῆς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Βουρατιάνης κατὰ

τὸ ἔτος 1926, ὡς καὶ ὁ Παντογράτου καὶ ὁραθέναι ἄλλαι ἐν τῷ Τέλει
 νες ἐν τῷ Παρεκκλήσιῳ τῶν Σπυρίδωνος Λισσατσίου (τῶν Ἀσκητοῦν)
 τὰ τὸ ἔτος 1936. (Βλέπετε καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς 28 εἰκόνα). Ἔργον δὲ τούτου
 νιάδες, εἶναι ὁ Ἐπιτάφιος. Οὗτος ἐπῆρξεν καὶ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπ'
 νεφέσεως τοῦ Παρθενονογραφίου ἐν Χιονιάδεσσι κατὰ τὸ ἔτος 1911. Εἶχε δὲ
 υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος ταξιδεύσας εἰς Ἀμερικὴν διέζουρε π
 λικθινωσίαν μετὰ τῶν γονέων του, ὁ δὲ δεύτερος Ματθαῖος ὀνόματι, ἀπέ
 νελεῖα τραύματος ἐν Σινώρῃ τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὸ 1921, φέρων τὸν
 τοῦ ὑπολογαοῦ.

Τούτου μαθητὴς ἐπῆρξεν —ὡς καὶ παρακατιόντες θὰ ἀναφέρουμε
 ὁ ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιὸς αὐτοῦ Νικ. Παπαδόπουλος, ὡς καὶ ὁ ἐξ Βουρλιανῆ
 νης Δημάρατος υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Λευτῶ Δημαράτου.

Εἰκ. 27 Χριστοδοῦλου Ἀν. Ζογράφου (Προσωπογραφία)

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ Η ΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΚΑΙ Ο «ΖΥΓΟΣ»

Ο «Ζυγός» είναι ένα περιοδικό που μένει στα έξι χρόνια της ζωής του μας έδω-
σε με τα κείμενα και τις θέσεις του, πάρα πολλά δείγματα της σοβαρότητας με την ό-
ποια αντιμετωπίζει τα ζητήματα της τέχνης, κι' όλα τα άλλα θέματα που έχουν σχέση
μ' αυτή. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο δε μπορούμε να ερμηνεύσουμε την άποψή του, που
διατυπώνεται στο πρώτο σχόλιο του τεύχους Φεβρουαρίου, σχετικά με την Πινακοθήκη
Ίωαννίνων και τη Πινακοθήκη Μετσόβου που σκέπτεται να ιδρύσει ο Ήπειρώτης Υ-
πουργός των Ύψωτερικών κ. Ευάγγελος Αβέρωφ. Η θέση του «Ζυγού» έρχεται σε αν-
τίθεση με την τάση —την τόσο άλογαίαια— και τη προσπάθεια να δημιουργηθούν στα
περιφερειακά έπαρχιακά κέντρα προϋποθέσεις ανάπτυξεως πνευματικής και καλλιτεχνι-
κής ζωής και έστις πνευματικής ανασυγκροτήσεως. Κι' όσα λέμε έπαρχιακά κέντρα δεν
έννοούμε ασφαλώς μόνο τις πρωτεύουσες των Νομών, αλλά και τους άλλους μικρούς Δή-
μους και κωμοπόλεις που βρίσκονται σε πνευματική άποτελμάτωση. Ά, λοιπόν, ό κ. Α-
βέρωφ σκέπτεται να ιδρύσει και στο Μέτσοβο μια Πινακοθήκη θάνα: αυτό ένα έπίτευγμα
άξιο πάσης έξάρσεως. Γι' αυτό άπορούμε πώς ό «Ζυγός» διατυπώνει την άξίωση να
στερηθή το Μέτσοβο —χάριν τών Γιαννίνων— της Πινακοθήκης της τόσο άλογαίαιας γι'
αυτό και για την καλλιέργεια τών ίδιων τών κατοίκων του όσο και για την τουριστική
προβολή του κι' άπ' την πλευρά αυτή. Ημείς που ζούμε στα Γιάννινα άντιλαμβανόμεστε
πώς ή Πινακοθήκη της πόλης μας σε τίποτε δελ έχει να ζημιωθεί ή ιδρυθή κι' άκόμα
μια άλλη στο Μέτσοβο και θάταν μάλιστα εύχης έργο να βλέπαμε Πινακοθήκες και
στην Άρτα και στην Πρέβεζα και στην άκρατική π.χ. Κόνιτσα. Το να δημιουργηθεί ή
έντύπωση ότι τα Γιάννινα θέλουν να άφυσώσουν κάθε πνευματική κίνηση που πάει
να άναπτυχθή στην περιοχή τους είναι μια άποψη που ούτε ήθικά έρεϊσμάτα έχει ούτε
κι' άνταπακρίνεται στις διαθέσεις τών πνευματικών άνωτών της πόλεως. Έξ' άλλου,
νομίζουμε, πώς ό πλουτισμός της Πινακοθήκης Ίωαννίνων με ώρισμένα, κάθε φορά, κομ-
ματια της Έθνικής Πινακοθήκης δίνει στην πρώτη την εύχέρεια να πραγματοποιήσει σε
ικανοποιητικό βαθμό τις προθέσεις της. Άκόμα ό «Ζυγός» δεν είχε ύπ' όψει του το γεγα-
νός ότι ό κ. Αβέρωφ δεσμεύεται άπό τις διατάξεις του Τροισαείου κληροδοτήματος να
ένισχύση οικιαμικώς την Πινακοθήκη τών Γιαννίνων και άφού αυτό δεν μπορεί να γίνει
θάταν παράλογη ή άξίωσή μας να στερηθή το Μέτσοβο της Πινακοθήκης του που έχει
τη δυνατότητα να τη συγκροτήσει. Προσθέτουμε τέλος ότι το Τροισαίο Μέγαρο-Μετσό-
βου περιέχει —έδώ και πέντε χρόνια— και μουσείον λαϊκής τέχνης και Πινακοθήκη με
έξαιρετους πίνακες βυζαντινής και ευρωπαϊκής τέχνης. Τα Γιάννινα, λοιπόν, δεν έχουν
καμμιά πρόθεση να διεκδικήσουν για τού, έαυτό τους το ρόλο της Άθήνας, που άπτι-
στρατεύεται την έπαρχία στις έπιδιώξεις της. Όσον άφορά στους χαρακτηρισμούς «με-
ρικοί κύριοι, έν ός πρώτος και καλύτερος ό επί τών Έξωτερικών Υπουργός», «κατα-
τά κωμικό», «έλλειψη πνεύματος συνεργασίας», «έπιπολαία έπίδειξη πολιτικής δυνάμεως»,
«τους έλειπε... ή άγάπη για τις καλές τέχνες», «έκθέσει άνεπαόρθωτα τη σοβαρότη-
τά τους», κι' άλλα πολλά, δελ νομίζουμε πώς χρειάζεται να άντιπαροθέσουμε τα άνάλο-
γα έπιχειρήματα γιατί ούτε έρεϊσμα έχουν άλλ' ούτε και σχέση με τα ζητήματα τέχνης
με τα όποια άσχολεϊται ειδικώτερα το κοινό περιοδικό. Συμπεώς οι στόχοι έναντίον τών
όποίων βάλλει είναι στην ουσία άύπαρκτοι.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΑΘΗΜΑ

Ο διαγωνισμός ποιημάτων που έκανε ο Τζόρτζιο Γκρότσε στην Ίταλία, αποκαλύφθηκε πώς ήταν μιάν άπάτη για να τσεπώσει, ο πρωτότυπος αυτός... έλληνοδίκης, χρήματα από πολλούς λογοτέχνες που δεν είχαν, μαζί με τή νόμιμη φιλοδοξία τους, και τήν πρόνοια να φυλαχτούν απ' τὸ δέλεαρ τῆς «Χρυσῆς δάφνης». Κι' ἔτσι, ἐνῶ αὐτοὶ που βραβεύτηκαν, περιμέναν τήν ἀναγνώριση που θὰ δικαίωνε τήν διάκρισή τους, βρέθησαν ξαφνικά στο κειό, θύματα ἀπάτης ἐνός που δεν ἔχει καμμιά σοβαρή σχέση με τὰ Γράμματα. Καθὼς ἀναφέρει ἡ σχετικὴ ἔκθεση τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στη Ρώμη, «Ὁ κ. Τζόρτζιο Γκρότσε δεν ἔχει καμμίαν ἀπλῶς φιλολογικὴν ὑπόστασιν ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου τούναντίον τυγχάνει ἐν:ελῶς ἀγνωστος...» κι' ἀκόμα πὼς «ἀποδεικνύεται ὅτι εἰσπράττει ἕ, ποσὸν ὑπὸ μορφήν ἐξετάστρων, διὰ τήν συμμετοχὴν τῶν ὑποψηφίων εἰς τὸν διαγωνισμὸν». Τὸ κακὸ δὲ, θὰ εἶταν τόσο ἀξιοσημείωτο ἂν ἡ ἀπάτη γίνονταν σ' ἕναν ἄλλο τομέα. Στὴν ἐποχὴ μας, δυστυχῶς, ἡ «εὐκόλη» ζωὴ θεωρεῖται σχεδὸν, εἰς νόμιμος ἢ, τοῦλάχιστον, ὄχι ἀπαγορευμένος δρόμος. Γι' αὐτό, ἴσα—ἴσα, κι' ἡ περίπτωση τῆς βράβευσης χωρὶς τίς ἀναγκαῖες ἐγγυήσεις σ' ἕνα πνευματικὸ διαγωνισμὸ —καὶ μάλιστα βιβλίω, που σήμερα, χάρι στὶς εὐκαλίες τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ἔλεγχος δεν εἶναι καθόλου δύσκολος— εἶναι ὅπωςδήποτε ἕνα ὄχι εὐχάριστο γεγονός για τὸν πνευματικὸ γενικώτερα κόσμον. Ἡ ἀπάτη που ξεσκεπάστηκε τώρα, πέρ' ἀπ' τήν συμπάθεια που εἶναι δυνατὸν νὰ προκαλεῖ για τήν ἀτυχία τῆς βράβευσης καὶ κάμποσων δικῶν μας λογοτεχνῶν —γιατί, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε κάμει τὸ «διαγωνισμὸ» σὲ διεθνή κλίμακα—, νομίζομε πὼς ὑποχρεώνει κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπον νὰ φροντίζει περισσότερο για τὴν ἐκτίμηση τοῦ ἔργου του στὸν τόπον του παρὰ στὰ ἡχηρὰ ἱνστιτούτα που, στὶς περισσότερες φερές, γίνονται μονάχα για νὰ μοιράζομεν ἔπαθλα. Γιατί, ἀλλοίμονο ἂν, ἀκόμα καὶ στὸν τομέα τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, κυριαρχήσει ἡ ἀπίληψη πὼς κι' ἐδῶ, ὅπως καὶ στὰ διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα, τὸ πᾶν εἶναι ἡ πολύχρωμη προβολὴ κι' ὄχι ἡ ποιότητά.

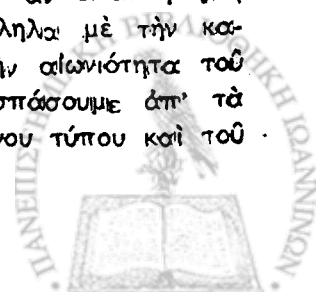
ΠΛΗΣΙΑΣΤΕ ΤΟΝ ΛΑΟ

Ἀξίζει νὰ συγχαρεῖ καίεις τήν Ἐθνικὴ Ἑταιρεία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν για τὴν ἐπιτοχὴ πρωτοβουλία που εἶχε νὰ καθιερώσει στὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, τακτικὲς φιλολογικὲς συγκεντρώσεις καὶ συζητήσεις με τήν συμμετοχὴ φοιτητῶν. Οἱ φιλικὲς οὐτὲς συναντήσεις τῶν νέων, που γίνονται κάθε δεκαπενθήμερο σὲ συνεργασία με τήν διοίκηση τῆς Ἑταιρείας καὶ εἶναι ἀφιερωμένες σὲ θέματα καὶ προβλήματα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀποτελοῦν μιὰ θετικὴ δουλειὰ κι' ἕνα βῆμα ἐλπιδοφόρο για τὴν πληρύτερη διάδοση τῆς λογοτεχνίας. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἀποκτοῦν σιγά—σιγά τὰ γράμματά μας καινούριους φίλους καὶ ἀναγιώστες. Φίλους μορφωμένους καὶ ἱκανοὺς νὰ προπαγαγῶσιν για τὸ ἑλληνικὸ βιβλίον σὲ μεγαλύτερες κοινωνικὲς ομάδες.

Ἔτσι ἀνοίγεται θετικὰ ἕνας καινούριος δρόμος με πολλὲς δυνατότητες για νὰ γεφυρωθεῖ τὸ χάσμα, που ὑπάρχει ἀμέσως στους συγγραφεῖς, σὰν σύγκροτο, καὶ στὸ κοινὸ, τὸ μεγάλο κοινόν. Ὅπως ἔδειξαν οἱ πρώτες συγκεντρώσεις, τὸ πείραμα πέτυχε. Οἱ νέοι καὶ γενικὰ οἱ μορφωμένοι Ἕλληνες, ἀγαποῦν τὴν λογοτεχνία μας, φτάνει νὰ ὑπάρξουν τρόποι, που νὰ τοὺς τὴν κάμειν προσιτὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ πρώτη προσπάθεια προσέγγισης ἀπὸ μέρος τῶν λογοτεχνῶν βρῆκε ἄμεση καὶ εὐλικρινὴ ἀποδοκίμηση.

Τώρα δεν μένει παρὰ νὰ ἐπεκταθοῦν καὶ νὰ συστηματοποιηθοῦν αὐτὲς οἱ καρποφόρες συζητήσεις, σὲ πῶς μεγαλύτερη κλίμακα, σ' ὅλη τὴ χώρα. Κι' ἀκόμα θὰ μπορούσαν, τὰ λογοτεχνικὰ σωματεῖα νὰ ὀργανώσουν τέτοιες συγκεντρώσεις στὴ μέση ἐκπαίδευση, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλους κοινωνικοὺς κύκλους, που θὰ δεχόταν, εἰμῶστε βέβαιοι, με πολλὴ εὐχαρίστηση τίς συζητήσεις αὐτὲς.

Εἶναι καιρὸς πιά νὰ πάμμε νὰ ρίξομε τὸ βάρος τῆς λογοτεχνικῆς κρίσης σὲ ξένοὺς ὤμους. Πρέπει οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς νὰ βροῦν λύση στὰ προβλήματά τους, πλησιάζοντας τὸν λαόν. Γιατί ὁ λαός, ὅσα βάσανα κι' ἂν ἔχει, ὅσο σκληρὴ κι' ἂν εἶναι ἡ ζωὴ του, ἀγαπάει πάντα παράλληλα με τήν καθημερινότητα τῆς ὕλης, τὴν αἰωνιότητα τοῦ πνεύματος. Ἄς τὸν ἀποσπᾶσομε ἀπ' τὰ φαρμακερὰ δάγια τοῦ κίτρινου τύπου καὶ τοῦ

έβδομαδιαίου περιοδικού κι' ως του δώσουμε καλό και φτηνό βιβλίο. Κουβεντιάστε μαζί του κι' βοηθείστε τον να νιώσει όλη την όμορφιά του έντεχου λόγου. Βοηθείστε τον πνευματικά κι' εκείνος θα σας το ανταποδώσει πολλαπλάσια. Πλησιάστε τον λαό και το θαύμα θα γίνει. Γιατί μέσα στην απλή του καρδιά, κρύβεται ένας θησαυρός ανεξάντλητος.

ΤΑΚΗΣ ΣΩΤΗΡΧΟΣ

✱

ΜΙΑ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Έχουμε τη γάμη πώς ή άποψη του κ. Λέπζη, Ήπειρώτη από τη Χειμόρρα, έγκατεστημένου στην Αμερική, σχετικά με το ζήτημα της ίδρύσεως του Γ' Παιεπιστημίου, είναι μια ρεαλιστική αντιμετώπιση της καταστάσεως που πρέπει να τύχη ιδιαίτερης προσοχής. Ο κ. Λέπζης, δηλαδή, έρριξε την ιδέα της διεργείας έσανου ανάμεσα στους Ήπειρώτες του Κα.αδά και της Αμερικής, που το προϊόν του θα διατεθή για την ανέγερση Παιεπιστημίου στα Γιά.νινα, αλεξάνδρεια από τη πρωτοβουλία που θα πάρη το Κράτος σχετικά μ' αυτό. Όπως έχουν διαμορφωθή σήμερα οι συνθήκες, κι' αν ληφθούν υπ' όψιν αι διεκδικήσεις τόσων έπαρχιακών πόλεων, ή ιδιωτική πρωτοβουλία, που αποτελεί το περιεχόμενο της θέσεως του Ήπειρώτου όμογε αής, θα.αι εκείνη που θα παίξει το σημαντικώτερο ρόλο στην επίλυση του ζητήματος, σύμφωνα με τις προσδοκίες μας. Η ιδέα στο βάθος της δέν είναι τόσο τολμηρή, όσο εκ πρώτης όψεως φαί.εται. Πρέπει να βασισζώμαστε στην υποστήριξη του στοιχείου της όμογενείας μας για την πραγματοποίηση μιας τόσο ύψηλης προσπάθειας. Με την προϋπόθεση φυσικά ότι ήμεις οι γηγε.εις θαχουμε μελετήσει από κάθε πλευρά το θέμα, θαχουμε καταρτίσει τά σχέδιά μας και τά προγράμματα των επιδιώξεών μας και θαχουμε δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες για μια αποτελεσματική καρποφόρηση τών προθέσεών μας. Οι όμογενείς είναι ρεαλισται σ' αυτά τά ζητήματα, σκέπτονται με το π.εύμη τών Έθνους στο όποιον ζού, κι' είμαστε βέβαιοι πώς μ' αυτό το πρίσμα θα δού, και το θέμα του Παιεπιστημίου στην πόλη μας. Θα μάς ενισχύσουν, ή, ήμεις μπορούμε να τους πείσουμε πώς θαμάστε σε θέση να έπονδύσω-

με παραγωγικά τά ποσά που θα προσφέρουν.

✱✱

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Χρυσάνθης Ζιτσαίας: «Προσκύνημα στην Κύπρο» (ποιήματα), Θεσσαλονίκη, 1960.

Η πάντα θαλερή και δρόσερη εύαισθησία, στην ποίηση της Χρυσάνθης Ζιτσαίας, έδωσε και πέσει μια ώραία συλλογή από ταξιδιωτικά ποιήματα, που έκαμε ή ποιήτρια σ' ένα λυρικό περιπάτημά της στην Κύπρο. Κομμένα όλα σχεδόν (πλήν από.α—δύο μονάχα) στα πιο εύχητα παραδοσιακά μέτρα, περικλείνουν τούς χύπους, τη, αίσθηση και τις όειροπαλήσεις της ποιήτριας καθώς αυτή, ανάμεσα στην ροή του προελθόντος και στην ζωταλή παρουσία του παρότος, αν αμώνει στην ψυχή της την Κύπρο μετά τη, μεγάλη της μάχη. Πάν.οτε, ή ταξιδιωτική ποίηση, είναι μια όμορφη σύθεση που έχει τη δύναμη για να δώσει ένα, πί.ακα με όλες τις δυνατές στο λόγο αποχωρώσεις. Ιδιαίτερο, όταν ή ποιητής εί.αι όπως ή Χρυσάνθη Ζιτσαία έ.ας ύπαρευαισθητος δέκτης, ή ποίηση αυτή παίρνει και δένεται άξεδιάλυτα με τη, ιστορία, την ύψη και το φώς του τόπιου και με τη φυσιογνωμία, τη ζωή και τά όειρα τών ανθρώπων. Η Χρ. Ζιτσαία, πηγαίον.ας στην Κύπρο ύστερ' άπό.αν, πολυαίμακτο και έπικό Άπλευθερωτικό Άγώνα, διαχέεται ως πνεύμα κι' ως γυμνασία καρδιά στην αύγη που ξημερώνει άπ' αυτή τη, Ίερή Θυσία, για να δώσει με την λυρική της άνάσα τη, ά.απ.οή της Κύπρου.

Σ' είδα ν' άνιφορίζεις την πλαγιά

... ..
Να κληγάς το χώμα το ξερό

... ..
Να χύεις τόν ιδρώ.α σα νερό

... ..
Προσκύ.ησα τη δάφνη τη χλωή.

... ..
μέσ' στα γε.αία στήθεια του κλεισμένη

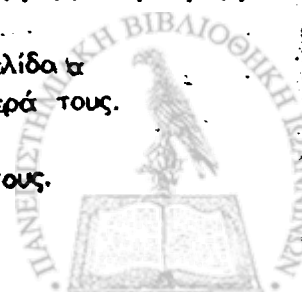
... ..
Πάνω του θαχονται

την ά.οιξη τά πετροχελίδα τα

και θα μαδούν τά φτερά τους.

Θάφρονται οι άετοι

να τροχούν τά νύχια τους.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΪΜΟΠΟΥΛΟΥ.

«Ηπειρος» — Λαογραφικά, ήθρογραφικά, εθολογικά — Αθήναι, 1961.

Και μιὰ άλλη, γύρω από την «Ηπειρο και τὰ λαογραφικά, ήθρογραφικά και εθολογικά της ενδιαφέροντα, αξιόλογη προσπάθεια, μὰς έρχεται — πρόσφατα — από τήν Αθήνα και υπόσχεται να συνεχίση σε μελλοντικούς τόμους. Ο Αος της τόμος, από 208 σελ. μεγάλου σχήματος, είναι πλουτισμένος με πολλές εικόνες, ά άμεσα τις όποιες και μερικές έγχρωμες (πολλές φρεσιές, από τὸ Λεύκωμα τῆς Αθηνάς Ταρσούλη). Τὸ βιβλίον, εκδίδεται με χορηγία τῆς Φιλελευθερωτικῆς Έταιρείας Αθηνών, που τόσους έχει με τὴν Ηπειρο δεσμούς, και που ὁ Πρόεδρος της, Ακαδημαϊκός κ. Π. Πουλίτσας και τὸ προλογίζει

Λυγίζει κανενὸς ἢ καρδιά, καθὼς, σπρωγμένος από τὸ διάβασμα, με πολὺ έπαγωγὸ τρόπο εκτιθέμενων γραπτῶν, ξαναφέρνει γοργὰ στὴ μνήμη του τὴν πολὺ ἀκμὴ και πλοῦτο, και γενικὰ τὴν εὐμάρεια τόσων και τόσων Ηπειρωτικῶν Κέντρων τοῦ Έξωτερικοῦ (Αὐστρίας, Ἰταλίας, Ρουμανίας και Βουλγαρικῆς γενικότερα, Ρωσσίας, Τουρκίας, Αἴγυπτου), που με τὴν πατριωτικὴ τους δράση και τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Γένος, αὐτὰ ἀκριβῶς ἀποτελοῦσαν τὴ Μεγάλὴ Ἑλλάδα, με στὴν κατοχὴ της, ἀξιοσημείωτες κοινωνικῆς, ἔθνικῆς ἀκόμα δυνάμεις, και με στελέχη, που κατεῖχον ἐξέχουσα στίς χώρες ἐκείνες θέση. Τότε, που τὸ Γένος, σκορπούσε γύρω του ἀναλαμπές πλοῦτου και αἴγλης.

Σήμερα, δὲ μένει πιά στὸ νοσταλγὸ, παρὰ να θλίβεται, σὰν με πικρὴ ἀποπλεῖ τις περασμένες αὐτὲς εὐφορίες, που ὅλες σχεδὸν ξεριζώθηκαν και ἀφανίστηκαν, από τὸ ξύπνημα κύρια τοῦ ἔθνικιστικοῦ συναισθήματος τῶν ὄσων ἀνάμεσά τους ζοῦσαν και θαυματουργοῦσαν ἀλλοεθνῶν, και τοῦ σωβινιστικοῦ πνεύματος, που παρωθοῦσε τοὺς τελευταίους στὴν ἐκδίωξη από τὸν τόπο γενικῶν γι' αὐτοὺς στοιχείων, ἀλλὰ και στὴν ἀλλοίωτη ἀκόμα το χαρακίτησα, περιφερειῶν, που ἀποτελοῦσαν, από ἑκατομιάδες και χιλιάδες χρόνια, κληρονομημέες τῶν Ἑλλήνων περιοχές. Μιὰ ἀπ' αὐτῆς, είναι και ἡ Βόρειο Ηπειρο, που τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα, αὐτὴ τὴν ἴδια της ψυ-

χὴ φέρει σε γνώση τῶν νεώτερων ἀλλὰ και τοῦ ευρύτερου κοινού, με τόση ἐνάργεια ἀλλὰ και ἀξιόλογη και ἀξιομίμητο ἀπὸ πολλὰς ἀπέμεις τρόπο, ὁ Α. Μαϊμόπουλος, Μετὰ τὴ μορφή τῶν μεσελέδων, που δὲν είναι παρὰ τὸ ἐλαφρὸ και ἄβολο, πλουσιώτατο σε θέματα κουβενταλοῖ, μὰς δίνει ἀπὸ τὸ σ. πολῦτιμο λαογραφικὸ, ιστορικὸ, ἔθρογραφικὸ και ἄλλο συγγενικὸ υλικὸ, γύρω εἰδικότερα στὰ βορειοηπειρωτικὰ θέματα: Θρησκευτικὸς βίος — Ἑξισλαμισμὸς. — Κοινωνικὸς βίος — Ἐθνικὸ ἔθρο. — Ἀργυροκάστρο — Ἐμπορικὸς βίος. — Ἰδιωτικὸς βίος — Δημόσια Ἀσφάλεια. — Φορολογία — Δικαιοσύνη. — Λαϊκὴ Ἱατρικὴ — Ἱστορικὰ τραγούδια. — Ἦθη — ἔθιμα — Δοξασίες. — Λαϊκὴ Τέχνη.

Ἔτσι, προσφέρεται στὸν ἀναγνώστη τὰ στοιχεῖα, με καὺμό, στοχασμὸ και περισυλλογή, ν' ἀναπολῆ τὴν ἐνδοξη ἱστορία τῆς Μοσχόπολης τῆς Λυτζουργίας, τοῦ Λάμποδου, τοῦ Ἀργυροκάστρου, τὴ ζωὴ γενικὰ τῶν 116 χιλ. Ἑλλήνων, με τὰ τόσο ρωμαλέα και πατριωτικὰ αἰσθήματα.

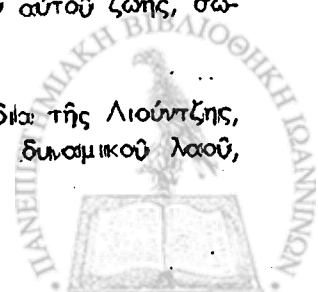
Ἡ Μοσχόπολη! . . . 60 χιλ. Ἑλληνες, εἶχε γίει, μὰς τονίζει ὁ Γ. Ξύδης, τὸ Παρίσι τῆς Βουλγαρικῆς, με ἐμπόριο, βιομηχανία, Ἀκαδημία (Παιεπιστήμιο τῆς ἐποχῆς), Βιβλιοθήκη, Τυπογραφεῖο (τὸ πρῶτο τῆς Ἑλλάδας) και πολλὰ ἄλλα ἰδρύματα Γραμμάτων, Ἐπιτημῶν, Τέχνης.

Ἡ Λιούντζη. . . που γέννησε γράφει — ὁ Γιάιης Λίλης — ἦρωες κι' ευεργέτες (Ζωγράφο, Ζαμαρία κι' ἄλλους), στὴν ὁποία Τούρκος τσιφλικὰς δὲν πάτησε ποδάρι, γιὰ ν' ἀπλώση τ' ἀρπαχτικὰ του χέρια.

Τὸ Λάμποδο με τοὺς Ζάπτες, κ.ἄ., κ.ἄ.

Στὴν Β. Ηπειρο, γράφει ὁ Ἡλίας Κωνστοῖς, σ' ὄλη τὴν ἑκτασὴ της, είναι κοτεσπορμένα τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας και Βυζαντινῆς Ἑλλάδας. Ἔλα ἀπὸ τὰ παρόμοια μνημεῖα, μπερεῖ, πιστεύουμε να θεωρηθοῦν και ὅσα ὁ βορειοηπειρωτῆς σ., περιμαξαμε και υπόσχεται ἀ περιμαξαεὺ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Τὰ ἀπὸ τὴ μακραίωνη δηλ. παράδοση τῆς ρωμαλέας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ζωῆς, σωζόμενα ἀκόμα στοιχεῖα,

«Οἱ λόφοι και τὰ λαγκάδια τῆς Λιούντζης, γεμάτα ἀπὸ τὴν πνοὴ ἐνὸς δυναμικοῦ λαοῦ,

του απλόκοσμου που τα κοιτάει, σχεδόν παρθένα κι' άγγιχτα από το βαρύ χέρι του ιστορικού, το χαίδημα του ζωγράφου, την άναλαφρη άάσα του λογοτέχνη, καρτερούνε τα, πνευματικό άνθρωπο, που θα τον γεννήση το ίδιο το χώμα, για να ξεθάψη τους θρύλους απ' τα ύγρα σκισιάδια της αφάνειας, για να συλλάβη το δράμα του απόκεντρου αυτού κόσμου.

Ο Άλ. Μαιμιάπουλος άλλά και όσοι άλλοι τον βοήθησαν στην προσπάθειά του, προσφέρουν μιá πολύτιμη υπηρεσία στο Έθνος.

Δ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ.

* *

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Έν Λισσαβώι τῆ 1ῆ Μυριτίου 1961
Πρὸς τὴν «Ἡπειρωτικὴν Ἑστίαν»

Ἰωάννινα

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Με' εξαίρετικό ενδιαφέρον καί με μεγάλη ἀγάπην παρακαλουθούμεν πάντοτε ἡ γυαίκα μου καί ἐγώ, τὴν «Ἡπειρωτικὴν Ἑστίαν» καί συνιστώμεν διαρκῶς τὴν ἀάγνωσίν της καί εἰς ἄλους τοὺς φίλους ὁμογενεῖς. Πρόκειται περὶ ἐργασίαις ἔθνικου, ιστορικοῦ καί λογοτεχνικοῦ περιεχομένου διὰ τὴν ὁποῖαν δικαιώτατα σὰς ἔχει ἀπονεμηθῆ τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Εἰς τὸ τεύχος τοῦ Σεπτεμβρίου 1960, τὸ ὁποῖον ἔλαβα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, εἶδον (σελίδα 792) τὴν λήψιν τῶν δύο διαλέξεων τῆς γυαίκας μου. Τὸ ὄνομά της ὁμως εἶναι Ποθούλα (ἀπὸ ποῖημα τοῦ Κωστή Πολυμά) καί ὄχι Φωτούλα, —Καψαμπέλη καί ὄχι Κακαμπέλη. Καί ὁ ἀκριθῆς τίτλος τῆς πρώτης διαλέξεως εἶναι: «creek women throughout the ages».

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καί θερμῶν εὐχαριστιῶν

Γ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ

(Προσβευτῆς ἐν Λισσαβώι)

* *

Ἀγαπητῆ «Ἡπειρωτικῆ Ἑστία»

Νομίζω ὅτι θὰ ἦεν ὀλιγαπλήρης χρησιμότητάς, ἡ δημοσίευσις τῆς συναπτόμενης ἐγκύκλιος ἐκκλήσεως τοῦ Γεράσιμου Μίχα που μένει στὴν Κέρκυρα.

Ὁ Γ. Μίχας, εἶναι ἀάπτηρος —ἀπὸ τὰ

πόδια— καί —σὰ ἀντίρροπο— τοῦ ἀρέσει ν' ἀσχολῆται: «μὲ τὴ μελέτη, καί εἰδικώτερα Ἡπειρωτικῶν συγγραμμάτων». «Διότι κι' ἐγώ —γράφει σ'ὸ πρῶτο του πρὸς τὸν ὑπαφαινόμενο γράμμα του— ἔχω συλλέξει διάφορα ιστορικά καί λαογραφικά στοιχεῖα γιὰ τὸ χωριό μου, ὡς ἐπίσης καί ἀαιμνηστικὲς φωτογραφίες, με τὸ σκοπὸ, ἂν μπορέσω, νὰ τὰ δημοσιεύσω». «Ἐκείνος ἀγνωστός σας ἀάπτηρος ἀρχίζει τὸ γράμμα του, καταγόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸ Πλεσίβιτσα, τὸ ἴδιο χωριὸ τῆς Κυρᾶ—Βοσιλικῆς, ἀπειθύνεται σὲ σὰς, καί ἐπιθυμεῖ νὰ διαβάσῃ τὰ πρὸ κάτω βιβλία σας.....»

Ἐόμισα ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνθαρρυνθῆ παρόμοια ζωρῆ ἔφεσι, γιὰ τὰ γράμματα γενικά, καί ἰδιώτερα τῆς πατρίδας του, που —εἶναι βέβαο— αἰσθάεται γι' αὐτὴ νοσταλγία κι' ἀγάπη. Ὁ κ. Μίχας, μαζεύει στοιχεῖα γιὰ νὰ κἀν ἕνα λεύκωμα γιὰ τὸ χωριὸ του, που τὰ ἔξεδά του πείσθηκε νὰ ἀσπλάθῃ ὁ Πρόεδρος τῆς ἀντίστοιχης Κοινοτήτας...». «Ἐχω ὄλο τὸ κυράγιο, συνεχίζει ὁ Γ. Μίχας, νὰ ἀσχολεῖμαι σ'ὸ διάβασμα καί σ'ὸ γράψιμο, ἀλλά οἱ γραμματικὲς μου γνώσεις, —γράφει πολὺ μετριόφρονα— δὲν εἶναι ἀκετέες καί γι' αὐτό, δὲ, εἶμαι οἰσιόδοξος.

Προσθετῶ πρὸ κάτω ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ θερμὴ πρὸς τοὺς συντοπίτες του καί γυαίκα νοσταλγία ἐγκύκλιο.

Δ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΛΕΣΙΟΥΣ ΟΠΟΥ
ΚΙ' ΑΝ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ

Ἀγαπητοί μου,

Με ἀληθινὴ χρεῖα γράφω σ' ὄλους σας αὐτὸ τὸ γράμμα καί σφίγγω νοερὰ τὸ χέρι σας σ' ἀδελφικὸ χαιρετισμό.

Ἔἴνα: ἀλήθεια πῶς ἔχουμε ἀπομακρυνθῆ πολὺ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, μὰ ξέρω πῶς ὅπου κι' ἂν βρισκόμεστε ἔστω καί σὲ ἕξνο μέρη μακρῶς, καί ἕνας δὲν εἶναι ἀδιάφορος γιὰ τὸν τόπο που γενήθηκε.

Ὅλοι δείξαμε καί δείχνουμε γιὰ τὸ χωριὸ μας ἀγάπη. Πονέσαμε καί δοκρύσαμε γιὰ τοὺς σκοτωμούς, τὰ καψίματα, τὶς ἀρπαγές. Συμμεριστήκαμε τὴ γιομάτη ἀγάπια καί πε-

ριπέτειες περίοδο τῆς ζωῆς του κι' ὄλων μας ἡ καρδιά νοιώθει χαρὰ κι' ἀνοκρούση σὰν ἀναλογιζόμεστε τὰ παλληκαρίσια κατερθώματα τῶν παιδιῶν τῆς, τὴν ἀκμὴ καὶ τὴν ἀρχοτιὰ τῆς θρυλικῆς Πλεσίβιτσας.

Γιὰ ἓνα τέτοιο χωριὸ ἀξίζει ἓνα λιμπρὸ στεφάνι. Ἐἷς στεφάνι δόξας, ἓνα στεφάνι ποὺ θὰ μᾶς θυμίζει τὰ περασμένα τοῦ τόπου μας, εἰς ἀξέχαστες μορφές καὶ τὸ μεγαλεῖο του.

Μὰ γιὰ νὰ γίνη τὸ στεφάνι δὲ φτάνει ἕως, πρέπει ὅλοι μαζί νὰ τὸ φιλοτεχνήσουμε, πρέπει ὅλοι νὰ προσθέσουμε σ' αὐτὸ ἀπὸ ἕνα φυλλοράκι δάφνης.

Βασίζομαι σ' ὅλους σας γιατί πιστεύω στὰ πατριωτικά σας αἰσθήματα καὶ σὰς προσκαλῶ ὅλους σὲ μιὰ καινούργια πολιτισμένη προσπάθεια. Νὰ Γράψετε ὅ,τι θυμάσθε γιὰ κείνα τὰ χρόνια ποὺ πέρασαν. Νὰ γράψετε ὅ,τι μπορεῖτε, ἔστω κι' ἓνα παλιὸ τραγοῦδι τοῦ χωριοῦ μας, μιὰ παλιὰ συνήθεια, κάποιον παλιὸ θρύλο, μιὰ ἀνάμνηση, νὰ γράψετε ὅ,τι ἔχετε ἀκούσει ἀπὸ τοὺς παπποῦδες, τὶς γερρότισσες, τοὺς γονεῖς, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς γνωστοὺς σας, κάτι ἀπὸ τὰ παιδικὰ σας χρόνια, ἓνα χαρακτηριστικὸ ἀνέκδοτο, ἔστω κι' ἓνα χωρατό.

Ὅ,τι κι' ἄ, γράψετε θὰ ἔχη μεγαλύτερη ἀξία ὅταν θὰ εἶναι γραμμένο σὰν φιλικὸ γράμμα, ἀπλᾶ, μὲ τὸ ἴδιον λόγισμα τοῦ χωριοῦ μας. Τότε τὸ βιβλίο θὰ διαβάζεται μὲ περισσότερη ὄρεξη καὶ θὰ δίδῃ στὸν ἀναγνώστη εὐχρηστικότητα.

Μὴ ξεχάτε πὼς τὰ χρόνια φεύγουν. Ὅτι ἕως ἔνεος οἱ παλιοὶ διαβαίνουν σιγά—σιγά τὸ κατῶφλι τῆς ζωῆς, ὅπως τὸ δῖαθκαν καὶ τόσοι ἄλλοι πρὶν ἀπὸ τὶς κουβέντες τους θὰ μπορούσαμε νὰ πάρωμε πολυτίμες καὶ μεγάλης ἱστορικῆς καὶ ἀνσμνηστικῆς ἀξίας πληροφορίες γιὰ ὅλα τὰ παλιότερα ζητήματα τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ τὰρᾶ τὰ πιὸ πολλὰ εἶναι βυθισμένα στὸ σκοτάδι.

Ἄν, δὲν φροτίσωμε τώρα νὰ συγκεντρώσωμε τὸ ἀπαραίτητο γιὰ μιὰ τέτοια δουλειὰ ὕλικό, ὕστερον θὰ εἶναι πολὺ ἀργά.

Μὲ πατριωτικὸς χαιρετισμούς
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΙΧΑΣ

Δ)ση: Ὁπισθεν Δημοτικῶ Σχολεῖου
Γαρίτσας — ΚΕΡΚΥΡΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ἐκθεσις ζωγραφικῆς

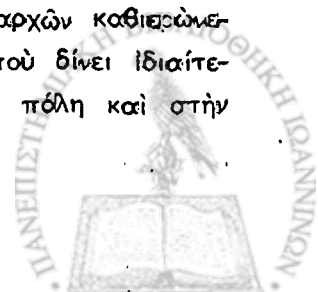
Μεταξὺ 2—12 Ἰανουαρίου, ἡ «Ἐταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν» ὠργάνωσε, στὶς αἴθουσές τῆς, μιὰ ἔκθεση ζωγραφικῆς τῶν Ἡπειρωτῶν ζωγράφων δ)δος Κ, Χαροπούλου καὶ Κ. Μ. Στεφάνου. Τὰ ἔργα ποὺ ἐξέθεσαν οἱ δυὸ νεαροὶ καλλιτέχνες, εἶταν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πίνακες στὸ στάδιο τῆς προσπάθειος γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσή τους. Ἡ δ)δο Κ. Χαροπούλου παρουσίασε σχέδια, ἀκουστέλλες καὶ λίγες ἐλαιογραφίες, ποὺ εἶταν περισσότερο σπουδῆς μὲ κολοὺς προβληματισμοὺς καὶ ἐπιτυχημένες δοκιμῆς στὸ σχέδιο, ἐνῶ ὁ Κ. Μ. Στεφάνου, ποὺ ἐξέθεσε μιὰν ἀρκετὰ μεγάλη σειρά ἀπὸ ἐλαιογραφίες (ἠθογραφίες, τοπία, νεκρὲς φύσεις, καὶ προσωπαγραφίες) παρουσίασε μιὰ προχωρημένη πείρα στὸ λάδι καὶ μιὰ ὑποσχετικὴ χρωματολογία στὴν ποσέτα του. Τέλος, ἂν καὶ ἡ ἔκθεση αὐτὴ δὲν εἶχε ὠριμότητα, ἐ, τούτοις, ἡ πρωτοβουλία τῆς «Ε. Η. Μ.» ἔδωκεν ἔτσι τῇ, εὐκαιρία νὰ προβληθοῦν στὸ κοινὸ δυὸ ἀκόμα νέοι Ἡπειρώτες ζωγράφοι.

*

Ἡ Ἑορτὴ τῶν Γραμμάτων

Στὶς 30 Ἰανουαρίου, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τὰ Δημόσια Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαίδευσως Ἰωαννίνων, ἔδωκαν ποιητικὸν ἑορτισμὸν τῆς ἡμέρας αὐτῆς ποὺ καθιερώθη γιὰ τὰ Χριστιανικὰ Γράμματα. Τὸν ποιητικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε στὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρείου ὁ καθηγητῆς κ. Θωμᾶς Μπαϊρακτάρης, ἐνῶ, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἡ Ζωσιμαία Σχολὴ ἔδωσε δεξίωση στὶς αἰθούσας τοῦ κτιρίου τῆς.

—Τῇ, ἴδιον ἑσπέρῃ, καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ζωσιμάδων, ἐτέλεσεν ἐπ' εὐκαιρία καὶ θρησκευτικὸν μνημόσυον, στὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρείου, ὑπὲρ τῶν Εὐεργετῶν καὶ τῶν Διδασκάλων τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, καὶ τῆς Ἡπείρου. Ἐτσι, στὰ Γιάνινα, ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καθιερωταὶ ὡς Πνευματικὴ Γιορτὴ, ποὺ δίνει ἰδιαίτερον χρῶμα παράδοσης στὴν πόλιν καὶ στὴν ἱστορίαν τῆς.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς Πινακοθήκης

Στις 21 Φεβρουαρίου, ἐπὶ τῆ ἐπιτείῳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων, ἐκτὸς ἀπ' τὸν καθολικὸν ἑορτασμὸν ποὺ ἔγινε καὶ φέτος τόσο λαμπρὸς, στὴν πόλιν μας εἶχαμε κι' ἓνα ξεχωριστὸ γεγονός: Τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς Πινακοθήκης Ἰωαννίνων. Στὰ ἐγκαίνια παρέστη ὁλόκληρη ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, οἱ ἀρχεῖς τοῦ τάπου, φιλότεχνοι, διανοοῦμενοι καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὀργανώσεων τῆς πόλεως. Ἐτσι, τὸ γεγονός αὐτὸ ὑπῆρξε μιὰ ξεχωριστὴ πνευματικὴ ἐκδήλωση, γιὰ τὴν ὁποία ἀσχολήθηκε κολοκυθικώτατα καὶ ὁ ἔξω ἀπ' τὴν Ἠπειρο Τύπος. Τὸ Σωματεῖο «Οἱ Φίλοι τῶν Ἰωαννίνων» —κατὰ τὰ ἐγκαίνια εἶπαν ἐδῶ ὁ Πρόεδρος κ. Γ. Βηλαράς, ποὺ ἀμίλησε σχετικὰ μὲ τὴν ἴδρυση τῆς Πινακοθήκης, κι' ὁ κ. Π. Μελάς μαζί μὲ τοὺς ἀδελφοὺς του, ποὺ, ὡς γνωστό, οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ προσέφερον τὴν οἰκία ὅπου στεγάζεται ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων— ἔκαμε πράγματι ἓνα ἔργο ἰστερίας, ἰδρύοντας τὴν Πινακοθήκη αὐτή:

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Γιάννη Σφακιονάκη: «Οἱ ΕΝΟΧΟΙ», (μυθιστόρημα), σχ. 8ον, σελ. 174, Ἀθήνα («Δίφρος»), 1960.

Βασίλη Κρασίτη: «ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΗΠΕΪΡΟ» σχ. 8ον, σελ. 400, Ἀθήνα («Μαυρίδης»), 1960.

Πέτρου Τριαιταφυλλίδη: «ΠΟΡΤΡΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟ», σχ. 8ον, σελ. 264, Ἀθήνα («Λογοτεχνικὴ Γραβιῶν»), 1960.

Στέφανου Σταμάτη: «Ο ΚΑΜΠΟΣ ΜΕ ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ» (διηγήματα), σχ. 8ον, σελ. 132, Ἀθήνα («Δίφρος»), 1960.

Σταύρου Κιρακάση: «ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΙΑ», σχ. 8ον, σελ. 124, Ἀθήνα («Δίφρος»), 1960.

Collection de l'Institut Français d'Athènes: «Bulletin analytique de Bibliographie hellénique 1958» σχ. 8ον μεγ. Ἀθήνα 1960.

Γιάννη Μπαρομπογιάννη: «ΠΡΟΣΗΛΙΑ ΚΡΑΚΟΥΡΑ» (ποιήματα—λυρικά τραγούδια—βουκολικά—Εἰδύλλιοι), σχ. 8ον, σελ. 96, Ἀθήνα, 1961.

Ἀγγελου Ι. Ριτσῶνη: «Ἡ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ

ΑΥΤΟΘΥΣΙΑΣ» (μυθιστόρημα), σχ. 8ον, σελ. 68, Εὐβοία, 1961.

Ξάνθου Λυσιώτη: «ΡΩΜΒΟΙ ΚΑΙ ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΕΣ» (ποιήματα), σχ. 8ον, σελ. 45, Κύπρος, 1960.

Γιάννη Φάπση: «ΕΞΟΛΟΘΡΕΜΟΣ» (ποίημα), σχ. 8ον, σελ. 44, Ἀθήνα («Δίφρος»), 1960.

Ἀγγελου Παρθένου: «ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ» (ποιήματα), σχ. 8ον, σελ. 48, Ἀθήνα, 1960.

Ἀγγελου Παρθένου: «ΣΑΤΙΡΙΚΑ ΨΙΧΙΑ» (ποιήματα), σχ. 8ον, σελ. 32, Ἀθήνα, 1960.

Ἀγγελου Παρθένου: «La noche es la Musica de los desesperados» (ποιήματα) σχ. 8ον, σελ. 32, Ἀθήνα 1960.

Κων. Μέρτζιου: «ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ» (Μέρος Α'), σχ. 8ον, σελ. 3, Ἀθήνα, 1960.

Ἀθηνᾶς Γερασίου: «Ἡ ΣΤΑΧΤΟΠΕΠΕΛ» (παιδικὸ δράμα), σχ. 12ον, σελ. 68, (ἔκδοση περιοδικοῦ «Πυρσός»), Κων)πολ, 1950.

Δημ. Γιάκου—Τάκη Δόξα—Π. Ν. Παναγιωτοῦνη—Θ. Παπαθανασοπούλου—Π. Ναθαναήλ: «ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ» (ἑξατάχρονα τῆς «Φιλολογικῆς Βραδυῆς»), σχ. 8ον, σελ. 40, Ἀθήνα («Μέλισσα»), 1960.

Ἰδρυμα «Σχολῶν Μιχ. Ἀνάγνου» καὶ ἐργαστασπουλείου Γεωργικοῦ Σχολείου ἐπίτητος: «ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΝ ΕΡΓΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΟΝΙΤΣΕ» σχ. 8ον, σελ. 40, Ἀθήνα, 1961.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Γιὰ τεχνικὰς λόγους, δὲν κατέστη κατὰ τὴν ἡμετέραν δημοσίευσήν τῆς τακτικῆς κριτικῆς ἐπισκόπησης τῆς θεατρικῆς μας ζωῆς, ποὺ εἰς τὴν ὁ κ. Τάκη Σωτήροχος. Αὐτὴ θὰ δημοσιευθῆτο ἀμέσως ἐπόμενον τεύχος, ποὺ ἤδη εὐρίσκεται ὑπὸ ἐκτύπωσιν.

